

72728

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

İLKÖĞRETİM 2. KADEME ÖĞRETMENLERİNİN
MEVCUT PROGRAM TASARILARI HAKKINDAKİ
GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİ
(BALIKESİR ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

72728

Hazırlayan
Osman SARIKAYA

Danışman
Doç. Dr. Nevin SAYLAN

BALIKESİR, Eylül 1998

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında Hazırlanan Yüksek Lisans tezi jürimiz tarafından incelenerek, aday Osman SARIKAYA *23/10/* 1998 tarihinde tez savunma sınavına alınmış ve yapılan sınav sonucunda sunulan tezin *başarıyla* olduğuna oy... *birliği*.... ile karar verilmiştir.

Doç. Dr. Nevin SAYLAN

BAŞKAN

Saylan

Doç. Dr. Nevzat BATTAL

ÜYE

Battal

Yrd. Doç. Dr. Yalçın ERGÜNEŞ

ÜYE

Ergüneş

ÖZET

Eğitim, belli amaçları gerçekleştirmeye yönelik olarak düzenlenmiş etkinlikleri içeren bir etkileşim sürecidir. Bu etkileşimlerin sonunda bireyin yeni davranışları kazanması amaçlanmaktadır. Eğitim sürecinde istenilen hedeflere ulaşmak için bireyin davranışlarında değişikliklerin olması gerekmektedir. Davranış değişikliklerinin istenilen nitelikte gerçekleşmesi için, ğretim etkinliğinin önceden hazırlanmış etkili, uygun ve anlamlı bir program tasarısı çerçevesinde yürütülmesi, uygulama sırasında ve sonunda sürekli ve düzenli değerlendirmelerin yapılması ve gerekli düzeltmelerin anında yapılması gerekmektedir.

Öğretme-ğrenme sürecinin istenilen düzeyde olması için, uygulamada yararlanılmak üzere kılavuz niteliğinde hazırlanan program tasarılarının ğretmen tarafından ne şekilde algılandığı; program tasarısı planlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirme süreçleri ile ilgili öğretmenlerin yaklaşımlarının ne olduğu önem taşımaktadır. Ayrıca, ğretmenlerin bu süreçlere yönelik olarak aldıkları hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim düzeylerinin belirlenmesi eğitimin bütünsel işlevselliği bakımından gereklidir.

Bu amacı gerçekleştirmek için Balıkesir İli kapsamında 10 ilçede ilköğretim kurumlarının 2. kademesinde, 9 branşta tesadüfi yöntemle belirlenen toplam 480 öğretmenin görüş ve önerilerine başvurulmuştur.

Elde edilen verilerin değerlendirilmesi sonucu öğretmenlerin (1) program tasarısını doğru algılamadıkları, (2) program tasarısı planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerine etkin olarak yer vermedikleri, (3) etkili bir program tasarısı geliştirme sürecine katılmadıkları ve (4) hizmet öncesi ve hizmet içinde bu süreçlere yönelik olarak genel ve özel ğretim konularında yeterli eğitim almadıkları belirlenmiştir.

Etkili bir öğretme-öğrenme ortamının düzenlenmesi için, ilköğretim 2. kademe branş ğretmenlerinin program tasarısı süreçlerine yönelik olarak Milli Eğitim Bakanlığı ve niversitelerdeki Eğitim Fakültelerinin işbirliği ile genel ve özel ğretim konularında hizmet öncesi ve hizmet içinde sürekli ve etkili bir eğitimden geirilmeleri nerilmiştir. Ayrıca, İlkğretim ikinci kademesi için bir program mhendisliği modeli geliştirilmiş ve nerilmiştir.

ABSTRACT

Education is an interactive process containing designed activities to realize determined goals. It has been aimed that the individual gains new behaviors at the end of these interactions. In the educational process, it is necessary that there should be changes in the individual's behaviors in order to accomplish the desired goals. To realize desired quality of the behavioral changes, it is necessary that the instructional activities should be applied in terms of preplanned effective, appropriate, and meaningful curriculum design, making continuous and orderly spontaneous evaluations during and at the end of the implementation, and making necessary ameliorating process just in time.

In order for the learning process to be at desired level, it is important that the way of the teachers' perception of the curriculum designs that are prepared as a guide to use in application and the way of teachers' approaches concerning the processes of curriculum design planning, implementation evaluation, and improvement. It is, however, necessary to identify holistic functionality of the education to determine teachers' level of pre and in-service education connected with these processes.

To achieve this aim, in ten towns of Balıkesir province, the ideas and suggestions of 480 teachers at the middle school level in nine branches were randomly determined.

After the evaluation of the obtained data, it is determined that the teachers (1) are not perceived curriculum design correctly, (2) do not pay attention to the processes of planning, implementation, and evaluation of curriculum design actively, (3) do not involve in the process of curriculum design improvement effectively, and (4) do not get appropriate education in terms of general and specific teaching methods subjects at the process of pre-service and in-service education.

In order to arrange an effective teaching learning environment, first, it is suggested that the secondary school branch teachers should be educated on the subjects of general and specific teaching methods that is directed towards the processes of curriculum design continuously and effectively during pre and in service with the cooperation of Ministry of Education and Schools of Education in universities. Also, second, a curriculum engineering model was developed and suggested for the secondary school level.

ÖNSÖZ

Eğitim, bilgi toplumunun oluşmasında, değişen ve gelişen dünyada tüm bireylerin sosyal, ekonomik ve kültürel ortamda bütünleşmesini sağlayan bir süreçtir.

Eğitim alanındaki bu bütünsel düşünce tarzının oluşmasında en önemli etken, toplumu oluşturan bireylerin tüm öğretim kademelerinde öğrenmeyi öğretme, bilinmeyenleri bilme arayışı içerisinde olmalarının bir sonucudur.

Eğitim olgusuna bu bağlamda bakıldığında, bireylere bilgi çağının gerektirdiği düşünsel beceri ve davranışların kazandırılması öğrenme yaşantılarının analiz edilip değerlendirilmesi ile olasıdır.

Çağdaş toplumların düşüncesinde ileri düzeyde teknoloji, bilgiyi yakalama vardır. Bilim ve teknolojideki hızlı değişme ve gelişme yeni bilgilerin kazanılmasını gerektirir. Bu değişme ve gelişme ortamında bireylerin neleri, ne kadar zamanda öğrenecekleri, davranışlarının toplumsal yaşamda ne derece uyum içerisinde olacağı, kazanacağı becerilerin çağdaş gereksinimleri hangi oranda karşılayacağı eğitim olgusunun işlevleri arasındadır.

Eğitimde öğretme ve öğrenme süreçlerinin programlı bir etkinlikle yürütülmesi gereği vardır. Bu süreçte kazanılan bilgiler, bilgi toplumunda bireylere çocukluk döneminden itibaren kolaylıklar sağlayacak, yaşadığı toplumun genel hedeflerinin gerçekleşmesinde önemli rol oynayacaktır. Bu nedenle bireylerin toplumla bütünleşmesinin sağlanması için İlköğretim kurumlarındaki öğrencilerin anlamlı, planlı, tutarlı ve kriterleri belirlenmiş bir program tasarısı çerçevesinde yetiştirilmesi tüm toplumların temel sorumluluğu olmaktadır.

Öğrencilerin yetişmesinde ve sistemin hedefini gerçekleştirmesinde öğretmen unsurunun yeri tartışılmaz. Bu işlevinin yerine getirilmesinde öğretmenlerin bilgi düzeyi ve duygusal özellikleri önemli bir rol oynamaktadır. Bunun sonucu olarak da, öğretmenin yaşadığı toplumdaki bireylerin bilgi, beceri ve tutumlarını o toplumun hedefleri ile tutarlı bir şekilde geliştirmesi görev ve sorumluluğudur. Öğretmenin bu sorumluluğunu yerine getirmesinde, program tasarılarını algılama, program tasarısı planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerinde yer alan etkinlikleri yerine getirme düzeyi önemli rol oynamaktadır. Ayrıca, öğretmenin hizmet öncesinde ve hizmet içinde aldığı eğitim de, bu sorumluluğun yerine getirilme düzeyini belirlemektedir.

İlköğretim Kurumlarının 1997-1998 Öğretim yılında 8 yıla çıkması nedeniyle, İlköğretim Kurumlarının bütünlüğüne yönelik uygulamada yer alan program tasarılarının tümünden değerlendirilmesi geniş bir çalışmayı gerektirdiğinden bu çalışmada; İlköğretim Kurumlarının 2. Kademesinde görevli branş öğretmenlerinin okuttukları derslerle ilgili program tasarıları hakkındaki görüş ve önerileri doğrultusunda Program Mühendisliği kriterleri ışığında bir model önerilmiştir. Balıkesir ilinde görevli branş öğretmenlerinin program tasarısı süreçlerine ve bu süreçlere ilişkin aldıkları hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerine yönelik yeterliliklerinin belirlenmesi ve önerilerinin ortaya konmasının yararlı olacağı, diğer öğretmenlere uygulamada ışık tutacağı düşünülmüştür.

İlköğretim Kurumlarının 1. Kademe program tasarılarına yönelik olarak bu yönde benzer çalışma, Güray Çolakoğlu tarafından yapılmıştır. Sistem bütünlüğü açısından Ortaöğretim program tasarılarına yönelik olarak bu yönde bir çalışmanın yapılması düşünülebilir.

Araştırmanın her aşamasında büyük bir özveri ile yardımlarını esirgemeyen danışmanım Sayın Doç. Dr. Nevin SAYLAN'a, önerileri ile çalışmama destek veren Eğitim Bilimleri Bölümü öğretim elemanlarına, Balıkesir Milli Eğitim Müdürlüğü yöneticilerine, arkadaşlarıma, yazılımını sağlamada gayret ve çabasını esirgemeyen Mahmut OVA ve elemanlarına teşekkürü bir borç bilirim.

Her zaman olduğu gibi, bu çalışmada da bana güç ve destek veren eşim ve çocuklarıma teşekkür ederim.

Balıkesir, Eylül 1998

Osman SARIKAYA

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
Değerlendirme Kurulu Üyelerinin Onayı.....	iii
Özet.....	iv
Abstract.....	v
Önsöz.....	vi
İçindekiler.....	viii
Çizelgeler Listesi.....	x
Şekiller Listesi.....	xiv
BÖLÜM	
I. GİRİŞ.....	1
Problem.....	1
Amaç.....	4
Önem.....	5
Sayıltılar.....	6
Sınırlılıklar.....	6
Tanımlar.....	6
II. KAYNAK TARAMASI.....	8
III.YÖNTEM.....	54
Araştırma Modeli.....	54
Evren ve Örneklem.....	54
Veriler ve Toplanması.....	54
Verilerin Çözümü ve Yorumlanması.....	55
IV.BULGULAR VE YORUM.....	56
Öğretmenlerin Program Tasarısını Algılama Durumları.....	56
Öğretmenlerin Planlama Sürecinde Yer Alan Etkinlikler ile İlgili Görüşleri.....	75

Öğretmenlerin Uygulama Süreçlerinde Yer Alan Etkinlikler ile ilgili Görüşleri	136
Öğretmenlerin Değerlendirme Süreçlerinde Yer Alan Etkinlikler ile İlgili Görüşleri.....	199
Öğretmenlerin Program Süreçleri ile İlgili Aldıkları Hizmet Öncesi ve Hizmet İçi Eğitime Yönelik Görüşleri.....	234
Öğretmenlerin Planlama, Uygulama, Değerlendirme ve Geliştirmeye İlişkin Görüş ve Önerileri	242
V. ÖZET, YARGI VE ÖNERİLER	278
Özet	278
Yargı	279
Öneriler	282
EKLER	289
A. İlköğretim Kurumlarının 2. Kademesinde Görevli Sınıf Öğretmenlerine Uygulanan Anket	290
B. Anketin Uygulanması İçin Balıkesir İlinde Örneklem Seçilen İlçelerdeki Okulların Listesi	301
C. Anket Uygulama İzni İçin Yazılan Dilekçe.....	302
D. Sosyal Bilimler Enstitüsünün Anketin Uygulanması ile ilgili İzin Yazısı	303
E. Anketin Uygulanmasına İlişkin Valilik Onayı.....	304
KAYNAKÇA	305

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
1. Program Tasarısının Tanımı	57
2. Bilimin Ortaya Koyduğu Sonuçların Okul Düzeyine Göre Konulaştırılması	59
3. Öğrencinin Üst Öğrenime Giriş İçin Sınavları Başarabilme İhtiyacı	60
4. Konu Alanı, Toplum ve Bireyin İhtiyaçlarının Analizi	61
5. Siyasi Otoritenin İhtiyaçları.....	62
6. İlköğretim Birinci Kademe Program Tasarısının Kapsamı	64
7. Alanla İlgili Bir Ders Program Tasarısının Kapsamı.....	66
8. Bir Dersin Yıllık Program Tasarısının Kapsamı	68
9. Ünite Program Tasarısının Kapsamı.....	70
10. Günlük Program Tasarısının Kapsamı.....	72
11. Öğretmenlerin Program Tasarısını Algılama Durumları.....	74
12. Yıllık, Ünite ve Günlük Düzeyde Hazırlanan Program Tasarılarının Planlama Sürecine Hizmet Etme Durumu	76
13. Yıllık, Ünite ve Günlük Düzeyde Hazırlanan Program Tasarılarının Uygulama Sürecine Hizmet Etme Durumu	78
14. Yıllık Ünite ve Günlük Düzeyde Hazırlanan Program Tasarılarının Değerlendirme Sürecine Hizmet Etme Durumu.....	80
15. Yıllık, Ünite ve Günlük Düzeyde Hazırlanan Program Tasarılarının Geliştirmeye Hizmet Etme Durumu.....	82
16. Dersin İşlenmesi Sırasında Hedeflere Ulaşma Önceliği.....	84
17. Dersin İşlenmesi Sırasında Öğrenci Başarısını Sağlama Önceliği	85
18. Dersin İşlenmesi Sırasında Öğretme Etkinliğini Sağlama Önceliği ..	86
19. Dersin İşlenmesi Sırasında Program Tasarısının Etkililiğini Sağlama Önceliği.....	87
20. Değerlendirme Etkinliklerinde Öncelikle Hedeflere Ulaşmayı Hedefleme.....	88
21. Değerlendirme Etkinliklerinde Öğrenci Başarısını Artırmayı Hedefleme.....	89
22. Değerlendirme Etkinliklerinde Öncelikle Öğretme Etkinliklerini Değerlendirmeyi Hedefleme	90
23. Değerlendirme Etkinliklerinde Öncelikle Program Tasarısının Etkililiğini Değerlendirmeyi Hedefleme.....	91
24. Uygulanmakta Olan Program Tasarılarının Geliştirilmesinde Hedeflerin Yeniden Düzenlenmesi Önceliği.....	93
25. Uygulanmakta Olan Program Tasarılarının Geliştirilmesinde Öğrenci Başarısının Arttırılması Önceliği	94

26. Uygulanmakta Olan Program Tasarılarının Geliştirilmesinde Öğretme Etkinliklerinin Geliştirilmesi Önceliği.....	95
27. Uygulanmakta Olan Program Tasarılarının Geliştirilmesinde Program Tasarısının Geliştirilmesi Önceliği.....	96
28. Yıllık, Ünite, Günlük Program Tasarılarında Hedef ve Davranışların Mevcut Program Tasarısına Göre Belirlenme Durumu	98
29. Konuların Planlanmasında Zamanın Hedef ve Davranışlara Uygun Olarak Belirlenme Durumu	99
30. Derslerle İlgili Öğretme Öğrenme Yöntem ve Tekniklerin Planlanması.....	101
31. Derslerle İlgili Araç, Gereç, Gözlem ve Deneylerin Planlanması.....	102
32. Bireysel Farkların Oluşturduğu Seviye Gruplarına Uygun Tamamlayıcı Eğitim Çalışmalarının Planlanması	104
33. Planlamada Okul Çevre Olanakları ve Özelliklerinin Dikkate Alınması.....	105
34. Program Tasarılarının Öğretim Sürecinde Kullanılma Durumu	107
35. Program Tasarılarının Hazırlanmasında Mevcut Program Tasarısının Kullanılma Durumu	109
36. Program Tasarılarının Hazırlanmasında Ders Kitaplarının Kullanılma Durumu	111
37. Program Tasarılarının Hazırlanmasında Dergiler ve Dergilerin Hazırladığı Planların Kullanılma Durumu	113
38. Program Tasarılarının Hazırlanmasında Öğretmenler Tarafından Daha Önce Hazırlanmış Planların Kullanılma Durumu	115
39. Program Tasarılarının Hazırlanmasında Yardımcı Kitapların Kullanılma Durumu	117
40. Program Tasarılarında Öğrenci Başarısını Değerlendirme Önerilerine Yer Verme	120
41. Program Tasarılarında Program Tasarısını Değerlendirme Önerilerine Yer Verme	122
42. Program Tasarılarında Öğretme Etkinliklerini Değerlendirme Önerilerine Yer Verme	124
43. Program Tasarılarında Hedeflere Ulaşma Derecesini Belirleme Önerilerine Yer Verme	126
44. Program Tasarılarının Geliştirilmesi.....	128
45. Öğretmenlerin Program Tasarısı Planlama Sürecinde Yer Alan Etkinlikler İle İlgili Görüşleri	130
46. Hazırlanan Program Tasarılarına Uygulamada Bağlı Kalma.....	136
47. Uygulamada Ders Kitapları Dışında Kaynaklardan Yararlanma	137
48. Gerekli Olan Araç, Gereç ve Materyallerden Öğretim Sürecinde Yararlanma	138
49. Uygulamada Bireysel Farklılıkları Dikkate Alarak Konuları Bireysel ve Grup Halinde İşleme	139

50. Uygulamada Fırsat Eğitimine Yer Verme.....	140
51. Uygulamada Öncelikle Öğretim Materyali Olarak Ders Kitaplarını Kullanma	142
52. Uygulamada Öncelikli Olarak Yardımcı Kitaplar ve Sınava Hazırlayıcı Test Kitaplarını Kullanma	144
53. Uygulamada Öncelikli Olarak Cd'ler ve Tepegöz Saydamlarını Kullanma	146
54. Uygulamada Öncelikli Olarak Konu İle İlgili Basılı Kaynaklar ve Ansiklopedileri Kullanma	148
55. Uygulamada Öncelikli Olarak Okul ve Ders Program Tasarısını Kullanma	150
56. Uygulamada Öncelikli Olarak Öğretmen Kılavuz Kitaplarını Kullanma	152
57. Uygulamada Öncelikli Olarak Dergileri Kullanma	154
58. Uygulamada Öncelikle Düz Anlatım Yöntemini Kullanma.....	156
59. Uygulamada Öncelikle Soru Cevabı Kullanma.....	158
60. Uygulamada Öncelikle Bilimsel Araştırma Yönetimi Kullanma.....	160
61. Uygulamada Öncelikle Yaparak – Yaşayarak Öğrenmeyi Kullanma	162
62. Uygulamada Öncelikle Dramatize Etmeyi Kullanma	164
63. Uygulamada Öncelikle Gösterip – Yaptırma Yöntemini Kullanma..	166
64. Uygulamada Öncelikle Tartışma Yöntemini Kullanma	168
65. Uygulamada Öncelikle Deneyi Kullanma.....	170
66. Uygulamada Öncelikle Grup ve Küme Çalışmasını Kullanma	172
67. Dersin İşlenişi Sırasında İpucu, Pekiştireç, Öğrenci Katılma, Dönüt – Düzeltme, Dikkat Çekme, Güdüleme, Sevgi Eğitimi, Gözden Geçirme, Geçişler, Ara Özet, Ana Noktayı Vurgulama, Bir Önceki Derse Bağlama, Güncel Olaylara Bağlama, Uygun Öğretim Yöntemini Kullanmaya Yer Verme.....	174
68. Uygulamada Öncelikle Öğrenci Başarısını Değerlendirmeye Yer Verme.....	180
69. Uygulamada Öncelikle Öğretme Etkinliğini Değerlendirmeye Yer Verme.....	182
70. Uygulamada Öncelikle Program Tasarısını Değerlendirmeye Yer Verme.....	184
71. Dersin Başında Öncelikle Öğrencinin Bilgi Düzeyini Değerlendirmeye Yer Verme.....	186
72. Dersin İşlenişi Sırasında Öncelikle Ne Kazanıldığını Değerlendirmeye Yer Verme.....	188
73. Ünitenin Sonunda Hedeflere Ne Kadar Ulaşıldığını Değerlendirmeye Öncelikle Yer Verme.....	190
74. Uygulamada Öncelikle Belli Bir Kapsam Sonunda Ne Kazanıldığını Değerlendirmeye Yer Verme	192

75. Uygulama Sonunda Görülen Aksaklıkları Gidermeye Yönelik Çalışmaların Yapılması Durumu	194
76. Öğretmenlerin Program Tasarısını Uygulama Sürecinde Yer Alan Etkinliklerle İlgili Görüşleri.....	195
77. Ölçme Araçlarının Hazırlanmasında Öncelikle Doğal Gözlem Fişlerine Yer Verme	200
78. Ölçme Araçlarının Hazırlanmasında Öncelikle Yazılı Sınava Yer Verme.....	201
79. Ölçme Araçlarının Hazırlanmasında Öncelikle Sözlü Sınava Yer Verme.....	202
80. Ölçme Araçlarının Hazırlanmasında Öncelikle Objektif Test Tekniklerine Yer Verme	203
81. Ölçme Araçlarında Doğru Yanlış Sorulara Yer Verme Önceliği	205
82. Ölçme Araçlarında Kısa Cevaplı Sorulara Yer Verme Önceliği	207
83. Ölçme Araçlarında Doldurmalı Sorulara Yer Verme Önceliği	209
84. Ölçme Araçlarında Çoktan Seçmeli Sorulara Yer Verme Önceliği..	211
85. Ölçme Araçlarında Eşleştirmeli Sorulara Yer Verme Önceliği.....	213
86. Ölçme Araçlarında Uzun Cevaplı Sorulara Yer Verme Önceliği.....	215
87. Değerlendirme Etkinliklerinde Dersin Sonunda Yapılan Değerlendirmeye Yer Verme Önceliği	217
88. Değerlendirme Etkinliklerinde Ünite Sonunda Yapılan Değerlendirmeye Yer Verme Önceliği	219
89. Değerlendirme Etkinliklerinde Yıllık Düzeyde Yapılan Değerlendirmeye Yer Verme Önceliği	221
90. Değerlendirme Etkinliklerinde Öğretme Etkinliklerinin Değerlendirilmesine Yer Verme Önceliği	223
91. Değerlendirme Etkinliklerinde Öğrenci Başarısının Değerlendirilmesine Yer Verme Önceliği	225
92. Değerlendirme Sonuçlarının Bir Sonraki Planlama, Uygulama ve Geliştirme Çalışmalarında Kullanılması	227
93. Uygulamak İçin Okullara Gönderilen Program Tasarılarının Esneklik Durumu.....	228
94. Değerlendirme Sonuçlarının Zümre Öğretmenler Kurulunda Görüşülmesi.....	229
95. Öğretim Program Tasarılarıyla İlgili Değerlendirme Sonuçlarını Üst Makamlara İletme	230
96. Öğretmenlerin Program Tasarısını Değerlendirme Süreçlerinde Yer Alan Etkinliklerle İlgili Görüşleri.....	234
97. Hizmet Öncesi Eğitimde Program Planlama, Uygulama, Değerlendirme Süreçlerine Yönelik Alınan Eğitimin Yeterlilik Durumu	235
98. Program Tasarısının Planlanması, Uygulanması, Değerlendirilmesi Süreçlerine Yönelik Açılan Hizmet İçi Kurslarına Katılma Durumu	236

99. Hizmet İçi Eğitim Kurslarına Katılan Öğretmenlerin Kurslardan Yararlanma Durumu	237
100. Program Tasarısı Planlama, Uygulama, Değerlendirme Konusunda İş Başında Yetiştirilme İçin Görevlendirilenlerden Yararlanma Durumu	238
101. Öğretmenlerin Hizmet Öncesi ve Hizmet İçi Eğitimleri	240
102. Bakanlıkça Hazırlanan ProgramTasarılarının Günün Gelişen Şartlarını Karşılamadaki Yeterlilik Durumu.....	243
103. Program Tasarısını Hazırlayacak Birimler	244
104. Program Tasarısı Geliştirmede Öğrencinin İlgi ve İhtiyaçlarının Öncelikli Olarak Esas Alınması	246
105. Program Tasarısı Geliştirmede Toplumun İhtiyaçlarının Öncelikli Olarak Esas Alınması.....	248
106. Program Tasarısı Geliştirmede Konu Alanlarının Öncelikli Olarak Esas Alınması.....	250
107. Program Tasarısı Geliştirmede Teknolojik Gelişmelerin Öncelikli Olarak Esas Alınması.....	252
108. Program Tasarısı Geliştirmede Okulun Düzeyi ve Çeşidinin Öncelikli Olarak Esas Alınması	254
109. Program Tasarısı Geliştirme Talebinin Öncelikle Öğretmenlerin Uygulama Sonucu Elde Ettikleri Verilerden Gelmesi.....	256
110. Program Tasarısı Geliştirme Talebinin Öncelikle Gerekli Gördüğü Zaman Bakanlık Teşkilatından Gelmesi.....	258
111. Program Tasarısı Geliştirme Talebinin Öncelikle Uygun Gördüğü Zaman İl Program Geliştirme Biriminden Gelmesi.....	260
112. Program Tasarısı Geliştirme Talebinin Öncelikle Veli, Öğretmen ve Öğrencilerin İsteklerinden Gelmesi.....	262
113. Program Tasarısı Geliştirme Talebinin Öncelikle Sivil Toplum Örgütlerinden Gelmesi.....	264
114. Uygulamadaki Program Tasarılarının Öğrencileri Ezberci ve Dinleyen bireyler Haline Getirme Durumu	266
115. Uygulanan Program Tasarılarında Yer Alan Konuların Kolaydan Zora, Basitten Karmaşığa, Somuttan Soyuta, Ön Şart Öğrenmelerine Göre Düzenlenme Durumu.....	268
116. Öğretmenlerin Program Tasarısının Geliştirilmesi İle İlgili Görüşleri.....	268
117. Mevcut Program Tasarılarındaki Aksaklıklar	271
118. Geliştirilecek Program Tasarılarında Öğretmenin Rollerini	274
119. Öğretmenlerin Görüşlerinin Özeti.....	276

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil	Sayfa
1. Temel Aldığı Kaynaklara ve Düzenleme Prensiplerine Göre 1926 Program Tasarısı.....	40
2. Temel Aldığı Kaynaklara ve Düzenleme Prensiplerine Göre 1927- 1936 Program Tasarısı	41
3. Temel Aldığı Kaynaklara ve Düzenleme Prensiplerine Göre 1938-1960 Program Tasarısı	43
4. Temel Aldığı Kaynaklara ve Düzenleme Prensiplerine Göre 1961-1980 Program Tasarısı	44
5. Temel Aldığı Kaynaklara ve Düzenleme Prensiplerine Göre 1980-1996 Program Tasarısı	45
6. Temel Aldıkları Kaynaklar Açısından İlköğretim 2. Kademesinde Uygulanan Program Tasarılarının Analizi (1926-1998).....	46
7. İlköğretim 2. Kademe İçin Okul Düzeyinde Program Mühendisliği Modeli.....	285

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Problem

Eğitim, bireyin davranışlarında istenilen değişiklikleri meydana getirerek onu, çevresinde olan değişimleri karşılayabilecek düzeye getirmek ve yaşayacağı toplumdaki rollerine hazırlamakla yükümlüdür. Bu nedenle, eğitim sürecinin odak noktası insandır. Bireyin yaşamı ancak planlı ve düzenli eğitim ile biçimlenmektedir. Bireye hedeflenen davranışların istenilen nitelikte kazandırılması eğitim sürecinde işe koşulan öğretim etkinliklerinin niteliği ile ilgilidir. Bu nedenle okuldaki eğitim ve öğretim etkinliklerinin önceden belirlenerek düzenlenmesi ve öğrencilere uygun bir öğretim ortamında kazandırılması planlı bir çalışmayı gerektirmektedir. Bu planlı etkinliğe öğretim denir. Öğretimle öğrenci davranışlarında önceden belirlenmiş istenilen değişiklikler meydana getirilmeye çalışılmaktadır. Öğrenmenin olabilmesi için öğrenci davranışlarında meydana gelen bu değişimlerin süreklilik göstermesi gerekmektedir. Bunun sağlanması da ancak eğitimde bir dizi kararların alınmasıyla mümkündür.

Eğitim, uygulamalı bir bilim alanıdır. Bu bakımdan yenileşme çabalarının kağıt üzerinde özenerek çizilmiş yapı değişikliği ile yapılan konuşma ve tartışmalarla veya herkesin kendi tecrübe dağarcığından çıkartılan en iyi niyetle ortaya attığı önerilerle gerçekleşeceği düşünülmemelidir... Eğitimde yenilenme her şeyden çok bireyin davranışlarının yenilenmesidir. Bunun için de, eğitim amaçlarının saptanması ve bu amaçlar ile değerlendirme süreçleri arasındaki boşluğun doldurulması gerekmektedir.¹

Eğitim uygulamalı bir bilim olduğundan, öğretimin planlılık ilkesine uygun olarak yürütülmesi gerekmektedir. Planlı çalışmalarda alınan kararlar ile toplumsal, ekonomik ve kültürel alanlarda istenilen hedeflere ulaşacak bir toplum oluşturmak mümkündür.

Toplumsal yapının sağlanması, eğitim hedeflerinin gerçekleştirilmesi ile sonuca ulaşmaktadır. Belirlenen hedeflerin gerçekleşmesi için toplumu oluşturan bireylerin planlı ve programlı bir eğitimden geçmesi gerekmektedir.

---

¹ Fatma Varış, **Eğitimde Program Geliştirme: Teori ve Teknikler** (Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları, 1978), s.14.

Öğrenme bireysel bir olgu ve süreçtir. Ancak, bireyin öğrenme sürecinde karşılaştığı problemlerin odak noktasında insan ilişkileri ve grup yaşantısı bulunmaktadır. Eğitimi verimli kılan, ona anlam kazandıran ve onu toplumla bütünleştiren insan ilişkileri ve grup yaşantısı düzenli bir şekilde işe koşulduğu ve toplumdaki tüm bireyler tarafından kabul gördüğü zaman anlam kazanmaktadır. Bu da programlı bir çalışmayı gerektirmektedir. Eğitim öğretim çalışmalarının yürütülmesinde uygulamaya konulması tasarlanan etkinliklerin planlı ve programlı olması, düzenlilik göstermesi, bilimin gereklerine uygun olması çalışmaların niteliğini ortaya koymaktadır.

“Program insanoğlunu; bireysel veya grup halinde mümkün olduğu kadar çabuk, ekonomik ve yeterli bir şekilde eğitime yollarını belirlemek amacı ile planların seçilmesi, düzenlenmesi ve kanıtlanması ile ilgili bir çalışma alanıdır.”²

Program, öğrenmenin oluşmasını ve üst seviye çıkarılmasını sağlamak amacıyla hazırlanan ve işe koşulan planlarla ilgili bir çalışma alanıdır. Okul içi ve dışı öğretme ve öğrenme sürecinde nelerin, nasıl kazandırılacağı; kazanılıp kazanılmadığının nasıl ölçüleceği; eksikliklerin, aksaklıkların nasıl giderileceği önceden hazırlanan planlarda yer alır. Uygulamada işe koşulmak üzere belirlenen bu kapsamla ilgili tüm değişkenleri içeren planlara program tasarısı denilmektedir.

Kaynağını birey, toplum ve konu alanından alan program tasarısı, yaşantının ve öğrenme koşullarının geliştirilmesini amaç edinmekte, toplumun ihtiyaç ve beklentileri ile, insanın gelişim ihtiyaçlarının gözönünde bulundurulmasını zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle, program tasarısı çok boyutlu olarak ele alınmalı ve planlanmalıdır.

Program tasarısının planlanmasında planlamaya katılımın çok yönlülüğü esastır. Program tasarısı planlamada, öğrenmenin sadece derslerle sınırlı olmadığı, doğrudan ve dolaylı olarak tüm okul çevresi tarafından etkilenen yaşantılarla oluştuğu düşünülmelidir. Bireylerin yetişmesinde etkin rol oynayan program tasarılarının planlanması eğitimde temel koşul olarak kabul edilmelidir. Çünkü, nitelikli bir şekilde planlanan tasarılar bireyin toplumsal süreçteki tüm yaşantısı için gerekli her türlü davranışları ve yeni öğrenmeleri sağlayacak yapıcı, yaratıcı, araştırmacı ve seçkin bir birey olmasına fırsatlar yaratacak oluşumları sunabilmektedir.

---

² Nevin Saylan, **Eğitimde Program Tasarısı: Temeller, Prensipler, Kriterler** (Balıkesir: 1995), s.12.

Eğitimde program tasarısı planlamanın sağlıklı bir teoriye dayanması onun süreç, içerik ve yöntem açısından ele alınmasını gerektirmektedir. Bu süreçte, hedeflerin belirlenmesi, insan kaynaklarının bilinmesi ve ileriye dönük etkinliğin olması söz konusudur. Öğretim etkinlikleri, öğrencinin öğrenmesini sağlamak ya da kolaylaştırmak amacıyla işe koşulan etkinliklerdir. Bu nedenle program tasarılarının planlaması belli bir çabayı gerektirmektedir.

Program tasarısı uygulama için bir kılavuzdur. Nitelikli olarak hazırlanan bir program tasarısının uygulanma şansı yüksektir. Ancak, her zaman tasarlanan ile uygulanan program denklik göstermemektedir. Bu nedenle, hazırlanan program tasarısı uygun eğitim ortamında işe koşulmalı ve sürekli olarak değerlendirme yol ve yöntemleri çerçevesinde değerlendirilmelidir. Elde edilen değerlendirme verileri çerçevesinde ancak program tasarısının geliştirilmesi mümkündür.

“Program geliştirme gerek okul içinde ve gerekse okul dışında Milli Eğitim ve okulun amaçlarını etkinlikle geliştirmek ve gerçekleştirmek üzere düzenlenen muhteva ve faaliyetlerin uygun yöntem, teknik, araç ve gereçlerle geliştirilmesine yönelmiş çabaların tümüdür.”³

Program tasarısı geliştirme, öğretimin tüm ayrıntılarını içermektedir. Öğrenmenin oluşumu, öğretimin katkısı ve desteği ile olmaktadır. Öğretim etkinlikleri öğrencinin öğrenmesini sağlamak ya da kolaylaştırmak amacı ile yapıldığına göre, bir öğretim yolu olarak uygun yöntemin seçilmesi, düzenlenmesi ve uygulanması bireysel ve toplumsal fayda ve öğretim hizmetinin niteliği açısından gereklidir. Öğretim hizmetinin niteliğinin artması istendik davranışların kılavuzlanması ve bu davranışların istenilen nitelikte kazanılması öğretmene bağlıdır.⁴ Bu nedenle, öğretim etkinliği sürecinde öğretmenin uygulama, değerlendirme ve geliştirme etkinliklerine katılması gerekmektedir. Öğretmenin program tasarısı süreçlerine etkin bir şekilde katılmaması eğitim ortamını olumsuz yönde etkileyerek eğitimde verimliliği engellemektedir. Her öğretim yöntemi içerik ile öğrencinin etkileşimini sağladığına göre öğretmen unsurunun program tasarısı süreçlerindeki rolünün ne derecede önem taşıdığı açıktır.

³ Varış, **Eğitimde Program Geliştirme**, s.20.

⁴ S. Savaş Büyükkaragöz ve Cuma Çivi. **Genel Öğretim Metodları** (Konya: 1995), s.190.

Bir program tasarısı, öğrenmenin sürekliliğini, aşamalılığını, kaynaşıklığını sağlamak ve öğrenmenin kapsamını belirlemek için düzenlemede kullanılacak temelleri (düzenleme elemanları ve düzenleme şekilleri) ve uygulama koşullarını açıklamalıdır. Düzenlemede öğrenen, öğrenilen şey ve davranış değişikliğinin olduğu süreç dikkate alınmalıdır. Bu nedenle, düzenlemede hedeflerin ve öğrenme fırsatlarının içerik boyutu kadar davranış boyutu da düşünölmelidir.⁵

Birey program tasarısının en önemli temelini oluşturduğuna göre, ilgili tüm çalışmalar bireye göre düzenlenmelidir. Bunu sağlayacak olan öğretmenin hizmet öncesi ve içinde program tasarısı planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerine yönelik yeterli bir eğitimden geçmiş olması gerekmektedir. Eğitimde verimliliği sağlamada önemli bir yeri olan öğretmenin hizmet içinde yeterli eğitim alıp almadığı; planlama çalışmalarına hangi oranda katıldığı; program planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerinde beklenen davranışı ortaya koyup koymadığı ve program geliştirme konularındaki düşüncelerinin öğrenilmesi, alınması gereken önlemler açısından önem taşımaktadır. Bu nedenle, bu araştırmanın problemi ilköğretim kurumları ikinci kademe branş öğretmenleri, program tasarısı planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerinde yer alan etkinlikleri gerçekleştirmede yeterli midirler? şeklinde belirlenmiştir.

Amaç

Bu araştırmanın amacı, ilköğretim kurumlarının ikinci kademesinde görevli branş öğretmenlerinin;

1. Okuttukları derslerle ilgili program tasarıları hakkındaki görüşlerini belirlemek.

2. Öğretmenlerin görüş ve önerileri ile Program Mühendisliği kriterleri ışığında ilköğretim ikinci kademe için program mühendisliği ile ilgili bir model önermektir.

Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. İlköğretim kurumlarının ikinci kademesinde farklı branşlarda görevli öğretmenler okuttukları derslerle ilgili program tasarılarını nasıl algılamaktadırlar?

İlköğretim kurumlarının ikinci kademesinde farklı branşlarda görevli öğretmenlerin;

2. Program tasarısı planlama sürecinde yer alan etkinlikler ile ilgili görüşleri nelerdir?

⁵ Saylan, **Eğitimde Program Tasarısı**, s.107.

3. Program tasarısı uygulama sürecinde yer alan etkinlikler ile ilgili görüşleri nelerdir?
4. Program tasarısı değerlendirme sürecinde yer alan etkinlikler ile ilgili görüşleri nelerdir?
5. Program tasarısı planlama, uygulama, değerlendirme süreçleri ile ilgili olarak sunulan hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerinin yeterliliği ile ilgili görüşleri nelerdir?
6. Program tasarısı geliştirme ile ilgili görüş ve önerileri nelerdir?
7. Görüş ve önerileri ile program mühendisliği kriterleri ışığında ilköğretim kurumları ikinci kademesi için nasıl bir program mühendisliği modeli önerilebilir?

Önem

Bireylerin davranışlarında istendik değişiklikleri oluşturma amacı ile eğitim sürecinde işe koşulacak bir program tasarısında yer alacak değişkenlerin seçimi ve düzeni planlı bir çalışmayı gerektirir. Birey tarafından kazanılması istenilen özelliklerin niteliği eğitimi daha verimli ve anlamlı hale getirmektedir. Bu oluşumu sağlamak için, eğitimde işe koşulacak program tasarılarının, belli kriterler çerçevesinde ve katılımcı bir anlayışla hazırlanması gerekmektedir.

Program tasarısı önceden saptanan hedeflerin uygulamada gerçekleştirilmesine yardım eden bir rehberdir. Bu nedenle, eğitim hedeflerinin gerçekleştirilmesinde planlanmış tüm öğrenme fırsatlarının uygulama ve değerlendirme sürecinden geçmesi zorunludur. Eğitim kurumlarında görevli öğretmenlerin, öğrenme fırsatlarını nasıl planlayıp uygulamaya koydukları; öğretme öğrenme sürecini ve süreç sonunda ortaya çıkan ürünleri hangi boyutlarda değerlendirdikleri önemlidir. Planlı çalışmanın kapsamında yer alan bu çalışmaların öğretmenler tarafından ne şekilde algılandığı; planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerinde yer alan etkinlikleri gerçekleştirilmede ne derecede rol oynayabildiklerinin bilinmesi hedeflerin gerçekleştirilme düzeyinin belirlenmesi açısından önemlidir.

Öğrenme, sadece derslerle sınırlı olmadığına, dolaylı ve dolaysız tüm okul çevresi tarafından etkilendiğine göre, okullarda görevli öğretmenlerin program tasarılarını planlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirme süreçlerine ne derece katıldıkları bu yönde hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim düzeylerinin ne olduğunun bilinmesi gerekmektedir. Ayrıca, öğretmenlerin bu yöndeki görüş ve önerileri de çalışmaların anlamlı hale gelmesi için önemlidir.

Bir program tasarısı hazırlamak için, program tasarısındaki tüm elemanların temel prensipler kriterler çerçevesinde belirlenmesi; sürekliliği, aşamalılığı ve kaynaşıklığı sağlayacak şekilde düzenlenmesi ve sürekli kontrol edilerek geliştirilmesi gerekmektedir. Bu görev okullarda öğretmene düşmektedir. Öğretmenin bu görevi yerine getirip getirmediği konusunda bu güne kadar bir araştırma yapılmamıştır.

Program tasarısı süreçleri ile ilgili öğretmen görüşleri ve önerilerinin belirlenmesini amaçlayan bu çalışmadan elde edilen veriler, öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerinin düzenlenmesinde kullanılabilir.

Öğretmenlerin önerileri ve program mühendisliği kriterleri çerçevesinde okul düzeyinde önerilen program mühendisliği modeli eğitim sisteminin tüm boyutlarını içerecek program mühendisliği modeli oluşturmada kullanılabilir. Böylece, program tasarıları daha dinamik bir yapıya kavuşabilir. Ayrıca, bu çalışma bundan sonra bu alanda yapılacak çalışmalara ışık tutabilir.

Sayıtlar

Kaynaklarda yer alan programa yönelik bilgiler, program tasarısı ile ilgili bilgilerdir.

Program Mühendisliği süreçlerini kullanma, eğitimi verimli kılmada etkindir.

Verilerin elde edilmesi için anket en uygun bilgi toplama aracıdır.

Ankete katılanların ankete verdikleri cevaplar doğru ve samimi cevaplardır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma; Balıkesir ilinin ondokuz ilçesindeki ilköğretim kurumları 2. kademesinde 9 branşta görev yapan öğretmenlerden tesadüfi yöntemle örneklem grubu olarak belirlenenlerle, 1996 –1997 eğitim öğretim yılında ilköğretim kurumlarının 2. kademesinde uygulanmakta olan (Türkçe, Sosyal Bilgiler, Fen Bilgisi, Yabancı Dil, Matematik, Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi, Resim – İş, Müzik ve Beden Eğitimi,) 9 program tasarısı ile sınırlıdır. İlköğretim Kurumlarının 2. Kademesinde görevli öğretmenlerin mevcut program tasarıları hakkındaki kendi görüşleri ile sınırlıdır.

Tanımlar

Mevcut Program Tasarısı: Okullarda uygulanmakta olan program tasarısı.

Program: İnsanoğlunu bireysel veya grup halinde mümkün olduğu kadar çabuk, ekonomik ve yeterli bir şekilde eğitime yollarını belirlemek amacı ile planların seçilmesi, düzenlenmesi ve kanıtlanması ile ilgili bir çalışma alanıdır.⁶

Program Değerlendirme: Gözlem ve çeşitli ölçme araçları ile eğitim programlarının etkililiği hakkında veri toplama, elde edilen verileri programın etkililiğinin işaretçileri olan ölçütlerle karşılaştırıp yorumlama ve programın etkililiği hakkında karar verme sürecidir.⁷

Program Geliştirme: Eğitim programlarının tasarlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi sonucunda elde edilen verilere göre yeniden düzenlenmesi sürecidir.⁸

Program Mühendisliği: Okullarda bir program sistemini etkili hale getirmek için planlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirme süreçlerinin tümü.⁹

Program Tasarısı Planlama: İhtiyaçların belirlenmesi, özel hedeflerin formüle edilmesi, içeriğin seçilmesi ve düzenlenmesi, öğrenme yaşantılarının seçilmesi ve düzenlenmesi, denge ve aşamalılığın kontrol edilmesi ve değerlendirilmesidir.¹⁰

Program tasarısı: Kaynaklar, düzenleme prensipleri ve uygulama için gerekli yönetimsel şartlara bağlı olarak program elemanlarının belirlenmesi, seçilmesi, sıralanması ve düzenlenmesini gösteren bir plandır.¹¹

Program tasarısı uygulama: Program tasarısının öğretim sürecinde işe koşulmasıdır.¹²

⁶ Aynı., s.12.

⁷ Münire Erden, **Program Değerlendirme** (Ankara: Pegem Yayınları, 1995), s.10.

⁸ Aynı., s. 4.

⁹ Nevin Saylan, **Program Teorileri** Yayınlanmamış Ders Notu (Balıkesir: 1996), s.39.

¹⁰ Aynı., s.50.

¹¹ Saylan, **Eğitimde Program Tasarısı: Temeller, Prensipler, Kriterler**, s.23.

¹² Saylan, **Program Teorileri** Yayınlanmamış Ders Notu, s.54.

BÖLÜM II

KAYNAK TARAMASI

Bu bölümde araştırmanın kuramsal boyutuna yönelik ulaşılabilen bilgiler ve kaynaklar değerlendirilmiştir.

Eğitimde programın tanımı, program tasarısının tanımı ve fonksiyonları üzerinde durulmuş, program tasarısının elemanları, elemanlarının kaynakları, elemanları düzenleme prensipleri, anlamlı, uygun ve etkili bir program tasarısı için hangi kriterlere yer verileceği belirtilmiştir.

Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar ilköğretim 2. Kademe ili ilgili program tasarıları incelenmiştir. Ayrıca, 9 branşta ilköğretim kurumlarının 2. kademesinde uygulanmakta olan Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler, (Tarih – Coğrafya) Fen Bilgisi, Resim – İş, Yabancı dil, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Müzik ve Beden Eğitimi program tasarıları program düzenleme kriterleri çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Program

Günümüzde bilginin hızla artması ve çağın koşullarına uygun olarak bilim ve teknolojideki gelişmeler üretilen bilginin sistemli bir biçimde düzenlenmesini gerekli hale getirmiştir.¹ Bilgi, birey ve toplumla özdeşleştiği sürece anlam kazanmaktadır. Bireyin davranış biçimlerinde değişikliğin oluşması, bilginin öğretme ve öğrenme sürecinde etkin olarak kullanılmasını gerektirmektedir.

Bilgi çağında kazanılan bilginin etkili ve verimli bir nitelik kazanması, bireyin ve toplumun gerçek eğitim ihtiyacını karşılayacak şekilde yapılanmasıyla mümkündür.

“Eğitim kurumlarının esas görevi, genç ve yetişkinlere kaliteli bir eğitim hizmeti sunabilmektir.”² Kurumlar bu işlevini yerine getirirken standartlarını ortaya koymak durumundadır.

---

¹ Hıfzı Doğan, **Eğitimde Program ve Öğretim Tasarımı** (Ankara: Önder Matbaacılık, 1977), s.1.

² Aynı., s.3.

Bireyin davranışını esas alan program ve öğretim tasarımı planlamadan geliştirmeye kadar uzanan bir süreçtir.³

“Eğitimde pek çok faktör etkileşim halindedir. Bu nedenle eğitim alanında çalışanların, nedenler, sonuçlar ve öneriler üzerinde çeşitli ve bağlantılı faktörleri göz önünde bulundurmaları, konuyu analitik bir yaklaşım ile ele almaları gerekmektedir.”⁴

Eğitim uygulamalı bir bilim dalıdır. Bu nedenle, kağıt üzerinde özenle çizilmiş komisyon tartışmaları ile eğitimin gerçekleşeceğini düşünmek ve bu yönüyle yapı değişikliğine gitmek kaliteli bir eğitimden söz etme fırsatını vermemektedir.⁵

Eğitim öğrenmeyi de içine alan bir süreçtir. Birey yaşamı boyunca, etkileşimleri sonucu bilgi, beceri, tutum ve değerler kazanmaktadır. Öğrenmenin temelini yaşantılar oluşturmaktadır. Bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırılması da etkili ve uygun bir program teorisinin bilimsel yöntemlerle saptanmasını ve düzenlenmesini gerektirmektedir. Öğrenme sadece eğitim öğretim sürecinde meydana gelen bir olgu olmayıp her türlü yaşantı ile de oluşabilen bir davranış değişikliğidir.

Eğitim öğretim sürecinde işe koşulan tüm etkinliklerin planlanmış öğrenme yaşantılarını içermesi gerektirmektedir. Ancak, önceden planlanmamış yaşantılarla meydana gelen davranış değişiklikleri her zaman arzu edilebilir nitelikte olmayabilmektedir. Bu nedenle işe koşulan tüm etkinliklerin planlı öğrenme yaşantılarını ortaya koyması gerekmektedir. Öğretme – öğrenme etkinliğinin planlı olarak yürütülmesi program düşüncesini ortaya koymaktadır.

Ertürk’e göre program, “Belli öğrenci grubunu belli zaman süresi içerisinde yetiştirmeye yönelik düzenli eğitim durumlarının tümüdür.”⁶

Sönmez, öğrenciye kazandırılacak davranışlar için uyarıcıların düzenlenmesi, işe koşulması ve uygulama sonunda değerlendirilip geliştirilmesinin programlı bir etkinlik için gerekli olduğunu belirtmiştir.⁷

³ Aynı., s.3.

⁴ Varış, **Eğitimde Program Geliştirme**, s.10.

⁵ Aynı., s.10.

⁶ Selahattin Ertürk, **Eğitimde Program Geliştirme** (Ankara: Meteksan Matbaacılık, 1994), s.14.

⁷ Veysel Sönmez, **Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı** (Ankara: Önder Matbaacılık, 1995), s.99.

Doğan, öğretimin, bireyin ve toplumun ihtiyacına göre geliştirilmesini amaç ettiğini, öğrencinin davranışında değişikliğin meydana gelmesinde planlama ve değerlendirme çalışmalarının program ve öğretim tasarımı sistemine göre yapılmasının gerektiğini belirtmiştir.⁸ Program ve öğretim tasarımı şu şekilde tanımlamıştır.

Program ve öğretim tasarımı, eğitim ihtiyacının değerlendirilmesini, diğer bir ifade ile öğrencide meydana gelecek davranış değişikliğinin belirlenmesini, buna ulaşmak için öğrencinin karşı karşıya geleceği içeriğin seçilmesini ve düzenlenmesini, öğretim materyallerinin geliştirilmesini, bu materyallerde uygulanacak öğretim yöntemlerinin seçilmesini ve amaca ne oranda ulaşıldığını belirlemek için değerlendirme araç ve standartlarının geliştirilmesini içerir.⁹

Variş, eğitimi “Bireyin içinde yaşadığı toplumda davranış biçimleri edindiği süreçler toplamıdır,”¹⁰ şeklinde tanımlamıştır. Bu tanımdan yola çıkarak, eğitim programlarının eğitim politikasına ters düşmemesi, bütün etkinlikleri ve yaşantıları kapsamı gerektiğini belirtmiştir.¹¹

Bilene göre program, hedef, eğitim durumları ve değerlendirme elemanlarından oluşmakta, bu unsurların etkileşimi ile geçirilen yaşantılar sayesinde öğrenme ortaya çıkmaktadır.¹²

Hesapçioğlu, eğitim ile ilgili program kavramının kullanımında birlikteliğin olmadığını, müfredat programı, öğretim programı, yetişek, eğitim programı gibi kavramların birbirleri yerine kullanıldığını belirtmektedir.¹³

Hesapçioğlu'na göre program, “Öğretim faaliyetlerinin düzenlenmesi, yürütülmesi ve değerlendirilmesi ile ilgili evrelerin ve lüzumlu hususların önceden tasarlanması ve tespit edilmesidir.”¹⁴

Alkan'a göre program, “Öğretme – öğrenme etkinliklerini içeren bir plandır.”¹⁵

⁸ Doğan, *Eğitimde Program ve Öğretim Tasarımı*, s.3.

⁹ Aynı., s.8.

¹⁰ Variş, *Eğitimde Program Geliştirme*, s.13.

¹¹ Aynı.

¹² Mürüvvet Bilin, *Plandan Uygulamaya Öğretim* (Ankara: Takav Matbaacılık, 1993), s.5.

¹³ Muhsin Hesapçioğlu, *Öğretim İlke ve Yöntemleri: Eğitim Programları ve Öğretimi* (İstanbul: Beta Basın Yayın Dağıtım, 1994), s.74.

¹⁴ Aynı.

¹⁵ Cevat Alkan, *Özel Öğretim İlke ve Yöntemleri: Özel Öğretim Teknolojileri* (Ankara: A.Ü. Basımevi, 1991), s.11.

Küçükahmet “Eğitim, öğrenmenin olduğu her durum için söz konusudur”¹⁶ derken, tecrübelerin eğitsel olup olmayabileceğini, öğretimin güdümlü bir faaliyet olduğunu, bunun planlı ve programlı olması gerektiğini belirtmiştir.¹⁷

Büyükkaragöz ve Çivi, eğitim ve öğretimin programlı bir çalışma olduğunu, çalışmaların buna göre düzenlenmesi gerektiğini belirtmektedir.¹⁸

Günden’e göre “Program, amacı, muhtevası, ilkesi, yöntemi, etkinliği, öğretmen ve öğrencisi ile oluşan bir bütündür.”¹⁹

Fidan, program oluşturmada hedefleri gerçekleştirici, planlı faaliyetlerin uygulamada işe koşulmasının gerekliliği üzerinde durmuştur.²⁰

Özçelik ise programı, “Öğretme, öğrenme sürecinde nelerin niçin ve nasıl yer alacağını gösteren bir kılavuzdur”²¹ şeklinde tanımlamıştır.

Program tanımlarında uzmanlar öğrenme etkinliklerinin planlı ortamda gerçekleşen bir faaliyet olduğunu vurgulamışlardır. Bu nedenle, düzenli eğitimin yapılabilmesi için öğretme öğrenme fırsatlarının öğretmen rehberliğinde olması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca, öğrenmeyi çevresel faktörlerin etkilediğini, bu özelliklerin dikkate alınmasının etkili bir program oluşturmada gerekli olduğu üzerinde durmuşlardır.

Bu tanımları dikkate alan Saylan, programı şu şekilde tanımlamıştır:

“Program, insanoğlunu bireysel veya grup halinde mümkün olduğu kadar çabuk, ekonomik ve yeterli bir şekilde eğitime yollarını belirlemek amacı ile planların seçilmesi, düzenlenmesi ve kanıtlanması ile ilgili bir çalışma alanıdır.”²²

Bu tanıma göre program, bireyi eğitmede işe koşulacak değişkenlerin tasarımıyla uğraşan bir alandır. Bu alanda yapılan çalışmalar sonunda ortaya çıkan ürün program tasarısıdır.

¹⁶ Leyla Küçükahmet, **Öğretim İlke ve Yöntemleri** (Ankara: Özkan Matbaacılık, 1995), s.1.

¹⁷ Aynı.

¹⁸ S. Büyükkaragöz ve Cuma Çivi, **Genel Öğretim Metodları**, s.183.

¹⁹ Suat Günden, **Genel Öğretim Bilgisi** (Ankara: Yaygın Eğitim Kurumu Yayınları, 1997-1998), s.129.

²⁰ Nurettin Fidan, **Okulda Öğretme ve Öğrenme** (Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1985), s.20.

²¹ Durmuş Ali Özçelik, **Eğitim Programları ve Öğretim: Genel Öğretim Yöntemi** (Ankara: ÖSYM Eğitim Yayınları, 1987), s.4.

²² Saylan, **Eğitimde Program Tasarısı**, s.13.

Program Tasarısı

Program tasarısı, program yapma sürecinin merkezinde yer almaktadır. Tasarı, program düzenini etkileyen, onun genel yapısının nasıl geliştirileceğini, elemanlarının nasıl düzenlenmesi gerektiğini, elemanlar arasındaki ilişkilerin neler olduğunu ortaya koymaktadır.

Program tasarısı, "Program düzenlemenin niteliklerini ve özelliklerini gösteren bir terimdir."²³

Variş'a göre, bir eğitim kurumunun veya sosyal çevrenin bireylerin yaşantılarını düzenlemek ve zenginleştirmek için yürüttüğü tüm etkinlikler eğitim program tasarısı kapsamına girmektedir.²⁴

Variş program tasarısını, eğitim program tasarısı, öğretim program tasarısı, ders program tasarısı, ünite program tasarısı ve konu program tasarısı şeklinde hiyerarşik olarak sıralamıştır.²⁵

Öğretim program tasarısı, eğitim program tasarısı içerisinde yer alan belirli bilgilerin özelliklerine göre düzenlenmesini sağlayan alandır. Öğretim program tasarısı;

Eğitim programı içinde ağırlık taşıyan bu kısım genellikle belli bilgi kategorilerinden oluşan ve bir kısım okullarda beceriye ve uygulamaya ağırlık tanıyan bilgi ve becerilerin eğitim programının amaçları doğrultusunda ve planlı bir biçimde kazandırılmasına dönük bir programdır.²⁶

Ders program tasarısı, eğitim, öğretim program tasarısında yer alan esasları öğrenci davranışına dönüştürülmesindeki kriterleri ortaya koyan program tasarısıdır. Variş'a göre, ders program tasarısı öğretim programında yer alan bilgi kategorilerinin, disiplinlerin ve faaliyet alanlarının, eğitim amaçlarıyla ilişkili olan özel amaçlarını gerçekleştirmeleri için öğretim ilkelerini, konuların alt kategorilerini ve değerlendirme esaslarını içeren ve eğitim öğretim programındaki esasları öğrenci davranışına dönüştüren programdır.²⁷

²³ Aynı., s.14.

²⁴ Variş, **Eğitimde Program Geliştirme**, s.13.

²⁵ Aynı.

²⁶ Aynı.

²⁷ Aynı.

Variş, eğitim program tasarısı, öğretim program tasarısı ve ders program tasarısının genelden özele doğru iç içe bir görünüm gösterdiğini, bir program tasarısının bir üst program tasarısı ile amaçlar ve içerik yönünden ilişkili olduğunu belirtmiştir.²⁸

Variş, eğitim uygulamalarında yer alan üç program yaklaşımına yer vermiştir.

1. Derslere göre düzenlenen program
2. Aktivite ilkesine dayanan program
3. Problemlere göre düzenlenen program

Derslere göre düzenlenen programlarda, dersler birbirinden bağımsız olarak düzenlenmekte, aktivite ilkesine dayanan programda öğretimin içeriğini çocuğun ilgi ve ihtiyaçları tayin etmekte, problemlere göre düzenlenen programda ise sosyal ihtiyaçlar programın merkezinde yer almaktadır.²⁹

Hesapçioğlu, eğitim program tasarısının, öğretim program tasarısını içerdiğini ve ondan daha geniş ve kapsamlı olduğunu belirtmiştir. Öğretim program tasarısının içine ders dışı etkinlikler ile öğrencinin toplumsal, duygusal ve bedensel gereksinimlerinin de girdiğini ifade etmiştir. Müfredat programı kavramının, derslerin sadece liste halinde sıralanmış şeklini ortaya koyduğunu belirtmiştir. Okul program tasarısının, okuldaki bütün eğitim öğretim çalışmalarını düzenleyen bir belge olduğunu; ders program tasarısının, öğrencilerin belli bir ders için önceden belirlenmiş amaçları gerçekleştirmek için yapılan eğitsel etkinliklerin tümünü kapsadığını vurgulamıştır. Haftalık ders program tasarısının bir haftada okutulacak derslerin saatlerini ve hangi günlerde bu derslerin okutulacağını, belirttiğini; günlük ders program tasarısının ise dersleri bir günün iş programı içerisinde sıralayan belge olduğunu ifade etmiştir.³⁰

Hesapçioğlu, etkili bir program tasarısının kapsamında dört ana ögenin bulunması gerektiğini vurgulamıştır.

1. Amaçlar, ilkeler, açıklamalar.
2. Ders konuları, konuların düzenlenmesi, ders dağıtım ve haftalık çalışma çizelgesi.
3. Öğretme öğrenme süreçleri, öğretme öğrenme yöntemleri, teknikleri, ders araç ve gereçleri.
4. Değerlendirme³¹

²⁸ Aynı., s.15.

²⁹ Aynı., ss.65-80.

³⁰ Hesapçioğlu, **Öğretim İlke ve Yöntemleri**, s.75.

³¹ Aynı., s.76.

Ayrıca iyi bir eğitim program tasarısının işlevsel, esnek, değerlere dayalı, uygulayıcılara yardımcı olabilen, bilimsel, uygulanabilir, amaçlara yönelik ve ekonomiye uygunluk göstermesi gerektiğini vurgulamıştır.³²

Fidan, hedefleri gerçekleştirmek üzere planlanan tüm faaliyetlerin eğitim program tasarısını, bunların uygulamadaki görünümünün de eğitim programlarını oluşturduğunu, programların dinamik oluşunun geliştirme faaliyetlerini bünyesinde taşıdığını belirttiğini ifade etmiştir.³³

Bilen, program tasarısını oluşturan öğelerin değişebileceğini, program tasarısının eğitimin hedeflerini gerçekleştirme aracı olduğunu ve istedik davranışları içermesi gerektiğini belirtmiştir.³⁴

Ertürk, öğrenmenin tek başına bir yaşantıyla gerçekleşmeyeceğini, her yaşantının bir başka yaşantı ile etkileşim içerisinde olduğunu belirterek program tasarısını, öğrenme yaşantısı açısından ele almıştır. Belli esaslara göre örgütlenmiş öğrenme yaşantılarının “yetişek” program tasarısını meydana getirdiğini vurgulamıştır.³⁵

Doğan’a göre, eğitim program tasarısı ve öğretim, okulun kontrol ve rehberliği altında, okul içindeki ve okul dışındaki tüm yaşantıları içermektedir. Program tasarısı, uygulama stratejisini belirlemektedir. Değerlendirme için temel oluşturma program tasarısı ve öğretimin ortak boyutudur.³⁶

Saylan, program tasarısı kriterlerinin açıklığa kavuşturulmuş olması gerektiğini belirtmiştir, Program tasarısını; “kaynaklar, düzenleme prensipleri ve uygulama için gerekli yönetsel şartlara bağlı olarak program elemanlarının belirlenmesi, seçilmesi, sıralanması ve düzenlenmesini gösteren bir plandır.”³⁷ şeklinde tanımlamıştır.

Saylan program tasarısının fonksiyonunu şu şekilde ifade etmiştir.

1. Program elemanlarını tanımlamak
2. Elemanlar arasında ilişkileri belirlemek
3. Elemanlar ve bunları destekleyen ilkeler arasındaki ilişkileri göstermek
4. Program kararlarının verildiği kaynakları ve temelleri açıklamak
5. Temel düzenleme prensiplerini belirlemek
6. Uygulama için gerekli yönetsel şartları ve öğretim kaynaklarını tanımlamak

³² Aynı., ss.76-77

³³ Fidan, *Okulda Öğrenme ve Öğretme*, s.16.

³⁴ Bilen, *Plandan Uygulamaya Öğretim*, s.20.

³⁵ Ertürk, *Eğitimde Program Geliştirme*, s.95.

³⁶ Doğan, *Eğitimde Program ve Öğretim Tasarımı*, s.4.

³⁷ Saylan, *Eğitimde Program Tasarısı*, s.23.

7. Uygulama prensiplerini ve program kaynaklarını belirleyen program teorisini açıklamak
8. Birden fazla düzenleme teorisinden yararlanmak
9. Program planlama sürecinde öğretmenlerin öğrencilerin ve personelin rollerini açıklamak.³⁸

Bu fonksiyonları yüklenen bir program tasarısı, öğretimde işe koşulmak üzere hazırlanan bir kılavuzdur.

Program Tasarısının Elemanları

Etkili bir program tasarısı hazırlamak için öncelikle tasarıda yer alacak elemanların belirlenmesi ve düzenlenmesi gerekmektedir.

Erden, program tasarısının elemanlarının, genel ve özel hedefler, kapsam, eğitim durumları ve sınav durumları olduğunu belirtmiştir.³⁹

Varış, bir program tasarısı düzenlenirken öğrencinin gelişim durumunun göz önünde bulundurulmasına, öğretimde konular, sosyal ve psikolojik gerçeklerin bilinmesine ihtiyaç olduğunu belirtmiştir.⁴⁰ Böylece Varış, bireysel ve sosyo kültürel olguların program düzenlemede rol oynadığını vurgulamıştır.

Ertürk, öğrencide geliştirilecek davranışların önceden kararlaştırılıp sıraya konması ve bu davranışları geliştirici eğitim durumlarının düzenlenmesi gerektiğini belirterek değerlendirme sürecinde bunların sürekli kontrol edilmesinin yetişek geliştirmedeki önemini vurgulamıştır.⁴¹

Ertürk, yetişek unsurlarını hedefler, istendik davranışlar, öğrenme yaşantıları, değerlendirme faaliyetleri olmak üzere üç grupta toplamıştır.⁴²

Ertürk'e göre, hedefler uzak, genel ve özel hedefler olmak üzere üç grupta toplanmaktadır. Eğitim durumlarının belirlenmesi için hedeflerin davranış olarak ifade edilmesi gerekmektedir. Bunun gerçekleşmemesi halinde planlamalar askıda kalacak, hedeflerle sınıf faaliyetleri arasındaki bağ kopacaktır.⁴³

³⁸ Aynı., ss.23-24

³⁹ Erden, **Eğitimde Program Değerlendirme**, s.7.

⁴⁰ Varış, **Eğitimde Program Geliştirme**, s.74.

⁴¹ Ertürk, **Eğitimde Program Geliştirme**, s.13.

⁴² Aynı., s.14.

⁴³ Aynı., s.56.

Ertürk'e göre öğrenci davranışında yer alması istenen değişiklikler öğrencinin kendi yaşantısı yoluyla oluşup gelişmektedir.⁴⁴ İstendik değişmelerin oluştuğu yaşantılar ancak eğitimsel yaşantıdır.⁴⁵

Ertürk, hedeflerin davranışa dönüştürülmesinde dikkate alınması gereken hususları şu şekilde belirtmiştir.

1. Hedefler konu alanını kapsadığı gibi davranışlarda hedef alanını kapsamalı, tanımda bütün kritik davranışlar bulunmalıdır.
2. Davranışların sınırları belli olmalı ve aralarında binişiklik bulunmamalıdır.
3. Davranış gözlenebilir ve şu ya da bu biçimde ölçülebilir olmalıdır.
4. Bir grup öğrenci için kritik davranışlar arasında bulunması gerekli görülen belli bir davranışın başka bir öğrenci söz konusu olunca kritik davranışlar arasında bulunmayabileceği hususu dikkate alınmalıdır.
5. Hedef ve davranışların ifade ediliş bakımından biçimi yerine göre özellik ve davranış gösterici olmalıdır.⁴⁶

Büyükkaragöz ve Çivi basılı bir program tasarısının amaçlar, ilkeler, açıklamalar, ders konuları, konuların düzenlenmesi ve değerlendirmeden oluştuğunu belirtmiştir.⁴⁷

Doğan'a göre, bir program tasarısında genel amaçlar programın niyetini, varılmak istenen hedefleri; programın kapsamı ve ana çerçevesi ise öğretimin yürütüleceği ortamı ve koşulları açıklığa kavuşturmaktadır.⁴⁸

Program tasarısının kapsamı belirlenirken, öğretim alanı ve eğitim ortamının dikkate alınması gerekir. Öğretim alanı belirlendikten sonra öğretimin yapılacağı koşullar açıklanmalıdır.⁴⁹

Sönmez, program tasarısı elemanlarını beş grupta toplamaktadır.

1. Hedefler
2. Davranışlar
3. İçerik
4. Eğitim durumları
5. Sınama durumları⁵⁰

Bilen yetişek olarak ifade ettiği programın unsurlarını; hedefler, eğitim durumları ve değerlendirme olarak belirtmiştir.⁵¹

⁴⁴ Aynı., s.80.

⁴⁵ Aynı., s.82.

⁴⁶ Aynı., ss.56.57.

⁴⁷ Büyükkaragöz ve Çivi, *Genel Öğretim Metodları*, s.196.

⁴⁸ Doğan, *Eğitimde Program ve Öğretim Tasarımı*, s.137.

⁴⁹ Aynı., ss.147-148.

⁵⁰ Sönmez, *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*, ss.15-355.

⁵¹ Bilen, *Plandan Uygulamaya Öğretim*, s.178.

Fidan, program tasarısına sistem açısından bakmakta ve program tasarısının temel öğelerinin hedefler, öğrenme yaşantıları ve değerlendirme olduğunu ifade etmektedir.⁵²

Fidan'a göre program tasarısı hazırlama dört aşamadan geçmektedir.

1. Hedeflerin saptanması
2. Hedeflerin hangi öğretme durumları içinde hangi öğrenme yaşantıları oluşturularak gerçekleştirilebileceğinin belirlenmesi
3. Öğrenme yaşantılarını oluşturacak öğrenme durumlarının örgütlenmesi
4. Öğrencilerin hedeflere ne dereceye kadar ulaştıklarını anlamak için değerlendirme ölçüt ve işlemlerinin saptanması.⁵³

Fidan'a göre, belli bir alanda program tasarısı hazırlarken programın ilgili olduğu konu alanlarının özellikleri, eğitilecek bireylerin gelişim durumları ve eğitim ihtiyaçlarının incelenmesi gerekmektedir. Ayrıca bireye kazandırılacak özelliklerin yeni aday hedeflerin devletin temel felsefesine uygun olup olmadığı konusunun araştırılması gerekmektedir.⁵⁴

Özçelik, program tasarısı elemanlarının hedefler, davranışlar, öğrenme, öğretme durumları ve sınav durumları olduğunu belirtmiştir. Bilişsel, duyuşsal ve devinişsel nitelikteki özel hedeflerin kazanılması için davranışların bilinmesine ihtiyaç olduğunu bu nedenle özel hedeflerin kritik davranışlar şeklinde belirlenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca, öğrenme yaşantılarının davranışların kazanılmasını sağlayan bir araç olduğunu, öğrenme düzeyinin belirlenmesinde önemli bir yeri olan sınav durumlarının programın en önemli elemanlarından biri olduğunu vurgulamıştır.⁵⁵

Tekışık, eğitim program tasarılarının hazırlanmasının masa başında yapılamayacağını, değişik alan ve düzeylerden uzmanların katılımı ile gerçekleştirilmesi gerektiğini belirtmiştir.⁵⁶

Açıkgöz, birçok özelliği olan öğretimin bir süreç olarak ele alınması gerektiğini vurgulamıştır. Bu bakışı şu şekilde ifade etmiştir.

1. Öğretim bir süreçtir.
2. Öğretim planlı bir etkinliktir.

⁵¹ Bilen, *Plandan Uygulamaya Öğretim*, s.178.

⁵² Fidan, *Okulda Öğrenme ve Öğretme*, s.178.

⁵³ Aynı., s.119

⁵⁴ Aynı., s.20.

⁵⁵ Özçelik, *Eğitim Programları ve Öğretimi*, ss.148-254.

⁵⁶ Hüseyin Hüsnü Tekışık, "İlköğretim Okullarında Program Geliştirme" *Çağdaş Eğitim Dergisi*, (Ankara: 1992), Sayı: 178, s.4.

3. Öğretim, öğrenci geliştirmek, ona bir şeyler kazandırmak amaçındadır.
4. Öğretim öğrenmenin başlatılması ve sürdürülmesi etkinliklerini içerir.⁵⁷

Açıkgöz program tasarısının öğrenmenin başlatılması, sürdürülmesi ve gerçekleştirilmesi için düzenlenen planlı etkinliklerden oluşan bir süreç olduğunu belirtmiştir.⁵⁸

Saylan, program ve öğretimin birlikte veya ayrı düşünülmesinin yapılan program tanımına bağlı olduğunu belirterek program tasarısı elemanlarını altı grupta toplamıştır.

1. Amaçlar
2. Hedefler
3. Davranışlar
4. İçerik
5. Öğrenme fırsatları
6. Değerlendirme⁵⁹

Saylan, amaçları, bireyde bulunması gereken özellikler olarak belirterek, amaçların toplumsal değerlerle özdeşleşmiş olması, öğrencinin ilgi, ihtiyaç ve özelliklerine uygun olması gerektiğini belirtmiştir. Hedefleri, amaçlar çerçevesinde genel ve özel hedefler şeklinde iki boyutta ele almış, hedeflerin fonksiyonunu program kapsamını belirlemek ve işe koşulacak diğer etkinliklerin belirlenmesine yardım etmek şeklinde açıklamıştır. Saylan'a göre, hedefler davranış ve içerik elemanlarını içermelidir.

Hedeflere ulaşmayı sağlamak üzere belirlenen davranışlar öğrencinin özelliğine uygun olmalı, tek bir özelliği içerek şekilde açık, anlaşılır, yalın, kapsamlı ve sınırlı olmalıdır.⁶⁰

Hedeflere ulaşmayı sağlamak için belirlenen içerik, hedeflere ve öğrencinin ihtiyaçlarına uygun, tutarlı ve kapsamlı olmalıdır.

Öğrenme fırsatları, içerik ve davranışların birleşmesini yani çeşitli içerik elemanları ile davranışın kazanılmasını sağlayan fırsatlardır. Öğrenme fırsatları, hedefler davranışlar ve içerikle kaynaşık olmalıdır. Değerlendirme program tasarısının sürekli gözden geçirilmesi için gereklidir.⁶¹

⁵⁷ Kamile Ün Açıkgöz, *Etkili Öğrenme ve Öğretme* (İzmir; 1996), s.13.

⁵⁸ Aynı.

⁵⁹ Saylan, *Eğitimde Program Tasarısı*, ss.51-52.

⁶⁰ Aynı., s.53.

⁶¹ Aynı., ss.53-54.

Program Tasarısı Elemanlarının Kaynakları

Program tasarısı hazırlarken öncelikle tasarının elemanlarının belirlenmesinde işe koşulacak kaynakların bilinmesi gerekir. Varış'a göre,

...Hangi eğitim kademesinde olursa olsun, program geliştirme alanında çalışanların, derin kapsamlı ve deneysel bir tutum içinde olmaları, araştırma literatürüne dayanmaları, yetiştikleri disiplin sorunlarını aşarak diğer önemli kavramlara da yer vermeleri gereği vardır.⁶²

Varış, program geliştirmede, "Kişisel olguların göz önünde bulundurulması, çocukların bizzat incelenmesinden elde edilen verilerden yine çocukların eğitiminde faydalanmak" anlamına geldiğini belirtmiştir.

Varış, program tasarılarının değişen ihtiyaçları karşılayacak şekilde hazırlanması gerektiğini, büyüme ve gelişmenin geleceğe yönelik bir süreç olduğunu belirtmiştir. Çocuğun doğumundan itibaren çeşitli davranışlar geliştirerek yetişkin hale geldiğini yaşantılar kadar tecrübelerin de eğitimde önemli olduğunu, çocuk gelişiminin süreç içerisinde motifler gösterdiğini ifade etmiştir. Ayrıca, çocuk gelişiminde bireysel farklılıkların olduğunu bu farklılığın okul kadar aileyi de ilgilendirdiğini, bu nedenle program tasarılarındaki öğrenme faaliyetlerinde zenginliğin ve bütünlüğün önemli olduğunu vurgulamıştır.⁶³

Varış'a göre, sosyal kültürel olgular toplumun ayrılmaz bir parçasıdır. Eğitimi, "Kişinin toplum davranışlarına, ahlaki, estetik ölçülerine, inanış ve yaşama anlayışına sağlıklı uyumuna yardım eden bir süreç"⁶⁴ olarak gören Varış, "Toplumun davranış ve değer normları o toplumun gerçek tercihlerini gösterir" diyerek toplum dinamizmini bunların formüle ettiğini belirtmiştir.⁶⁵

Program tasarısı elemanlarının kaynağında konuların ağırlık taşıdığını belirten Varış, tasarıların düzenlenmesinde öğretmen ve konu uzmanlarının görüşlerine ihtiyaç olduğunu, içeriğin en iyi ve anlaşılacak şekilde düzenlenmesi gerektiğini, uygulamada

⁶² Varış, *Eğitimde Program Geliştirme*, s.51.

⁶³ Aynı., s.56.

⁶⁴ Aynı., s.57.

⁶⁵ Aynı., s.74.

kullanılacak yöntem ve tekniklerin bilinmesi gerektiğini ifade etmiştir.⁶⁶ Bu çerçevede Varış, program tasarımının kaynaklarını birey, toplum ve konu alanı olarak belirlemiştir.

Doğan, program tasarımlarında temel bilgi kaynakları olan bireysel ihtiyaçlar, konu alanı, toplumun ihtiyacı ve iş analizlerinin hiçbirinin tek başına bir eğitim program tasarısı geliştirmede yeterli olamayacağını belirtmiştir.⁶⁷

Hesapçioğlu, öğretimde programlı öğretimin esas alınması gerektiğini vurgulayarak, öğretimde bireyin önemli bir yeri olduğunu belirtmiştir. Program tasarımının bireye göre düzenlenmesi gerektiğini, kaynağını bireyden alan bir program tasarımının yaratıcı öğrenmeyi etkin kıldığını ifade etmiştir.⁶⁸

Öğretmen – öğrenci ilişkisinin toplumsal beklentilere göre şekillendiğini, toplumun norm ve değerleri belirlediğini, bu normların toplumun üretim ilişkileri ile uyumlu olması, içerik olarak özelleştirilmiş toplumsal beklentilerin toplumsal kurumlar aracılığı ile getirildiğini vurgulamıştır.⁶⁹

İçerik seçiminde çocuk için yaşamsal değeri olan bilgi ve maharetlerle donanık, değerlere bağlı, öğretme ilkesi olan bir bakışın önemli olduğunu da belirtmiştir.⁷⁰

Ertürk, etkili yaşamın bireyin yaşadığı toplumda edindiklerini kullanması ile mümkün olabileceğini ifade etmiştir.⁷¹

Toplum ve bireyin karşılıklı etkileşim içinde olduğunu şu şekilde ifade etmiştir: “Eğitilmiş birey hem toplumun ihtiyaçlarına, payına düşeni yaparak cevap verme ve toplumsal beklentiyi bir dereceye kadar uygun yaşayarak düzeni bozmaktan kaçınma, hem de toplumda mevcut fırsat ve imkanlardan kendi çıkarları bakımından yararlanma durumundadır.”⁷²

Bireyin toplum ihtiyacına hizmet edebilmesi onun sürekli olan öğrenmeden yararlanmasını gerektirir. Ertürk’e göre konu alanı, toplum ve bireyin yetişmesine katkıda bulunan, toplum içinde daha etkili ve verimli yaşamaya güç katan bir unsur

⁶⁶ Aynı., s.67.

⁶⁷ Doğan, *Eğitimde Program ve Öğretim Tasarımı*, ss.8-9.

⁶⁸ Hesapçioğlu, *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, s.147.

⁶⁹ Aynı., s.275.

⁷⁰ Aynı., s.82.

⁷¹ Ertürk, *Eğitimde Program Geliştirme*, s.33.

⁷² Aynı., s.33.

olarak görülmektedir.⁷³ Konu alanının hedefler ve davranışları içine alması, mantıki bakımdan temel teşkil eden esaslara ağırlık vermesi gerekmektedir.⁷⁴

Ertürk bireyin, ihtiyaçlarını belli bir toplum içinde belli kültür değerlerine göre gidereceğini, bireyin ihtiyaçlarının toplumsal gerçeğin içeriğine yönelik ve kenetli olması gerektiğini belirtmiştir.⁷⁵ Ayrıca, bireyin biyolojik, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını dengeli ve en iyi şekilde gidererek yaşayabilmesi için bireyin eğitim ihtiyacının ortaya konması gerektiğini vurgulamıştır.⁷⁶

Fidan eğitim hedeflerinin, öğrenme yoluyla gerçekleştiğini, öğrenmede öğrenenin ağırlık taşıdığını, toplumsal yaşantısı içinde bireye etki eden unsurların olduğunu, bireyin bu mesajlara göre davranış göstereceğini, eğitimin sosyal bir süreç olduğunu, eğitim sürecinde öğretme etkinliğinin istendik davranışlardan oluşması gerektiğini belirtmiştir. Böylece bireyin, çevrenin, konu alanının program tasarısının elemanları olduğuna işaret etmiştir.⁷⁷

Sönmez, istendik davranışların eğitim sisteminin girdisi olduğunu; bunların toplumsal gerçek, konu alanı, birey ve doğa çerçevesinde belirlenebileceğini belirtmiştir.⁷⁸ Toplumsal gerçeklerin bir bakıma kültürel gerçekler olduğunu, bunun sistem yaklaşımı ile ele alınmasını ve yetişenin buna göre düzenlenip işe koşulması gerektiğini belirtmiştir. Konu alanının hedef ve davranışın belirleyicisi olduğunu ifade etmiştir. Eğitim sisteminin temel ögesinin insan olduğunu tüm etkinliklerin buna göre düzenlenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bireyin doğal ortamla iç içe olması nedeniyle istendik davranışların kazandırılmasında bireyin doğal çevreye uyumunu sağlayan tüm etkinliklerin işe koşulması gerektiğini vurgulamıştır.⁷⁹

Böylece Sönmez, toplumsal gerçek, konu alanı, birey ve doğayı gözönüne alıp onlarla dirik bir denge kurarak hedeflerin saptanabileceğini vurgulamıştır.

Büyükkaragöz ve Çivi, öğretimin öğelerini; birey, öğretmen, amaç, konu, metod ve çevre olarak belirtirken, öğretim sürecinin öğrenci merkezli bir süreç olduğunu,

⁷³ Aynı., s.36.

⁷⁴ Aynı., s.37.

⁷⁵ Aynı., s.40.

⁷⁶ Aynı., s.41.

⁷⁷ Fidan, *Okulda Öğrenme ve Öğretme*, s.11.

⁷⁸ Sönmez, *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*, s.15.

⁷⁹ Aynı., ss.17-18.

öğeler arası uyum ve dengenin sağlanması gerektiğini belirtmiş program tasarısı kaynaklarının bu elemanlara göre belirleneceğini ifade etmiştir.⁸⁰

Küçükahmet'e göre, "Eğitimin en genel amacı öğrenciyi toplumun yararlı bir üyesi haline getirmektir."⁸¹ Küçükahmet toplumun analiz edilmesini, çocukların yetişmesine kurumların etki yaptığını, öğrencilerin bu kurumlardan değişik biçimde etkilendiğini, bireyin eğitiminin ölünceye kadar sürdüğünü, eğitimde bilgi dahil, tecrübelerin de yer aldığını ve etkinliğin planlı, programlı ve destekli olarak yürütülmesi gerektiğini ifade etmiştir. Böylece, elemanların birey, toplum ve planlı bir içeriğe göre belirlenmesi ve düzenlenmesi gerektiğini vurgulamıştır.⁸²

Erden, program tasarısı hazırlamada; konu alanı, toplum ve bireyin ihtiyaçlarının analizinin gerekli olduğunu ifade etmiştir. Merkeze alınan kaynağa göre tasarlanan programda farklılıkların olacağını belirtmiştir.⁸³

Program tasarısının kaynaklarına ilişkin olarak çeşitli uzmanlar, kaynakların toplumun değer yargıları ile çatışma içinde olamayacağını, tasarımın devletin temel felsefesine uygunluk ilkesine göre düzenlenmesi gerektiğini, hedef ve davranışların bu ilkeye göre seçilmesi, bireyin özelliklerinin program tasarılarının düzenlenmesinde önemli bir rol oynadığını, davranışların toplum dinamizmi açısından değer taşıdığını, çevresel faktörlerin tasarımın oluşmasında kaynaklık ettiğini belirtmişlerdir.

Saylan'a göre, program tasarısı kararları için kaynaklar demetinin büyük bir tutarlıkla belirlenmesi gerekmektedir.⁸⁴ Değerler karar vermede dinamik bir kaynaktır. Program kararları için ihtiyaçların değerlendirilmesi, çocuğun gelişimsel evrelerinin belirlenmesi, öğrencinin isteklerinin dikkate alınması, içeriğin bilinen disiplinlerden seçilmesi ve temel konu alanı gruplarının bütünleştirilmesi, program tasarısı kararları için gerekmektedir.

⁸⁰ Büyükkaragöz ve Çivi, **Genel Öğretim Metodları**, ss.37-41.

⁸¹ Küçükahmet, **Öğretim İlke ve Yöntemleri**, s.2.

⁸² Aynı., ss.1-3.

⁸³ Erden, **Eğitimde Program Değerlendirme**, s.7.

⁸⁴ Saylan, **Program Teorileri Ders Notları**, s.28.

Saylan'ın program tasarısı kaynaklarına bu şekildeki bakış içerisinde olması, öğrenci, toplum ve disiplin merkezli program tasarılarının bir bütün içinde kaynaşık bir şekilde planlanması gerekliliğini vurguladığını göstermektedir. Ayrıca, bütünleştirilmiş alan yaklaşımı ile program tasarılarında çerçeve program tasarısı anlayışını ortaya koymaktadır.

Diğer taraftan, Saylan program tasarılarında politik otoritenin genel amaçların kaynağı olduğunu ifade etmiştir.⁸⁵

Saylan, değerlerin program tasarısının kaynağının başlangıcı olduğunu, vatandaşlık davranışının geliştirilmesinin değerli olduğunu ve okulun bunu sağlama görevini üstlendiğini belirtmiştir.⁸⁶

Ayrıca, değerlerin okulun amaçlarını belirlediğini, program planlayıcılara göre tüm kültür değerlerinin program tasarılarına alınmasının yanlış olduğunu, değer analizinin yapılması gerektiğini, değer teorisinin kurulması, program tasarısının bu değerleri içermesini, değer verme sürecinin etkili bir program tasarısı stratejisinin parçası olması gerektiğini belirtmiştir.⁸⁷

Saylan'a göre, program tasarısı elemanlarının belirlenmesinde önemli üç temel kaynak olan toplum, birey ve konu alanları dengeli ve etkili bir şekilde kullanılmalıdır. Bireyin yeteneklerini en üst düzeye çıkarmak ancak dengeli bir program tasarısı ile mümkündür. Bu nedenle, bireyin yeteneklerinin program tasarısı süreçlerinde ele alınması gerekmektedir. Eğitim uygarlığın bir göstergesidir. Toplumsal, siyasal ve ekonomik gelişme bireyin üzerinde etkilidir. Ayrıca, eğitim kurumları da fonksiyonel olarak birey üzerinde etkilidir. Bu nedenle program tasarıları toplumun isteklerine, beklentilerine cevap verecek nitelikte olmalıdır.⁸⁸

Saylan, özellikle toplumun analiz edilmesinin program oluşturmadaki önemini belirtmiş, toplumun temel normlarının, değerlerinin, ideallerinin, inançlarının, fikirlerinin geçmişteki, mevcut yaşantıdaki ve gelecekteki tüm eğilimlerin program tasarısı için bir kaynak olacağını, program tasarılarına ışık tutacağını belirtmiştir.⁸⁹

⁸⁵ Aynı., ss.28-29.

⁸⁶ Aynı., ss.32-33.

⁸⁷ Aynı., ss.35-37.

⁸⁸ Aynı., s.81.

⁸⁹ Aynı.

Saylan bilgi alanlarının program tasarısı elemanı olduğunu, disipline olmuş ya da olmamış bilgi alanlarının incelenmesi gerektiğini belirtmiştir.⁹⁰

Ayrıca, bu temel kaynaklara ek olarak şu hususların da dikkate alınması gerektiğini vurgulamıştır.

1. Eğitim kurumlarının dayandığı ve yönetildiği yasal dayanaklar.
2. Program tasarısının uygulanabilmesi için gerekli kaynak, olanak ve ekonomik koşullar.
3. Disiplinlerin yapısını inceleyen konu alanlarındaki uzmanların ve bilim adamlarının fikirleri önerileri, çalışmaları ve araştırma raporları.
4. Öğrenme – öğretme sürecinin özelliğini, ilke ve teorilerini inceleyen uzman ve bilim adamlarının fikir, öneri çalışma ve araştırma raporları.
5. Uygulamaya dönük, çalışma ve araştırma sonuçları ile uygulamayı gerçekleştiren kişilerin fikirleri ve önerileri.⁹¹

Saylan, kaynakları felsefi tutumların belirlediğini, program tasarısı elemanları ile ilgili kararların verilmesinde felsefi yaklaşımın etkileyici bir rol oynadığını belirtmiştir.

Program tasarısının elemanları ile toplum felsefesinin çatışma içinde olamayacağını, idealler ve sosyo ekonomik gereksinimlerin yer aldığı kültürün, toplumun incelenmesi ile oluşan özelliklere göre tüm özelliklerin dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir.⁹²

Program tasarısı elemanları olan genel hedefler, özel hedefler, davranış, içerik, öğrenme fırsatları ve değerlendirme elemanlarının belirlenmesinde birey, toplumsal koşullar, öğrenme teorileri, okulun yapısı, kaynaklar, ekonomik koşullar, bilim adamlarının fikirleri, araştırma sonuçları, psikologların görüş ve önerilerinin dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir.⁹³

Bu açıklamalar ışığında program tasarısı elemanlarının kaynağı birey, toplum ve konu alanlarıdır. Bireyin ve toplumun analizi, konu alanının bu özelliklere uygun şekilde yapılanması ile ancak dinamik bir program tasarısından söz edilebilir.

⁹⁰ Aynı., s.82.

⁹¹ Aynı., s.83.

⁹² Aynı.

⁹³ Aynı., ss.82-83.

Program Tasarısı Elemanlarını Düzenleme Prensipleri

Program tasarısında yer alan, elemanların belli kriterler çerçevesinde düzenlenmesi gerekmektedir.

Büyükkaragöz ve Çivi'ye göre program tasarısı işlevsel, esnek ve uygulayıcılara yardım edici olmalıdır.⁹⁴

Program tasarılarının düzenlenmesinde şu kriterler kullanılmalıdır.

1. Sosyal temel
2. Psikolojik temel
3. Felsefi temel
4. Konu alanı temeli
5. Ekonomik temel
6. Bireysel temel

Program tasarısı toplumsal yapıdan ve toplumdan uzak olmaz. Eğitim psikolojisinin bulguları program tasarılarını doğrudan etkilemektedir. Belli konu alanlarının program tasarısında yer alması bireyin topluma uyumunu sağlamaktadır. Hem ekonomi programdan, hem de, program ekonomiden etkilenmektedir. Program tasarısının en önemli ögesi insandır. Bu nedenle, program tasarısı düzenlemede bu özelliklerin dikkate alınması gerekmektedir.⁹⁵

Fidan, program tasarısının devamlılık gösteren organize edilmiş yaşantılardan oluştuğunu, bu nedenle, yaşantıların düzenlenmesinde; sürece ve ürüne ağırlık veren bir yaklaşımın benimsenmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca davranışların açık, seçik olarak belirlenmesine ihtiyaç olduğunu; amaçlara göre öğretim materyalleri, süreç ; içerik, öğrenme ortamı ve yöntemin belirlenmesi gerektiğini belirtmiştir.⁹⁶

Fidan, ürüne ağırlık veren modelin Mühendislik Modeli olarak adlandırıldığını, sürece ağırlık veren modelin de, öğrenciye aşamalı olarak bir konu alanının yapı ve mantığını keşfetme imkanı sağladığını belirtmiştir.⁹⁷

Sönmez, program tasarısına sistem bütünlüğü içerisinde bakmakta, hedefleri dışarıdan alınan tüm değişkenlerin etkilediğini; içeriğin hedef davranışlarla tutarlı, çağdaş, felsefi, sanatsal ve felsefi bilgi ile donanık olması gerektiğini; bilginin çağdaş,

⁹⁴ Büyükkaragöz ve Çivi, *Genel Öğretim Metodları*, s.188.

⁹⁵ Aynı., ss.189-195.

⁹⁶ Fidan, *Okulda Öğrenme ve Öğretme*, s.19.

⁹⁷ Aynı., s.20.

bilimsel bilgi olmasını; öğrencinin büyüme ve gelişmesi ve ihtiyaçlarının dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir.⁹⁸

Ayrıca, içeriğin hedeflere göre düzenlenmesi, eğitim ortamında, ipuçları, pekiştireç, dönüt – düzeltme, öğrenci katılma ve sevgi eğitimine yer verilmesi gerektiğini vurgulamıştır.⁹⁹

Doğan, program tasarımının ulusal, yöresel ve kurumlar düzeyinde düzenlenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Program tasarımının genel kapsamının belirlenmesi ve geçerlilik kontrolünün yapılması, içeriğin analiz edilmesi ve öğretim için sıralanmasının gerekliliği üzerinde durmuştur.¹⁰⁰

Varış, anlamlı, etkili bir program tasarısı düzenlemede; bireyin gelişiminin ele alınması gerektiğini, program tasarımının sistematik olarak ele alınmasını, program geliştirme uzmanının çalışmalarına amaçlardan başlaması gerektiğini belirtmiştir.¹⁰¹

Varış, amaçların birbiriyle bağlantılı olarak geliştirilmesinin gerekliliği üzerinde durmuş, eğitim politikasının devlet politikası ile tutarlı olması, amaçların belli bir düzene göre analizinin yapılması gerektiğini ifade etmiştir.¹⁰²

Program tasarısı düzenlemede içerik ve etkinliklerin seçiminin önemini vurgulayan Varış, içeriğin yaşama alanlarının anlam taşıyan bölümlerinin aktif bir çaba ile düzenlenmesi gerektiğini, içerik seçiminde toplumsal ve bireysel faydanın, öğrenme ve öğretimin, bilgi yapısının gözönünde bulundurulması gerektiği belirtilmiştir.¹⁰³

Diğer taraftan, içeriğin disiplin hiyerarşisine, sistematik kategorilere göre düzenlenmesi gerektiğini de ifade etmiştir.¹⁰⁴

Ertürk, öğrenme yaşantılarının yetişek tasarımını meydana getirdiğini, yaşantıların dayanışıklığı ve aşamalılığının söz konusu olduğunu belirtmiştir.¹⁰⁵

⁹⁸ Sönmez, *Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı*, ss.6-84

⁹⁹ Aynı., s.90.

¹⁰⁰ Doğan, *Eğitimde Program ve Öğretim Tasarımı*, ss.55-226.

¹⁰¹ Varış, *Eğitimde Program Geliştirme*, ss.52-94.

¹⁰² Aynı., s.108.

¹⁰³ Aynı., ss.115-116.

¹⁰⁴ Aynı., s.124.

¹⁰⁵ Ertürk, *Eğitimde Program Geliştirme*, s.96.

“Öğrenme yaşantılarının dayanışıklık esasına göre kümelenmesi, tekrarlanırlık ve aşamalılık esasına göre sıralanması, böylece bir biriyle bağlantılı birimlerden oluşuk bir bütün teşkil etmesi gerekir.”¹⁰⁶

Ertürk, yetişek deseninin sadece süreklilik, aşamalılık, dayanıklılık değil, hedeflere, öğrenciye görelilik, ve ekonomiklik ilkesine uygun olması gerektiğini de belirtmiştir.¹⁰⁷

Özçelik, hedeflerin aşamalı bir şekilde sıralanması gerektiğini, öğrenme öğretme etkinliğinin süreklilik, aşamalılık ve dayanışıklık ölçütlerine göre düzenlenmesinin sonraki öğretme öğrenme etkinliği için kalıcılık sağlayacağını belirtmiştir.¹⁰⁸

Hesapçioğlu'na göre, eğitim olgusu programı etkilemektedir. Program tasarısı işlevsel, esnek, toplumun inandığı değerlere uygun, uygulayanlara yardım edici, bilimsel, uygulanabilir, amaçlara yönelik ve ekonomiye uygun olmalıdır.¹⁰⁹

Hesapçioğlu, içeriğin toplum tarafından benimsenip benimsenmediğinin, içeriğin içerik özelliklerine göre seçilip seçilmediğinin, içeriğin öğrenci özelliklerine uygun olup olmadığının bilinmesi gerektiğini belirtmiştir. Ana sorunun, öğrenci özellikleri olan yaşama yakınlık ilkesi ve düzeye uygunluk ilkesi olduğunu vurgulamıştır. İçerik düzenlemede “çocuktan hareket” anlayışının söz konusu olması gerektiğini belirtmiştir.¹¹⁰

Saylan'a göre düzenlemede felsefi faktörlerin dikkate alınması, mantıksal ve psikolojik düzenin birlikte düşünülmesi gerekmektedir. Düzenlemede, temel amaç, arzu edilen sonuca ulaşmak için tasarı elemanlarını analiz etme olmalıdır.¹¹¹

Saylan'a göre; “Bir program tasarısı öğrenmenin sürekliliğini, aşamalılığını, kaynaşıklığını, sağlamak ve öğrenmenin kapsamını belirlemek için düzenlemede kullanılacak temelleri (düzenleme elemanları ve düzenleme şekilleri) ve uygulama koşullarını açıklamalıdır.”¹¹²

¹⁰⁶ Aynı., s.96.

¹⁰⁷ Aynı., s.97.

¹⁰⁸ Özçelik, **Eğitim Programları ve Öğretim**, ss.343-344.

¹⁰⁹ Hesapçioğlu, **Öğretim İlke ve Yöntemleri**, ss.77-79.

¹¹⁰ Aynı., s.81.

¹¹¹ Saylan, **Eğitimde Program Tasarısı**, s.107.

¹¹² Aynı., s.107.

Düzenlemede hedeflerin ve öğrenme fırsatlarının içerik boyutu kadar süreç boyutunun da dikkate alınması, öğrenci, öğrenme ilkesi ve uygulama koşullarının düşünülmesi gerekmektedir. Düzenleme süreklilik, aşamalılık ve kaynaşıklık kriterlerine uygun olarak yapılmalıdır.¹¹³ Sürekliliği sağlamak için, öğrenme fırsatlarının sürekli tekrarlanarak davranışın kullanılmasını sağlayacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

Saylan, program tasarısı düzenlemede kaynaşıklığı sağlamanın alanlar arasında bağ kurulması olduğunu vurgulamış ve kaynaşıklığı yatay ve dikey düzenleme olarak iki boyutta düşünmüştür. Saylan'a göre, yatay kaynaşıklık, bir öğrenme fırsatının bir başka öğrenme fırsatı ile kaynaşık; dikey kaynaşıklık ise, öğrenme fırsatının tekrarlanır ve aşamalı olmasıdır. Öğrenme fırsatları süreklilik, aşamalılık ve kaynaşıklık kriterlerine göre düzenlenmelidir. Hedefler ve davranışlar, eğitimsel, mantıksal ve psikolojik kriterlere uygun olarak bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alanlarda aşamalı bir biçimde ön koşul özelliklere uygun olarak düzenlenmelidir. İçerik anlamlı ve hatırlamaları sağlayacak şekilde düzenlenmelidir. Değerlendirme bir bütün olarak ele alınmalıdır.¹¹⁴

Program tasarısı düzenlemede, eğitimcilerin yaklaşımlarının bütünsellik taşıdığı, program tasarılarına çerçeve program yaklaşımı getirdikleri ve öğrenci merkezli program tasarılarının ağırlık oluşturduğu görülmektedir. Bu anlayış program planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerinin etkin kullanımının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Saylan, etkili bir program tasarısı planlamak için öncelikle planlamaya kimlerin katılacağına belirlenmesi gerektiğini belirtmiştir.¹¹⁵

Eğer program tasarısı, merkez ve bölge okullarında planlanırsa, program mühendisliğinde yer alan sorun ve problemler, program planlama, uygulama ve değerlendirme kararlarını vermek ve bunları yürütmek için okul organizasyonu içinde düzenli ve uygun bir sistemin düzenlenmesi ihtiyacının belirtileri olabilir. Ancak, alan (okul, bölge vb.) belirlenmediği zaman bu sistemlerin detaylarını kavramsallaştırmak mümkün olmaz.¹¹⁶

¹¹³ Aynı.

¹¹⁴ Aynı., s.108.

¹¹⁵ Saylan, Program Teorileri Yayınlanmamış Ders Notu, s.30.

¹¹⁶ Aynı., s.30.

Saylan'a göre, program tasarısı planlama, uygulama ve değerlendirme süreçleri bir program sisteminin temel süreçleridir.¹¹⁷

Saylan program tasarısına sistem yaklaşımı açısından bakmaktadır. Program tasarısı sisteminin üç fonksiyonunun program planlama, uygulama ve değerlendirme olduğunu belirtmektedir; program tasarısının etkili olabilmesi için program mühendisliğinin tüm bu süreçleri içermesi gerektiğini böylece dinamik bir program tasarısının gerçekleştirilebileceğini vurgulamıştır.¹¹⁸

Saylan, bir program mühendisliği sistemi kurmak için ilk karar verilmesi gereken konunun, çeşitli program etkinliklerinin yer alacağı ve yönetileceği çalışma alanının belirlenmesi olduğunu ifade etmiştir. Program tasarısı çalışma alanının ulus, bölge, okul bölgesi ve okul olabileceğini vurgulamıştır.¹¹⁹

Saylan'a göre, hazırlanan programla ilgili tüm kararlar belirlenen alana göre verilmektedir. Program tasarılarının uygulaması okulda olduğuna göre, planlama ve değerlendirme alanlarının da okulda olması gerekmektedir. Oysa, ülkemizde program tasarıları ulus düzeyinde hazırlandığı ve uygulamak üzere okullara gönderildiği için, uygulama ve değerlendirme boyutlarında kopukluk yaratılmakta, böylece tasarıların işlevsellikleri azalmaktadır.

Saylan program tasarısı kararlarına dört grupta yer alan kişilerin katılabileceğini belirtmiştir. Bunlar;

1. Uzman kişiler
2. Bazı sınıf öğretmenlerinden oluşan temsilci gruplar
3. Profesyonel kişiler
4. Profesyonel kişiler ve veli temsilcileri¹²⁰

Saylan, ulusal düzeydeki program tasarısı planlamasına katılanların uzmanlaşmış personelden seçildiğini, uygulama sorumluluğunun okula ait olduğunu, iki alan arasındaki bağıın müfettişlerin sorumluluğunda olduğunu bu sorumluluğun ülkemizde yeterince yerine getirilmediğini belirtmiştir. Bölge düzeyinde program tasarısı hazırlamada çalışmaya katılanların önemli sorunlar yaşayabileceğini vurgulayarak program tasarısının; okul bölgesinde, küçük okul merkezlerinde tüm profesyonel

¹¹⁷ Aynı., s.39.

¹¹⁸ Aynı.

¹¹⁹ Aynı., s.44.

¹²⁰ Aynı., s.45.

personelin katılımı ile planlanması gerektiğini belirtmiştir. Bu şekilde ancak okulun program mühendisliği fonksiyonlarını yerine getirebileceğini savunmuştur.¹²¹

Program Mühendisliğinin ana fonksiyonunun planlama olduğunu, aynı zamanda ulus, bölge, okul ve sınıf program tasarılarının düzenlenemeyeceğini belirten Saylan'a göre, planlama etkinliğine katılanların çeşidi ve sayısı önemlidir.¹²²

Program tasarısı planlamayı amaçlı bir etkinlik olarak gören Saylan, program tasarısı oluşturmada bilginin analiz edilerek ve bütünleştirilerek ele alınması gerektiğini belirtmiştir. Ancak daha sonra tasarının onaya sunulabileceğini vurgulamıştır.¹²³

Program tasarısı uygulama çalışmasının, okul ve öğrenme çevresini düzenleme ve öğretme stratejilerinin planlanması anlamına geldiğini belirtirken, uygulamada katılanların tavırlarının önemli olduğunu ifade etmiştir. Planlanan program tasarısının esnek ve öğretmenler tarafından anlaşılır olması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca, uygulama sürecinin öğretme planına geçiş anlamı taşıdığını da vurgulamıştır.¹²⁴

Program tasarısı değerlendirme, tasarının elemanlarının değerlendirilmesini içermekte ve dört boyutta gerçekleştirilmektedir.

1. Öğretmenin program kullanımını değerlendirme
2. Tasarıyı değerlendirme
3. Öğrenci başarısını değerlendirme
4. Program sistemini değerlendirme¹²⁵

Program tasarısı öğretme stratejilerini geliştirmek için kullanılır. Bu nedenle, öğretmenler program tasarısını bir başlangıç olarak görmelidir. Öğretmenlerin başarısının program tasarısının uygunluğu ile anlam kazanacağını, bireyin davranışına yansıyan bu durumun da onun başarısını ortaya koyduğu söylenebilir.

Saylan, program tasarısı sisteminin değerlendirilmesi gerektiğini, böylece program tasarısında dinamikliğin sağlanabileceğini, program tasarısı sisteminin değerlendirilmesinden elde edilen dönütün program tasarısı sisteminin gelişmesine yardım edeceğini vurgulamıştır.¹²⁶

¹²¹ Aynı., ss.47-48.

¹²² Aynı., ss.49-52.

¹²³ Aynı., ss.53-54.

¹²⁴ Aynı., ss.54-57.

¹²⁵ Aynı., ss.58-59.

¹²⁶ Aynı., s.59.

Program tasarısı sistemi mikro düzeyde belirli bir ders alanında ve sınıf düzeyinde öğrencilerin ulaşabilecekleri hedeflerle ilgili kararların verildiği çok yönlü bir süreçtir. Bu süreçte ulaşılabilecek hedefler, içeriğe ilişkin kararlar ve çeşitli öğretme – öğrenme yöntemlerinin seçilmesi ve materyallerin geliştirilmesi yer almaktadır. Program tasarısı sürecinde mevcut ve önerilen ders alanlarıyla ilgili olarak bireyin ve toplumun ihtiyaçlarının konu alanında bilgi çağındaki değişme ve gelişmelerin bilinmesini gerekmektedir.

Program tasarısı oluşturmada öncelikle bireyin gelişim özellikleri dikkate alınmalıdır. Böylece, bireyin gelişimini dikkate alarak düzenlenmiş öğrenme fırsatları yoluyla kazanılması amaçlanan hedeflerin gerçekleştirilmesi mümkündür. Ayrıca, bilgi alanının yapısı, program tasarılarında yer alacak konuların belirlenmesinde önemli bir yer tutmaktadır. Program tasarısı planlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirme çalışmaları ülkemizde ilköğretim kurumlarında yıllık, ünite ve günlük düzeyde yürütülmektedir. Bir yıl, bir dönem ve bir gün boyunca gerçekleştirilmesi planlanan hedefler, bölümler halinde program tasarılarında gösterilmektedir.

Bir yıllık, ünite ve günlük program tasarılarında; şu bölümler yer almaktadır.

1. Tanımlayıcı başlık
2. Ünitenin /dersin süresi
3. Ünitenin /dersin önemi, diğer ünitelerle / dersle ilişkisi
4. Hedefler
5. Davranışlar
6. Ünitenin / dersin alt bölümleri, başlıklar
7. Öğretme – öğrenme etkinlikleri
8. Öğretim materyalleri / araç ve gereçler
9. Kaynaklar
10. İçerik
11. Değerlendirme stratejileri
12. Semboller, terimler
13. Bir sonraki çalışmaların belirlenmesi

Öğretme öğrenme süreci pek çok değişkeni içerisinde bulundurmaktadır. Etkili ve anlamlı bir öğrenmenin oluşması için öğretim materyallerinin seçimi önemlidir. Hazırlanan program tasarılarının uygulanmasında ortaya çıkabilecek durumları dikkate alan esnek bir yapıda olması program tasarısının bütünselliği bakımından gereklidir. Bir

Program tasarısı sistemi mikro düzeyde belirli bir ders alanında ve sınıf düzeyinde öğrencilerin ulaşabilecekleri hedeflerle ilgili kararların verildiği çok yönlü bir süreçtir. Bu süreçte ulaşılacak hedefler, içeriğe ilişkin kararlar ve çeşitli öğretim – öğrenme yöntemlerinin seçilmesi ve materyallerin geliştirilmesi yer almaktadır. Program tasarısı sürecinde mevcut ve önerilen ders alanlarıyla ilgili olarak bireyin ve toplumun ihtiyaçlarının konu alanında bilgi çağındaki değişme ve gelişmelerin bilinmesini gerekmektedir.

Program tasarısı oluşturmada öncelikle bireyin gelişim özellikleri dikkate alınmalıdır. Böylece, bireyin gelişimini dikkate alarak düzenlenmiş öğrenme fırsatları yoluyla kazanılması amaçlanan hedeflerin gerçekleştirilmesi mümkündür. Ayrıca, bilgi alanının yapısı, program tasarılarında yer alacak konuların belirlenmesinde önemli bir yer tutmaktadır. Program tasarısı planlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirme çalışmaları ülkemizde ilköğretim kurumlarında yıllık, ünite ve günlük düzeyde yürütülmektedir. Bir yıl, bir dönem ve bir gün boyunca gerçekleştirilmesi planlanan hedefler, bölümler halinde program tasarılarında gösterilmektedir.

Bir yıllık, ünite ve günlük program tasarılarında; şu bölümler yer almaktadır.

1. Tanımlayıcı başlık
2. Ünitinin /dersin süresi
3. Ünitinin /dersin önemi, diğer ünitelerle / dersle ilişkisi
4. Hedefler
5. Davranışlar
6. Ünitinin / dersin alt bölümleri, başlıklar
7. Öğretim – öğrenme etkinlikleri
8. Öğretim materyalleri / araç ve gereçler
9. Kaynaklar
10. İçerik
11. Değerlendirme stratejileri
12. Semboller, terimler
13. Bir sonraki çalışmaların belirlenmesi

Öğretim öğrenme süreci pek çok değişkeni içerisinde bulundurmaktadır. Etkili ve anlamlı bir öğrenmenin oluşması için öğretim materyallerinin seçimi önemlidir. Hazırlanan program tasarılarının uygulanmasında ortaya çıkabilecek durumları dikkate alan esnek bir yapıda olması program tasarısının bütünselliği bakımından gereklidir. Bir

program tasarısı uygulamaya konduktan sonra olumlu ve aksayan yönleri açısından sürekli olarak değerlendirilmelidir.

Erden, değerlendirmeyi ürüne ve erişişge bakarak değerlendirme olarak ele almaktadır.¹²⁷

Program değerlendirmede şu noktalar ele alınabilir.

1. Program tasarılarında uygulama esasları var mıdır? Varsa neyi içermektedir?
2. Kapsamda yer alan bilgiler önemli, dayanıklı ve geçerli mi? Kapsam öğrenci için geçerli ve tutarlı mı?
3. Program tasarısı esnek mi? Öğretimde esnekliğı sağlıyor mu, fırsat eğitimine yer veriyor mu?
4. Gereksiz bilgiler, davranışlar var mı?
5. Açıklamalar bölümüne neler eklenebilir?
6. Elemanlar arasında ilişkiler var mı, süreklilik, aşamalılık, kaynaşıklık sağlanmış mı?
7. Ülkenin ekonomik koşulları, olanakları dikkate alınmış mı?
8. Program tasarıları dinamik bir yapıya nasıl kavuşabilir?
9. Amaçların seçiminde toplumun ihtiyaçları, inançları, fikirleri ve değerleri öğrenenin ilgisini, ihtiyaçlarını dikkate alıyor mu?
10. Amaçlar devletin temel felsefesine uygunluk gösteriyor mu?
11. Okul düzey ve türüne, eğitim ve öğretim ilkelerine yer verilmiş mi?
12. Öğretim programı okulun amaçlarına ulaşmasına hizmet edici mi? Öğrenenin düşünceleri, duyguları ve davranışları geliştirilerek bütünleştirilmiş mi?
13. Okulun yapısı amaçlara ulaşmada yeterli mi?
14. Özel amaçlar genel amaçlarla tutarlı mı?
15. Hedefler kişide gözlenmesi kararlaştırılan istendik özellikleri taşıyor mu?
16. Hedef cümlesi uygun mu?

---

¹²⁷ Erden, **Eğitimde Program Değerlendirme**, s.20.

17. Hedefler, davranışa dönüşebilecek, öğrenme özelliğini belirtecek nitelikte mi?
18. Hedefler, öğrenme ürününü dile getiriyor mu?
19. Konu başlıkları hedef olarak yazılmış mı?
20. Bir hedef diğerini içeriyor mu?
21. Hedefler yazıldığı alanın niteliğine uygun mu?
22. Hedefler birbirini destekliyor mu?
23. Davranışlar hedefin niteliğine uygun mu?
24. Hedef ve davranışlar açık ve anlaşılır olarak yazılmış mı?
25. Her hedefin kritik davranışı belirlenmiş mi?
26. Davranışlar öğrencinin yapacakları şeklinde sıralanmış mı?
27. Davranış tek bir özelliği içeriyor mu?
28. Davranışlar basitten karmaşığa, kolaydan zora vb. sıralanmış mı?
29. Ünite ve konular hedef davranışları kazandıracak biçimde düzenlenmiş mi?
30. İçerik çağdaş, bilimsel, sanatsal ve felsefi bilgi ile donanık mı?
31. İçerik öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyine, somuttan soyuta, basitten karmaşığa, kolaydan zora, öğrenciye görelilik ve ön koşul öğrenmelere göre mantıki tutarlılığı sağlayacak şekilde düzenlenmiş mi?
32. İçerikte tanımlayıcı başlık var mı?
33. İçerik sınıf seviyesine, öğrencinin yaşına, gelişim dönemine uygun mu?
34. Ünite hedeflerini gerçekleştirmek, belirlenen davranışları kazandırmak için sınıf içi ve dışı etkinliklere yer verilmiş mi?
35. Öğretim yöntem ve tekniklerine yer verilmiş mi?
36. Öğretimi verimli kılmada yol gösterici mi?
37. Kapsamda yer alan bilgilerin sunuluş sırası öğrenme ilkelerine uygun mu?
38. Öğretim için uygun koşulların işe koşulması sağlanabilir mi?
39. Ünitelerin hedefini gerçekleştirmek, belirlenen davranışları kazandırmak için gerekli öğretim materyalleri, uygulama araç ve gereçleri belirlenmiş mi?

40. Araç ve gereçlerin kullanımı konusunda kılavuz kitaplar hazırlanmış mı?
41. Mevcut araç ve gereçlerin listesi günün koşullarına uygun mu?
42. Ünite veya konunun hedeflerine ulaşılma düzeyini belirlemek için kullanılacak değerlendirme yaklaşımı ve örnek sorular var mı?
43. Ölçme soruları geçerli ve güvenilir mi?
44. Ölçme değerlendirme sonuçları ölçütlere uygun mu?
45. Örgütün yapısı hedeflere ulaşmada yeterli mi?
46. Örgüt süreci hedeflere ulaşılmasını sağlayıcı nitelikte mi?
47. Öğretim programları ve alt programlar okulun amaçlarına hizmet edici nitelikte mi?¹²⁸

Program tasarılarının güncelleşmesi, eğitim sisteminin çağın gereklerine uygun bir şekilde yeniden yapılandırılması bu sorulara verilecek cevaplarla mümkündür. Program tasarılarının verimli, etkili ve dinamik olmasıyla ancak, eğitim sisteminin temel yapı ve özellikleri güçlenebilmektedir.

Cumhuriyet Dönemi İlköğretim 2. Kademe

Program Geliştirme Çalışmalar

Eğitim sistemini toplumsal sistemden ve toplumsal ihtiyaçlardan bağımsız olarak düşünmek mümkün değildir. Milli Eğitim sistemimiz hukuki dayanakları itibarıyla 430 sayılı kanun gereği 3 Mart 1924 tarihli Tevhid-i Tedrisat Kanununa dayanmaktadır.

23 Nisan 1920 tarihinde açılan TBMM, 2 Mayıs 1920 tarihli ve 3 nolu kanunla Milli Eğitim Bakanlığı'nı kurmuştur. Böylece maarif sisteminde program ve usullerin hedefleri belirlenmiştir.¹²⁹ Güç şartları altında olmakla beraber TBMM Hükümeti eğitim işini bir yana bırakmamış, eğitim kurumlarının gereğince yürütülmesine çalışmıştır. Belirtilen kanunla kurulan Milli Eğitim Bakanlığı şu heyetlerden oluşmuştur.

1. Program heyeti
2. İlköğretim
3. Ortaöğretim

¹²⁸ Aynı., ss.20-45.

¹²⁹ Cumhuriyet Döneminde Eğitim, Milli Eğitim Basımevi, (İstanbul: 1983), s.147.

4. Türk Asar-ı Atıkası Müdürlüğü
5. Sicil ve İstatistik Müdürlüğü

Program heyeti bir süre sonra Telif ve Tercüme dairesi olarak yeniden düzenlenmiştir.¹³⁰

Bakanlık eğitim ve öğretimle ilgili konuların tartışılması ve kararların alınması için, kurulduğundan üç yıl sonra başlamak üzere günümüze kadar toplantılar düzenlemiştir. Bu toplantılarda tartışılan konular ve alınan kararlar şu şekilde özetlenebilir.

1. Heyeti İlmiye Toplantısı

15 Temmuz 1923 tarihinde yapılmıştır. Toplantı gündeminin 15. maddesinde ilköğretimden sonra hayati öğretim programının hazırlanması tartışılmış ve kararlar uygulamaya konulmuştur.¹³¹

2. Heyeti İlmiye Toplantısı

23 Nisan 1924 tarihinde yapılmış, toplantı gündeminde ortaokul ve liselerin ayrı ayrı bölümler haline getirilmesi ve ders kitaplarının yazılması konuları üzerinde durulmuştur.¹³²

3. Heyeti İlmiye Toplantısı

26 Aralık 1925 tarihinde yapılmış, toplantı gündeminde talim ve terbiye işleriyle uğraşmak üzere "Talim ve Terbiye Dairesi" kurulması yer almıştır.¹³³

1. Milli Eğitim Şûrası

17 – 29 Temmuz 1939 tarihinde toplanmış, ortaokul öğretim programı incelenerek kabul edilmiştir.¹³⁴

¹³⁰ Aynı., s.146.

¹³¹ Aynı., ss.109-110.

¹³² Aynı., s.110.

¹³³ Aynı., s.115.

¹³⁴ Aynı., s.117.

2. Milli Eğitim Şûrası

15 – 23 Şubat 1943 tarihinde toplanmış, Türkçe programlarının daha bağlantılı, daha az tekrarlı bir yapıya kavuşturulması, ortaokul programlarının dil ve ifade bakımından tekrar gözden geçirilmesi, “ezber ve inşaat” ile temsillere daha fazla yer verilmesi, Ahlak dersleri programının ahlakın ilkeleri bakımından incelenmesi üzerinde durulmuştur. Ortaokul tarih programı ve ders kitaplarının çocuğun seviyesine uygun olmadığı ileri sürülerek, program ve kitapların içerisine milli duygu ve karakterin yoğunlaşmasını sağlayacak, tarih sevgisini uyandıracak konuların eklenmesi önerilmiştir.¹³⁵

3. Milli Eğitim Şûrası

2 – 10 Aralık 1946 tarihinde toplanmış, gündeminde ticaret ortaokulu, erkek sanat ortaokulu ve enstitüleri programı, kız enstitüsü programının günün koşullarına ve ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi konuları yer almıştır.¹³⁶

4. Milli Eğitim Şûrası

22 – 31 Ağustos 1949 tarihinde toplanmış, ortaokul program projesi incelenmiştir, demokratik eğitimin gerekliliği ve önemi vurgulanmıştır. Ortaokul program taslağı eğitim ve öğretim anlayışı ve uygulanışı bakımından ilkokul programına paralel ve ahenk sağlayıcı, ortaokulları özlenen bir eğitim kurumu haline getirici nitelikte görülerek ilkokul ortaokullara yaklaştırılmıştır. Öğrencilerin hayata ve meslek okullarına hazırlanmaları konusu tartışılmış, tarih programı yeniden gözden geçirilmiştir.¹³⁷

5. Milli Eğitim Şûrası

5 – 14 Şubat 1953 tarihinde toplanmış, okul öncesi ve ilköğretim programlarına ek olarak, öğretmen okulları ile köy enstitüleri programı incelenmiştir.¹³⁸

¹³⁵ Aynı., ss.119-120.

¹³⁶ Aynı., s.121.

¹³⁷ Aynı., ss.123-125.

¹³⁸ Aynı., s.125.

6. Milli Eğitim Şûrası

18 - 23 Mart 1957 tarihinde toplanmış, mesleki ve teknik öğretimde yaş özelliklerinin dikkate alınması, bunun için programların gözden geçirilmesi, günün ihtiyacına göre bölümlerin açılması üzerinde durulmuştur.¹³⁹

7. Milli Eğitim Şûrası

5 - 15 Şubat 1962 tarihinde toplanmış, ilkokulu bitirmiş olan öğrencilerin eğitimlerinin fikir ve yaş seviyesine uygun olarak yapılması, çevrenin ekonomik özelliklerinin gözönünde bulundurulması, ilgi, istidat ve kabiliyetlerinin meydana çıkartılıp geliştirilmesinin amaçlanması tavsiye edilmiştir.¹⁴⁰

8. Milli Eğitim Şûrası

28 Eylül - 3 Ekim 1970 tarihleri arasında toplanmış, ortaöğretim sisteminin kuruluşu ve yükseköğretime geçişin yeniden düzenlenmesi ele alınmıştır.¹⁴¹

9. Milli Eğitim Şûrası

24 Haziran - 4 Temmuz 1974 tarihleri arasında toplanmış, ortaokulun temel eğitimin ikinci kademesi olarak yeniden düzenlenmesi kararlaştırılmış, ortaokul programının amaç ve ilkeleri üzerinde durulmuş, bu ilkelere göre öğrencilerin yetiştirilmesi, öğrencinin ilgi ve yeteneklerinin bilinmesi gerektiği belirtilerek rehberlik faaliyetleri eğitsel çalışmalar kapsamına alınmıştır. Ayrıca, seçmeli derslerle ilgili esaslar getirilmiştir.¹⁴²

10. Milli Eğitim Şûrası

23 - 26 Haziran 1981 tarihinde toplanmış, gündemi Milli Eğitim sisteminin yapısı, programlar ve öğrenci akışı teşkil etmiştir. Temel eğitim program tasarısının birinci sınıftan başlayıp gittikçe derinleşen oranda bütünleştirilmesi üzerinde durulmuştur. Eğitim programlarının geliştirilmesi ve düzenlenmesinin yalnızca bir içerik

¹³⁹ Aynı., ss.127-128.

¹⁴⁰ Aynı., s.128.

¹⁴¹ Aynı., s.131.

¹⁴² Aynı., ss.133-134.

sorunu olmadığı, öğrencilerin öğrenmelerini etkileyen bütün koşulların ve öğelerin bir sistem dahilinde geliştirilmesinin önem taşıdığı belirtilmiştir.¹⁴³

11. Milli Eğitim Şûrası

8 – 11 Haziran 1982 tarihinde toplanmış, Milli Eğitim hizmetinde öğretmen ve uzmanların durumları ve sorunları tartışılmıştır.¹⁴⁴

12. Milli Eğitim Şûrası

18 – 22 Haziran 1988 tarihleri arasında toplanmış, toplantıda Türkçe ve Yabancı Dil öğretimi üzerinde durularak öğretim programları ele alınmıştır. Eğitim sistemi bütünlüğü içerisinde toplumun her alanda ihtiyaçlarına, eğitim programlarının içerik bakımından genç nesillere kimlik kazandırmasına, çocuğun hayatını etkileyen program tasarılarına, değişen ve gelişen ilim ve teknolojiye paralel program tasarılarına yer verilmiştir. Bütün ortaöğretim programlarının, program geliştirme ve araştırma merkezi tarafından yapılması üzerinde durulmuştur.¹⁴⁵

13. Milli Eğitim Şûrası

15 – 19 Ocak 1990 tarihleri arasında toplanmış, Yaygın Eğitimde kapsam ve eğilimler üzerinde durulmuştur.¹⁴⁶

14. Milli Eğitim Şûrası

27 – 29 Eylül 1993 tarihleri arasında toplanmış, okul öncesi eğitimin üst eğitimdeki önemi ve okullaşma oranı üzerinde durulmuştur.¹⁴⁷

15. Milli Eğitim Şûrası

1996 yılında toplanan 15. Milli Eğitim Şûrasında, ilköğretimde yönlendirme ortaöğretimde yeniden yapılanma ve yükseköğretime geçişi yeniden düzenleme konuları

¹⁴³ Aynı., ss.136-137.

¹⁴⁴ 11. Milli Eğitim Şûrası, Milli Eğitim Basımevi, (İstanbul: 1983). ss.1-42

¹⁴⁵ 12. Milli Eğitim Şûrası, Milli Eğitim Basımevi, (İstanbul: 1989). ss.503-535

¹⁴⁶ 13. Milli Eğitim Şûrası, Milli Eğitim Basımevi, (Ankara: 1990). ss.8-15.

¹⁴⁷ 14. Milli Eğitim Şûra Kararları, Milli Eğitim Bakanlığı, (Ankara: 1993). ss.1-4

ele alınmıştır. Toplum eğitiminin sürekli karşılanması ve eğitim sisteminin finansmanı konusu üzerinde durulmuştur.¹⁴⁸

Şûralarda yer alan konular ve kararlar incelendiğinde; 1. Milli Eğitim Şûrasından 15. Milli Eğitim Şûrası'na kadar program planlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirmeye yönelik kararların alındığı görülmektedir. Ayrıca, ders kitaplarının yeniden yazılmasının program tasarılarının günün koşullarına ve toplumun ihtiyaçlarına göre düzenlenmesinin, milli değerlerin ele alınmasının, hayata ve mesleğe hazırlayıcı programlara yer verilmesinin gerektiği tartışılmıştır. (6. Milli Eğitim Şûrası)

Bireyin gelişim özellikleri 7. Milli Eğitim Şûra kararlarında önemle vurgulanmış, ilgi, istidat ve kabiliyetlerin geliştirilmesi amaçlanmıştır. 10. Milli Eğitim Şûrasında, temel eğitim programlarının derinleştirilerek birinci sınıftan itibaren bütünleştirilmiş konular olması gerektiği üzerinde durulmuştur. 1. Milli Eğitim Şûrası'ndan 15. Milli Eğitim Şûrası'na kadar sosyal merkezli, disiplin merkezli ve çocuk merkezli program tasarıları üzerinde durulmuştur. Ayrıca, ekonomik, sosyal ve kültürel özelliklerin program tasarıları içeriğinde ele alındığı ve öğretimin kademeli olarak yürütülmesi gerektiği, bu nedenle programlarda da yatay ve dikey hareketliliğin, aşamalılığın sağlanması gerektiği vurgulanmıştır.

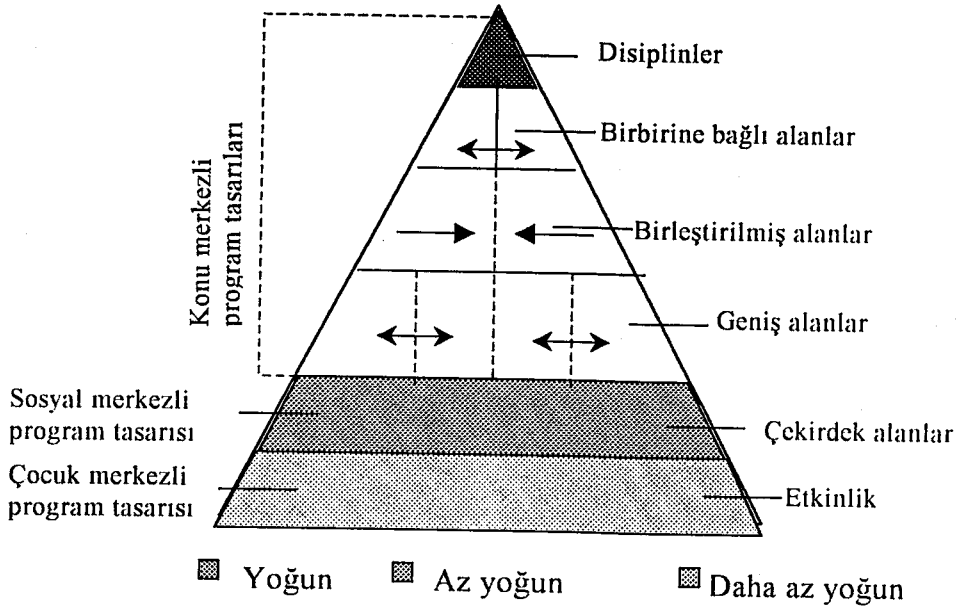
Cumhuriyetin ilanından günümüze kadar ilköğretim 2. kademe için program tasarıları hazırlanmış ve uygulamaya konulmuştur. Bu tasarılar merkeze aldıkları, (konu merkezli-disiplinler, birbirine bağlı alanlar, birleştirilmiş alanlar, geniş alanlar-sosyal merkezli, çocuk merkezli) kaynaklar açısından incelendiğinde şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

I. 1926 İlköğretim 2. Kademe Program Tasarısı

1926 ilköğretim 2. kademe program tasarısında konu merkezli program tasarısının ağırlıklı olarak yer aldığı, sosyal problemler ile öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçların program tasarılarında kısmen yer verildiği görülmektedir.

Şekil 1'de etkili olan kaynaklara göre 1926 ilköğretim 2. kademe program tasarısı modelleştirilmiştir.

¹⁴⁸ Bener Cordan, "Milli Eğitimde Yeni Kararlar" *Milli Eğitim Dergisi*, (Ankara: 1996). Sayı: 130, s.4

Şekil 1. Temel Aldığı Kaynaklara ve Düzenleme Prensiplerine Göre 1926 İlköğretim 2. Kademe Program Tasarısı¹⁴⁹

II. 1927 – 1936 İlköğretim 2. Kademe Program Tasarısı

Tasarıda; 1928 – 1929 öğretim yılı başından itibaren her derecedeki okulun birinci sınıfında yeni harflerin öğretilmesi belirtilmiştir. 1927 – 1936 program tasarılarında konular ağırlıklı olarak yer almıştır. Etkin olmasa da öğrenci merkezli, sosyal merkezli program tasarılarının da yer aldığı görülmektedir.

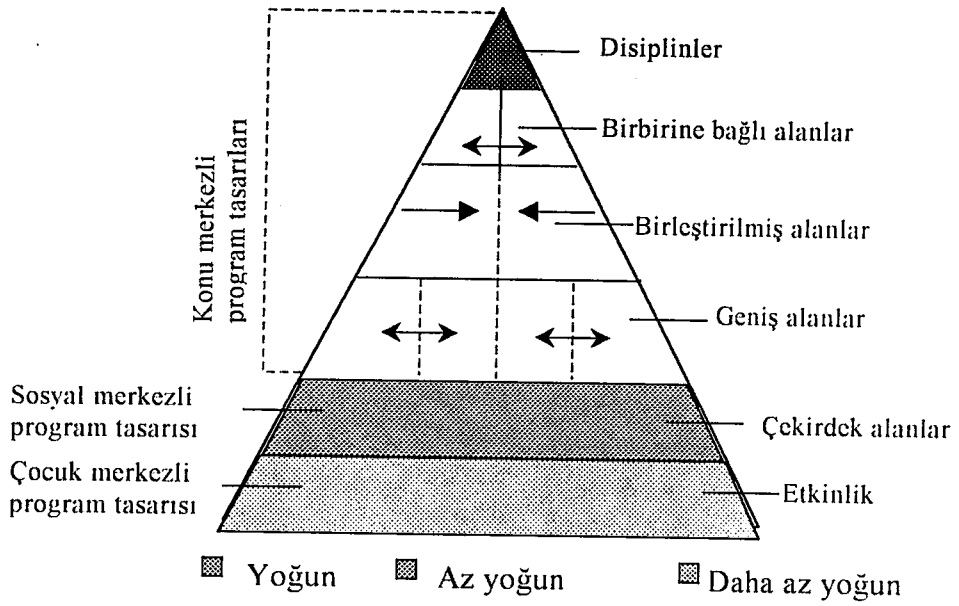
1927 – 1936 program tasarısında Belçika örnek alınarak ortaokul 2. sınıfına Malumatı Vataniyye dersi konmuştur. Ortaöğretim 3+3 şeklinde yapılanmıştır. Bu dönemde, 2. kademedeki program tasarısında dinamiklik olmadığı görülmektedir.

1934 – 1935 öğretim yılında genel ve ilmi disiplinlerin merkeze alındığı görülmektedir.¹⁵⁰

Şekil 2’de etkili olan kaynaklara göre 1927-1936 ilköğretim 2. kademe program tasarısı modelleştirilmiştir.

¹⁴⁹ Osman Sarıkaya, Güray Çolakoğlu ve Mehmet Harman, *Türkiye’de Program Düşüncesinin Analizi* Yayınlanmamış Dönem Ödevi, (Balıkesir: 1996) s.27.

¹⁵⁰ Aynı., s.30.

Şekil 2. Temel Aldığı Kaynaklara Düzenleme Prensiplerine Göre

1927-1936 İlköğretim 2. Kademe Program Tasarısı¹⁵¹

1927 DÖNEMİ İLKÖĞRETİM 2. KADEME DERSLERİ

	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf	Toplam
Türkçe	7	5	4	16
Vatan-ı Malumat	—	1	1	2
Tarih	2	2	3	7
Coğrafya	2	2	1	5
Hayvanat	—	1	—	1
Arziyat	—	—	1	1
Fizyoloji ve Hıfzısıhha	—	—	2	2
Fizik	—	2	2	4
Kimya	—	1	2	3
Riyaziyat (Mat.)	5	4	4	13
Ecneb-i Lisani	5	5	5	15
Resim	2	2	1	5
Musiki	1	1	1	3
Jimnastik	2	2	2	6
Ev İdaresi (kız)	—	—	1	1
Çocuk bakımı (kız)	—	—	1	1
Atelye (Kız – Erkek)	2	2	2	6
Labaratuvar	2 (Kız)	2 (Kız)	5 (Erkek)	4-5

¹⁵¹ Aynı., s.28.

III. 1936 – 1960 Dönemi İlköğretim 2. Kademe Program Tasarısı

Bu dönemde program tasarılarının, dil ve ifade bakımından ele alındığını, özellikle Tarih dersi program tasarısının öğrenci seviyesine göre hazırlandığını, Ahlak dersinin ilkeleri üzerinde durulduğu görülmektedir. Meslek okullarının orta kısım program tasarılarının günün koşullarına ve ihtiyaçlarına göre düzenlenmiştir. Ayrıca, ortaokul program tasarısı uygulama bakımından ilkokulun paralelliğini göstermekte, öğrencilerin hayata hazırlanması konusu üzerinde önemle durulmaktadır.¹⁵²

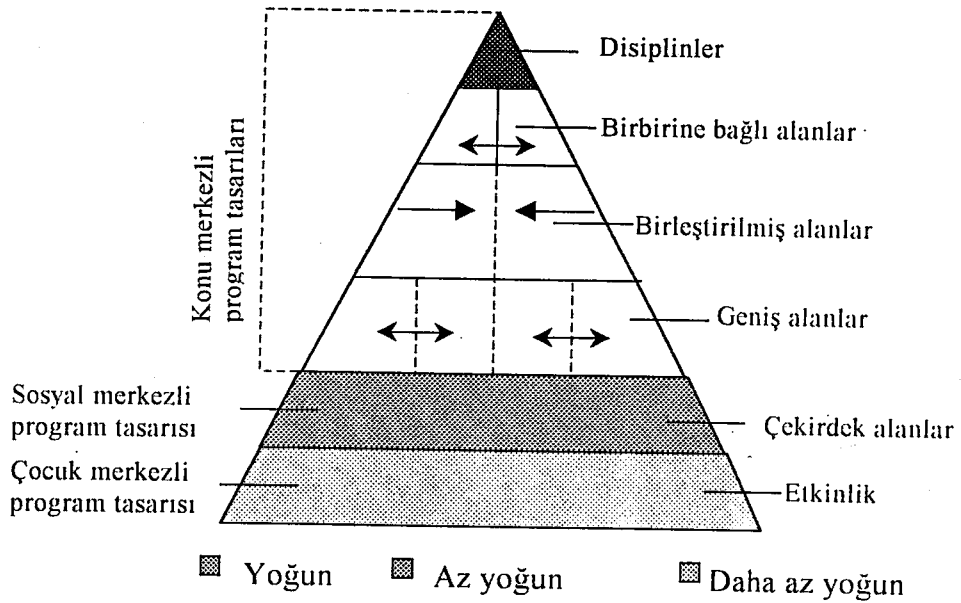
1948 ilkokul program tasarısının hazırlanması ile eğitim hedeflerinin bağımsızlık, cumhuriyet, fikri gelişim, öğrenciyi hayata hazırlama, hurafelerden uzak bir eğitim, her öğretim kurumunda ahlaki anlayışın hakim kılınması, bireye güven duygusunun verilmesi ve Türk dilinin gelişmesi konuları da ortaokul program tasarısına temel oluşturmuştur. Bu dönemde öğretmen aktifliğini sağlayan bir program tasarısı ağırlık kazanmış, öğretmenin “canla başla çalışması” gerektiği vurgulanmıştır. 2. Dünya Savaşı sonundaki gelişmelerin program tasarılarının oluşturulmasında fikir bakımından etkili olduğu, yine bu dönemde öğrencilerin hayatın icaplarına göre yetiştirilmesinin amaçlandığı görülmektedir.

Bu özellikleri ile 1938 – 1960 dönemi program tasarılarının ağırlıklı olarak disiplin merkezli olduğu, sosyal merkezli ve öğrenci merkezli program tasarısı anlayışının da kısmen yer aldığı anlaşılmaktadır.

Şekil 3’de etkili olan kaynaklara göre 1938-1960 ilköğretim 2. kademe program tasarısı modelleştirilmiştir.

¹⁵² Aynı., s.39.

Şekil 3. Temel Aldığı Kaynaklara ve Düzenleme Prensiplerine Göre 1938-1960 İlköğretim 2. Kademe Program Tasarısı ¹⁵³

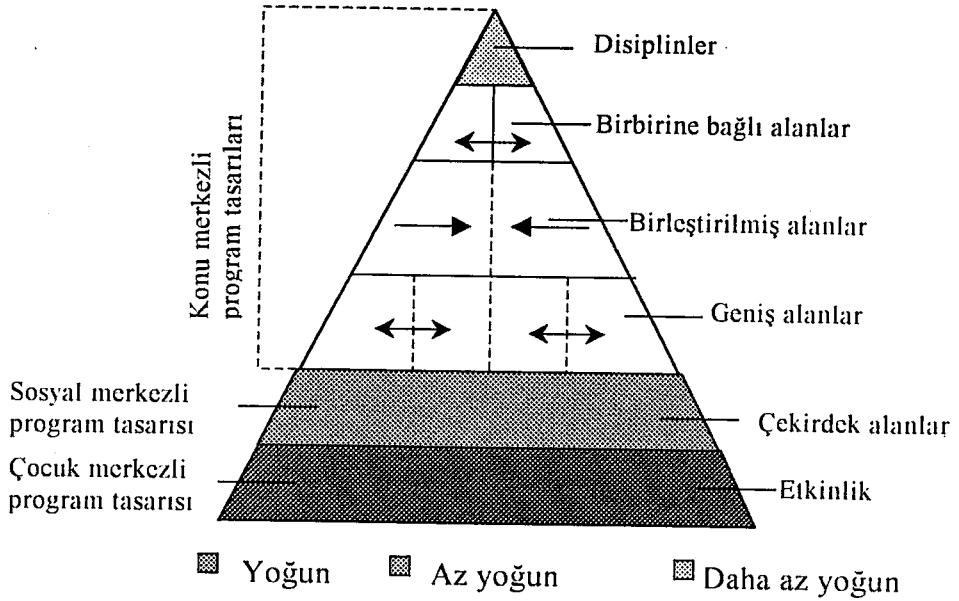
IV. 1961 – 1980 Dönemi İlköğretim 2. Kademe Program Tasarısı

1962 yılında ilkokulu bitiren öğrencilerin fikir ve yaş özelliklerinin, ilgi, istidat ve kabiliyetlerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Öğrencilerin, program tasarılarında yer alan amaç ve ilkelere göre yetiştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Program tasarılarında çevrenin ekonomik özellikleri dikkate alınmıştır.

Bu dönemde, program tasarılarında konu merkezde olmakla birlikte sosyal ve öğrenci merkezli program tasarılarına doğru eğilim olduğu görülmektedir.

Şekil 4'de etkili olan kaynaklara göre 1961-1980 ilköğretim 2. kademe program tasarısı modelleştirilmiştir.

¹⁵³ Aynı.

**Şekil 4. Temel Aldığı Kaynaklara ve Düzenleme Prensiplerine Göre
1961-1980 İlköğretim 2. Kademe Program Tasarısı¹⁵⁴**

V. 1980 – 1996 Dönemi İlköğretim 2. Kademe Program Tasarısı

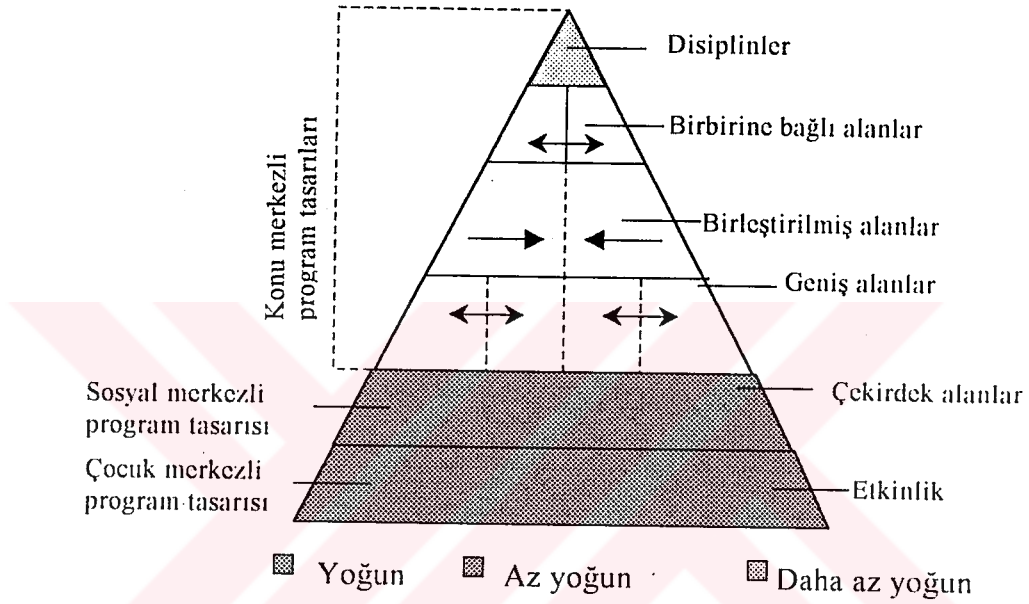
1973 yılında çıkarılan Milli Eğitim Temel Kanununun ilköğretim kurumlarını sekiz yıl olarak tanımlaması, 1980 sonrası program tasarılarını etkilemiştir. 1982 yılında üniversite işbirliği ile program geliştirme konusunda bir model oluşturulmaya çalışılmıştır. Böylece ortaya çıkan ürün, 26.05.1983 tarih ve 86 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu kararı ile yayınlanmıştır. Bu model; amaç, davranış, işleyiş ve değerlendirme boyutlarıyla program tasarılarının hazırlanması esasını getirmiştir.¹⁵⁵ Bu dönemde, programların genel yapısının incelendiğinde; öğrenci akışının, öğretim program tasarılarının kapsamının ele alındığı, program kapsamında yer alan bilgilerin yeniden değerlendirildiği, program tasarılarının bilimsel temellere uygun olarak günün koşullarına göre yeniden düzenlendiği, mesleğe yönelik programların ele alındığı görülmektedir.

¹⁵⁴ Aynı., ss.128-132.

¹⁵⁵ Özcan Demirel, "Türkiye'de Program Geliştirme Uygulamaları". Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 7.(1992), ss.27-43

Bu dönemde sosyal ve öğrenci merkezli program tasarılarının ağırlıklı olduğunu görmekteyiz. 1980 – 1996 döneminde disiplinlerin öğrenci merkezli yaklaşıma çekilmeye çalışıldığı görülmektedir.

Şekil 5’de etkili olan kaynaklara göre 1980-1996 ilköğretim 2. kademe program tasarısı modelleştirilmiştir.

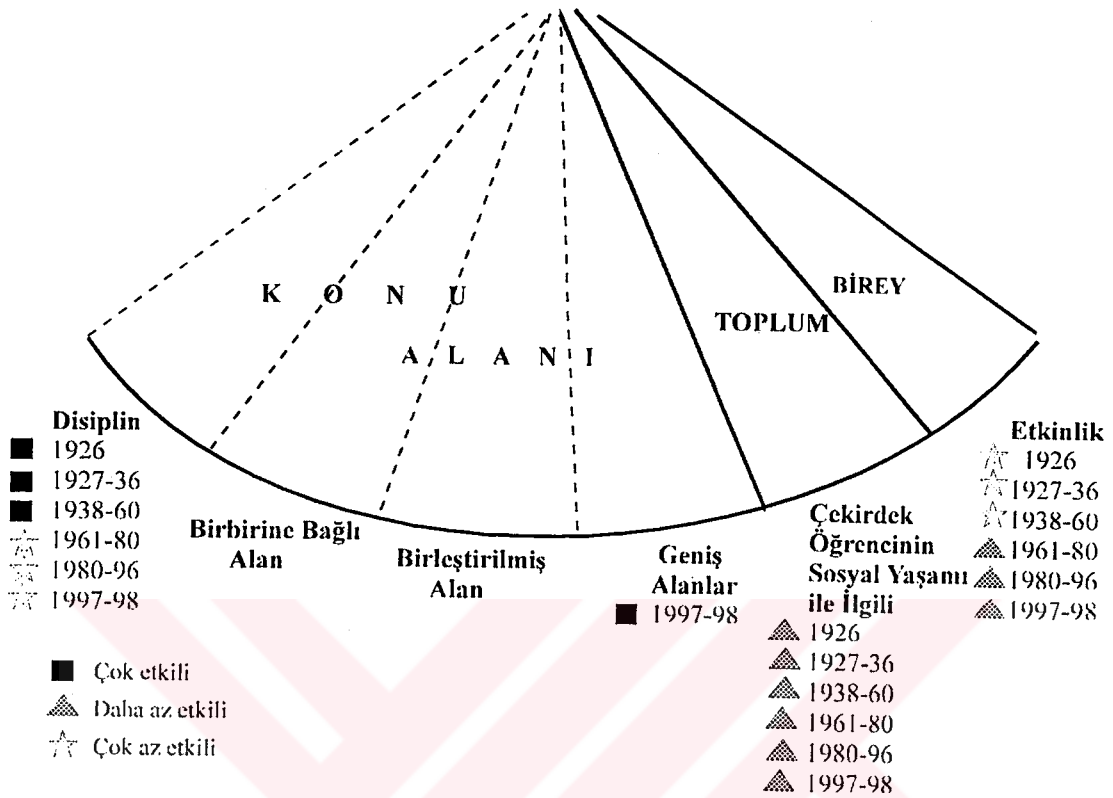
Şekil 5. Temel Aldığı Kaynaklara ve Düzenleme Prensiplerine Göre

1980-1996 İlköğretim 2. Kademe Program Tasarısı ¹⁵⁶

Cumhuriyet Döneminin başlangıcından günümüze kadar ilköğretim ikinci kademesinde uygulanmak üzere tasarlanan programların merkeze aldıkları kaynaklara ve düzenleme şekillerine göre özeti modelleştirilerek Şekil 6’da sunulmuştur.

¹⁵⁶ Sarıkaya, Çolakoğlu ve Harman Türkiye’de Program Düşüncesinin Analizi. s.50.

**Cumhuriyet Döneminde İlköğretim 2. Kademesinde Uygulanan Program
Tasarılarının Genel Değerlendirmesi**
MERKEZE ALINAN KAYNAK

**Şekil 6. Temel Aldıkları Kaynaklar Açısından İlköğretim Kurumlarının
2. Kademesinde Uygulanan Program Tasarılarının Analizi (1926-1998)**

Şekil 6 incelendiğinde, Cumhuriyet döneminin başlangıcında program tasarılarının düzenlenmesinde Osmanlı döneminin özellikleri görülmekte ise de, Cumhuriyetin temel özelliklerinin ağırlık gösterdiği, geliştirilen programlarda disiplinlerin etkin olduğu, öğrenci merkezli program tasarılarının hazırlanması için, çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Özellikle 1948 program tasarısında, sosyal problemlere ve ihtiyaçlara ağırlık verildiği görülmektedir. Tüm çalışmalara rağmen, yine de öğrenci merkezli program tasarılarının hazırlanmadığı anlaşılmaktadır. Bu dönemde oluşturulan Milli Eğitim geliştirme projesi kapsamında Milli Eğitim Bakanlığında Eğitimi Araştırma – Geliştirme Dairesinin kurulduğu, program tasarılarının tek tek ele alınarak güncelleştirmeye çalışılmasına yönelik olarak üniversite ile işbirliğine gidildiğini ve program tasarılarının düzenlenmesinin bilimsel temellere oturtulmaya çalışıldığı görülmektedir.

1996 yılında uygulanmakta olan ilköğretim 2. kademe ders dağıtım çizelgesi aşağıya çıkartılmıştır.¹⁵⁷

1996 DÖNEMİ İLKÖĞRETİM 2. KADEME DERSLERİ

DERSLER	SINIFLAR		
	1.	2.	3.
Türkçe	6	6	6
Matematik	4	4	4
Fen Bilgisi	4	4	4
Milli Coğrafya	2	2	—
Vatandaşlık Bilgisi	—	—	3
T.C. Ink. Tar. ve Atatürkçülük	—	—	2
Yabancı Dil	3	3	3
Din Kül. ve Ahl. Bilgisi	2	2	2
Resim – İş	1	2	1
Müzik	2	1	1
Beden Eğitimi	2	2	2
Seçmeli Dersler	2	2	2
TOPLAM	30	30	30

(16.09.1991 tarih ve 2342 S.T. Dergisinde yayımlanmıştır.)

Günümüzde İlköğretim 2. Kademe Uygulanmakta Olan Ders Program Tasarılarının Değerlendirilmesi

İlköğretim 2. kademe program tasarılarının değerlendirilmesinde anlamlı, uygun ve etkili bir program tasarısı için esas alınacak kriterler dikkate alınmaya çalışılmıştır.

Program tasarıları;

1. Amaçlar,
2. Genel hedefler,
3. Özel hedefler,
4. Davranışlar,
5. İçerik,
6. Öğrenme fırsatları,
7. Değerlendirme

elemanları açısından ele alındığında şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır.

¹⁵⁷ Milli Eğitim Bakanlığı, Ortaokul Programı. (Ankara: 1995), s.432.

1. Türkçe Ders Program Tasarısı

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulunun 22.09.1981 tarih ve 172 sayılı kararı ile kabul edilmiş, 06.07.1981 tarih ve 2090 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulunun 05.09.1997 tarih ve 140 sayılı kararı ile ilköğretim okullarında uygulanacak olan yazı program tasarısı kabul edilmiştir.

Program tasarısında program tasarısı elemanlarının yer almadığı, program tasarısı düzenleme kriterlerine uyulmadığı görülmektedir.

2. Matematik Ders Program Tasarısı

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulunun 10.09.1990 tarih ve 153 sayılı kararı ile kabul edilmiş, 1991 yılında kitap halinde basılmıştır.

Program tasarısında program tasarısı elemanlarının yer aldığı ve düzenleme kriterlerine uyulduğu görülmektedir.

3. Fen Bilgisi Ders Program Tasarısı

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulunun 28.07.1992 tarih ve 200 sayılı kararı ile kabul edilmiş, 1992 yılında kitap halinde basılmıştır.

Program tasarısında program tasarısı elemanlarının yer aldığı ve düzenleme kriterlerine uyulduğu görülmektedir.

4. Milli Tarih Ders Program Tasarısı

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulunun 03.05.1989 tarih ve 3 sayılı kararı ile kabul edilmiş, 15.03.1993 tarih ve 81 sayılı kararla değişikliğe uğramış ve 17.06.1985 tarih ve 2190 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulunun 02.04.1998 tarih ve 62 sayılı kararı ile ilköğretim okullarında uygulanacak olan Sosyal Bilgiler program tasarısı kabul edilmiştir. Böylece Milli Tarih ve Milli Coğrafya ders program tasarısı uygulamadan kaldırılmış, Sosyal Bilgiler program tasarısı 1998-1999 öğretim yılında uygulanmaya başlamıştır.

Program tasarısında program tasarısı elemanlarının yer almadığı ve düzenleme kriterlerine uyulmadığı görülmektedir.

5. Milli Coğrafya Ders Program Tasarısı

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulunun 10.07.1985 tarih ve 11 sayılı kararı ile kabul edilmiş, 15.03.1993 tarih ve 79 sayılı kararla değişikliğe uğramış, 09.09.1985 tarih ve 2195 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanmıştır.

Program tasarısında program tasarısı elemanlarının yer almadığı ve düzenleme kriterlerine uyulmadığı görülmektedir.

6. Yabancı Dil (İngilizce) Ders Program Tasarısı

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulunun 24.10.1991 tarih ve 265 sayılı kararı ile kabul edilmiş, 1992 yılında kitap halinde yayınlanmıştır.

Program tasarısında program tasarısı elemanlarının yer aldığı ve düzenleme kriterlerine kısmen uyulduğu görülmektedir.

7. Yabancı Dil (Almanca) Ders Program Tasarısı

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulunun 06.08.1991 tarih ve 120 sayılı kararı ile kabul edilmiş, 1991 yılında kitap halinde yayımlanmıştır.

Program tasarısında program tasarısı elemanlarının yer almadığı ve düzenleme kriterlerine uyulmadığı görülmektedir.

8. Yabancı Dil (Fransızca) Ders Program Tasarısı

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulunun 06.08.1991 tarih ve 121 sayılı kararı ile kabul edilmiş, 1991 tarihinde kitap halinde yayımlanmıştır.

Program tasarısında program tasarısı elemanlarının yer almadığı ve düzenleme kriterlerine uyulmadığı görülmektedir.

9. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Ders Program Tasarısı

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulunun 28.02.1992 tarih ve 47 sayılı kararı ile kabul edilmiş, 19.04.1992 tarih ve 2356 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanmıştır.

Program tasarısında program tasarısı elemanlarının yer almadığı ve düzenleme kriterlerine uyulmadığı görülmektedir.

10. Resim – İş Ders Program Tasarısı

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulunun 11.09.1992 tarih ve 287 sayılı kararı ile kabul edilmiş, 1992 yılında kitap halinde yayımlanmıştır.

Program tasarısında program tasarısı elemanlarının yer aldığı ve düzenleme kriterlerine kısmen uyulduğu görülmektedir.

11. Müzik Ders Program Tasarısı

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulunun 22.04.1994 tarih ve 298 sayılı kararı ile kabul edilmiş, 1994 yılında kitap halinde yayımlanmıştır.

Program tasarısında program tasarısı elemanlarının yer aldığı ve düzenleme kriterlerine kısmen uyulduğu görülmektedir.

12. Beden Eğitimi Ders Program Tasarısı

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulunun 04.12.1987 tarih ve 232 sayılı kararı ile kabul edilmiş, 1988 yılında kitap halinde yayımlanmıştır.

Program tasarısında program tasarısı elemanlarının yer almadığı ve düzenleme kriterlerine kısmen uyulduğu görülmektedir.

13. Vatandaşlık Bilgileri Ders Program Tasarısı

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulunun 12.03.1992 tarih ve 44 sayılı kararı ile kabul edilmiş, 15.03.1993 tarih ve 82 sayılı kararla değişikliğe uğramış, 13.04.1992 tarih ve 2356 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanmıştır.

Program tasarısında program tasarısı elemanlarının yer almadığı ve düzenleme kriterlerine uyulmadığı görülmektedir.

14. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Program Tasarısı

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulunun 08.06.1981 tarih ve 106 sayılı kararı ile kabul edilmiş, 06.07.1981 tarih ve 2090 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanmıştır.

Program tasarısında program tasarısı elemanlarının yer almadığı ve düzenleme kriterlerine uyulmadığı görülmektedir.¹⁵⁸

¹⁵⁸ Milli Eğitim Bakanlığı, *İlköğretim Okulu Programı* (Ankara: 1995), s.1005.

18.08.1997 tarih ve 23084 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 4306 sayılı yasa ile ilköğretim 2. Kademe ders dağıtım çizelgesinde değişiklik yapılmıştır.¹⁵⁹

1997 dönemi ilköğretim 2. Kademe derslerinin sınıflara göre dağılımı, haftalık ders saati sayısı ve seçmeli dersler aşağıda gösterilmiştir.

1997 DÖNEMİ İLKÖĞRETİM 2. KADEME DERSLERİ

DERSLER	SINIFLAR		
	6.	7.	8.
Türkçe	5	5	5
Matematik	4	4	4
Fen Bilgisi	3	3	3
Sosyal Bilgiler	3	3	—
Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğt.	—	1	1
T.C. Ink. Tar. ve Atatürkçülük	—	—	2
Yabancı Dil	4	4	4
Din Kül. ve Ahl. Bilgisi	2	2	2
Resim – İş	1	1	1
Müzik	1	1	1
Beden Eğitimi	1	1	1
İş Eğitimi	2	2	2
Trafik ve İlk Yardım Eğitim	1	—	1
Seçmeli Dersler	3	3	3
TOPLAM	30	30	30

¹⁵⁹ Milli Eğitim Bakanlığı, İlköğretim Genel Müdürlüğü'nün 12.09.1997 tarih ve 6368 sayılı Genelgesi.

1997 DÖNEMİ İLKÖĞRETİM 2. KADEME SEÇMELİ DERSLER

Dersin Adı	Yıl olarak Süresi	Haftalık Ders Saat Sayısı
Beslenme Bilgisi	1-2	1-2
Bilgisayar	1-5	1-2
Çiçekçilik	1-5	1-2
Dramatizasyon	1-3	1-2
Güzel Konuşma ve Yazma	1-5	1-2
Güzel Yazı Çalışmaları	1-5	1-2
Halk Oyunları	1-3	1-2
2. Yabancı Dil	1-5	1-2
Kooperatifçilik	1-5	1-2
Koro Çalışmaları	1-3	1-2
Kütüphane Bilgisi	1-5	1-2
Müzik	1-3	1-2
Pratik Hayvancılık	1-5	1-2
Sağlık Eğitimi	1-2	1-2
Sanat Eğitimi	1-3	1-2
Spor Etkinlikleri	1-3	1-2
Turizm Rehberliği	1-3	1-2
Uygulamalı Tarım	1-5	1-2
Yöresel Sanatlar	1-5	1-2

1998-99 öğretim yılında ilköğretim okullarında uygulanan haftalık ders saati sayısı ve seçmeli dersler aşağıda gösterilmiştir.¹⁶⁰

İLKÖĞRETİM OKULU HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ

DERSLER	SINIFLAR							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Türkçe	12	12	12	6	6	5	5	5
Matematik	4	4	4	4	4	4	4	4
Hayat Bilgisi	5	5	5	-	-	-	-	-
Fen Bilgisi	-	-	-	3	3	3	3	3
Sosyal Bilgiler	-	-	-	3	3	3	3	-
Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi	-	-	-	-	-	-	1	1
T.C. İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	-	-	-	-	-	2
Yabancı Dil	-	-	-	2	2	4	4	4
Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi	-	-	-	2	2	2	2	2
Resim-İş	2	2	2	1	1	1	1	1
Müzik	2	2	2	1	1	1	1	1
Beden Eğitimi	2	2	2	2	2	1	1	1
İş Eğitimi	-	-	-	3	3	3	3	3
Trafik ve İlk Yardım Eğitimi	-	-	-	-	-	1	-	1
Bireysel ve Toplu Etkinlik	3	3	3	-	-	-	-	-
Seçmeli Dersler	-	-	-	3	3	2	2	2
TOPLAM	30	30	30	30	30	30	30	30

İLKÖĞRETİM OKULU SEÇMELİ DERSLER LİSTESİ

DERSİN ADI	YIL OLARAK SÜRESİ	HAFTALIK DERS SAATİ
1. Bilgisayar	1-5	1-2
2. Drama	1-3	1-2
3. Güzel Konuşma ve Yazma	1-5	1-2
4. İkinci Yabancı Dil	1-3	1-2
5. Turizm	1-3	1-2
6. Tarım	1-3	1-2
7. Yerel El Sanatları	1-3	1-2

¹⁶⁰ Milli Eğitim Bakanlığı, İlköğretim Genel Müdürlüğü'nün 28.08.1998 Tarih ve 7166 Sayılı Genelgesi.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veriler ve toplanması, verilerin çözümü ve yorumlanması yer almaktadır.

Araştırma Modeli

Bu araştırma ilköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin mevcut program tasarıları hakkındaki görüş ve önerilerinin değerlendirilmesine yönelik betimsel nitelikte bir çalışmadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Balıkesir merkez ve 18 ilçedeki ilköğretim 2. Kademesinde görev yapan 1590 branş öğretmenlerinden oluşmaktadır. Örneklem olarak, evren içinde yer alan tüm okullardaki 9 branşta (Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler (Tarih, Coğrafya), Fen Bilgisi, Yabancı Dil (İngilizce), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Resim iş, Müzik, Beden Eğitimi) görevli öğretmenlerden sosyal, ekonomik ve kültürel özellikler dikkate alınarak on ilçe ve merkez ilçeden (Türkçe 80, Sosyal Bilgiler 70, Matematik 90, Fen Bilgisi 90, İngilizce 30, Beden Eğitimi 30, Resim iş 30, Müzik 20, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 40) toplam 480 öğretmen tesadüfi örnekleme yolu ile seçilmiştir. Örneklem evrenin %30,18'ini oluşturmaktadır.

Veriler ve Toplanması

Bu çalışmada amaca ulaşmak için Literatür taranarak program tasarısı ve program Mühendisliği ile ilgili özellik ve kriterler belirlenmiştir.

İlköğretim kurumlarının 2. Kademesinde görevli branş öğretmenlerinin okuttukları derslerle ilgili program tasarılarını nasıl algıladıkları, Program tasarısı planlama, uygulama, değerlendirme süreçlerinde yer alan etkinliklerle ilgili görüşleri ve bu süreçlerle ilgili olarak sunulan hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerini yeterli görüp görmedikleri, program tasarısı geliştirme ile ilgili görüş ve önerileri değerlendirilmeye çalışılmış ve Program Mühendisliği kriterleri ışığında İlköğretim Kurumları 2. kademe için nasıl bir Program Mühendisliği modeli oluşturulabileceği üzerinde çalışılmıştır.

Alanla ilgili literatür taraması yapılmış, konu ile ilgili önceden yapılmış araştırmaların bilgi toplama araçları gözden geçirilmiştir. Araştırmanın alt problemleri çerçevesinde bilgi toplama aracı olarak kullanılacak ankette yer alacak sorular belirlenmiştir. Belirlenen soruları içeren taslak anket, araştırmanın danışmanı ve alan uzmanlarının görüşlerine sunulmuştur. Görüşler çerçevesinde düzenlenen anket örneklem dışındaki bir grup öğretmene uygulanmıştır.

Ön deneme sonuçlarına göre bilgi toplama aracında gereken değişiklikler yapılarak araca son şekli verilmiştir.(EK. A)

Bilgi toplama aracında araştırmanın alt problemlerine cevap aramak amacı ile 51 soru yer almıştır. Sorular EVET, KISMEN, HAYIR ve tercih derecesine imkan verecek şekilde düzenlenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin önerilerinin sorulduğu iki açık uçlu soru yer almıştır. Bilgi toplama aracının örneklem grubunda yer alan öğretmenlere uygulanması için gerekli resmi izinler alınmıştır. (EK: C-D-E) Hazırlanan araç örneklem gruba elle dağıtılarak aynı yolla toplanmıştır.

Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

1. Anket yoluyla elde edilen verilerin çözümü ve yorumlanması için, Ege Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Bilgisayar Bölümü ile iş birliği yapılmıştır.

2. Her soruya ilişkin olarak elde edilen verilerin frekans ve yüzdeler dağılımları belirlenmiştir.

3. Her bir sorunun anlamlılık ilişkisi χ^2 (kaykare) metodu ile test edilmiştir.

4. İstatistiksel sonuçlara göre her bir soruya yönelik bir veya birden fazla tablo oluşturulmuştur. Her bölüm sonunda bölümü kapsayan soruların istatistiksel sonuçlarını gösteren gerekli tablolar hazırlanmış ve tablolardan yoruma gidilmiştir.

5. İlköğretim 2. Kademe için Program Mühendisliği Modeli önerilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, İlköğretim Kurumlarının 2. Kademesinde görevli branş öğretmenlerinin program tasarıları hakkındaki görüşlerini belirlemek için düzenlenen alt problemlerle ilgili soruları cevaplamak üzere anket formundan elde edilen veriler analiz edilmiş, bulgular frekans (f), yüzdeler (%), kaykare (X^2), Sd ve P değerlerini içeren tablolarda sunulmuştur. Bulgular ve yorumların sunulmasında araştırmanın alt problemlerindeki sıraya aynen uyulmuştur.

Araştırmanın örnekleminde bulunan İlköğretim Kurumlarının 2. Kademesinde görevli öğretmenlerin 80'i Türkçe, 90'ı Matematik, 70'i Sosyal Bilgiler, 90'ı Fen Bilgisi, 30'u Yabancı Dil, 40'ı Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, 30'u Resim-İş, 20'si Müzik, 30'u Beden Eğitimi branşındadır.

Öğretmenlerin Program Tasarısını Algılama Durumları

Araştırmanın 1. Alt problemi olan "İlköğretim kurumlarının 2. Kademesinde farklı branşlarda görevli öğretmenler okuttukları derslerle ilgili program tasarılarını nasıl algılamaktadırlar? sorusuna cevap aramak üzere anket formunda yer alan sorularla ilgili veriler Çizelge 1-10'da sunulmuştur.

Çizelge 1'de öğretmenlerin branşlara göre program tasarımının tanımını ile ilgili olarak sorulan soruya verdikleri cevaplar verilmiştir.

ÇİZELGE 1
PROGRAM TASARISININ TANIMI

Branşlar Seçenekler	Türkçe	Matematik	Sosyal Bil.	Fen Bil.	Yabancı Dil	Din Kül. Ve Ah. Bil.	Resim-İş	Müzik	Beden Eğitimi	Toplam
A	f	21	30	18	10	2	2	8	1	115
	%	23.3	42.9	20.0	33.3	5.0	6.7	40.0	3.3	24.0
B	f	64	36	70	19	4	22	10	2	274
	%	71.1	51.4	77.8	63.3	10.0	73.3	50.0	6.7	57.1
C	f	5	4	0	1	10	3	1	4	34
	%	5.6	5.7	.0	3.3	25.0	10.0	5.0	13.3	7.1
D	f	0	0	2	0	24	3	1	23	57
	%	.0	.0	2.2	3.6	60.0	10.0	5.0	76.7	11.9
Toplam	f	90	70	90	30	40	30	20	30	480
	%	18.8	14.6	18.8	6.3	8.3	6.3	4.2	6.3	100,

$$X^2 = 316.56$$

$$Sd = 24$$

$$P = .00000$$

- A) Bakanlık tarafından okullara uygulanmak üzere gönderilen dersleri ve konuları belirten üründür. (Müfredat Programları)
 B) **Hedefler, davranışlar, içerik, etkinlikler ve değerlendirme elemanlarının düzenini gösteren plandır.**
 C) Bakanlık Talim Terbiye Kurulu onayından geçmiş ders kitapları, dergilerdir.
 D) Derslerin işlenişini gösteren kılavuz kitaplarıdır.

Çizelge 1’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %57,1’i program tasarısını “hedefler, davranışlar, içerik, etkinlikler ve değerlendirme elemanlarının düzenini gösteren plandır” şeklinde algılamaktadır.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde Türkçe (% 58,8), Matematik (% 71,1), Sosyal Bilgiler (%51,4), Fen Bilgisi (%77,8), Yabancı Dil (%63,3), Resim -İş (%73,3), Müzik (%50,0) branşındaki öğretmenlerin yarıdan fazlası program tasarısını "Hedefler, davranışlar, içerik, etkinlikler ve değerlendirme elemanlarının düzenini gösteren plandır." şeklinde doğru olarak tanımlamışlardır. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%60,0), Beden Eğitimi (%76,7) branşındaki öğretmenlerin yarıdan fazlasının ise, program tasarısını "Derslerin işlenişini gösteren kılavuz kitaplardır." şeklinde tanımladıkları görülmektedir.

Fen Bilgisi branşındaki öğretmenler %77,8 ile birinci derecede en yüksek düzeyde, Beden Eğitimi branşındaki öğretmenler %6,7 ile en düşük düzeyde program tasarısını doğru tanımlamışlardır.

$X^2=316,57$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre öğretmenler arasında program tasarısı tanımına yönelik anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

İlköğretim kurumlarının ikinci kademesinde görevli branş öğretmenlerinin program tasarısı hazırlanırken öncelikle dikkate alması gereken kaynaklar ile ilgili olarak tercih sırasına göre verdikleri cevaplar Çizelge 2-5’de sunulmuştur.

ÇİZELGE 2
BİLİMİN ORTAYA KOYDUĞU SONUÇLARIN OKUL
DÜZEYİNE GÖRE KONULAŞTIRILMASI

Branşlar	D e r e c e l e m e								Toplam	
	1		2		3		4		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	43	53,8	30	37,5	7	8,8	0	,0	80	16,7
Matematik	63	70,0	13	14,4	2	2,2	12	13,3	90	18,8
Sosyal Bilgiler	13	18,6	10	14,3	36	51,4	11	15,7	70	14,6
Fen Bilgisi	68	75,6	5	5,6	9	10,0	8	8,9	90	18,8
Yabancı Dil	9	30,0	8	26,7	6	20,0	7	23,3	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	26	65,0	6	15,0	5	12,5	3	7,5	40	8,3
Resim-iş	18	60,0	8	26,7	3	10,0	1	3,3	30	6,3
Müzik	5	25,0	5	25,0	4	20,0	6	30,0	20	4,2
Beden Eğitimi	3	10,0	7	23,3	4	13,3	16	53,3	30	6,3
Toplam	248	51,7	92	19,2	76	15,8	64	13,3	480	100,

$$X^2=139,50$$

$$Sd=24$$

$$P=,00000$$

Çizelge 2 'de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin, genel dağılım içerisinde %51,7'si, program tasarısı hazırlanırken "Bilimin ortaya koyduğu sonuçların okul düzeyine göre konulaştırılması"nın birinci derecede öncelikli olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, bu kaynağı Fen Bilgisi (%75,6), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%65,0), Resim-İş (%60,0), Matematik (%70,0), Türkçe (%53,8), Yabancı Dil (%30,0) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Sosyal Bilgiler (%51,4) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Müzik (30,0) ve Beden Eğitimi (%53,3) branşındaki öğretmenlerin ise dördüncü derecede tercih ettikleri görülmektedir.

Çizelgede Fen Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %75,60 ile en yüksek düzeyde, Beden Eğitimi Branşındaki öğretmenlerin ise, %10,0 ile en düşük düzeyde bu kaynağı birince derecede tercih ettikleri görülmektedir.

$X^2=139,50$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre program tasarısı hazırlanırken "Bilimin ortaya konduğu sonuçların okul düzeyine göre konulaştırılması" seçeneğine yönelik olarak öğretmenlerin verdikleri cevaplar arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 3
ÖĞRENCİNİN ÜST ÖĞRENİME GİRİŞ İÇİN SINAVLARI
BAŞARABİLME İHTİYACI

Branşlar	D e r e c e l e m e								Toplam	
	1		2		3		4		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	6	7,5	29	36,3	11	15,7	6	7,5	80	16,7
Matematik	12	13,3	52	57,8	17	18,9	6	6,7	90	18,8
Sosyal Bilgiler	12	17,1	31	44,3	14	46,7	16	22,9	70	14,6
Fen Bilgisi	0	,0	46	51,1	17	18,9	27	30,0	90	18,8
Yabancı Dil	8	26,7	6	20,0	14	46,7	2	6,7	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	10	25,0	25	62,5	3	7,5	2	5,0	40	8,3
Resim-iş	2	6,7	17	56,7	2	6,7	9	30,0	30	6,3
Müzik	4	20,0	7	35,0	2	10,0	7	35,0	20	4,2
Beden Eğitimi	13	43,3	2	6,7	7	23,3	8	26,7	30	6,3
Toplam	67	14,0	215	44,8	115	24,0	83	17,3	480	100,

$$X^2=139,50$$

$$Sd=24$$

$$P =,00000$$

Çizelge 3'de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %14,0'ı program tasarısı hazırlanırken "öğrencinin üst öğrenime giriş için sınavları başarabilme ihtiyacı"nın birinci derecede öncelikli olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Beden Eğitimi (%43,3) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Türkçe (%36,3), Matematik (57,8), Fen Bilgisi (%51,1), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%62,5), Resim-İş (%56,7) ve Müzik (%35,0) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Sosyal Bilgiler (%46,7) ve Yabancı Dil (%46,7) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede bu kaynağı tercih ettikleri görülmektedir.

Beden Eğitimi Branşındaki öğretmenlerin (%43,3) bu kaynağı birinci derecede en yüksek düzeyde tercih ettikleri, Fen Bilgisi branşındaki öğretmenlerin ise bu kaynağı, birinci derecede hiç tercih etmedikleri görülmektedir.

$X^2=139,50$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre program tasarısı hazırlanırken "öğrencilerin üst öğrenime giriş için sınavları başarabilme ihtiyacı"nın kaynak olarak kullanılmasına yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 4
KONU ALANI, TOPLUM VE BİREYİN İHTİYAÇLARININ ANALİZİ

Branşlar	D e r e c e l e m e								Toplam	
	1		2		3		4		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	30	37,5	19	23,8	31	38,8	0	,0	80	16,7
Matematik	7	7,8	8	8,9	46	51,1	29	32,2	90	18,8
Sosyal Bilgiler	40	57,1	12	17,1	18	25,7	0	,0	70	14,6
Fen Bilgisi	15	16,7	10	11,1	40	44,4	25	27,8	90	18,8
Yabancı Dil	12	40,0	13	43,3	2	6,7	3	10,0	30	6,3
Din Kül.ve Ah.Bil..	4	10,0	6	15,0	20	50,0	10	25,0	40	8,3
Resim-iş	6	20,0	1	3,3	15	50,0	8	26,7	30	6,3
Müzik	10	50,0	0	,0	3	15,0	7	35,0	20	4,2
Beden Eğitimi	6	20,0	14	46,7	6	20,0	4	13,3	30	6,3
Toplam	130	27,1	83	17,3	181	37,7	86	17,9	480	100,

$$X^2=167,85$$

$$Sd=24$$

$$P =,00000$$

Çizelge 4' de görüldüğü gibi, branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %27,1'i Program tasarısı hazırlanırken "Konu alanı, toplum ve bireyin ihtiyaçlarının analizinin " birinci derecede öncelikli olarak kullanılmasının uygun olacağını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelerle dağılımlar incelendiğinde, bu kaynağı Sosyal bilgiler (%57,1), ve Müzik (%50,0) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Yabancı Dil (%43,3), Beden Eğitimi (%46,7) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Türkçe (%38,8), Matematik (%51,1), Fen Bilgisi (%44,4), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ve Resim-İş (%50,0) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede kaynak olarak tercih ettikleri görülmektedir. Bu kaynağı öncelikli olarak en yüksek düzeyde Sosyal Bilgiler (%57,1) branşındaki öğretmenler, en düşük düzeyde ise Matematik (%7,8) branşındaki öğretmenler tercih etmişlerdir.

$X^2=167,85$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre program tasarısı hazırlanırken "Konu alanı, toplum ve bireyin ihtiyaçlarının analizi"ne yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 5
SİYASİ OTORİTENİN İHTİYAÇLARI

Branşlar	D e r e c e l e m e								Toplam	
	1		2		3		4		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	1	1,3	2	2,5	3	3,8	74	92,5	80	16,7
Matematik	8	8,9	17	18,9	22	24,4	43	47,8	90	18,8
Sosyal Bilgiler	5	7,1	17	24,3	5	7,1	43	61,4	70	14,6
Fen Bilgisi	7	7,8	29	32,2	24	26,7	30	33,3	90	18,8
Yabancı Dil	1	3,3	3	10,0	8	26,7	18	60,0	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	0	,0	3	7,5	12	30,0	25	62,5	40	8,3
Resim-İş	4	13,3	4	13,3	10	33,3	12	40,0	30	6,3
Müzik	1	5,0	8	40,0	11	55,0	0	,0	20	4,2
Beden Eğitimi	8	26,7	7	23,3	13	43,3	2	6,7	30	6,3
Toplam	35	7,3	90	18,8	108	22,5	247	51,5	480	100,

$$X^2=151,97$$

$$Sd=24$$

$$P=,00000$$

Çizelge 5' de görüldüğü gibi, branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %7,3'ü "program tasarısı hazırlanırken "siyasi otoritenin ihtiyaçları"nın birinci derecede kaynak olarak kullanılmasının uygun olacağını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelerle dağılımlar incelendiğinde, bu kaynağı Müzik (%55,0), Beden Eğitimi (%43,3) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Türkçe(%92,5), Matematik (47,8), Sosyal Bilgiler (%61,4), Fen Bilgisi (%33,3), Yabancı Dil (%60,0), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%62,5) ve Resim İş (%40,0) branşındaki öğretmenlerin dördüncü derecede kaynak olarak tercih ettikleri görülmektedir. Bu kaynağı birinci derecede Beden Eğitimi (%26,7) branşındaki öğretmenlerin en yüksek düzeyde tercih ettikleri, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenlerin ise hiç tercih etmedikleri görülmektedir.

$X^2=151,97$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre "program tasarısı hazırlanırken "siyasi otoritenin ihtiyaçları"nın dikkate alınmasına yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Çizelge 2-5 birlikte incelendiğinde, program tasarısı hazırlanırken branş öğretmenlerinin %51,7'si "Bilimin ortaya koyduğu sonuçların okul düzeyine göre konuşturılması"ni birinci derecede kaynak olarak tercih ederlerken, %27,1'i ise "konu alanı, toplum ve bireyin ihtiyaçlarının analizi"ni ikinci derecede tercih ettikleri görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin program tasarısının kaynağı olarak "bilimin ortaya koyduğu sonuçların okul düzeyine göre konulaştırılması"nı birinci derecede tercih etmelerinin nedeni; ders program tasarılarının okul düzeylerine göre, Bakanlık Merkez teşkilatınca konu merkezli program tasarısı şeklinde hazırlanması ve öğrencinin bilgiyi kazanmasının ön planda yer alması , öğrencinin bilgiyi öğrenmesi ve bunun da üst öğretim için önemli olduğu düşüncesinin sistem içerisinde kabul görmesinden kaynaklanmış olduğu söylenebilir.

"Siyasi otoritenin ihtiyaçlarının analizi"nin dördüncü derecede tercih edilmesinin nedeni ise, öğretimde önemli derecede rol oynayan bireyin ihtiyacının şekillenmesinde siyasi otoritenin etkisinin çok fazla olmadığı yönündeki öğretmen anlayışından kaynaklandığı söylenebilir.

İlköğretim 2. Kademe Branş öğretmenlerinin"Okul program tasarısı neleri kapsamalıdır? sorusuna verdikleri cevaplar çizelge 6' da verilmiştir.

ÇİZELGE 6
İLKÖĞRETİM 2. KADEME PROGRAM TASARISININ KAPSAMI

Branşlar Seçenekler	Türkçe	Matematik	Sosyal Bilgiler	Fen Bilgisi	Yabancı Dil	Din Kül. Ve Ah. Bil.	Resim-İş	Müzik	Beden Eğitimi	Toplam
A	7	0	0	0	2	0	0	0	0	9
	8.8	.0	.0	.0	6.7	.0	.0	.0	.0	1.9
B	4	0	0	2	1	0	0	1	1	9
	5.0	.0	.0	2.2	3.3	.0	.0	5.0	3.3	1.9
C	2	4	0	43	2	2	4	2	2	61
	2.5	4.4	.0	47.8	6.7	5.0	13.3	10.0	6.7	12.7
D	31	10	29	25	14	32	3	3	24	171
	38.8	11.1	41.4	27.8	46.7	80.0	10.0	15.0	80.0	35.6
E	36	76	41	20	11	6	23	14	3	230
	45.0	84.4	58.6	22.2	36.7	15.0	76.7	70.0	10.0	47.9
Toplam	80	90	70	90	30	40	30	20	30	480
	16.7	18.8	14.6	18.8	6.3	8.3	6.3	4.2	6.3	100,

$$X^2 = 282.71$$

$$Sd = 32$$

$$P = .00000$$

- A) Okulun işleyişi ile amaç ve ilkelerini belirten çalışma programını.
 B) Derslerin üniteler şeklinde dizilmesini.
 C) Derslerin haftalara göre dağılımını, süresini ve vakit çizelgesini.
 D) Her bir ders ile ilgili hedefler, davranışlar, içerik, öğrenme fırsatları ve değerlendirme elemanlarını içeren planları.
 E) Yukarıdakilerin hepsi.

Çizelge 6'da görüldüğü gibi, branş öğretmenlerin genel dağılım içerisinde %47,9'u İlköğretim 2. Kademe okul program tasarısının "Okulun işleyişi ile ilgili amaç ve ilkelerini belirten çalışma programını, derslerin üniteler şeklinde dizilişini , derslerin haftalara göre dağılımını, süresini, vakit çizelgelerini, her bir ders ile ilgili hedefler, davranışlar, içerik, öğrenme fırsatları ve değerlendirme elemanlarını" kapsamı gerektiğini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Fen Bilgisi branşındaki öğretmenler (%47,8), İlköğretim 2. Kademe program tasarısının "derslerin haftalara göre dağılımını, süresini ve vakit çizelgelerini" kapsamı gerektiği şeklinde görüş belirtirlerken, Yabancı Dil (%46,7), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ve Beden Eğitimi (%80,0) branşındaki öğretmenler " Her bir ders ile ilgili hedefler, davranışlar, içerik, öğrenme fırsatları ve değerlendirme elemanlarını içeren planları" kapsamı gerektiğini belirtmişlerdir.

Türkçe (%45,0), Matematik (%84,4), Sosyal Bilgiler (%58,6), Resim-İş (%76,7), Müzik (%70,0) branşındaki öğretmenler ise, İlköğretim 2. Kademe program tasarısının "Okulun işleyişi ile ilgili amaç ve ilkeleri belirten çalışma programını; derslerin üniteler şeklinde dizilmesini, haftalara göre dağılımını, süresini ve vakit çizelgelerini; her bir ders ile ilgili hedefler, davranışlar, içerik, öğrenme fırsatları ve değerlendirme elemanlarını içeren planları" kapsamı gerektiğini belirtmişlerdir.

Matematik branşındaki öğretmenlerin %84,4 ile birinci derecede en yüksek düzeyde, Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin %10,0 ile en düşük düzeyde okul program tasarısında bulunması gereken elemanların tamamına yönelik doğru cevap verdikleri görülmektedir.

$X^2=282,71$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branş öğretmenlerinin İlköğretim 2. Kademe okul program tasarısının kapsamına yönelik verdikleri cevaplarda anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin "Alanla ilgili bir ders program tasarısı neleri kapsamalıdır?" sorusuna verdikleri cevaplar Çizelge 7'de verilmiştir.

ÇİZELGE 7
ALANLA İLGİLİ BİR DERS PROGRAM TASARISININ KAPSAMI

Branşlar	Seçenekler										Toplam
	Türkçe	Matematik	Sosyal Bilgiler	Fen Bilgisi	Yabancı Dil	Din Kült. Ve Ah. Bil.	Resim-İş	Müzik	Beden Eğitimi		
A	f	3	0	2	41	2	3	3	0	0	54
	%	3.8	.0	2.9	45.6	6.7	7.5	10.0	.0	.0	11.3
B	f	10	0	17	0	2	2	2	1	0	34
	%	12.5	.0	24.3	.0	13.3	5.0	13.3	5.0	.0	7.1
C	f	8	2	21	0	4	2	4	1	0	42
	%	10.0	2.2	30.0	.0	13.3	5.0	13.3	5.0	.0	8.8
D	f	22	68	3	30	8	4	3	3	7	148
	%	27.5	75.6	4.3	33.3	26.7	10.0	10.0	15.0	23.3	30.8
E	f	37	20	27	19	14	29	18	15	23	202
	%	46.3	22.2	38.6	21.1	46.7	72.5	60.0	75.0	76.7	42.1
Toplam	f	80	90	70	90	30	40	30	20	30	480
	%	16.7	18.8	14.6	18.8	6.3	8.3	6.3	4.2	6.3	100,

$$X^2 = 351.08$$

$$Sd = 32$$

$$P = .00000$$

A) Dersin adı, üniteleri ve konu başlıklarını.

B) Ders ile ilgili hedefler, davranışlar, içerik, işleniş ve değerlendirme elemanlarını.

C) Dersin ünitelerinin hedefleri, davranışları, içerik, işleniş, değerlendirme elemanlarını.

D) Dersle ilgili ilkeler, genel amaçlar, program tasarımının uygulanması ile ilgili açıklamaları.

E) Yukarıdakilerin hepsini.

Çizelge 7'de görüldüğü gibi, branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %42,1'i bir dersin program tasarısının "Dersin adı, üniteleri, konu başlıklarını; ders ile ilgili hedefleri, davranışları, içerik, işleniş, değerlendirme elemanlarını; ders ile ilgili ilkeler, genel amaçlar, program tasarısının uygulanması ile ilgili açıklamaları" kapsamı gerektiğini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Matematik (%75,6) branşındaki öğretmenlerin İlköğretim 2. Kademe ders program tasarısının "Derslerle ilgili ilkeler, genel amaçlar, programın uygulanması ile ilgili açıklamaları" kapsamı gerektiğini belirttikleri; Türkçe (46,3), Sosyal Bilgiler (%38,6), Yabancı Dil (%46,7), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%72,5), Resim-İş (%60,0), Müzik (%75,0), Beden Eğitimi (%76,7) branşındaki öğretmenlerin ise ders program tasarısının "Derslerin adı, üniteleri, konu başlıklarını; ders ile ilgili hedefler, davranışlar, içerik, işleniş ve değerlendirme elemanlarını; ders ile ilgili ilkeler, genel amaçlar, programın uygulanması ile ilgili açıklamaları" kapsamı gerektiğini belirtmişlerdir.

Fen Bilgisi (%45,6) branşındaki öğretmenler ise ders program tasarısının " Dersin adı, üniteleri ve konu başlıklarını kapsamı gerektiğini" vurgulamışlardır.

Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin %76,7 ile birinci derecede en yüksek düzeyde, Fen Bilgisi branşındaki öğretmenlerin ise %21,1 ile en düşük düzeyde bir dersin program tasarısında bulunması gereken elemanların tamamına yönelik cevap verdikleri görülmektedir.

$X^2=351,08$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre öğretmenlerin alanla ilgili bir dersin program tasarısının kapsamına yönelik olarak verdikleri cevaplarda anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin "Bir dersin yıllık program tasarısı neleri kapsamalıdır?" sorusuna verdikleri cevaplar Çizelge 8'de verilmiştir.

ÇİZELGE 8
BİR DERSİN YILLIK PROGRAM TASARISININ KAPSAMI

Branşlar Seçenekler	Türkçe	Matematik	Sosyal Bilgiler	Fen Bilgisi	Yabancı Dil	Din Kült. Ve Ah. Bil.	Resim-İş	Müzik	Beden Eğitimi	Toplam	
											f
A	7	0	3	0	0	0	0	1	0	11	
	8.8	.0	4.3	.0	.0	.0	.0	5.0	.0	2.3	
B	3	0	2	4	8	0	4	1	0	22	
	3.8	.0	2.9	4.4	26.7	.0	13.3	5.0	.0	4.6	
C	8	3	8	10	1	28	3	1	7	69	
	10.0	3.3	11.4	11.1	3.3	70.0	10.0	5.0	23.3	14.4	
D	10	46	24	53	3	2	2	4	6	150	
	12.5	51.1	34.3	58.9	10.0	5.0	6.7	20.0	20.0	31.3	
E	52	41	33	23	18	10	21	13	17	228	
	65.0	45.6	47.1	25.6	60.0	25.0	70.0	65.0	56.7	47.5	
Toplam	80	90	70	90	30	40	30	20	30	480	
	16.7	18.8	14.6	18.8	6.3	8.3	6.3	4.2	6.3	100,	

$$X^2 = 258.27$$

$$Sd = 32$$

$$P = .00000$$

- A) Dersin adı ve konularını.
 B) Dersin yıllık düzeyde üniteler şeklinde dizilmesini.
 C) Hedefler, davranışlar, içerik, işleniş ve değerlendirme elemanlarını.
 D) Dersin ünitelere göre dağılımı ve uygulamada işe koşulacak araç, gereç, kaynak, yöntem ve teknikleri.
 E) Yukarıdakilerin hepsini.

Çizelge 8'de görüldüğü gibi, branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %47,5'i bir dersin yıllık program tasarrsının "Dersin adı ve konularını; dersin yıllık düzeyde üniteler şeklinde dizilmesini; hedefler, davranışlar, içerik, işleniş ve değerlendirme elemanlarını; uygulamada işe koşulacak araç, gereç, kaynak, yöntem ve teknikleri" kapsaması gerektiğini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelik dağılımlar incelendiğinde, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%70,0) branşındaki öğretmenler yıllık düzeyde hazırlanan bir program tasarrsının "Hedefler, davranışlar, içerik, işleniş ve değerlendirme elemanlarını" kapsaması gerektiğini; Matematik (%51,1), Fen Bilgisi (%58,9) branşındaki öğretmenler "Dersin ünitelere göre dağılımı ve uygulamada işe koşulacak araç,gereç, kaynak, yöntem ve teknikleri" kapsaması gerektiğini; Türkçe (%65,0), Sosyal Bilgiler (%47,1), Yabancı Dil (%60,0), Resim -İş (%70,0), Müzik (%65,0), Beden Eğitimi (%56,7) branşındaki öğretmenler ise "Dersin adı ve konularını; dersin yıllık düzeyde üniteler şeklinde uygulamada işe dağılımı ve uygulamada işe koşulacak araç, gereç, kaynak, yöntem ve teknikleri" kapsaması gerektiğini belirtmişlerdir. Bir dersin yıllık program tasarrsında bulunması gereken elemanlar ile ilgili olarak verilen cevapların yüzdelik durumuna bakıldığında, Resim-İş branşındaki öğretmenlerin %70,0 ile birinci derecede en yüksek düzeyde, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerinin %25,0 ile en düşük düzeyde doğru cevap verdikleri görülmektedir.

$\chi^2=258,27$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre bir dersin yıllık program tasarrsının kapsamına yönelik olarak verilen cevaplarda anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin "Bir ünite program tasarrsı neleri kapsamalıdır?" sorusuna verdikleri cevaplar Çizelge 9'da verilmiştir.

ÇİZELGE 9
ÜNİTE PROGRAM TASARISININ KAPSAMI

Branşlar Seçenekler	Türkçe	Matematik	Sosyal Bilgiler	Fen Bilgisi	Yabancı Dil	Din Kıl. Ve Ah. Bil.	Resim-İş	Müzik	Beden Eğitimi	Toplam
A	f	6	72	0	5	0	2	1	0	86
	%	7.5	80.0	.0	16.7	.0	6.7	5.0	.0	17.9
B	f	28	10	0	7	2	5	1	0	53
	%	35	11.1	.0	23.3	5.0	16.7	5.0	.0	11.0
C	f	8	8	4	1	1	3	4	1	37
	%	10.0	8.9	5.7	3.3	2.5	10.0	20.0	3.3	7.7
D	f	4	0	17	4	8	17	2	2	94
	%	5.0	.0	24.3	13.3	20.0	56.7	10.0	6.7	19.6
E	f	34	0	49	13	29	3	12	27	210
	%	42.5	.0	70.0	43.3	72.5	10.0	60.0	90,0	43.8
Toplam	f	80	90	70	30	40	30	20	30	480
	%	16.7	18.8	14.6	6.3	8.3	6.3	4.2	6.3	100,

$$X^2 = 483,95$$

$$Sd = 32$$

$$P = .00000$$

- A) Ünite ile ilgili konuların dizilişimi.
 B) Ünitenin hedefler, davranışlar ve konularını.
 C) Üniteye işlenecek konular ve değerlendirme ile ilgili iş takvimini.
 D) Uygulamada işe koşulacak araç, gereç, kaynak, yöntem ve teknikleri.
 E) Yukarıdakilerin hepsini.

Çizelge 9'da görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %43,8'i, ünite program tasarımının "ünite ile ilgili konuların dizilişini; ünitelerin hedefler ve davranışlarını, değerlendirme ile ilgili iş takvimini; uygulamada işe koşulacak araç, gereç, kaynak, yöntem ve teknikleri" kapsaması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelik dağılımlar incelendiğinde, Matematik (%80,0) branşındaki öğretmenler ünite program tasarımının "ünite ile ilgili konuların dizilişini" kapsaması gerektiğini şeklinde görüş belirtirlerken; Resim-İş (%56,7) branşındaki öğretmenler, "uygulamada işe koşulacak araç, gereç, kaynak, yöntem ve teknikleri", Türkçe (%42,5), Sosyal Bilgiler (%70,0), Fen Bilgisi (%47,8), Yabancı Dil (%43,3), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%72,5), Müzik (%60,0) ve Beden Eğitimi (%90,0) branşındaki öğretmenler, "ünite ile ilgili konuların dizilişini; ünitelerin hedefler ve davranışlarını; değerlendirme ile ilgili iş takvimini; uygulamada işe koşulacak araç, gereç, kaynak, yöntem ve teknikleri" kapsaması gerektiğini şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Genel dağılım içerisinde, Beden Eğitimi branşındaki öğretmenler %90,0 ile birinci derecede en yüksek düzeyde ünite program tasarımının kapsamına ilişkin doğru cevap verirken, Matematik branşındaki öğretmenlerin hiç biri bu görüşe katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

$\chi^2=483,95$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre ünite program tasarımının kapsamına yönelik olarak verilen cevaplarda anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin "Bir günlük program tasarısı neleri kapsamalıdır?" sorusuna verdikleri cevaplar Çizelge 10'da sunulmuştur.

ÇİZELGE 10
GÜNLÜK PROGRAM TASARISININ KAPSAMI

Branşlar	Türkçe	Matematik	Sosyal Bilgiler	Fen Bilgisi	Yabancı Dil	Din Kült. Ve Ah. Bil.	Resim-İş	Müzik	Beden Eğitimi	Toplam
A	f	6	2	0	0	6	0	1	0	15
	%	7,5	2,2	,0	,0	15,0	,0	5,0	,0	3,1
B	f	0	53	1	12	6	2	4	0	88
	%	,0	58,9	1,4	13,3	33,3	6,7	20,0	,0	18,3
C	f	12	24	15	31	2	24	5	18	135
	%	15,0	26,7	21,4	34,4	6,7	80,0	25,0	60,0	28,1
D	f	62	11	54	47	18	4	10	12	242
	%	77,5	12,2	77,1	52,2	60,0	13,3	50,0	40,0	50,4
Toplam	f	80	90	70	90	30	30	20	30	480
	%	16,7	18,8	14,6	18,8	6,3	8,3	6,3	4,2	6,3

$$X^2 = 264,76$$

$$Sd = 24$$

$$P = .00000$$

- A) Konunun adı, alt başlıkları ve işleme süresini.
 B) Konunun adı, işleme süresi ve işlenecek konu ile ilgili kısa notları.
 C) Konunun adı, alt başlıkları, işleme süresi ve hedefleri.
 D) Konunun adı, hedefler, davranışlar, alt başlıklar, işleme süresi, işlenişte kullanılacak araç, gereç, kaynak, yöntem-teknik ve değerlendirme.

Çizelge 10'da görüldüğü gibi, brans öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %50,4'ü günlük program tasarrsının "konunun adı, hedefler, davranışlar, alt başlıklar, işleniş, işlenişte kullanılacak araç, gereç, kaynak, yöntem, teknik ve değerlendirme elemanlarını" kapsaması gerektiğini belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdelik dağılımlara bakıldığında, Matematik (%58,9) branşındaki öğretmenlerin günlük ders program tasarrsında "konunun adı, işlenme süresi, işlenecek konu ile ilgili kısa notlar"; Resim-İş (%80,0) ve Beden eğitimi (%60,0) branşındaki öğretmenlerin "konunun adı, alt başlıkları, işlenme süresi ve hedefleri"nin yer alması gerektiğini ifade ettikleri görülmektedir. Türkçe (%77,5), Sosyal Bilgiler (%77,1), Fen Bilgisi (%52,2), Yabancı dil (%60,0), Müzik (%50,0) branşındaki öğretmenlerin ise, tüm elemanların günlük program tasarrsı kapsamında bulunması gerektiği şeklinde görüş belirttikleri anlaşılmaktadır.

Türkçe branşındaki öğretmenler %77,5 birinci derecede en yüksek düzeyde, Matematik branşındaki öğretmenlerin ise %12,2 en düşük düzeyde günlük program tasarrsı kapsamında bulunması gerekli elemanlara katılım göstermişlerdir.

$\chi^2=264,76$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre günlük program tasarrsının kapsamına yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Çizelge 11 öğretmenlerin program tasarrsını algılama şeklini ortaya koymak için sorulan sorulara verilen cevapları gösteren Çizelge 1-10'u özetlemek amacı ile geliştirilmiştir.

ÇİZELGE 11
ÖĞRETMENLERİN PROGRAM TASARISINI ALGILAMA DURUMLARI

Branşlar	Program Tasarısının Tanımı		Program Tasarısının Kaynağı		Okul Program Tasarısının Kapsamı		Ders Program Tasarısının Kapsamı		Yıllık Program Tasarısının Kapsamı		Ünite Program Tasarısının Kapsamı		Günlük Program Tasarısının Kapsamı		Toplam
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
Türkçe	47	58,8	30	37,5	36	45,0	37	46,3	52	65,0	34	42,5	62	77,5	53,2
Matematik	64	71,1	7	7,8	76	84,4	20	22,2	41	45,6	0	,0	11	12,2	34,7
Sosyal Bilgiler	36	51,4	40	57,1	41	58,6	27	38,6	33	47,1	49	70,0	54	77,1	57,1
Fen Bilgisi	70	77,8	15	16,7	20	22,2	19	21,1	23	25,6	43	47,8	47	52,2	37,6
Yabancı Dil	19	63,3	12	40,0	11	36,7	14	46,7	18	60,0	13	43,3	18	60,0	50,0
Din Kül. ve Ahlak Bil.	4	10,0	4	10,0	6	15,0	29	72,5	10	25,0	29	72,5	24	60,0	37,8
Resim-İş	22	73,3	6	20,0	23	76,7	18	60,0	21	70,0	3	10,0	4	13,3	46,1
Müzik	10	50,0	10	50,0	14	70,0	15	75,0	13	65,0	12	60,0	10	50,0	60,0
Beden Eğt.	2	6,7	6	20,0	3	10,0	23	76,7	17	56,7	27	90,0	12	40,0	42,8
Toplam	274	57,1	130	27,1	230	7,9	202	42,1	228	47,5	210	43,8	242	50,4	44,8

Çizelge 11 incelendiğinde, öğretmenlerin %44,8'inin program tasarısını doğru olarak algıladıkları ortaya çıkmaktadır. Branş öğretmenlerinin %57,1'inin program tasarısının tanımını, %27,1'inin program tasarısının kaynaklarını, %7,9'unun okul program tasarısının kapsamını, %42,1'inin ders program tasarısının kapsamını, %47,5'inin yıllık program tasarısının kapsamını, %43,8'i ünite program tasarısının kapsamını, %50,4'ünün günlük program tasarısının kapsamını doğru olarak algıladıkları görülmektedir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Müzik branşındaki öğretmenlerin (%60,0) ile en yüksek düzeyde, Matematik branşındaki öğretmenlerin ise (%34,7) en düşük düzeyde program tasarısını doğru olarak algıladıkları görülmektedir.

Müzik branşındaki öğretmenlerin (%60,0) en yüksek düzeyde davranış göstermelerinin nedeni; Müzik ders program tasarısının, program tasarısı öğelerini kapsayacak şekilde düzenlenmiş olması, kapsamda yer alan bilgilerin sunuluş sırasının öğrenme ilkelerine uygun olması ve bu öğretmenlerin program süreçlerini kullanma düzeylerinin yüksek olması olabilir.

Matematik branşındaki öğretmenlerin (%34,7) en düşük düzeyde davranış göstermelerinin nedeni ise, program tasarısında yer alan uygulama esaslarının program süreçlerini kullanmaya ışık tutacak yeterlilikte olmaması, kapsamda yer alan bilgilerin soyut kavramlara yönelik olması; çabuk, ekonomik ve yeterli eğitime yollarının belirlenmesinde güçlüklerin olması, öğretimde seviye farklılıklarının ortaya çıkması, öğrenme teorilerinin algılanması ve uygulama koşullarının güçlükler yaratması olabilir.

Öğretmenlerin yarıdan fazlasının program tasarısını doğru olarak algılamaları konusunda beklenen davranışı göstermemeleri; hizmet öncesi ve hizmet içinde genel ve özel program teorileri konularında yetiştirilmelerini gerekli kılmaktadır.

Öğretmenlerin Program Tasarısı Planlama Sürecinde Yer Alan Etkinlikler ile İlgili Görüşleri

Araştırmanın ikinci alt problemi olan "İlköğretim kurumlarının 2. Kademesinde farklı branşlarda görevli öğretmenlerin program tasarısı planlama sürecinde yer alan etkinlikler ile ilgili görüşleri nelerdir?" sorusuna cevap aramak üzere anket formunda yer alan sorular ile ilgili veriler Çizelge 12-44'de sunulmuştur.

İlköğretim kurumlarının 2. Kademesinde görevli branş öğretmenlerinin yıllık, ünite ve günlük düzeyde hazırlanan program tasarılarının planlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirilmeye hizmet etme durumu ile ilgili görüşleri Çizelge 12-15'de verilmiştir.

ÇİZELGE 12
YILLIK, ÜNİTE VE GÜNLÜK DÜZEYDE HAZIRLANAN PROGRAM TASARILARININ
PLANLAMA SÜRECİNE HİZMET ETME DURUMU

Branşlar	Türkçe		Matematik		Sosyal Bilgiler		Fen Bilgisi		Yabancı Dil		Din Kült. ve Ah. Bil.		Resim İş		Müzik		Beden Eğitimi		Toplam		
	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	
Program	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	
	74	6	86	4	67	3	82	8	28	2	39	1	29	1	18	2	18	12	441	39	
YILLIK	f	92.5	7.5	95.6	4.4	95.7	4.3	91.1	8.9	93.3	6.7	97.5	2.5	96.7	3.3	90.0	10.0	60.0	40.0	91.9	8.1
	%																				
ÜNİTE	f																				
	%																				
GÜNLÜK	f	33	47	43	47	43	27	86	4	20	10	37	3	26	4	16	4	24	6	328	152
	%	41,3	58,8	47,8	52,2	61,4	38,6	95,6	4,4	66,7	33,3	92,5	7,5	86,7	13,3	80,0	20,0	80,0	20,0	68,3	31,7
Yıllık Ünite Günlük	X ² = 46,75																			Sd = 8	P = ,00000
	X ² =																			Sd =	P =
	X ² = 95,69																			Sd = 8	P = ,00000

E: Evet

H: Hayır

Çizelge 12'de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli brans öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %91,9'u yıllık program tasarrısı "planlama sürecine hizmet etmelidir" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Branslara göre yüzdelik dağılımlar incelendiğinde, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi bransındaki öğretmenlerin %97,5 ile birinci derecede en yüksek düzeyde, Beden Eğitimi bransındaki öğretmenlerin %60,0 ile en düşük düzeyde bu görüşe katılım gösterdikleri görülmektedir.

$X^2=46,75$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branslara göre yıllık düzeyde hazırlanan program tasarrılarının planlama sürecine hizmet etme durumuna yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Brans öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %68,3'ü günlük program tasarrısı "planlama sürecine hizmet etmelidir" şeklinde görüş belirtmişlerdir. Branslara göre yüzdelik dağılımlar dikkate alındığında, Fen Bilgisi bransındaki öğretmenlerin %95,6 ile birinci derecede en yüksek düzeyde, Türkçe bransındaki öğretmenlerin %41,3 ile en düşük düzeyde bu görüşe katılım gösterdikleri görülmektedir.

$X^2=95,67$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branslara göre günlük düzeyde hazırlanan program tasarrısının planlama sürecine hizmet etme durumuna yönelik anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

İlköğretim Kurumlarının 2. Kademesinde "ünite" kavramı bulunmadığından, öğretmenler ünite program tasarrısı ile ilgili görüş bildirmemişlerdir.

ÇİZELGE 13
YILLIK, ÜNİTE VE GÜNLÜK DÜZEYDE HAZIRLANAN PROGRAM TASARILARININ
UYGULAMA SÜRECİNE HİZMET ETME DURUMU

Branşlar	Türkçe		Matematik		Sosyal Bilgiler		Fen Bilgisi		Yabancı Dil		Din Kült. ve Ah. Bil.		Resim İş		Müzik		Beden Eğitimi		Toplam		
	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	
Program	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	
	27	53	41	49	56	14	36	54	14	16	24	16	17	13	20	0	23	7	258	222	
YILLIK	f	33,8	66,3	45,6	54,4	80,0	20,0	40,0	60,0	46,7	53,3	60,0	40,0	56,7	43,3	100	76,7	23,3	53,8	46,3	
	%																				
ÜNİTE	f																				
	%																				
GÜNLÜK	f	68	12	88	2	65	5	73	17	18	12	32	8	24	6	19	1	21	9	408	72
	%	85,0	15,0	97,8	2,2	92,9	7,1	81,1	18,9	60,0	40,0	80,0	20,0	80,0	20,0	95,0	5,0	70,0	30,0	85,0	15,0
Yıllık		$X^2 = 66,43$																			
Ünite		$X^2 =$																			
Günlük		$X^2 = 38,92$																			
		$Sd = 8$																			
		$Sd =$																			
		$Sd = 8$																			
		$P = ,00000$																			
		$P =$																			
		$P = ,00001$																			

E: Evet

H: Hayır

Çizelge 13'te görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %53,8'i yıllık program tasarısı “uygulama sürecine hizmet etmelidir” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde, Müzik branşındaki öğretmenlerin %100,0 ile birinci derecede en yüksek düzeyde, Türkçe branşındaki öğretmenlerin %33,8 ile en düşük düzeyde bu görüşe katılım gösterdikleri görülmektedir.

$X^2=66,43$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre yıllık düzeyde hazırlanan program tasarısının uygulama sürecine hizmet etme durumuna yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %85,0'ı günlük program tasarısı “uygulama sürecine hizmet etmelidir” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde, Matematik branşındaki öğretmenlerin %97,8 ile birinci derecede en yüksek düzeyde, Yabancı Dil branşındaki öğretmenlerin %60,0 ile en düşük düzeyde bu görüşe katılım gösterdikleri görülmektedir.

$X^2=38,92$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre günlük düzeyde hazırlanan program tasarısının uygulama sürecine hizmet etme durumuna yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 14
YILLIK, ÜNİTE VE GÜNLÜK DÜZEYDE HAZIRLANAN PROGRAM TASARILARININ
DEĞERLENDİRME SÜRECİNE HİZMET ETME DURUMU

Branşlar	Türkçe		Matematik		Sosyal Bilgiler		Fen Bilgisi		Yabancı Dil		Din Kült. ve Ah. Bil.		Resim İş		Müzik		Beden Eğitimi		Toplam		
	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	
YILLIK	f	24	56	67	23	54	16	28	62	8	22	8	32	13	17	8	12	22	8	232	248
	%	30,0	70,0	74,4	25,6	77,1	22,9	31,1	68,9	26,7	73,3	20,0	80,0	43,3	56,7	40,0	60,0	73,3	26,7	48,3	51,7
ÜNİTE	f																				
	%																				
GÜNLÜK	f	64	16	66	24	60	10	60	30	13	17	12	28	18	12	6	14	20	10	319	161
	%	80,0	20,0	73,3	26,7	85,7	14,3	66,7	33,3	43,3	56,7	30,0	70,0	60,0	40,0	30,0	70,0	66,7	33,3	66,5	33,5
Yıllık																					P = ,00000
Ünite																					P =
Günlük																					P = ,00000

E: Evet

H: Hayır

Çizelge 14'te görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %48,3'ü yıllık program tasarısı “değerlendirme sürecine hizmet etmelidir” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenlerin %77,1 ile birinci derecede en yüksek düzeyde, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %20,0 ile en düşük düzeyde bu görüşe katılım gösterdikleri görülmektedir.

$X^2=96,15$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre yıllık düzeyde hazırlanan program tasarısının değerlendirme sürecine hizmet etme durumuna yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %66,5'i günlük program tasarısı “değerlendirme sürecine hizmet etmelidir” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdeler dağılımlar dikkate alındığında, Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenlerin %85,7 ile birinci derecede en yüksek düzeyde, Müzik branşındaki öğretmenlerin %30,0 ile en düşük düzeyde bu görüşe katılım gösterdikleri görülmektedir.

$X^2=63,67$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre günlük düzeyde hazırlanan program tasarısının değerlendirme sürecine hizmet etme durumuna yönelik anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 15

YILLIK, ÜNİTE VE GÜNLÜK DÜZEYDE HAZIRLANAN PROGRAM TASARILARININ
GELİŞTİRME SÜRECİNE HİZMET ETME DURUMU

Branşlar	Türkçe		Matematik		Sosyal Bilgiler		Fen Bilgisi		Yabancı Dil		Din Kül. ve Ah. Bil.		Resim İş		Müzik		Beden Eğitimi		Toplam	
	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H
YILLIK	f	30	50	42	59	11	13	77	5	21	16	24	26	4	15	5	19	11	231	249
	%	37,5	62,5	46,7	84,3	15,7	14,4	85,6	16,7	83,3	40,0	60,0	86,7	13,3	75,0	25,0	63,3	36,7	48,1	51,9
ÜNİTE	f																			
	%																			
GÜNLÜK	f	30	50	59	68	2	28	62	9	21	6	34	29	1	1	19	23	7	225	255
	%	37,5	62,5	65,6	97,1	2,9	31,1	68,9	30,0	70,0	15,0	85,0	96,7	3,3	5,0	95,0	76,7	23,3	46,9	53,1
Yıllık			$X^2 = 121,52$						$Sd = 8$										$P = ,00000$	
Ünite			$X^2 =$						$Sd =$										$P =$	
Günlük			$X^2 = 162,81$						$Sd = 8$										$P = ,00000$	

E: Evet

H: Hayır

Çizelge 15'te görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %48,1'i yıllık program tasarısı "geliştirme sürecine hizmet etmelidir" şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelik dağılımlar incelendiğinde, Resim-İş branşındaki öğretmenlerin %86,7 ile birinci derecede en yüksek düzeyde, Fen Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %14,4 ile en düşük düzeyde bu görüşe katılım gösterdikleri görülmektedir.

$X^2=121,52$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre "yıllık düzeyde hazırlanan program tasarısının geliştirme sürecine hizmet etme durumuna " yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %46,9'u günlük program tasarısı "geliştirme sürecine hizmet etmelidir" şeklinde görüş belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdelik dağılımlar dikkate alındığında, Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenlerin %97,1 ile birinci derecede en yüksek düzeyde, Müzik branşındaki öğretmenlerin %5,0 ile en düşük düzeyde bu görüşe katılım gösterdikleri görülmektedir.

$X^2=162,81$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında branşlara göre "günlük düzeyde hazırlanan program tasarısının geliştirme sürecine hizmet etme durumuna" yönelik anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Çizelge 12-15 birlikte incelendiğinde öğretmenlerin hazırlanan program tasarılarının yıllık düzeyde "planlama" (%91,9), günlük düzeyde uygulama (%85,0) süreçlerine en yüksek düzeyde hizmet ettiğine yönelik görüş belirttikleri görülmektedir.

Öğretmenlerin yıllık program tasarısı planlama sürecine hizmet etmelidir şeklinde görüş bildirmelerinin nedeni, program tasarılarının yıllık düzeyde planlanmadan uygulamaya konmasında güçlüklerin olması, yıllık düzeyde planlanmış program tasarılarının uygulama sürecinde yol gösterici olması, günlük program tasarılarının her gün planlanmasının öğretmenler açısından zaman kaybı ve gereksiz olarak algılanmasından kaynaklandığı söylenebilir. Öğretmenlerin yıllık düzeyde hazırlanan program tasarılarının uygulama (%53,9), değerlendirme (%48,3) ve geliştirme (%48,1)süreçlerine; günlük düzeyde hazırlanan program tasarılarının ise planlama (% 68,3), değerlendirme (%66,5) ve geliştirme (%46,9) süreçlerine yönelik olarak düşük düzeyde katılım göstermeleri, program tasarısı süreçlerinin önemi ile ilgili yeterli hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim almadıklarının bir göstergesi olabilir.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin dersin işlenmesi sırasında öncelikli olarak hangi amaca hizmet edilmesi gerektiği ile ilgili görüşleri tercih sırasına göre Çizelge 16-19' da verilmiştir.

ÇİZELGE 16
DERSİN İŞLENMESİ SIRASINDA HEDEFLERE ULAŞMA ÖNCELİĞİ

Branşlar	D e r e c e l e m e								Toplam	
	1		2		3		4		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	24	30,0	18	22,1	24	30,0	14	17,5	80	16,7
Matematik	1	1,1	11	12,2	14	15,6	64	71,1	90	18,8
Sosyal Bilgiler	0	,0	4	5,7	4	5,7	62	88,6	70	14,6
Fen Bilgisi	62	68,9	14	15,6	6	6,7	8	8,9	90	18,8
Yabancı Dil	14	46,7	2	6,7	13	43,3	1	3,3	30	6,3
Din Kül.ve Ah.Bil..	4	10,0	3	7,5	26	65,0	7	17,5	40	8,3
Resim-iş	23	76,7	1	3,3	4	13,3	2	6,7	30	6,3
Müzik	13	65,0	3	15,0	2	10,0	2	10,0	20	4,2
Beden Eğitimi	1	3,3	6	20,0	4	13,3	19	63,3	30	6,3
Toplam	142	29,6	62	12,9	97	20,0	179	37,3	480	100,

$$X^2=358,26$$

$$Sd=24$$

$$P=,00000$$

Çizelge 16'da görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %29,6'sı dersin işlenmesi sırasında "hedeflere ulaşma"nın birinci derecede öncelikli olmasının uygun olacağını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelik dağılımlar incelendiğinde, dersin işlenmesi sırasında hedeflere ulaşma önceliğine Resim-İş (%76,7), Fen Bilgisi (%68,9), Müzik (%65,0), Yabancı Dil (%46,7), Türkçe (%30,0) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%65,0) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede, Sosyal Bilgiler (%88,6), Matematik (%71,1) ve Beden Eğitimi (%63,3) branşındaki öğretmenlerin ise dördüncü derecede tercih ettikleri görülmektedir.

Fen Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %68,9 ile birinci derecede en yüksek düzeyde, dersin işlenmesi sırasında hedefler ulaşmayı öncelikli olarak tercih ettikleri, Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenlerin ise hiç tercih etmedikleri görülmektedir.

$X^2=358,26$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre dersin işlenmesi sırasındaki hedeflere ulaşma önceliğine yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 17
DERSİN İŞLENMESİ SIRASINDA ÖĞRENCİ BAŞARISINI SAĞLAMA
ÖNCELİĞİ

Branşlar	D e r e c e l e m e								Toplam	
	1		2		3		4		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	15	18,8	36	45,0	19	23,8	10	12,5	80	16,7
Matematik	12	13,3	3	3,3	68	75,6	7	7,8	90	18,8
Sosyal Bilgiler	2	2,9	9	12,9	59	84,3	0	,0	70	14,6
Fen Bilgisi	8	8,9	43	47,8	24	26,7	15	16,7	90	18,8
Yabancı Dil	13	43,3	10	33,3	5	16,7	2	6,7	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	34	85,0	1	2,5	1	2,5	4	10,0	40	8,3
Resim-İş	4	13,3	0	,0	20	66,7	6	20,0	30	6,3
Müzik	1	5,0	2	10,0	5	25,0	12	60,0	20	4,2
Beden Eğitimi	2	6,7	1	3,3	22	73,3	5	16,7	30	6,3
Toplam	91	19,0	105	21,9	223	46,5	61	12,7	480	100,

$$X^2=343,12$$

$$Sd=24$$

$$P=,00000$$

Çizelge 17'de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %19,0'ı dersin işlenmesi sırasında "öğrenci başarısını sağlama" nın birinci derecede öncelikli olmasının uygun olacağını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelik dağılımlar incelendiğinde, derslerin işlenmesi sırasında öğrenci başarısını sağlamayı Yabancı Dil (%43,3), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%85,0) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Türkçe (%45,0), Fen Bilgisi (%47,8) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Matematik (%75,6), Sosyal Bilgiler (%84,3), Resim-İş (%66,7), Beden Eğitimi (%73,3) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Müzik (%60,0) branşındaki öğretmenlerin dördüncü derecede öncelikli olarak tercih ettikleri görülmektedir.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenler %85,0 ile en yüksek düzeyde, Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenler %2,9 ile en düşük düzeyde bu görüşe katılım göstermişlerdir.

$X^2=342,12$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre derslerin işlenmesi sırasında öğrenci başarısını sağlama önceliğine yönelik olarak verilen cevaplarda anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 18
DERSİN İŞLENMESİ SIRASINDA ÖĞRETME
ETKİNLİĞİNİ SAĞLAMA ÖNCELİĞİ

Branşlar	D e r e c e l e m e								Toplam	
	1		2		3		4		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	25	31,3	15	18,8	30	37,5	10	12,5	80	16,7
Matematik	3	3,3	72	80,0	6	6,7	9	10,0	90	18,8
Sosyal Bilgiler	4	5,7	53	75,7	6	8,6	7	10,0	70	14,6
Fen Bilgisi	9	10,0	21	23,3	31	34,4	29	32,2	90	18,8
Yabancı Dil	2	6,7	12	40,0	7	23,3	9	30,0	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	0	,0	35	87,5	1	2,5	4	10,0	40	8,3
Resim-İş	1	3,3	22	73,3	2	6,7	5	16,7	30	6,3
Müzik	0	,0	10	50,0	5	25,0	5	25,0	20	4,2
Beden Eğitimi	23	76,7	2	6,7	1	3,3	4	13,3	30	6,3
Toplam	67	14,0	242	50,4	89	18,5	82	17,1	480	100,

$$X^2=278,50$$

$$Sd=24$$

$$P=,00000$$

Çizelge 18'de görüldüğü gibi İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %14,0'ı dersin işlenmesi sırasında "öğretme etkinliğini sağlama'nın" birinci derecede öncelikli olmasının uygun olacağını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Beden Eğitimi (%76,7) branşındaki öğretmenlerin öğretim etkinliğini sağlamayı birinci derecede; Matematik (%80,0), Sosyal bilgiler (%75,7), Yabancı Dil (%40,0), Din Kültürü ve Ahlak bilgisi (%87,5), Resim-İş (%73,3), Müzik (%50,0) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Türkçe (%37,5) Fen Bilgisi (%34,4) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede öncelikli olarak tercih ettikleri görülmektedir.

Beden Eğitimi branşındaki öğretmenler dersin işlenmesi sırasında öğretim etkinliğini sağlamaya %75,7 ile en yüksek düzeyde yer verirken, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ve Müzik branşındaki öğretmenler ise hiç yer vermemektedirler.

$X^2=278,50$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre dersin işlenmesi sırasında öğretim etkinliğini sağlama önceliğine yönelik olarak öğretmenler arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 19
DERSİN İŞLENMESİ SIRASINDA PROGRAM TASARISININ
ETKİLİLİĞİNİ SAĞLAMA ÖNCELİĞİ

Branşlar	D e r e c e l e m e								Toplam	
	1		2		3		4		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	16	20,0	11	13,8	7	8,8	46	57,5	80	16,7
Matematik	74	82,2	4	4,4	2	2,2	10	11,1	90	18,8
Sosyal Bilgiler	64	91,4	4	5,7	1	1,4	1	1,4	70	14,6
Fen Bilgisi	11	12,2	12	13,3	29	32,2	38	42,2	90	18,8
Yabancı Dil	1	3,3	6	20,0	5	16,7	18	60,0	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	2	5,0	1	2,5	12	30,0	25	62,5	40	8,3
Resim-İş	2	6,7	7	23,3	4	13,3	17	56,7	30	6,3
Müzik	6	30,0	5	25,0	8	40,0	1	5,0	20	4,2
Beden Eğitimi	4	13,3	21	70,0	3	10,0	2	6,7	30	6,3
Toplam	180	37,5	71	14,8	71	14,8	158	32,9	480	100,

$$X^2=375,85$$

$$Sd=24$$

$$P=,00000$$

Çizelge 19'da görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %37,5'i "dersin işlenmesi sırasında program tasarısının etkililiğini sağlama"nın birinci derecede öncelikli olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, dersin işlenmesi sırasında program tasarısının etkililiğini sağlamanın hedeflenmesini, Matematik (%82,2) ve Sosyal bilgiler (%91,4) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Beden Eğitimi (%70,0) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Müzik (%40,0) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Türkçe (%57,5), Fen Bilgisi (%42,2), Yabancı Dil (%60,0), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%62,5) ve Resim-İş (%56,7) branşındaki öğretmenlerini ise dördüncü derecede belirttikleri görülmektedir.

Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenlerin %91,4 ile birinci derecede en yüksek düzeyde, Yabancı Dil branşındaki öğretmenlerin ise %3,3 ile en düşük düzeyde bu görüşe katılım gösterdikleri görülmektedir.

$X^2=375,85$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre dersin işlenmesi sırasında program tasarısının etkililiğini sağlamanın öncelikli olarak hedeflenmesine yönelik anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Çizelge 16-19 birlikte incelendiğinde, derslerin işlenmesi sırasında branş öğretmenlerinin %37,5'inin dersin işlenmesi sırasında program tasarısının etkililiğini sağlamayı birinci derecede öncelikli olarak hedefledikleri görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin dersin işlenmesi sırasında program tasarısı etkililiğini sağlamayı yüksek düzeyde hedeflemelerinin nedeni, öğretmenlerin program tasarısını izlenmesi gereken bir plan olarak görmemeleri, öğretme-öğrenme sürecinde işe koşulması gereken değişkenlerle ilgili yeterli bilgiye sahip olmamaları, ikinci kademe öğretim program tasarılarının düzenlenmesinde program tasarısı planlama kriterlerine yeterince uyulmamış olması olabilir.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin “değerlendirme etkinliklerinin öncelikli olarak hangi amaca hizmet etmesi gerektiğine” yönelik görüşleri tercih sırasına göre Çizelge 20-23'te verilmiştir.

ÇİZELGE 20
DEĞERLENDİRME ETKİNLİKLERİNDE ÖNCELİKLE HEDEFLERE
ULAŞMAYI HEDEFLEME

Branşlar	D e r e c e l e m e								Toplam	
	1		2		3		4		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	38	47,5	20	25,0	10	12,5	12	15,0	80	16,7
Matematik	15	16,7	7	7,8	56	62,2	12	13,3	90	18,8
Sosyal Bilgiler	7	10,0	6	8,6	13	18,6	44	62,9	70	14,6
Fen Bilgisi	1	1,1	50	55,6	20	22,2	19	21,1	90	18,8
Yabancı Dil	15	50,0	1	3,3	11	36,7	3	10,0	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	7	17,5	28	70,0	1	2,5	4	10,0	40	8,3
Resim-iş	2	6,7	3	10,0	21	70,0	4	13,3	30	6,3
Müzik	10	50,0	5	25,0	3	15,0	2	10,0	20	4,2
Beden Eğitimi	1	3,3	24	80,0	2	6,7	3	10,0	30	6,3
Toplam	96	20,0	144	30,0	137	28,5	103	21,5	480	100,

$$X^2=332,92$$

$$Sd=24$$

$$P=,00000$$

Çizelge 20'de görüldüğü gibi İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %20'si değerlendirme etkinliklerinde “hedeflere ulaşma”nın birinci derecede öncelikli olarak hedeflenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, değerlendirme etkinliklerinde hedeflere ulaşma önceliğini Yabancı Dil ve Müzik (%50,0) ile Türkçe (%47,5) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Beden Eğitimi (%80,0), Din Kültürü ve Ahlak bilgisi (%70,0) ve Fen Bilgisi (%55,6) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Resim-İş (%70,0) ve Matematik (%62,2), branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Sosyal bilgiler (%62,9) branşındaki öğretmenlerin dördüncü derecede tercih ettikleri görülmektedir.

Yabancı Dil ve Müzik (%50,0) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede en yüksek düzeyde Fen Bilgisi (%1,1) branşındaki öğretmenlerin ise en düşük düzeyde hedeflere ulaşmayı değerlendirme etkinliklerinde hedefledikleri görülmektedir.

$X^2=332,92$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre değerlendirme etkinliklerinde hedeflere ulaşmayı hedefleme önceliğine yönelik olarak verilen cevaplarda anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 21
DEĞERLENDİRME ETKİNLİKLERİNDE ÖNCELİKLE ÖĞRENCİ
BAŞARISINI ARTTIRMAYI HEDEFLEME

Branşlar	D e r e c e l e m e								Toplam	
	1		2		3		4		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	12	15,0	40	50,0	18	22,5	10	12,5	80	16,7
Matematik	4	4,4	63	70,0	4	4,4	19	21,1	90	18,8
Sosyal Bilgiler	5	7,1	9	12,9	49	70,0	7	10,0	70	14,6
Fen Bilgisi	60	66,7	0	,0	2	2,2	28	31,1	90	18,8
Yabancı Dil	1	3,3	17	56,7	9	30,0	3	10,0	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	32	80,0	5	12,5	2	5,0	1	2,5	40	8,3
Resim-iş	2	6,7	20	66,7	0	,0	8	26,7	30	6,3
Müzik	1	5,0	3	15,0	5	25,0	11	55,0	20	4,2
Beden Eğitimi	25	83,3	0	,0	2	6,7	3	10,0	30	6,3
Toplam	142	29,6	157	32,7	91	19,0	90	18,8	480	100,

$$X^2=444,56$$

$$Sd=24$$

$$P=,00000$$

Çizelge 21'de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %29,6'sı değerlendirme etkinliklerinde "öğrenci başarısını arttırma"nın birinci derecede öncelikli olarak hedeflenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde, Fen Bilgisi (%66,7), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%80,0), Beden Eğitimi (%83,3) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Türkçe (%50,0), Matematik (%70,0), Yabancı Dil (%56,7), Resim-İş (%66,7) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Sosyal Bilgiler (%70,0) öğretmenlerin üçüncü derecede; Müzik (%55,0) branşındaki öğretmenlerin ise dördüncü derecede değerlendirme etkinliklerinde öğrenci başarısını arttırmayı hedefledikleri görülmektedir.

Birinci derecede Beden Eğitimi branşındaki öğretmenler %83,3 ile en yüksek düzeyde, Yabancı Dil branşındaki öğretmenlerin %3,3 ile en düşük düzeyde öğrenci başarısını arttırmanın değerlendirme etkinliklerinde hedeflenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

$X^2=444,56$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre değerlendirme etkinliklerinde öğrenci başarısını arttırmayı hedefleme önceliğine yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 22
DEĞERLENDİRME ETKİNLİKLERİNDE ÖNCELİKLE ÖĞRETME
ETKİNLİKLERİNİ DEĞERLENDİRMEYİ HEDEFLEME

Branşlar	D e r e c e l e m e								Toplam	
	1		2		3		4		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	15	18,8	13	16,3	37	46,3	15	18,8	80	16,7
Matematik	69	76,7	6	6,7	5	5,6	10	11,1	90	18,8
Sosyal Bilgiler	56	80,0	2	2,9	4	5,7	8	11,4	70	14,6
Fen Bilgisi	19	21,1	16	17,8	34	37,8	21	23,3	90	18,8
Yabancı Dil	12	40,0	6	20,0	9	30,0	3	10,0	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	1	2,5	3	7,5	31	77,5	5	12,5	40	8,3
Resim-iş	24	80,0	1	3,3	1	3,3	4	13,3	30	6,3
Müzik	6	30,0	11	55,0	3	15,0	0	,0	20	4,2
Beden Eğitimi	2	6,7	0	,0	23	76,7	5	16,7	30	6,3
Toplam	204	42,5	58	12,1	147	30,6	71	14,8	480	100,

$$X^2=261,18$$

$$Sd=24$$

$$P=,00000$$

Çizelge 22'de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %42,5'i değerlendirme etkinliklerinde "öğretme etkinliklerini değerlendirme"nin birinci derecede öncelikli olarak hedeflenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Matematik (%76,7), Sosyal Bilgiler (%80,0), Yabancı Dil (%40,0), Resim-İş (%80,0) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Müzik (%55,0) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Türkçe (546,3), Fen Bilgisi (%37,8), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%77,5) ve Beden Eğitimi (%76,7), branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede değerlendirme etkinliklerinde öğretme etkinliklerini değerlendirmeyi hedefledikleri görülmektedir.

Sosyal Bilgiler ve Resim-İş branşındaki öğretmenler %80,0 ile birinci derecede en yüksek düzeyde, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenler %2,5 ile en düşük düzeyde değerlendirme etkinliklerinde öğretme etkinliklerini değerlendirmeyi hedefledikleri anlaşılmaktadır.

$X^2=261,18$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre değerlendirme etkinliklerinde öğretme etkinliklerinin değerlendirilmesini hedefleme önceliğine yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 23
DEĞERLENDİRME ETKİNLİKLERİNDE ÖNCELİKLE PROGRAM
TASARISININ ETKİLİLİĞİNİ DEĞERLENDİRMEYİ HEDEFLEME

Branşlar	D e r e c e l e m e								Toplam	
	1		2		3		4		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	15	18,8	7	8,8	15	18,8	43	53,8	80	16,7
Matematik	2	2,2	14	15,6	25	27,8	49	54,4	90	18,8
Sosyal Bilgiler	2	2,9	53	75,7	4	5,7	11	15,7	70	14,6
Fen Bilgisi	10	11,1	24	26,7	34	37,8	22	24,4	90	18,8
Yabancı Dil	2	6,7	6	20,0	1	3,3	21	70,0	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	0	,0	4	10,0	6	15,0	30	75,0	40	8,3
Resim-iş	2	6,7	6	20,0	8	26,7	14	46,7	30	6,3
Müzik	3	15,0	1	5,0	9	45,0	7	35,0	20	4,2
Beden Eğitimi	2	6,7	6	20,0	3	10,0	19	63,3	30	6,3
Toplam	38	7,9	121	25,2	105	21,9	216	45,0	480	100,

$$X^2=187,37$$

$$Sd=24$$

$$P=,00000$$

Çizelge 23'de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %7,9'u değerlendirme etkinliklerinde "program tasarısının etkililiği"nin değerlendirilmesinin birinci derecede öncelikli olarak hedeflenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde Sosyal Bilgiler (%75,7) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Fen Bilgisi (%37,8) ve Müzik (%45,0) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Türkçe (%53,8), Matematik (%54,4), Yabancı Dil (%70,0), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%75,0), Resim-İş (%46,7) ve Beden Eğitimi (%63,3) branşındaki öğretmenlerin ise dördüncü derecede değerlendirme etkinliklerinde program tasarımının etkililiğinin değerlendirilmesini hedeflemeyi tercih ettikleri görülmektedir.

Türkçe branşındaki öğretmenlerin %18,8 ile birinci derecede en yüksek düzeyde, değerlendirme etkinliklerinde program tasarımının etkililiğinin değerlendirilmesine öncelikle yer verdikleri, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenlerin ise bu görüşe hiç yer vermedikleri görülmektedir.

$X^2=187,37$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre değerlendirme etkinliklerinde program tasarımının etkililiğinin değerlendirilmesini hedefleme önceliğine yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Çizelge 20-23 birlikte incelendiğinde, değerlendirme etkinliklerinde branş öğretmenlerinin %42,5'i öğretim etkinliklerini değerlendirmenin birinci derecede öncelikli hedeflenmesini tercih ederlerken, %29,6'ı öğrenci başarısını artırmanın, %20,0'si hedeflere ulaşmanın, %7,9'u ise program tasarımının etkililiğini değerlendirmenin öncelikli olarak hedeflenmesini tercih ettikleri görülmektedir.

Öğretmenlerin değerlendirme etkinliklerinde program tasarımının değerlendirilmesini %7,9 düzeyinde tercih etmelerinin nedeni , öğretmenlerin program tasarısı değerlendirme kriterlerine yönelik olarak aldıkları hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerinin yeterlilik göstermediğinden kaynaklandığı söylenebilir.

Branş öğretmenlerinin değerlendirme etkinliklerinde öğretim etkinliklerini değerlendirmenin öncelikli olması yönündeki tercihlerinin nedeni, öğretmenlerin kendi branşlarının belli bir öğrenci grubunu belli zaman dilimi içerisinde sadece öğrettikleriyle sınırlı görmelerinden, öğretim etkinliklerinin tümüne yönelik bir değerlendirme etkinliğine girmemelerinden kaynaklanmış olabileceği söylenebilir.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin "program tasarılarının geliştirilmesinde öncelikli olarak dikkate alınması gereken noktalara" yönelik görüşleri tercih sırasına göre Çizelge 24-27'de verilmiştir.

ÇİZELGE 24
UYGULANMAKTA OLAN PROGRAM TASARILARININ GELİŞTİRİLMESİNDE
HEDEFLERİN YENİDEN DÜZENLENMESİ ÖNCELİĞİ

Branşlar	D e r e c e l e m e								Toplam	
	1		2		3		4		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	16	20,0	27	33,8	14	17,5	23	28,8	80	16,7
Matematik	69	76,7	9	10,0	6	6,7	6	6,7	90	18,8
Sosyal Bilgiler	4	5,7	8	11,4	48	68,6	10	14,3	70	14,6
Fen Bilgisi	10	11,1	16	17,8	34	37,8	30	33,3	90	18,8
Yabancı Dil	9	30,0	8	26,7	3	10,0	10	33,3	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	28	70,0	6	15,0	2	5,0	4	10,0	40	8,3
Resim-İş	24	80,0	1	3,3	4	13,3	1	3,3	30	6,3
Müzik	14	70,0	4	20,0	1	5,0	1	5,0	20	4,2
Beden Eğitimi	26	86,7	1	3,3	2	6,7	1	3,3	30	6,3
Toplam	200	41,7	80	16,7	114	23,8	86	17,9	480	100,

$$X^2=274,86$$

$$Sd=24$$

$$P=,00000$$

Çizelge 24'de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %41,7'si program tasarılarının geliştirilmesinde "hedeflerin yeniden düzenlenmesi"nin birinci derecede öncelikli olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Matematik (%76,7), Yabancı Dil (%30,0), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%70,0), Resim-İş (%80,0), Müzik (%70,0) ve Beden Eğitimi (%86,7) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Türkçe (%33,8) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Sosyal Bilgiler (%68,6) ve Fen Bilgisi (%37,8) branşındaki öğretmenlerin ise üçüncü derecede program tasarılarının geliştirilmesinde hedeflerin yeniden düzenlenmesini tercih ettikleri görülmektedir.

Beden Eğitimi branşındaki öğretmenler %86,7 ile birinci derecede en yüksek düzeyde, Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenler %5,7 ile en düşük düzeyde bu görüşe katılım göstermişlerdir.

$X^2=274,86$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre uygulanmakta olan program tasarılarının geliştirilmesinde hedeflerin yeniden düzenlenmesi önceliğine yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 25
UYGULANMAKTA OLAN PROGRAM TASARILARININ GELİŞTİRİLMESİNDE
ÖĞRENCİ BAŞARISININ ARTTIRILMASI ÖNCELİĞİ

Branşlar	D e r e c e l e m e								Toplam	
	1		2		3		4		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	30	37,5	16	20,0	17	21,3	17	21,3	80	16,7
Matematik	6	6,3	66	73,3	10	11,1	8	8,9	90	18,8
Sosyal Bilgiler	2	2,9	6	8,6	9	12,9	53	75,7	70	14,6
Fen Bilgisi	0	,0	48	53,3	20	22,2	22	24,4	90	18,8
Yabancı Dil	5	16,7	11	36,7	8	26,7	6	20,0	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	6	15,0	6	15,0	18	45,0	10	25,0	40	8,3
Resim-İş	0	,0	21	70,0	2	6,7	7	23,3	30	6,3
Müzik	2	10,0	0	,0	5	25,0	13	65,0	20	4,2
Beden Eğitimi	1	3,3	1	3,3	21	70,0	7	23,3	30	6,3
Toplam	52	10,8	175	36,5	110	22,9	143	29,8	480	100,

$$X^2=292,22$$

$$Sd=24$$

$$P=,00000$$

Çizelge 25'de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %10,8'i program tasarılarının geliştirilmesinde "öğrenci başarısının artırılması"nın birinci derecede öncelikli olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelik dağılımlar incelendiğinde, Türkçe (537,5) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Matematik (%73,3), Fen Bilgisi (%53,3), Yabancı Dil (%36,7) ve Resim-İş (%70,0) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%45,0) ve Beden Eğitimi (%70,0) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Sosyal Bilgiler (%75,7) ve Müzik (%65,0) branşındaki öğretmenlerin ise dördüncü dereceden tercih ettikleri görülmektedir.

Türkçe branşındaki öğretmenlerin %37,5 ile birinci derecede en yüksek düzeyde uygulanmakta olan program tasarılarının geliştirilmesinde öğrenci başarısının artırılması önceliğine yer verdikleri, Fen Bilgisi branşındaki öğretmenlerin ise hiç yer vermedikleri görülmektedir.

$X^2=292,22$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre uygulanmakta olan program tasarılarının geliştirilmesinde öğrenci başarısının artırılması önceliğine yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 26
UYGULANMAKTA OLAN PROGRAM TASARILARININ GELİŞTİRİLMESİNDE
ÖĞRETME ETKİNLİKLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ ÖNCELİĞİ

Branşlar	D e r e c e l e m e								Toplam	
	1		2		3		4		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	14	17,5	27	33,8	31	38,8	8	10,0	80	16,7
Matematik	2	2,2	5	5,6	56	62,2	27	30,0	90	18,8
Sosyal Bilgiler	63	90,0	4	5,7	1	1,4	2	2,9	70	14,6
Fen Bilgisi	62	68,9	18	20,0	0	,0	10	11,1	90	18,8
Yabancı Dil	9	30,0	8	26,7	11	36,7	2	6,7	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	4	10,0	17	42,5	13	32,5	6	15,0	40	8,3
Resim-İş	0	,0	5	16,7	19	63,3	6	20,0	30	6,3
Müzik	3	15,0	6	30,0	7	35,0	4	20,0	20	4,2
Beden Eğitimi	1	3,3	24	80,0	3	10,0	2	6,7	30	6,3
Toplam	158	32,9	114	23,8	141	29,4	67	14,0	480	100,

$$X^2=360,28$$

$$Sd=24$$

$$P=,00000$$

Çizelge 26'da görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %32,9'u program tasarılarının geliştirilmesinde "öğretme etkinliklerinin geliştirilmesi"nin birinci derecede öncelikli olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde Sosyal Bilgiler (%90,0) ve Fen Bilgisi (%68,9) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%42,5) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Türkçe (%38,8), Matematik (%62,2), Yabancı Dil (%36,7), Resim-İş (%63,3) ve Müzik (%35,0) branşındaki öğretmenlerin ise üçüncü derecede program tasarılarının geliştirilmesinde öğretme etkinliklerinin geliştirilmesini tercih ettikleri görülmektedir.

Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenlerin %90,0 ile birinci derecede en yüksek düzeyde uygulanmakta olan planların geliştirilmesinde öğretme etkinliklerinin geliştirilmesi önceliğine yer verdikleri, Resim-İş branşındaki öğretmenlerin ise hiç yer vermedikleri görülmektedir.

$X^2=360,28$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre uygulanmakta olan program tasarılarının geliştirilmesinde öğretme etkinliklerinin geliştirilmesi önceliğine yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 27
UYGULANMAKTA OLAN PROGRAM TASARILARININ GELİŞTİRİLMESİNDE
PROGRAM TASARISI GELİŞTİRME ÖNCELİĞİ

Branşlar	D e r e c e l e m e								Toplam	
	1		2		3		4		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	20	25,0	10	12,5	18	22,5	32	40,0	80	16,7
Matematik	13	14,4	10	11,1	18	20,0	49	54,4	90	18,8
Sosyal Bilgiler	1	1,4	52	74,3	12	17,1	5	7,1	70	14,6
Fen Bilgisi	18	20,0	8	8,9	36	40,0	28	31,1	90	18,8
Yabancı Dil	7	23,3	3	10,0	8	26,7	12	40,0	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	2	5,0	11	27,5	7	17,5	20	50,0	40	8,3
Resim-İş	6	20,0	3	10,0	5	16,7	16	53,3	30	6,3
Müzik	1	5,0	10	50,0	7	35,0	2	10,0	20	4,2
Beden Eğitimi	2	6,7	4	13,3	4	13,3	20	66,7	30	6,3
Toplam	70	14,6	111	23,1	115	24,0	184	38,3	480	100,

$$X^2= 186,63$$

$$Sd= 24$$

$$P=,00000$$

Çizelge 27'de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %14,6'sı uygulanmakta olan program tasarılarının geliştirilmesinde "program tasarısının geliştirilmesi"nin birinci derecede öncelikli olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Sosyal Bilgiler (%74,3) ve Müzik (%50,0) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Fen Bilgisi (%40,0) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Türkçe (%40,0), Matematik (%54,4), Yabancı Dil (%40,0), Din Kültürü (%50,0), Resim-İş (%53,3) ve Beden Eğitimi (%66,7) branşındaki öğretmenlerin ise dördüncü derecede program tasarısının geliştirilmesi önceliğini tercih ettikleri görülmektedir.

Türkçe branşındaki öğretmenler %25,0 ile birinci derecede en yüksek düzeyde, Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenler %1,4 ile en düşük düzeyde bu görüşe katılım göstermişlerdir.

$X^2=186,63$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre uygulanmakta olan program tasarılarının geliştirilmesinde program tasarısının geliştirilmesi önceliğine yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Çizelge 24-27 birlikte incelendiğinde uygulanmakta olan program tasarılarının geliştirilmesinde branş öğretmenlerinin %41,7'sinin hedeflerin yeniden düzenlenmesinin birinci derecede öncelikli olmasını tercih ederlerken %32,9'unun öğretim etkinliklerinin geliştirilmesini, %14,6 sınıfın program tasarımının geliştirilmesini, %17,8'inin öğrenci başarısını artırılmasını tercih ettikleri görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin uygulanmakta olan program tasarılarının geliştirilmesinde program tasarılarının geliştirilmesini öncelikli olarak tercih etmemelerinin nedeni, bu alana yönelik olarak hizmet öncesinde ve hizmet içinde yeterli eğitim almamış olmalarından kaynaklandığı söylenebilir. Hedeflerin yeniden düzenlenmesini öncelikli olarak tercih etmelerinin nedeni ise, ülkedeki her alanda değişme ve gelişmenin siyasi otoritelerce belirlenip, Milli Eğitim planlayıcıları tarafından program tasarılarındaki hedeflere yansıtılması ve öğrencilerin günün koşullarına göre bu ilkeler ışığında yetiştirebileceği düşüncesinin ağırlıklı olmasından kaynaklanmış olduğu söylenebilir.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin “mevcut program tasarılarında yer alan hedefler çerçevesinde yıllık ve günlük program tasarılarının hedef ve davranışlarını belirliyor musunuz?” sorusuna verdikleri cevaplar Çizelge 28'de sunulmuştur.

ÇİZELGE 28
YILLIK, ÜNİTE, GÜNLÜK PROGRAM TASARILARININ HEDEF VE
DAVRANIŞLARINI MEVCUT PROGRAM TASARISINA
GÖRE BELİRLEME DURUMU

Branşlar		Yıllık			Ünite			Günlük		
		Evete	Kısmen	Hayır	Evete	Kısmen	Hayır	Evete	Kısmen	Hayır
Türkçe	f	70	6	4				54	20	6
	%	87,5	7,5	5,0				67,5	25,0	7,5
Matematik	f	76	10	4				68	16	6
	%	84,4	11,1	4,4				75,6	17,8	6,7
Sosyal Bilgiler	f	53	17	0				33	32	5
	%	75,7	24,3	,0				47,1	45,7	7,1
Fen Bilgisi	f	60	23	7				76	6	8
	%	66,7	25,6	7,8				84,4	6,7	8,9
Yabancı Dil	f	26	2	2				18	4	8
	%	86,7	6,7	6,7				60,0	13,3	26,7
Din Kült. ve Ah. Bilgisi	f	32	4	4				3	9	28
	%	80,0	10,0	10,0				7,5	22,5	70,0
Resim-İş	f	19	10	1				23	6	1
	%	63,3	33,3	33,3				76,7	20,0	3,3
Müzik	f	16	4	0				18	2	0
	%	80,0	20,0	,0				90,0	10,0	,0
Beden Eğitimi	f	24	3	3				22	8	0
	%	80,0	10,0	10,0				73,3	26,7	,0
Toplam	f	376	79	25				315	103	62
	%	78,3	16,5	5,2				65,6	21,5	12,9

$$X^2=34,87 \quad Sd=16 \quad P=,00413$$

$$X^2=186,62 \quad Sd=16 \quad P=00000$$

Çizelge 28'de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %78,3'ü yıllık program tasarılarının hedef ve davranışlarını mevcut program tasarısında yer alan hedefler çerçevesinde belirlediklerini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Türkçe branşındaki öğretmenler %87,5 ile en yüksek düzeyde, Resim-İş branşındaki öğretmenler %63,3 ile en düşük düzeyde bu görüşe katılım göstermişlerdir.

$X^2=34,87$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre yıllık program tasarılarındaki hedef ve davranışların mevcut program tasarısında yer alan hedefler çerçevesinde belirlenmesine yönelik olarak verilen cevaplarda anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %65,6'sı “günlük program tasarılarının hedef ve davranışlarını mevcut program tasarılarında yer alan hedefler çerçevesinde” belirlediklerini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Müzik branşındaki öğretmenler %90,0 ile en yüksek düzeyde, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenler %7,5 ile en düşük düzeyde bu görüşe katılım göstermişlerdir.

$X^2=186,62$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre günlük program tasarılarında hedef ve davranışların mevcut program tasarısında yer alan hedeflere göre belirlenmesine yönelik olarak verilen cevaplarda anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin “konuların planlanmasında zamanın hedef ve davranışlara uygun olarak belirlenmesine” yönelik görüşleri Çizelge 29’da verilmiştir.

ÇİZELGE 29
KONULARIN PLANLANMASINDA ZAMANIN HEDEF VE DAVRANIŞLARA UYGUN OLARAK BELİRLENME DURUMU

Branşlar		Yıllık			Ünite			Günlük		
		Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır
Türkçe	f	53	20	7				51	18	11
	%	66,3	25,0	8,8				63,8	22,5	13,8
Matematik	f	7	15	68				3	10	77
	%	7,8	16,7	75,6				3,3	11,1	85,6
Sosyal Bilgiler	f	34	25	11				42	18	10
	%	48,6	35,7	15,7				60,0	25,7	14,3
Fen Bilgisi	f	41	43	6				53	36	1
	%	45,6	47,8	6,7				58,9	40,0	1,1
Yabancı Dil	f	20	2	8				19	3	8
	%	66,7	6,7	26,7				63,3	10,0	26,7
Din Kül. ve Ah. Bilgisi	f	6	32	2				20	13	7
	%	15,0	80,0	5,0				50,7	32,5	17,5
Resim-İş	f	6	17	7				3	14	13
	%	20,0	56,7	23,3				10,0	46,7	43,3
Müzik	f	2	16	2				1	18	1
	%	10,0	80,0	10,0				5,0	90,0	5,0
Beden Eğitimi	f	12	12	6				8	5	17
	%	40,0	40,0	20,0				26,7	16,7	56,7
Toplam	f	181	182	117				200	135	145
	%	37,7	37,9	24,4				41,7	28,1	30,2

$X^2=242,91$ Sd= 16 P=,00000

$X^2=268,05$ Sd= 16 P=,00000

Çizelge 29'da görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %37,7'si yıllık program tasarılarında konuların planlanmasında zamanı, hedef ve davranışlara uygun olarak belirlediklerini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde, Yabancı Dil branşındaki öğretmenler %66,7 ile en yüksek düzeyde, Müzik branşındaki öğretmenler %10,0 ile en düşük düzeyde konuları yıllık düzeyde planlarken zamanı hedef ve davranışlara göre belirlemektedirler.

$X^2=242,91$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre yıllık düzeyde konuların planlanmasında zamanın hedef ve davranışlara uygun olarak belirlenmesine yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %31,7'si “günlük program tasarılarında konuların planlanmasında zamanı, hedef ve davranışlara” uygun olarak belirlemektedir.

Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde, Türkçe branşındaki öğretmenler %63,8 ile en yüksek düzeyde, Müzik branşındaki öğretmenler %5,0 ile en düşük düzeyde konuları günlük düzeyde planlarken zamanı hedef ve davranışlara göre belirlemektedir.

$X^2=268,05$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre günlük düzeyde konuların planlanmasında zamanın hedef ve davranışlara uygun olarak belirlenmesine yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin “derslerle ilgili öğretme öğrenme yöntem ve tekniklerin yıllık, ünite ve günlük düzeylerde planlanması”na yönelik görüşleri Çizelge 30'da verilmiştir.

ÇİZELGE 30
DERSLERLE İLGİLİ ÖĞRETME-ÖĞRENME YÖNTEM VE
TEKNİKLERİN PLANLAMASI

Branşlar		Yıllık			Ünite			Günlük		
		Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır
Türkçe	f	62	12	6				62	8	10
	%	77,5	15,0	7,5				77,5	10,0	12,5
Matematik	f	69	8	13				72	10	8
	%	76,7	8,9	14,4				80,0	11,1	8,9
Sosyal Bilgiler	f	45	20	5				58	12	0
	%	64,3	28,6	7,1				82,9	17,1	,0
Fen Bilgisi	f	43	39	8				47	23	20
	%	47,8	43,3	8,9				52,2	25,6	22,2
Yabancı Dil	f	16	2	12				12	5	13
	%	53,3	6,7	40,0				40,0	16,7	43,3
Din Kült. ve Ah. Bilgisi	f	6	32	2				27	10	3
	%	15,0	80,0	5,0				67,5	25,0	7,5
Resim-İş	f	7	11	12				14	7	9
	%	23,3	36,7	40,0				46,7	23,3	30,0
Müzik	f	10	5	5				13	4	3
	%	50,0	25,0	25,0				65,0	20,0	15,0
Beden Eğitimi	f	11	16	3				16	8	6
	%	36,7	53,3	10,0				53,3	26,7	20,0
Toplam	f	269	145	66				321	87	72
	%	56,0	30,2	13,8				66,9	18,1	15,0

$$X^2 = 144,8 \quad Sd=16 \quad P=00000$$

$$X^2 = 64,80 \quad Sd= 16 \quad P= ,00000$$

Çizelge 30'da görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %56,0'ı yıllık program tasarılarında öğretme öğrenme yöntem ve teknikleri planladıklarını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Türkçe branşındaki öğretmenlerin %77,5 ile en yüksek düzeyde, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %15,0 ile en düşük düzeyde yıllık program tasarısında öğretme-öğrenme yöntem ve teknikleri planladıkları görülmektedir.

$X^2=144,89$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “yıllık düzeyde derslerle ilgili öğretme-öğrenme yöntem ve tekniklerin planlanmasına” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %66,9'sı günlük program tasarısında öğretme öğrenme yöntem ve teknikleri planladıklarını belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenlerin %82,9 ile en yüksek düzeyde, Yabancı Dil branşındaki öğretmenlerin %40,0 ile en düşük düzeyde günlük program tasarısında öğretme öğrenme yöntem ve tekniklerini planladıkları görülmektedir.

$X^2=64,80$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “günlük düzeyde derslerle ilgili öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerin planlanmasına” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin “derslerle ilgili araç gereç gözlem ve deneylerin yıllık, ünite ve günlük düzeyde planlanmasına” yönelik görüşleri Çizelge 31’de verilmiştir.

ÇİZELGE 31
DERSLERLE İLGİLİ ARAÇ, GEREÇ GÖZLEM VE
DENEYLERİN PLANLANMASI

Branşlar		Yıllık			Ünite			Günlük		
		Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır
Türkçe	f	59	14	7				56	16	8
	%	73,8	17,5	8,0				70,0	20,0	10,0
Matematik	f	42	44	4				68	20	2
	%	46,7	48,9	4,4				75,6	22,2	2,2
Sosyal Bilgiler	f	53	14	3				57	12	1
	%	75,7	20,0	4,3				81,4	17,1	1,4
Fen Bilgisi	f	41	38	11				56	28	6
	%	45,6	42,2	12,2				62,2	31,1	6,7
Yabancı Dil	f	8	15	7				11	18	1
	%	26,7	50,0	23,3				36,7	60,0	3,3
Din Kül. ve Ah. Bilgisi	f	5	21	14				4	26	10
	%	12,5	52,5	35,0				10,0	65,0	25,0
Resim-İş	f	18	6	6				19	4	7
	%	60,0	20,0	20,0				63,3	13,3	23,3
Müzik	f	7	12	1				3	15	2
	%	35,0	60,0	5,0				15,0	75,0	10,0
Beden Eğitimi	f	23	6	1				24	3	3
	%	76,7	20,0	3,3				80,0	10,0	10,0
Toplam	f	256	170	54				298	142	40
	%	53,3	35,4	11,3				62,1	29,6	8,3

$$X^2=,55 \quad Sd= 16 \quad P= ,00000$$

$$X^2= 122,78 \quad Sd= 16 \quad P= ,00000$$

Çizelge 31’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %53,3’ü yıllık program tasarısında “ilgili araç, gereç gözlem ve deneyi planladıklarını” belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde, Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin %76,7 ile en yüksek düzeyde, Din kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %12,5 ile en düşük düzeyde araç, gereç, gözlem ve deneyleri yıllık düzeyde planladıkları görülmektedir.

$X^2=101,55$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “yıllık düzeyde derslerle ilgili araç-gereç, gözlem ve deneylerin planlanmasına” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %62,1’i günlük program tasarısında “araç, gereç, gözlem ve deneyleri planladıklarını” belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde, Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenlerin %81,4 ile en yüksek düzeyde, Müzik branşındaki öğretmenlerin %15,0 ile en düşük düzeyde araç, gereç, gözlem ve deneyleri günlük düzeyde planladıkları görülmektedir.

$X^2=122,78$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “günlük düzeyde araç, gereç, gözlem ve deneylerin planlanmasına” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin yıllık, ünite ve günlük program tasarılarında “bireysel farklılıkların oluşturduğu seviye gruplarına uygun tamamlayıcı eğitim çalışmalarını planlanma” durumuna yönelik görüşleri Çizelge 32’de verilmiştir.

ÇİZELGE 32
BİREYSEL FARKLILIKLARIN OLUŞTURDUĞU SEVİYE GRUPLARINA
UYGUN TAMAMLAYICI EĞİTİM ÇALIŞMALARININ PLANLANMASI

Branşlar		Yıllık			Ünite			Günlük		
		Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır
Türkçe	f	21	17	42				40	16	24
	%	26,3	21,3	52,5				50,0	20,0	30,0
Matematik	f	73	9	8				7	14	69
	%	81,1	10,0	8,9				7,8	15,6	76,7
Sosyal Bilgiler	f	20	17	33				16	25	29
	%	28,6	24,3	47,1				22,9	35,7	41,4
Fen Bilgisi	f	27	53	10				37	42	11
	%	30,0	58,9	11,1				41,1	46,7	12,2
Yabancı Dil	f	20	8	2				18	11	1
	%	66,7	26,7	6,7				60,0	36,7	3,3
Din Kül. ve Ah. Bilgisi	f	3	25	12				0	32	8
	%	7,5	62,5	30,0				,0	80,0	20,0
Resim-İş	f	4	10	16				12	13	5
	%	13,3	33,3	53,3				40,0	43,3	16,7
Müzik	f	1	4	15				1	1	18
	%	5,0	20,0	75,0				5,0	5,0	90,0
Beden Eğitimi	f	21	4	5				22	6	2
	%	70,0	13,3	16,7				73,3	20,0	6,7
Toplam	f	190	147	143				153	160	167
	%	39,6	30,6	29,8				31,9	33,3	34,8

$$X^2=208,71 \quad Sd=16 \quad P=,00000 \quad X^2=219,80 \quad Sd=16 \quad P=,00000$$

Çizelge 32’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %39,6’sı yıllık program tasarısında seviye gruplarına uygun tamamlayıcı eğitim çalışmalarını planladıklarını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Matematik branşındaki öğretmenlerin %81,1 ile en yüksek düzeyde, Müzik branşındaki öğretmenlerin %5,0 ile en düşük düzeyde seviye gruplarına uygun tamamlayıcı eğitim çalışmalarını yıllık düzeyde planladıkları görülmektedir.

$X^2=208,71$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “yıllık düzeyde bireysel farklılıkların oluşturduğu seviye gruplarına uygun tamamlayıcı eğitim çalışmalarının planlanmasına” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %31,9'u günlük program tasarısında seviye gruplarına uygun tamamlayıcı eğitim çalışmalarını planladıklarını belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin %73,3 ile en yüksek düzeyde bu konuda planlama yapmalarına karşılık, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenler konu ile ilgili hiç %,0 planlama yapmadıkları görülmektedir.

$X^2=219,80$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “günlük düzeyde bireysel farklılıkların oluşturduğu seviye gruplarına uygun tamamlayıcı eğitim çalışmalarının planlanmasına” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir:

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin “planlamada okul, çevre olanakları ve özelliklerinin dikkate alınmasına” yönelik görüşleri Çizelge 33’te verilmiştir.

ÇİZELGE 33
PLANLAMADA OKUL ÇEVRE OLANAKLARI VE
ÖZELLİKLERİNİN DİKKATE ALINMASI

Branşlar		Yıllık			Ünite			Günlük		
		Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır
Türkçe	f	58	11	11				54	16	10
	%	72,5	13,8	13,8				67,5	20,0	12,5
Matematik	f	43	23	24				30	26	34
	%	47,8	25,6	26,7				33,3	28,9	37,8
Sosyal Bilgiler	f	52	13	5				61	6	3
	%	74,3	18,6	7,1				87,1	8,6	4,3
Fen Bilgisi	f	28	42	20				34	51	5
	%	31,1	46,7	22,2				37,8	56,7	5,6
Yabancı Dil	f	23	4	3				20	8	2
	%	76,7	13,3	10,0				66,7	26,7	6,7
Din Kül. ve Ah. Bilgisi	f	28	4	8				30	6	4
	%	70,0	10,0	20,0				75,0	15,0	10,0
Resim-İş	f	16	4	10				18	3	9
	%	53,3	13,3	33,3				60,0	10,0	30,0
Müzik	f	3	14	3				1	16	3
	%	15,0	70,0	15,0				5,0	80,0	15,0
Beden Eğitimi	f	17	6	7				19	3	8
	%	56,7	20,0	23,3				63,3	10,0	26,7
Toplam	f	268	121	91				267	135	78
	%	55,8	25,2	19,0				55,6	28,1	16,3

$$X^2 = 88,68 \quad Sd = 16 \quad P = ,00000$$

$$X^2 = 153,84 \quad Sd = 16 \quad P = ,00000$$

Çizelge 33'te görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %55,8'i yıllık program tasarısını hazırlarken okul, çevre olanakları ve özelliklerini dikkate aldıklarını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenlerin %74,3 ile en yüksek düzeyde, Müzik branşındaki öğretmenlerin %15,0 ile en düşük düzeyde okul, çevre olanak ve özelliklerini yıllık düzeydeki planlamada dikkate aldıkları görülmektedir.

$X^2=88,68$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “yıllık düzeydeki planlamada okul çevre olanakları ve özelliklerinin dikkate alınmasına” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %55,6'sı günlük program tasarısının planlanmasında okul, çevre olanakları ve özelliklerini dikkate aldıklarını” belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenlerin %87,1 ile en yüksek düzeyde, Müzik branşındaki öğretmenlerin %5,0 ile en düşük düzeyde okul, çevre olanak ve özelliklerini planlamada dikkate aldıkları görülmektedir.

$X^2=153,84$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “günlük düzeyde hazırlanan program tasarılarında okul, çevre olanakları ve özelliklerinin dikkate alınmasına” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin “yıllık, ünite ve günlük olarak hazırlanan program tasarılarının öğretim sürecinde kullanılma durumuna” yönelik görüşleri Çizelge 34'te verilmiştir.

ÇİZELGE 34
PROGRAM TASARILARININ ÖĞRETİM
SÜRECİNDE KULLANILMA DURUMU

Branşlar		Yıllık			Ünite			Günlük		
		Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır
Türkçe	f	50	14	16				48	17	15
	%	62,5	17,5	20,0				60,0	21,3	18,8
Matematik	f	19	17	54				63	18	9
	%	21,1	18,9	60,0				70,0	20,0	10,0
Sosyal Bilgiler	f	21	6	43				29	18	23
	%	30,0	8,6	61,4				41,4	25,7	32,9
Fen Bilgisi	f	14	43	33				12	34	44
	%	15,6	47,8	36,7				13,3	37,8	48,9
Yabancı Dil	f	13	3	14				16	4	10
	%	43,3	10,0	46,7				53,3	13,3	33,3
Din Kül. ve Ah. Bilgisi	f	13	20	7				11	23	6
	%	32,5	50,0	17,5				27,5	57,5	15,0
Resim-İş	f	26	4	0				23	4	3
	%	86,7	13,3	,0				76,7	13,3	10,0
Müzik	f	1	16	3				14	5	1
	%	5,0	80,0	15,0				70,0	25,0	5,0
Beden Eğitimi	f	17	1	12				24	5	1
	%	56,7	3,3	40,0				80,0	16,7	3,3
Toplam	f	174	124	182				240	128	112
	%	36,3	25,8	37,9				50,0	26,7	23,3

$$X^2=181,54 \quad Sd=16 \quad P=,00000 \quad X^2=123,66 \quad Sd=16 \quad P=,00000$$

Çizelge 34’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %36,3’ü “yıllık olarak hazırlanan program tasarısını öğretim sürecinde kullandıklarını, %25,8’ i ise kısmen kullandıklarını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Resim-İş branşındaki öğretmenlerin %86,7 ile en yüksek düzeyde, Müzik branşındaki öğretmenlerin %5,0 ile en düşük düzeyde yıllık program tasarısını öğretim sürecinde kullandıkları görülmektedir.

$X^2=181,54$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “yıllık program tasarısının öğretim sürecinde kullanılmasına” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %50,0’ı “günlük program tasarısını öğretim sürecinde kullandıklarını” belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin %80,0 ile en yüksek düzeyde, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %27,5 ile en düşük düzeyde günlük program tasarısını öğretim sürecinde kullandıkları görülmektedir.

$X^2=123.66$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında ,branşlara göre “günlük program tasarısının öğretim sürecinde kullanılma durumuna” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

İlköğretim kurumlarının ikinci kademesinde görevli branş öğretmenlerinin “yıllık, ünite ve günlük program tasarılarının hazırlanmasında yararlandıkları kaynaklara” ilişkin görüşleri Çizelge 35-39’da sunulmuştur.

ÇİZELGE 35
PROGRAM TASARILARININ HAZIRLANMASINDA MEVCUT PROGRAM TASARISINDAN
YARARLANMA DURUMU

Branşlar	Türkçe		Matematik		Sosyal Bilgiler		Fen Bilgisi		Yabancı Dil		Din Kül. ve Ah. Bil.		Resim İş		Müzik		Beden Eğitimi		Toplam			
	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H		
YILLIK	f	63	17	12	78	34	36	20	70	5	25	14	26	16	14	6	17	13	197	283		
	%	78,8	21,3	13,3	86,7	51,4	48,6	22,2	7,8	16,7	83,3	35,0	65,0	53,3	46,7	30,0	56,7	43,3	41,0	59,0		
ÜNİTE	f																					
	%																					
GÜNLÜK	f	53	27	6	84	28	42	14	76	2	28	5	35	20	10	12	8	0	140	340		
	%	66,3	33,8	6,7	93,3	40,0	60,0	15,6	84,4	6,7	93,3	12,5	87,5	66,7	33,3	60,0	40,0	0	29,2	70,8		
Yıllık	$X^2 = 111,66$										$Sd = 8$										$P = ,00000$	
Ünite	$X^2 =$										$Sd =$										$P =$	
Günlük	$X^2 = 142,5$										$Sd = 8$										$P = ,00000$	

E: Evet   H: Hayır

Çizelge 35'te görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %41,0'ı yıllık program tasarısını hazırlanmada mevcut program tasarısından yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde Türkçe branşındaki öğretmenlerin %78,8 ile en yüksek düzeyde, Yabancı Dil branşındaki öğretmenlerin %16,7 ile en düşük düzeyde yıllık program tasarısını hazırlarken mevcut program tasarısından yararlandıkları görülmektedir.

$X^2=111,66$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında branşlara göre “yıllık program tasarısının hazırlanmasında mevcut program tasarısından yararlanma durumuna” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %29,2'si günlük program tasarısının hazırlanmasında mevcut program tasarılarından yararlandıklarını belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde, Resim-İş branşındaki öğretmenlerin %66,7 ile birinci derecede en yüksek düzeyde günlük program tasarısını hazırlarken mevcut program tasarılarını kullandıkları, Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin ise hiç kullanmadıkları görülmektedir.

$X^2=142,5$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında branşlara göre “günlük program tasarısının hazırlanmasında mevcut program tasarısından yararlanma durumuna” yönelik anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 36
PROGRAM TASARISININ HAZIRLANMASINDA DERS KİTAPLARINDAN YARARLANMA DURUMU

Branşlar	Türkçe		Matematik		Sosyal Bilgiler		Fen Bilgisi		Yabancı Dil		Din Kül. ve Ah. Bil.		Resim İş		Müzik		Beden Eğitimi		Toplam		
	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	
YILLIK	f	76	4	31	59	46	24	52	38	16	14	20	20	17	13	18	2	0	30	276	204
	%	95,0	5,0	34,4	65,6	65,7	34,3	57,8	42,2	53,3	46,7	50,0	50,0	56,7	43,3	90,0	10,0	,0	100	57,5	42,5
ÜNİTE	f																				
	%																				
GÜNLÜK	f	42	38	44	46	53	17	58	32	17	13	25	15	24	6	18	2	0	30	281	199
	%	52,5	47,5	48,9	51,1	75,7	24,3	64,4	35,6	56,7	43,3	62,5	37,5	80,0	20,0	90,0	10,0	,0	100,	58,5	41,5
Yıllık			$X^2 = 117,92$								$Sd = 8$								$P = ,00000$		
Ünite			$X^2 =$								$Sd =$								$P =$		
Günlük			$X^2 = 70,96$								$Sd = 8$								$P = ,00000$		

E: Evet

H: Hayır

Çizelge 36'da görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %57,5'i yıllık program tasarısının hazırlanmasında ders kitaplarından yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde Türkçe branşındaki öğretmenlerin %95,0 ile en yüksek düzeyde yıllık program tasarısı hazırlamada ders kitaplarından yararlandıkları, Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin ise hiç yararlanmadıkları görülmektedir.

$X^2=117,92$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “yıllık program tasarısının hazırlanmasında ders kitaplarından yararlanma durumuna” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %58,5'i günlük program tasarısının hazırlanmasında ders kitaplarından yararlandıklarını belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde ,Müzik branşındaki öğretmenlerin %90,0 ile en yüksek düzeyde ders kitaplarından günlük program tasarısı hazırlamada yararlandıkları, Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin ise hiç yararlanmadıkları görülmektedir.

$X^2=70,96$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “günlük program tasarısının hazırlanmasında ders kitaplarından yararlanma durumuna” yönelik anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 37
PROGRAM TASARILARININ HAZIRLANMASINDA DERGİLER VE DERGİLERİN HAZIRLADIĞI
PLANLARDAN YARARLANMA DURUMU

Branşlar	Türkçe		Matematik		Sosyal Bilgiler		Fen Bilgisi		Yabancı Dil		Din Kül. ve Ah. Bil.		Resim İş		Müzik		Beden Eğitimi		Toplam		
	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	
Program																					
YILLIK	f	48	30	60	48	22	2	88	2	28	2	38	26	4	11	9	12	18	181	299	
	%	60,0	40,0	33,3	66,7	31,4	2,2	97,8	6,7	93,3	5,0	95,0	86,7	13,3	55,0	45,0	40,0	60,0	37,7	60,3	
ÜNİTE	f																				
	%																				
GÜNLÜK	f	47	26	64	31	39	2	88	4	26	6	34	27	3	10	10	28	2	181	199	
	%	58,8	41,3	28,9	71,1	44,3	2,2	97,8	13,3	86,7	15,0	85,0	90,0	10,0	50,0	50,0	93,3	6,7	37,7	62,3	
Yıllık		$X^2 = 158,04$																		$P = ,00000$	
Ünite		$X^2 =$																		$P =$	
Günlük		$X^2 = 159,69$																		$P = ,00000$	

E: Evet

H: Hayır

Çizelge 37’de görüldüğü gibi ,İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %37,7’si yıllık program tasarısının hazırlanmasında dergiler ve dergilerin hazırladığı planlardan yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde ,Resim-İş branşındaki öğretmenlerin %86,7 ile en yüksek düzeyde, Fen Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %2,2 ile en düşük düzeyde yıllık planlamada dergiler ve dergilerin hazırladığı planları kullandıkları görülmektedir.

$X^2=158,04$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “yıllık program tasarısının hazırlanmasında dergiler ve dergilerin hazırladığı planlardan yararlanma durumuna” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %37,7’si günlük program tasarısının hazırlanmasında dergiler ve dergilerin hazırladığı planlardan yararlandıklarını belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin %93,3 ile birinci derecede en yüksek düzeyde, Fen Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %2,2 ile en düşük düzeyde günlük planlamada bu kaynağı kullandıkları görülmektedir.

$X^2=159,69$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “günlük program tasarısının hazırlanmasında dergiler ve dergilerin hazırladığı planlardan yararlanma durumuna” yönelik anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 38

PROGRAM TASARILARININ HAZIRLANMASINDA ÖĞRETMENLER TARAFINDAN DAHA ÖNCE HAZIRLANMIŞ PLANLARDAN YARARLANMA DURUMU

Branşlar	Türkçe		Matematik		Sosyal Bilgiler		Fen Bilgisi		Yabancı Dil		Din Kül. ve Ah. Bil.		Resim İş		Müzik		Beden Eğitimi		Toplam			
	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H		
YILLIK	f	33	47	9	81	57	13	71	1	29	2	38	18	12	13	7	1	29	153	327		
	%	41,3	58,8	10,0	9,0	81,4	18,6	78,9	3,3	96,7	5,0	95,0	60,0	40,0	65,0	35,0	3,3	96,7	31,9	68,1		
ÜNİTE	f																					
	%																					
GÜNLÜK	f	40	40	4	86	20	50	6	84	2	28	1	39	19	11	8	2	28	102	378		
	%	50,0	50,0	4,4	95,6	28,6	71,4	6,7	93,3	6,7	93,3	2,5	97,5	63,3	36,7	40,0	6,7	93,3	21,3	78,8		
Yıllık	$X^2 = 163,87$										$Sd = 8$										$P = ,00000$	
Ünite	$X^2 =$										$Sd =$										$P =$	
Günlük	$X^2 = 120,36$										$Sd = 8$										$P = ,00000$	

E: Evet

H: Hayır

Çizelge 38’de görüldüğü gibi ,İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %31,9’u yıllık program tasarısının hazırlanmasında öğretmenler tarafından daha önce hazırlanmış planlardan yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenlerin %81,4 ile birinci derecede en yüksek düzeyde, Yabancı Dil, Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin %3,3 ile en düşük düzeyde yıllık planlarda bu kaynağı kullandıkları görülmektedir.

$X^2=163,87$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “yıllık program tasarısının hazırlanmasında öğretmenler tarafından daha önce hazırlanmış planlardan yararlanma durumuna” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %21,3’ü günlük program tasarısının hazırlanmasında öğretmenler tarafından daha önce hazırlanmış planlardan yararlandıklarını belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Resim-İş branşındaki öğretmenlerin %63,3 ile en yüksek düzeyde, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %2,5 ile en düşük düzeyde günlük program tasarısı hazırlamada bu kaynağı kullandıkları görülmektedir.

$X^2=120,36$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında ,branşlara göre “günlük program tasarısının hazırlanmasında öğretmenler tarafından daha önce hazırlanmış planlardan yararlanmalarına durumuna” yönelik anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 39
PROGRAM TASARILARININ HAZIRLANMASINDA YARDIMCI KİTAPLARDAN YARARLANMA DURUMU

Branşlar	Türkçe		Matematik		Sosyal Bilgiler		Fen Bilgisi		Yabancı Dil		Din Kül. ve Ah. Bil.		Resim İş		Müzik		Beden Eğitimi		Toplam		
	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	
YILLIK	f	20	60	8	82	43	27	7	83	6	24	2	38	3	27	8	12	2	28	99	381
	%	25,0	75,0	8,9	91,1	61,4	38,6	7,8	92,2	20,0	80,0	5,0	95,0	10,0	90,0	40,0	60,0	6,7	93,3	20,6	79,4
ÜNİTE	f																				
	%																				
GÜNLÜK	f	46	34	10	80	49	21	10	80	5	25	3	37	6	24	13	7	7	23	149	331
	%	57,5	42,5	11,1	88,9	70,0	30,0	11,1	88,9	16,7	83,3	7,5	92,5	20,0	80,0	65,0	35,0	23,3	76,7	31,0	69,0
Yıllık			$X^2 = 104,96$								$Sd = 8$								$P = ,00000$		
Ünite			$X^2 =$								$Sd =$								$P =$		
Günlük			$X^2 = 135,76$								$Sd = 8$								$P = ,00000$		

E: Evet

H: Hayır

Çizelge 39’da görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %20,6’sı “yıllık program tasarısının hazırlanmasında yardımcı kitaplardan yararlandıklarını” belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde, Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenlerin %61,4 ile en yüksek düzeyde, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %5,0 ile en düşük düzeyde yıllık planlarda yardımcı kitaplardan yararlandıkları görülmektedir.

$X^2=104,96$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “yıllık program tasarısı hazırlanmasında yardımcı kitaplardan yararlanma durumuna” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %31,0’sı günlük program tasarısının hazırlanmasında yardımcı kitaplardan yararlandıklarını belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde, Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenlerin %70,0 ile en yüksek düzeyde, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %7,5 ile en düşük düzeyde günlük program tasarısı hazırlarken yardımcı kitapları kullandıkları görülmektedir.

$X^2=135,76$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “günlük program tasarısı hazırlanmasında yardımcı kitaplardan yararlanma durumuna” yönelik anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Çizelge 35-39 birlikte incelendiğinde, ilköğretim kurumlarının ikinci kademesinde görevli branş öğretmenlerinin yıllık program tasarısını hazırlamada genel dağılım içerisinde %57,5’i ders kitaplarından, %41,0’4 mevcut program tasarılarından, %37,7’si dergiler ve dergilerin hazırladığı planlardan, %31,9’u öğretmenler tarafından önceden hazırlanmış planlardan, %20,6’sı yardımcı kitaplardan öncelikle yararlandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin günlük düzeyde program tasarısı hazırlamada genel dağılım içerisinde %58,5’i ders kitaplarından, %29,2’si mevcut program tasarılarından, %37,7’si dergiler ve dergilerin hazırladığı planlardan, %21,3’ü öğretmenler tarafından önceden hazırlanmış planlardan, %31,0’ı yardımcı kitaplardan öncelikle yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin öncelikle yıllık ve günlük program tasarılarında ders kitaplarından yararlanmalarının nedeni öğrencilerin kaynak olarak kullandıkları ders kitaplarında konu başlıklarının ve içeriğin düzenli olması ve bu bölümlerin yıllık ve günlük program tasarılarına yansıtılmasının daha kolay olmasından ve öğretmenin aktaracağı bilgilerin

düzenlenmiş olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Öğretmenlerin yıllık ve günlük program tasarısı hazırlarken mevcut program tasarılarından öncelikle yararlanmalarının nedeni ise program tasarılarının süreçlerini kullanmaya yönelik program tasarısı klavuz kitaplarının öğretmene sunulmamasından kaynaklandığı söylenebilir.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin “ yıllık,ünite ve günlük program tasarılarını hazırlarken hangi tür değerlendirme önerilerine yer verdiklerine” ilişkin görüşleri Çizelge 40-43’te sunulmuştur.

ÇİZELGE 40
PROGRAM TASARILARINDA ÖĞRENCİ BAŞARISINI DEĞERLENDİRME ÖNERİLERİNE YER VERME

Branşlar	Türkçe		Matematik		Sosyal Bilgiler		Fen Bilgisi		Yabancı Dil		Din Kült. ve Ah. Bil.		Resim İş		Müzik		Beden Eğitimi		Toplam			
	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H		
Program	f	62	18	56	34	65	5	88	2	26	4	28	12	26	4	18	2	23	7	392	88	
	%	77,5	22,5	62,2	37,8	92,9	7,1	97,8	2,2	86,7	13,3	70,0	30,0	86,7	13,3	90,0	10,0	76,7	23,3	81,7	18,3	
ÜNİTE	f																					
	%																					
GÜNLÜK	f	60	20	49	41	68	2	72	18	24	6	30	10	27	3	16	4	24	6	370	110	
	%	75,0	25,0	54,4	45,6	97,1	2,9	80,0	20,0	80,0	20,0	75,0	25,0	90,0	10,0	80,0	20,0	80,0	20,0	77,1	22,9	
Yıllık	$\bar{X}^2 = 51,17$										$Sd = 8$										$P = ,00000$	
Ünite	$\bar{X}^2 =$										$Sd =$										$P =$	
Günlük	$\bar{X}^2 = 46,00$										$Sd = 8$										$P = ,00000$	
E: Evet H: Hayır																						

Çizelge 40'ta görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %81,7'si yıllık program tasarısını hazırlarken öğrenci başarısını değerlendirme önerilerine yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Fen Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %97,8 ile en yüksek düzeyde, Matematik branşındaki öğretmenlerin %62,2 ile en düşük düzeyde yıllık program tasarısında öğrenci başarısını değerlendirme önerilerine yer verdikleri görülmektedir.

$X^2=51,17$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “yıllık düzeyde hazırlanan program tasarılarında öğrenci başarısını değerlendirme önerilerine yer verme durumuna” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %77,1'i günlük program tasarısı hazırlarken öğrenci başarısını değerlendirme önerilerine yer verdiklerini belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdelik dağılımlar incelendiğinde, Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenlerin %97,1 ile en yüksek düzeyde, Matematik branşındaki öğretmenlerin %54,4 ile en düşük düzeyde günlük program tasarısında öğrenci başarısını değerlendirme önerilerine yer verdikleri görülmektedir.

$X^2=46,0$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “günlük düzeyde hazırlanan program tasarısında öğrenci başarısını değerlendirme önerilerine yer verme durumuna” yönelik anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 41

PROGRAM TASARILARINDA PROGRAM TASARISINI DEĞERLENDİRME ÖNERİLERİNE YER VERME

Branşlar	Türkçe		Matematik		Sosyal Bilgiler		Fen Bilgisi		Yabancı Dil		Din Kült. ve Ah. Bil.		Resim İş		Müzik		Beden Eğitimi		Toplam			
	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H		
YILLIK	f	40	40	43	47	46	24	60	30	16	14	24	16	13	17	11	9	14	16	267	213	
	%	50,0	50,0	47,8	52,2	65,7	34,3	66,7	33,3	53,3	46,7	60,0	40,0	43,3	56,7	55,0	45,0	46,7	53,3	55,6	44,4	
ÜNİTE	f																					
	%																					
GÜNLÜK	f	44	36	42	48	33	37	42	48	18	12	26	14	18	12	14	6	13	17	250	230	
	%	55,0	45,0	46,7	53,3	47,1	52,9	46,7	53,3	60,0	40,0	65,0	35,0	60,0	40,0	70,0	30,0	43,3	56,7	52,1	47,9	
Yıllık	$X^2 = 13,79$										$Sd = 8$										$P = ,08736$	
Ünite	$X^2 =$										$Sd =$										$P =$	
Günlük	$X^2 = 10,74$										$Sd = 8$										$P = ,21644$	

E: Evet

H: Hayır

Çizelge 41’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %55,6’sı yıllık program tasarısının hazırlanmasında program tasarısı değerlendirme önerilerine yer verdikleri ni belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde, Fen Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %66,7 ile en yüksek düzeyde, Resim-İş branşındaki öğretmenlerin %43,3 ile en düşük düzeyde yıllık program tasarılarında program tasarısı değerlendirme önerilerine yer verdikleri görülmektedir.

$X^2=13,79$; $P>0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre yıllık program tasarılarında program tasarısının değerlendirilmesine yönelik önerilerine yer verme durumunda öğretmenler arasında anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %52,1’i günlük program tasarısının hazırlanmasında program tasarısı değerlendirme önerilerine yer verdiklerini belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde, Müzik branşındaki öğretmenlerin %70,0 ile en yüksek düzeyde, Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin %43,1 ile en düşük düzeyde günlük program tasarısında program tasarısı değerlendirme önerilerine yer verdikleri görülmektedir.

$X^2=10,74$; $P>0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “günlük program tasarılarında program tasarısı değerlendirme önerilerine yer verme” durumuna yönelik anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir.

ÇİZELGE 42
PROGRAM TASARILARINDA ÖĞRETME ETKİNLİKLERİNİ
DEĞERLENDİRME ÖNERİLERİNE YER VERME

Branşlar	Türkçe		Matematik		Sosyal Bilgiler		Fen Bilgisi		Yabancı Dil		Din Kült. ve Ah. Bil.		Resim İş		Müzik		Beden Eğitimi		Toplam					
	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H				
YILLIK	f	52	28	40	50	57	13	38	52	21	9	18	22	25	5	16	4	20	10	287	193			
	%	65,0	35,0	44,4	55,6	81,4	18,6	42,2	57,8	70,0	30,0	45,0	55,0	83,3	16,7	80,0	20,0	66,7	33,3	59,8	40,2			
ÜNİTE	f																							
	%																							
GÜNLÜK	f	52	28	38	52	62	8	37	53	20	10	19	21	26	4	10	10	19	11	283	197			
	%	65,0	35,0	42,2	57,8	88,6	11,4	41,1	58,9	66,7	33,3	4,75	52,5	86,7	13,3	50,0	50,0	63,3	36,7	59,0	41,0			
Yıllık	$X^2 = 50,75$																				Sd = 8		P = ,00000	
Ünite	$X^2 =$																				Sd =		P =	
Günlük	$X^2 = 62,16$																				Sd = 8		P = ,00000	

E: Evet

H: Hayır

Çizelge 42’de görüldüğü, gibi İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %59,8’i “yıllık program tasarısının hazırlanmasında öğretim etkinliklerini değerlendirme önerilerine” yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenlerin %81,4 ile en yüksek düzeyde, Fen Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %42,2 ile en düşük düzeyde yıllık program tasarılarında öğretim etkinliklerini değerlendirme önerilerine yer verdikleri görülmektedir.

$X^2=50,75$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “yıllık program tasarılarında öğretim etkinliklerini değerlendirme önerilerine yer verme” durumuna yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %59,0’ı “günlük program tasarısının hazırlanmasında öğretim etkinliklerini değerlendirme önerilerine” yer verdiklerini belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenlerin %88,6 ile en yüksek düzeyde, Matematik branşındaki öğretmenlerin %42,2 ile en düşük düzeyde günlük program tasarılarında öğretim etkinliklerini değerlendirme önerilerine yer verdikleri görülmektedir.

$X^2=68,16$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “günlük program tasarılarında öğretim etkinliklerini değerlendirme önerilerine yer verme” durumuna yönelik anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 43
PROGRAM TASARILARINDA HEDEFLERE ULAŞMA DERECESİNİ BELİRLEME
ÖNERİLERİNE YER VERME

Branşlar	Türkçe		Matematik		Sosyal Bilgiler		Fen Bilgisi		Yabancı Dil		Din Kül. ve Ah. Bil.		Resim İş		Müzik		Beden Eğitimi		Toplam	
	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H	E	H
YILLIK	f	40	56	34	64	6	43	47	18	12	20	20	18	12	14	6	21	9	294	186
	%	50,0	62,2	37,8	91,4	8,6	47,8	52,2	60,0	40,0	50,0	50,0	60,0	40,0	70,0	30,0	70,0	30,0	61,3	38,8
ÜNİTE	f																			
	%																			
GÜNLÜK	f	57	52	38	59	11	59	31	13	17	25	15	23	7	11	9	22	8	321	159
	%	71,3	28,8	42,2	84,3	15,7	65,6	34,4	43,3	56,7	62,5	37,5	76,7	23,3	55,0	45,0	73,3	26,7	66,9	33,1
Yıllık			$X^2 = 41,83$		$Sd = 8$														$P = ,00000$	
Ünite			$X^2 =$		$Sd =$														$P =$	
Günlük			$X^2 = 24,69$		$Sd = 0$														$P = ,00175$	

E: Evet

H: Hayır

Çizelge 43'te görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %61,3'ü "yıllık program tasarılarının hazırlanmasında hedeflere ulaşma derecesini belirleme önerilerine yer verdiklerini" belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenlerin %91,4 ile en yüksek düzeyde, Fen Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %47,8 ile en düşük düzeyde yıllık program tasarılarında hedeflere ulaşma derecesini belirleme önerilerine yer verdikleri görülmektedir.

$X^2=41,83$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre "yıllık program tasarılarında hedeflere ulaşma derecesini belirleme önerilerine yer verme"ye yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %66,9'u "günlük program tasarisinin hazırlanmasında hedeflere ulaşma derecesini belirleme önerilerine" yer verdiklerini belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenlerin %84,3 ile en yüksek düzeyde, Yabancı Dil branşındaki öğretmenlerin %43,3 ile en düşük düzeyde günlük program tasarılarında hedeflere ulaşma derecesini belirleme önerilerine yer verdikleri görülmektedir.

$X^2=24,69$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre "günlük program tasarılarında hedeflere ulaşma derecesini belirleme önerilerine yer verme" durumuna yönelik anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Çizelge 40-43 birlikte incelendiğinde, ilköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin hazırlanan program tasarılarında yer verdikleri değerlendirme etkinlikleriyle ilgili olarak; genel dağılım içerisinde yıllık program tasarılarında %81,7'sinin öğrenci başarısını değerlendirmeye, %55,6'sının program tasarisını değerlendirmeye, %59,8'inin öğretme etkinliklerini değerlendirmeye, %61,3'ünün hedeflere ulaşma derecesini belirlemeye öncelikli yer verdikleri görülmektedir.

Öğretmenlerin günlük program tasarılarında %77,1'i öğrenci başarısını değerlendirmeye, %52,1'i program tasarisı değerlendirmeye, %59,0'ı öğretme etkinliklerini değerlendirmeye, %66,9'u hedeflere ulaşma derecesini belirlemeye öncelikle yer verdikleri görülmektedir.

Öğretmenlerin yıllık ve günlük program tasarılarında öncelikle öğrenci başarısını değerlendirmeye yer vermelerinin nedeni yıllık ve günlük düzeyde öğrencinin başarılı

olmasının öğretmen açısından yeterli görülmesi, kendi görevinin de bu olduğu yönündeki anlayışının hakim olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Öğretmenlerin öncelikle program tasarısını değerlendirmeye yer vermemesinin nedeni ise, programın bir çalışma alanı olarak görülmemesinden ve program tasarısı süreçlerini kullanmaya yönelik olarak öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içinde yeterli eğitim alamamalarından kaynaklandığı söylenebilir.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin “yıllık, ünite ve günlük düzeyde hazırlayıp uyguladıkları program tasarılarını geliştirmelerine” yönelik görüşleri Çizelge 44’te verilmiştir.

ÇİZELGE 44
PROGRAM TASARILARININ GELİŞTİRİLMESİ

Branşlar		Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
Türkçe	f	40	33	7	80
	%	50,0	41,3	8,8	16,7
Matematik	f	24	56	10	90
	%	26,7	62,2	11,1	18,8
Sosyal Bilgiler	f	18	46	6	70
	%	25,7	65,7	8,6	14,6
Fen Bilgisi	f	76	10	4	90
	%	84,4	11,1	4,4	18,8
Yabancı dil	f	13	15	2	30
	%	43,3	50,0	6,7	6,3
Din Kül. ve Ahlak. Bil.	f	1	26	13	40
	%	2,5	65,0	32,5	8,3
Resim-İş	f	11	3	16	30
	%	36,7	10,0	53,3	6,3
Müzik	f	0	2	18	20
	%	,0	10,0	90,0	4,2
Beden eğitimi	f	6	19	5	30
	%	20,0	63,3	16,7	6,3
Toplam	f	189	210	81	480
	%	39,4	43,8	16,9	100

$$X^2=247,91$$

$$Sd= 16$$

$$P= ,00000$$

Çizelge 44’te görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %39,4’ü “hazırlayıp uyguladıkları program tasarılarını geliştirdiklerini” belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelik dağılımlar incelendiğinde, Fen Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %84,4 ile en yüksek düzeyde program tasarılarını geliştirdikleri, Müzik branşındaki öğretmenlerin ise, ancak %10,0'ının kısmen geliştirdikleri görülmektedir.

$X^2=247,91$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “program tasarılarının geliştirilmesine” yönelik olarak, öğretmenler arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Çizelge 45’de ilköğretim kurumlarının ikinci kademesinde görevli branş öğretmenlerinin yıllık, ünite ve günlük program tasarılarını planlama sürecinde yer alan etkinlikleri gerçekleştirme düzeylerine ortaya koymak için sorulan sorulara verilen cevapları gösteren Çizelge 12-44’ü özetlemek amacıyla geliştirilmiştir.

Çizelge 45, bazı sorularda öğretmenlerin tüm seçeneklere, bazı sorularda ise doğru seçeneğe verdikleri cevaplar dikkate alınarak düzenlenmiştir.

ÇİZELGE 45
ÖĞRETMENLERİN PROGRAM TASARISININ PLANLANMASI SÜRECİNDE
YER ALAN ETKİNLİKLER İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

Branşlar	Program tasarımının hizmet ettiği süreç												Uygulamada program tasarımının etkinliğini sağlama önceliği	Program tasarımının etkinliğini değerlendiren önceliği	Program tasarımını geliştirme önceliği	Program tasarımlarında hedef ve davranışları belirleme			Program tasarımlarında hedef, davranış ve konuya göre belirleme		
	YILLIK				ÜNİTE				GÜNLÜK							Y	Ü	G	Y	Ü	G
	P	U	D	Ge	P	U	D	Ge	P	U	D	Ge									
Türkçe	f	74	27	24	30			33	68	64	30		16	15	20	70		54		51	
	%	92,5	33,8	30,0	37,5			41,3	85,0	80,0	37,5		20,0	18,8	25,0	87,5		67,5		63,8	
Matematik	f	86	41	67	48			43	88	16	31		74	2	13	76		68		3	
	%	95,6	45,6	74,4	53,3			47,8	97,8	73,3	34,4		82,2	2,2	14,4	84,4		75,6		3,3	
Sosyal Bilgiler	f	67	56	54	59			43	65	60	68		64	2	1	53		33		42	
	%	95,7	80,0	77,1	84,3			61,4	92,9	85,7	97,1		91,4	2,9	1,4	75,7		47,1		60,0	
Fen Bilgisi	f	82	36	28	13			86	73	60	28		11	10	18	60		76		53	
	%	91,1	40,0	31,1	14,4			95,6	81,1	66,7	31,1		12,2	11,1	20,0	66,7		84,4		58,9	
Yabancı Dil	f	28	14	8	5			20	18	13	9		1	2	7	26		18		19	
	%	93,3	46,7	26,7	16,7			66,7	60,0	43,3	30,0		3,3	6,7	23,3	86,7		60,0		63,3	
Din Kült. Ve Ahlak Bil.	f	39	24	8	16			37	32	12	6		2	0	2	32		3		20	
	%	97,5	60,0	20,0	40,0			92,5	80,0	30,0	15,0		5,0	0	5,0	80,0		7,5		50,7	
Resim-İş	f	29	17	13	26			26	24	18	29		2	2	6	19		23		3	
	%	96,7	56,7	43,3	86,7			86,7	80,0	60,0	96,7		6,7	6,7	20,0	63,3		76,7		10,0	
Müzik	f	18	20	8	15			16	19	6	1		6	3	1	16		18		1	
	%	90,0	100	40,0	75,0			80,0	95,0	30,0	5,0		30,0	15,0	5,0	80,0		90,0		5,0	
Beden Eğitimi	f	18	23	22	19			24	21	20	23		4	2	2	24		22		8	
	%	60,0	76,7	73,3	63,3			80,0	70,0	66,7	76,7		13,3	6,7	6,7	80,0		73,3		26,7	
Toplam	f	441	258	232	231			328	408	319	225		180	38	70	376		315		200	
	%	91,9	53,8	48,3	48,1			68,3	85,0	66,5	46,9		37,5	7,9	14,6	78,3		65,6		41,7	

Ge: Geliştirme

D: Değerlendirme

U: Uygulama

P: Planlama

Y: Yıllık

Ü: Ünite

G: Günlük

ÇİZELGE 45 - devam

Branşlar	Program tasarımlarında öğretme öğrenme yöntem ve tekniklerini belirleme		Program tasarımlarında araç, gereç, gözlem ve deney belirleme		Program tasarımlarında tamamlayıcı eğt. Çalışmaları belirleme		Program tasarımlarında çevre olanaklarını ve özelliklerini dikkate alma		Program tasarımlarının süreçinde kullanma		Planlamada mevcut program tasarımlarından öncelikle yararlanma		Program tasarımlarında program tasarımlarını değerlendirme önerilerine yer verme			Program tasarımlarının geliştirme		Yüzdelliklerin Oranlarının belirlenmesi		
	Y	Ü	Y	G	Y	G	Y	G	Y	Ü	Y	G	Y	Ü	G	Y	G	Y	Ü	%
Türkçe	f	62	59	56	21	40	58	54	50	48	63	53	40	44	40					
	%	77,5	73,8	70,0	26,3	50,0	72,5	67,5	62,5	60,0	78,8	66,3	50,0	55,0	50,0					57,4
Matematik	f	69	42	68	73	7	43	30	19	63	12	6	43	42	24					
	%	76,7	80,0	46,7	81,1	7,8	47,8	33,3	21,1	70,0	13,3	6,7	47,8	46,7	26,7					
Sosyal Bilgiler	f	45	53	57	20	16	52	61	21	29	36	28	46	33	18					
	%	64,3	82,9	75,7	28,6	22,9	74,3	87,1	30,0	41,4	51,4	40,0	65,7	47,1	25,7					
Fen Bilgisi	f	43	41	56	27	37	28	34	14	12	20	14	60	42	76					
	%	47,8	52,2	45,6	30,0	41,1	31,1	37,8	15,6	13,3	22,2	15,6	66,7	46,7	84,4					
Yabancı Dil	f	16	8	11	20	18	23	20	13	16	5	2	16	18	13					
	%	53,3	40,0	26,7	66,7	60,0	76,7	66,7	43,3	53,3	16,7	6,7	53,3	60,0	43,3					
Din Kült. ve Ahlak Bilgisi	f	6	5	4	3	0	28	30	13	11	14	5	24	26	1					
	%	15,0	67,5	10,0	7,5	0	70,0	75,0	32,5	27,5	35,0	12,5	60,0	65,0	2,5					
Resim-İş	f	7	14	19	4	12	16	18	26	23	16	20	13	18	11					
	%	23,3	46,7	60,0	13,3	40,0	53,3	60,0	86,7	76,7	53,3	66,7	43,3	60,0	36,7					
Müzik	f	10	13	7	1	1	3	1	1	14	14	12	11	14	0					
	%	50,0	65,0	35,0	5,0	5,0	15,0	5,0	5,0	70,0	70,0	60,0	55,0	70,0	0					
Beden	f	11	23	24	21	22	17	19	17	24	17	0	14	13	6					
	%	36,7	53,3	76,7	70,0	73,3	56,7	63,3	56,7	80,0	56,7	0	46,7	43,3	20,6					
Toplam	f	269	321	256	190	153	268	267	174	240	197	140	267	250	189					
	%	56,0	66,9	53,3	39,6	31,9	55,8	55,6	36,3	50,0	41,0	29,2	55,6	52,1	39,4					

Y: Yıllık

Ü: Ünite

G: Günlük

Çizelge 45' de görüldüğü gibi, program tasarısının hizmet ettiği süreçlere yönelik olarak; öğretmenlerin %91,9'u yıllık program tasarısının planlamaya, %53,8'i uygulamaya, %48,3'ü değerlendirmeye, %48,1'i geliştirmeye hizmet etmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin genel dağılım içerisinde, yıllık düzeyde hazırlanan program tasarısının program tasarısı planlama süreçlerinden planlamaya hizmet ettiği şeklinde %91,9 düzeyinde görüş belirtmelerinin nedeni, yıllık düzeyde hazırlanan program tasarısında içeriğin bütünsel olarak yer alması ve bunun sonucu olarak da günlük düzeyde yapılacak planlamaya daha iyi şekilde hizmet edeceği düşüncesinden kaynaklanmış olabileceği söylenebilir.

Öğretmenlerin yıllık düzeyde hazırladıkları program tasarılarının uygulama, değerlendirme ve geliştirme süreçlerine hizmet etmesine yönelik olarak düşük düzeyde görüş bildirmelerinin nedeni ise; program tasarılarının ana çerçevesinin ve içeriğinin Bakanlık merkez teşkilatı tarafından hazırlanıp ülke geneline tek bir program tasarısı olarak gönderilmesi ve program tasarısında yer alan elemanların uygulama, değerlendirme ve geliştirme sürecinde bölgesel düzeyde ele alınmaması, okulların özelliklerine istenilen düzeyde hizmet etmemesi ve öğrenci merkezli program tasarılarının hazırlanmamış olmasından kaynaklanmış olabileceği söylenebilir.

Öğretmenlerin %68,3'ü günlük program tasarılarının planlamaya, %66,5'i değerlendirmeye %85,0'ı uygulamaya, %46,9'u geliştirmeye hizmet etmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin genel dağılım içerisinde günlük düzeyde hazırlanan program tasarısının program tasarısı süreçlerinden uygulamaya %85,0 düzeyinde görüş belirtmelerinin nedeni; her bir öğrenme etkinliğinin öğrenen, amaç, içerik ve süreci içermesi; bunun da, günlük ve ders düzeyinde ele alınmasından, öğrenme fırsatlarının uygulama sürecinde daha etkili ve verimli olacağına yönelik bakış açısından kaynaklanmış olabileceği söylenebilir.

Öğretmenlerin günlük düzeyde yaptıkları program tasarısının değerlendirme ve geliştirme süreçlerine yönelik olarak düşük düzeyde hizmet ettiği yönünde katılımlarının olmasının nedeni ise; öğretmenlerin program tasarısı değerlendirme ve geliştirme kriterlerini kullanabilme yeterliliğine sahip olmamalarından kaynaklanmış olabilir.

Öğretmenlerin genel dağılım içerisinde %37,5'i dersin işlenmesinde program tasarısı etkililiğini sağlamanın amaç olmasını, %7,9'u değerlendirmelerin program tasarısının etkililiğini belirleme amacı ile yapılmasını, %14,6'sı program

tasarılarının geliştirilmesinde program tasarısının öncelikli olarak esas alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Yüzdeler dağılımlar dikkate alındığında, öğretmenlerin program tasarısının planlanmasında öncelikli olarak etkili olan öğenin program tasarısı olmadığı yönünde bir bakış açısı içerisinde olduklarını görülebilir. Bunun nedeni, öğretmenlerin eğitimleri sırasında program tasarısı süreçlerine yönelik etkili ve verimli bir eğitimden geçmemeleri, gerek hizmet öncesinde gerekse hizmet içinde program tasarısı planlama etkinlikleri ile ilgili yeterli bilgi ve beceriler ile donatılmamalarından kaynaklanmış olabileceği söylenebilir.

Öğretmenlerin %78,3'ü yıllık program tasarılarını hazırlarken hedef ve davranışları belirlediklerini, %37,7'si zamanı, hedef, davranış ve konuya uygun olarak planladıklarını, %56,0'ı öğretme-öğrenme yöntem ve tekniklerini, %53,3'ü araç-gereç, gözlem ve deneyi, %39,6'sı tamamlayıcı eğitim çalışmalarını belirlediklerini, %55,8'i okul-çevre olanak ve özelliklerini dikkate alıp yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Genel dağılımlar dikkate alındığında, yıllık planlamada öğretmenlerin zamanı belirleme ve tamamlayıcı eğitim çalışmalarına yer verme yönündeki etkinliklerinin düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Bunun nedeni; mevcut okul ve ders program tasarılarında yer alan program tasarısı elemanlarının sınıflara göre bir ders yılı içerisindeki dizilişi, zamanın hedeflere ulaşmada yeterli olmayışı, içeriğin çok yoğun olması, öğretim ortamında bir dersliğe düşen öğrenci sayısının fazla olması, bunun sonucu olarak da öğretmenlerin bireysel farklılıkları dikkate alarak tüm öğrencilerle ilgilenememesi, etkili öğrenmeyi sağlayamaması, böylece de programlanan hedeflere ulaşamama kaygısından kaynaklandığı söylenebilir.

Öğretmenlerin günlük program tasarısında, %65,6'sı hedef ve davranışları belirlediklerini, %41,7'si zamanı, hedef, davranış ve konuya uygun olarak planladıklarını, %66,9'u öğretme-öğrenme yöntem ve tekniklerini, %62,1'i araç-gereç, gözlem ve deneyi, %31,9'u tamamlayıcı eğitim çalışmalarını belirlediklerini, %55,6'sı okul çevre, olanak ve özelliklerini, dikkate alıp yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Genel dağılımlar dikkate alındığında, öğretmenlerin günlük planlamada hedef ve davranışı belirleme ve tamamlayıcı eğitim çalışmalarına yer verme yönündeki etkinliklerinin düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Bu durumun, öğretmenlerin alan derslerine girmelerinden, farklı sınıflarda çok sayıda öğrenci ile karşı karşıya olmalarından, gözlem yapma ve öğrenciyi tanıma teknikleri konusunda ve program tasarısı planlama ve geliştirmeye yönelik yeterli eğitim almamış olmalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Öğretmenlerin %36,3'ü yıllık planları, %50,0'ı günlük program tasarılarını öğretim sürecinde kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin yıllık ve günlük düzeydeki planlamalarını etkin bir şekilde kullanmamalarının nedeni; meslek öncesinde program tasarısı planlama süreçlerine yönelik temel kriterlerin, öğretmen adayına etkin bir biçimde verilmemiş olmasından, etkili öğrenmenin öğrenci merkezli program yaklaşımı ile ortaya çıkacağı fikrinin öğretmene kazandırılmamış olmasından, hizmet içinde program tasarılarının öğretmenler tarafından yasak savma yargısı ile hazırlanmasından kaynaklanmış olabileceği söylenebilir.

Öğretmenlerin %41,0'ı yıllık, %9,2'si günlük program tasarılarını hazırlamada mevcut okul ve ders program tasarılarından yararlandıklarını belirtmişlerdir. Bu oranın düşük düzeyde olmasının nedeni; öğretmenlerin program tasarısı elamanlarını düzenleme prensipleri konusunda mesleki formasyonlarının yeterli düzeyde olmaması, mevcut program tasarılarının açık ve anlaşılır olmaması, öğretmenlerde kılavuz niteliğinde ders program tasarılarının bulunmayışı, içeriğin öğretmene ışık tutacak nitelikte olmaması, çeşitli yayın organları (dergiler) tarafından öğretmene hazır planların (yıllık planların) sunulmuş olmasından kaynaklanmış olabileceği söylenebilir. Günlük düzeyde hazırlanan program tasarılarında mevcut okul program tasarısından yararlanmama nedeni ise, yine öğretmenin program tasarısı planlamanın felsefi boyutuna yönelik çabasının istenilen düzeyde olmamasından kaynaklanmış olabileceği söylenebilir.

Öğretmenlerin %55,6'sı yıllık, %52,1'i günlük program tasarılarında, program tasarısı değerlendirme önerilerine yer verdiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin yarısının bu yönde olumlu davranış göstermelerinin nedeni; mevcut program tasarılarının konu merkezli olma özelliğinin ağırlıklı olarak görülmesi, amaçların seçiminde bilginin ön plana alınması, öğretmenin yıllık ve günlük düzeyde bilginin kazanılıp kazanılmadığına yönelik değerlendirme etkinliği içerisinde olmalarından kaynaklanabilir. Ayrıca, öğrencinin orta öğretime girişte program tasarısının gerçekleşme düzeyine yönelik olarak yerleştirme sınavlarının tek bir merkezden hazırlanması, sınavda yer alan soru içeriğinin orta öğretim kademesinin programında yer alması ve bunun ölçülmesinin hedeflenmesi, öğretmeni programdaki hedefleri gerçekleştirmeye yöneltmesinden kaynaklanmış, olabileceği söylenebilir.

Öğretmenlerin %39,4'ü hazırladıkları program tasarılarını geliştirdiklerini belirtmişlerdir. Bu oranın düşük olmasının nedeni; öğretmenlerin program tasarısı süreçlerine yönelik olarak yeterli davranış gösterememeleri ve program tasarısı

geliştirmeye ilişkin temel prensipler hakkında yeterli bilgiye sahip olmamalarından ve merkezi sistem içerisinde öğretmenden bu davranışın istenmemesinden kaynaklanmış olabileceği söylenebilir.

Öğretmenlerin program tasarısının hizmet ettiği süreçler ve program tasarısı planlamada işe koşulacak etkinlikleri belirlemede ünite düzeyinde görüş belirtmemelerinin nedeni; İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde uygulanmakta olan program tasarılarında bütünleştirilmiş alanların olmaması, konuların (içeriğın) diziliş ve sıralanışında ünite bütünlüğünün olmaması ve ünite kavramının algılanmamasından kaynaklanmış olabileceği söylenebilir.

Programın tasarısının planlanmasına yönelik olarak sorulan 14 soruya verilen beklenen cevapların yüzdalık ortalaması alındığında, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde ancak %49,7'sinin program tasarısı planlama sürecinde yer alan etkinlikleri planlamada yeterince kullandıkları görülmektedir.

Branşlara göre yüzdalık dağılımlar incelendiğinde, Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenler %60,6 ile en yüksek düzeyde, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenler %36,3 ile en düşük düzeyde program tasarısı planlama sürecine yönelik etkinliklere yer vermektedirler. Öğretmenlerin genel dağılım içerisinde %49,7 düzeyinde davranış göstermelerinin nedeni; öğretmenlerin planlama sürecindeki rollerini yeterince yerine getirme istekliliğinin olmamasından; anlamlı, uygun ve etkili bir planlama yapma, program tasarısı elemanlarını belirleme, elemanlar arasındaki ilişkiyi gösterme, öğrenci başarısını belirleme ve öğretim hizmetinde süreci dikkate alma yönünde yeterli formasyona sahip olmamalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Öğretmenlerin program tasarısı planlama konusunda beklenen davranış göstermemeleri; öğretmen yetiştiren kurumlarda ders program tasarılarının yeniden gözden geçirilmesini, program tasarısı planlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirmeye yönelik derslerin kredilerinin artırılmasını, bu derslerde hedeflerinde felsefî açıdan öğretmen adaylarında etkili öğrenme için belli niteliklere sahip program tasarılarının hazırlanmasının ön koşul olduğu anlayışının kazandırılmasının hedeflenmesini gerekli kılmaktadır.

Diğer taraftan öğretmenlerin program tasarısı planlama sürecine yönelik olarak hizmet içinde de sürekli olarak eğitimden geçirilmeleri gerekmektedir.

Öğretmenlerin Program Tasarısı Uygulama Sürecinde Yer Alan Etkinlikler ile İlgili Görüşleri

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan “İlköğretim Kurumlarının 2. Kademesinde farklı branşlarda görevli öğretmenlerin program tasarısı uygulama sürecinde yer alan etkinlikler ile ilgili görüşleri nelerdir?” sorusuna cevap aramak üzere anket formunda yer alan sorularla ilgili veriler, Çizelge 46-74’de sunulmuştur.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin “hazırladıkları program tasarılarına uygulamada bağlı kalma” durumlarına yönelik görüşleri Çizelge 46’da verilmiştir.

ÇİZELGE 46
HAZIRLANAN PROGRAM TASARILARINA UYGULAMADA BAĞLI KALMA

Branşlar		Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
Türkçe	f	50	28	2	80
	%	62,5	35,0	2,5	16,7
Matematik	f	34	53	3	90
	%	37,8	58,9	3,3	18,8
Sosyal Bilgiler	f	10	53	7	70
	%	14,3	75,7	10,0	14,6
Fen Bilgisi	f	39	44	7	90
	%	43,3	48,9	7,8	18,8
Yabancı dil	f	11	15	4	30
	%	36,7	50,0	13,3	6,3
Din Kül. ve Ahlak. Bil.	f	8	14	18	40
	%	20,8	35,0	45,0	8,3
Resim-İş	f	13	2	15	30
	%	43,3	6,7	50,0	6,3
Müzik	f	0	18	2	20
	%	,0	90,0	10,0	4,2
Beden eğitimi	f	3	21	6	30
	%	10,0	70,0	20,0	6,3
Toplam	f	168	248	64	480
	%	35,0	51,7	13,3	100

$$X^2 = 156,10$$

$$Sd = 16$$

$$P = ,00000$$

Çizelge 46’da görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %35,0’ı “hazırladıkları program tasarılarına uygulamada bağlı kaldıkları” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Türkçe branşındaki öğretmenlerin %62,5 ile en yüksek düzeyde hazırladıkları program tasarılarına bağlı kaldıkları, Müzik branşındaki öğretmenlerin ise %90,0 oranında kısmen hazırladıkları tasarımlara bağlı kaldıkları görülmektedir.

Müzik öğretmenlerinin kısmen bağlı kalmalarının nedeni, farklı içerik ve öğrenme fırsatlarının ders ortamında uygulamaya konulabileceği anlayışından kaynaklandığı söylenebilir.

$X^2=156,10$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “hazırlanan program tasarımlarına uygulamada bağlı kalınmasına” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin “uygulamada ders kitapları dışındaki kaynaklardan yararlanmalarına” yönelik görüşleri Çizelge 47’de verilmiştir.

ÇİZELGE 47
UYGULAMADA DERS KİTAPLARI DIŞINDAKİ
KAYNAKLARDAN YARARLANMA

Branşlar		Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
Türkçe	f	70	10	0	80
	%	87,5	12,5	,0	16,7
Matematik	f	69	12	9	90
	%	76,7	13,3	10,0	18,8
Sosyal Bilgiler	f	41	17	12	70
	%	58,6	24,3	17,1	14,6
Fen Bilgisi	f	63	24	3	90
	%	70,0	26,7	3,3	18,8
Yabancı dil	f	12	8	10	30
	%	40,0	26,7	33,3	6,3
Din Kül. ve Ahlak Bil.	f	10	26	4	40
	%	25,0	65,0	10,0	8,3
Resim-İş	f	16	10	4	30
	%	53,3	33,3	13,3	6,3
Müzik	f	2	16	2	20
	%	10,0	80,0	10,0	4,2
Beden eğitimi	f	0	3	27	30
	%	,0	10,0	90,0	6,3
Toplam	f	283	126	71	480
	%	59,0	26,3	14,8	100

$$X^2 = 157,55$$

$$Sd = 16$$

$$P = ,00000$$

Çizelge 47’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %59,0’ı “uygulamada ders kitapları dışındaki kaynaklardan yararlandıkları” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Türkçe branşındaki öğretmenlerin %57,5 ile en yüksek düzeyde uygulamada ders kitapları dışındaki kaynaklardan yararlandıkları, Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin ise hemen hemen hiç yararlanmadıkları görülmektedir.

$X^2=157,55$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “uygulamada ders kitapları dışındaki kaynaklardan yararlanma durumuna” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin “gerekli olan araç, gereç ve materyallerden öğretim sürecinde yararlanmalarına” yönelik görüşleri Çizelge 48’de verilmiştir.

ÇİZELGE 48
GEREKLİ OLAN ARAÇ, GEREÇ VE MATERYALLERDEN
ÖĞRETİM SÜRECİNDE YARARLANMA

Branşlar		Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
Türkçe	f	68	10	2	80
	%	85,0	12,5	2,5	16,7
Matematik	f	63	21	6	90
	%	70,0	23,3	6,7	18,8
Sosyal Bilgiler	f	37	19	14	70
	%	52,9	27,1	20,0	14,6
Fen Bilgisi	f	39	33	18	90
	%	43,3	36,7	20,0	18,8
Yabancı dil	f	13	15	2	30
	%	43,3	50,0	6,7	6,3
Din Kül. ve Ahlak. Bil.	f	0	6	34	40
	%	,0	15,0	85,0	8,3
Resim-İş	f	23	6	1	30
	%	76,7	20,0	3,3	60,3
Müzik	f	0	13	7	20
	%	,0	65,0	35,0	4,12
Beden eğitimi	f	12	6	12	30
	%	40,0	20,0	40,0	480
Toplam	f	255	129	96	100
	%	53,1	26,9	20,0	

$$X^2 = 207,82$$

$$Sd = 16$$

$$P = ,00000$$

Çizelge 48’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %53,1’i “gerekli olan araç, gereç ve materyallerden öğretim sürecinde yararlandıklarını” belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde Türkçe branşındaki öğretmenlerin %85,0 ile en yüksek düzeyde gerekli olan araç, gereç, ve materyallerden öğretim sürecinde yararlandıkları, Müzik branşındaki öğretmenler ise %65 oranında kısmen yararlandıkları görülmektedir.

$\chi^2=207,82$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “uygulamada araç gereç ve materyallerden yararlanma durumuna” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin “uygulamada bireysel farklılıkları dikkate alarak konuları bireysel ve grup halinde işleme”ye ilişkin görüşleri Çizelge 49’da verilmiştir.

ÇİZELGE 49
UYGULAMADA BİREYSEL FARKLILIKLARI DİKKATE ALARAK
KONULARI BİREYSEL VE GRUP HALİNDE İŞLEME

Branşlar		Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
Türkçe	f	52	12	16	80
	%	65,0	15,0	20,0	16,7
Matematik	f	34	30	26	90
	%	37,8	33,3	28,9	18,8
Sosyal Bilgiler	f	51	10	9	70
	%	72,9	14,3	12,9	14,6
Fen Bilgisi	f	38	43	9	90
	%	42,2	47,8	10,0	18,8
Yabancı dil	f	7	21	2	30
	%	23,3	70,0	6,7	6,3
Din Kült. ve Ahlak. Bil.	f	28	10	2	40
	%	70,0	25,0	5,0	8,3
Resim-İş	f	16	11	3	30
	%	53,3	36,7	10,0	6,3
Müzik	f	5	5	10	20
	%	25,0	25,0	50,0	4,2
Beden eğitimi	f	24	4	2	30
	%	80,0	13,3	6,7	6,3
Toplam	f	255	146	79	480
	%	53,1	30,4	16,5	100

$$\chi^2 = 101,18$$

$$Sd = 16$$

$$P = ,00000$$

Çizelge 49’da görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %53,1’i “uygulamada bireysel farklılıkları dikkate alarak konuları bireysel ve grup halinde işledikleri”ni belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin %80,0 ile en yüksek düzeyde, Resim-İş branşındaki öğretmenlerin %25,0 ile en düşük düzeyde bireysel farklılıkları dikkate alarak konuları bireysel ve grup halinde işledikleri görülmektedir.

$X^2=101,18$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “uygulamada bireysel farklılıklar dikkate alınarak konuların bireysel ve grup halinde işlenmesi durumuna” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin “uygulamada fırsat eğitimine yer verme” ile ilgili görüşleri Çizelge 50’de verilmiştir.

ÇİZELGE 50
UYGULAMADA FIRSAT EĞİTİMİNE YER VERME

Branşlar		Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
Türkçe	f	62	16	2	80
	%	77,5	20,0	2,5	16,7
Matematik	f	69	16	5	90
	%	76,7	17,8	5,6	18,8
Sosyal Bilgiler	f	44	15	11	70
	%	62,9	21,4	15,7	14,6
Fen Bilgisi	f	41	30	19	90
	%	45,6	33,3	21,1	18,8
Yabancı dil	f	18	10	2	30
	%	60,0	33,3	6,7	6,3
Din Kül. ve Ahlak. Bil.	f	29	6	5	40
	%	72,5	15,0	12,5	8,3
Resim-İş	f	23	6	1	30
	%	76,7	20,0	3,3	6,3
Müzik	f	5	14	1	20
	%	25,0	70,0	5,0	4,2
Beden eğitimi	f	23	6	1	3
	%	76,7	20,0	3,3	6,3
Toplam	f	314	119	47	480
	%	65,4	24,8	9,8	100

$$X^2 = 64,48$$

$$Sd = 16$$

$$P = ,00000$$

Çizelge 50’de de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %65,4’ü uygulamada fırsat eğitime yer verdiklerini” belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde, Türkçe branşındaki öğretmenlerin %77,5 ile en yüksek düzeyde, Müzik branşındaki öğretmenlerin %25,0 ile en düşük düzeyde uygulamada fırsat eğitime yer verdikleri görülmektedir.

$X^2=64,8$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “uygulamada fırsat eğitime yer verme” durumuna yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

İlköğretim kurumlarının ikinci kademesinde görevli branş öğretmenlerinin “uygulamada öncelikli olarak yer verdikleri öğretim materyalleri”ne ilişkin görüşleri Çizelge 51-57’de verilmiştir.

ÇİZELGE 51
UYGULAMADA ÖNCELİKLE ÖĞRETİM MATERYALİ OLARAK DERS KİTAPLARINI KULLANMA

Branşlar	D e r e c e l e m e														Toplam	
	1		2		3		4		5		6		7		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	52	65,0	18	22,5	6	7,5	2	2,5	2	2,5	0	,0	0	,0	80	16,7
Matematik	3	3,3	3	3,3	4	4,4	59	65,6	7	7,8	6	6,7	8	8,9	90	18,8
Sosyal Bilgiler	8	11,4	54	77,1	0	,0	0	,0	7	10,0	1	1,4	0	,0	70	14,6
Fen Bilgisi	62	68,9	3	3,3	10	11,1	6	6,7	4	4,4	3	3,3	2	2,2	90	18,8
Yabancı Dil	10	33,3	7	23,3	1	3,3	4	13,3	5	16,7	2	6,7	1	3,3	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	26	65,0	4	10,0	4	10,0	0	,0	2	5,0	0	,0	4	10,0	40	8,3
Resim-iş	2	6,7	20	66,7	2	6,7	1	3,3	2	6,7	1	3,3	2	6,7	30	6,3
Müzik	0	,0	0	,0	12	60,0	2	10,0	2	10,0	0	,0	4	20,0	20	4,2
Beden Eğitimi	0	,0	4	13,3	2	6,7	3	10,0	17	56,7	3	10,0	1	3,3	30	6,3
Toplam	163	34,0	113	25,5	41	8,5	77	16,0	48	10,0	16	3,3	22	4,6	480	100,

$X^2=634,40$

Sd=48

P=,00000

Çizelge 51’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %34,0’ı “uygulamada öğretim materyali olarak ders kitaplarından” birinci derecede öncelikle yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, uygulamada öğretim materyali olarak ders kitaplarını, Türkçe (%65,0), Fen Bilgisi (%68,9), Yabancı Dil (%33,3) ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%65,0) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Sosyal Bilgiler (%77,1) ve Resim-iş (%66,7) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Müzik (%60,0) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Matematik (%65,6) branşındaki öğretmenlerin dördüncü derecede; Beden Eğitimi (%56,7) branşındaki öğretmenlerin beşinci derecede öncelikle tercih ettikleri görülmektedir.

Fen Bilgisi branşındaki öğretmenler %68,9 ile birinci derecede en yüksek düzeyde uygulamada öğretim materyali olarak ders kitaplarından öncelikle yararlandıklarını , Müzik ve Beden Eğitimi branşındaki öğretmenler ise birinci derecede yararlanmadıklarını ifade etmişlerdir.

$X^2=634,40$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “uygulamada öğretim materyali olarak ders kitaplarının kullanılması” önceliğine yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 52
UYGULAMADA ÖNCELİKLİ OLARAK YARDIMCI KİTAPLAR VE SINAVA
HAZIRLAYICI TEST KİTAPLARINI KULLANMA

Branşlar	1		2		3		4		5		6		7		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Türkçe	6	7,5	36	45,0	17	21,3	8	10,0	8	10,0	5	6,3	0	,0	80	16,7
Matematik	70	77,8	2	2,2	2	2,2	3	3,3	3	3,3	4	4,4	6	6,7	90	18,8
Sosyal Bilgiler	1	1,4	1	1,4	51	72,9	1	1,4	1	1,4	6	8,6	9	12,9	70	14,6
Fen Bilgisi	6	6,7	51	56,7	6	6,7	10	11,1	8	8,9	6	6,7	3	3,3	90	18,8
Yabancı Dil	5	16,7	9	30,0	3	10,0	5	16,7	4	13,3	1	3,3	3	10,0	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	0	,0	31	77,5	0	,0	1	2,5	1	2,5	4	10,0	3	7,5	40	8,3
Resim-iş	2	6,7	3	10,0	19	63,3	4	13,3	0	,0	0	,0	2	6,7	30	6,3
Müzik	1	5,0	2	10,0	2	10,0	1	5,0	1	5,0	13	65,0	0	,0	20	4,2
Beden Eğitimi	3	10,0	2	6,7	4	13,3	1	3,3	2	6,7	16	53,3	2	6,7	30	6,3
Toplam	94	19,6	137	28,5	104	21,7	34	7,1	28	5,8	55	11,5	28	5,8	480	100,

$X^2=609,98$

$Sd=48$

$P,000000$

Çizelge 52'de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %19,6'sı “uygulamada öğretim materyali olarak yardımcı kitaplar ve sınava hazırlayıcı test kitaplarından” birinci derecede öncelikle yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelerle dağılımlar incelendiğinde, uygulamada öğretim materyali olarak yardımcı kitaplar ile sınava hazırlayıcı test kitaplarını Matematik (%77,8) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Türkçe (%45,0), Fen Bilgisi (%56,7), Yabancı Dil (%30,0) ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%77,5) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Sosyal Bilgiler (%72,9) ve Resim-İş (%63,3) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Müzik (%65,0) ve Beden Eğitimi (%53,3) branşındaki öğretmenlerin altıncı derecede öncelikle tercih ettikleri görülmektedir.

Matematik branşındaki öğretmenler %77,8 ile birinci derecede en yüksek düzeyde uygulamada öğretim materyali olarak yardımcı kitaplar ile sınava hazırlayıcı test kitaplarından öncelikle yararlandıklarını, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenler ise birinci derecede yararlanmadıklarını belirtmişlerdir.

$X^2=609,98$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “uygulamada öğretim materyali olarak yardımcı kitaplar ve hazırlayıcı test kitaplarının kullanılması” önceliğine yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 53
UYGULAMADA ÖNCELİKLİ OLARAK CD'LER VE TEPEGÖZ SAYDAMLARINI KULLANMA

Branşlar	1		2		3		4		5		6		7		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Türkçe	6	7,5	0	,0	6	7,5	4	5,0	4	5,0	0	,0	60	75,0	80	16,7
Matematik	7	7,8	7	7,8	4	4,4	5	5,6	52	57,8	6	6,7	9	10,0	90	18,8
Sosyal Bilgiler	2	2,9	3	4,3	8	11,4	10	14,3	9	12,9	4	5,7	34	48,6	70	14,6
Fen Bilgisi	6	6,7	5	5,6	43	47,8	8	8,0	7	7,8	12	13,3	9	10,0	90	18,8
Yabancı Dil	2	6,7	4	13,3	4	13,3	2	6,7	1	3,3	3	10,0	14	46,7	30	6,3
Din Kült. ve Ah. Bil.	0	,0	0	,0	3	7,5	3	7,5	2	5,0	12	30,0	20	50,0	40	8,3
Resim-iş	1	3,3	0	,0	2	6,7	3	10,0	4	13,3	2	6,7	18	60,0	30	6,3
Müzik	2	10,0	0	,0	1	5,0	0	,0	0	,0	2	10,0	15	75,0	20	4,2
Beden Eğitimi	1	3,3	0	,0	0	,0	3	10,0	1	3,3	4	13,3	21	70,0	30	6,3
Toplam	27	5,6	19	4,0	71	14,8	38	7,9	80	16,7	45	9,4	200	41,7	480	100,

$X^2=341,58$

$Sd=48$

$P=,000000$

Çizelge 53'te görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %5,6'sı "uygulamada öğretim materyali olarak cd' ler ile tepegöz saydamlarından" birinci derecede öncelikle yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, öğretmenlerin hiç birisinin uygulamada öğretim materyali olarak CD'ler ile tepegöz saydamlarını kullanmayı birinci derecede tercih etmedikleri görülmektedir. Buna karşın, Fen Bilgisi (%47,8) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Matematik (%57,8) branşındaki öğretmenlerin beşinci derecede; Türkçe (%75,0), Sosyal Bilgiler (%48,6), Yabancı Dil (%46,7), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%57,0), Resim-İş (%60,0), Müzik (%75,0) ve Beden Eğitimi (%70,0) branşındaki öğretmenlerin yedinci derecede öncelikle bu öğretim materyallerini kullanmayı tercih ettikleri görülmektedir.

Müzik branşındaki öğretmenler %10,0 ile birinci derecede en yüksek düzeyde uygulamada öğretim materyali olarak Cd'ler ve tepegöz saydamlarından öncelikle yararlandıklarını, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenler ise birinci derecede hiç yararlanmadıklarını ifade etmişlerdir.

$X^2=341,58$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre "uygulamada öğretim materyali olarak Cd'ler ve tepegöz saydamlarından yararlanma" önceliğine yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 54
UYGULAMADA ÖNCELİKLİ OLARAK KONU İLE İLGİLİ BASILI
KAYNAKLAR VE ANSİKLOPEDİLERİ KULLANMA

Branşlar	D e r e c e l e m e														Toplam	
	1		2		3		4		5		6		7		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	2	2,5	10	12,5	25	31,3	29	36,3	12	15,0	2	2,5	0	,0	80	16,7
Matematik	6	6,7	5	5,6	7	7,8	4	4,4	6	6,7	48	53,3	14	15,6	90	18,8
Sosyal Bilgiler	57	81,5	1	1,4	0	,0	0	,0	0	,0	3	4,3	9	12,9	70	14,6
Fen Bilgisi	8	8,9	13	14,4	11	12,2	24	26,7	18	20,0	6	6,7	10	11,1	90	18,8
Yabancı Dil	1	3,3	2	6,7	7	23,3	6	20,0	4	13,3	7	23,3	3	10,0	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	3	7,5	2	5,0	3	7,5	20	50,0	8	20,0	4	10,0	0	,0	40	8,3
Resim-iş	1	3,3	1	3,0	2	6,7	0	,0	1	3,3	24	80,0	1	3,3	30	6,3
Müzik	1	5,0	2	10,0	1	5,0	10	50,0	3	15,0	3	15,0	0	,0	20	4,2
Beden Eğitimi	0	,0	0	,0	21	70,0	2	6,7	4	13,3	0	,0	3	10,0	30	6,3
Toplam	79	16,4	36	7,5	77	16,0	95	19,7	56	11,6	74	15,4	63	13,0	480	100,

$X^2 = 516,71$

Sd= 48

P= ,00000

Çizelge 54'te görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %16,4'ü “uygulamada öğretim materyali olarak konu ile ilgili basılı kaynaklar ve ansiklopediler”den birinci derecede öncelikle yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelik dağılımlar incelendiğinde, Sosyal Bilgiler (%81,5) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Yabancı Dil (%23,3) ve Beden Eğitimi (%70,0) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Türkçe (%3,63), Fen Bilgisi (%26,7), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ve Müzik (%50,0) branşındaki öğretmenlerin dördüncü derecede; Matematik (%53,3) ve Resim-İş (%80,0) branşındaki öğretmenlerin altıncı derecede öncelikle basılı kaynaklar ve ansiklopedileri öğretim materyali olarak kullanmayı tercih ettikleri görülmektedir.

Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenler %81,5 ile birinci derecede en yüksek düzeyde uygulamada öğretim materyali olarak konu ile ilgili basılı kaynaklar ve ansiklopedilerden öncelikli olarak yararlanmaktadır. Beden Eğitimi branşındaki öğretmenler bu materyallerden uygulamada birinci derecede hiç yararlanmamaktadır.

$X^2=516,71$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “uygulamada öğretim materyali olarak konu ile ilgili basılı kaynaklar ve ansiklopedilerden yararlanma” önceliğine yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 55
UYGULAMADA ÖNCELİKLİ OLARAK OKUL VE DERS PROGRAM TASARISINI KULLANMA

Branşlar	D e r e c e l e m e														Toplam	
	1		2		3		4		5		6		7		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	14	17,5	6	7,5	10	12,5	26	32,5	22	27,5	2	2,5	0	,0	80	16,7
Matematik	1	1,1	6	6,7	63	70,0	3	3,3	2	2,2	5	5,6	10	11,1	90	18,8
Sosyal Bilgiler	4	5,7	4	5,7	6	8,6	4	5,7	34	48,6	15	21,4	3	4,3	70	14,6
Fen Bilgisi	3	3,3	6	6,7	4	4,4	19	21,1	32	35,6	23	25,6	3	3,3	90	18,8
Yabancı Dil	5	16,7	2	6,7	5	16,7	4	13,3	6	20,0	6	20,0	2	6,7	30	6,3
Din Kül.ve Ah.Bil..	1	2,5	1	2,5	6	15,0	10	25,0	21	52,5	1	2,5	0	,0	40	8,3
Resim-iş	0	,0	2	6,7	1	3,3	2	6,7	16	53,3	3	10,0	6	20,0	30	6,3
Müzik	1	5,0	14	70,0	1	50,0	1	5,0	2	10,0	1	5,0	0	,0	20	4,2
Beden Eğitimi	2	6,7	1	3,3	2	6,7	19	63,3	2	6,7	2	6,7	2	6,7	30	6,3
Toplam	31	6,5	42	8,8	98	20,4	88	18,3	137	28,5	58	12,1	26	5,4	480	100,

$X^2 = 436,82$

Sd= 48

P= ,00000

Çizelge 55’te görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %6,5’i “uygulamada öğretim materyali olarak okul ve ders program tasarılarından birinci derecede öncelikle yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, uygulamada öğretim materyali olarak okul ve ders program tasarımının birinci derecede öncelikle kullanılmasının hiç bir branştaki öğretmenler tarafından tercih edilmediği görülmektedir. Müzik (%70,0) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Matematik (%70,0) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Türkçe (%32,5) ve Beden Eğitimi (%63,3) branşındaki öğretmenlerin dördüncü derecede; Sosyal Bilgiler (%48,6), Fen Bilgisi (%35,6), Yabancı Dil (%20,0), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%52,5) ve Resim-İş (%53,3) branşındaki öğretmenlerin beşinci derecede öncelikle bu materyalleri kullanmayı tercih ettikleri görülmektedir.

Türkçe branşındaki öğretmenler %17,5 ile birinci derecede en yüksek düzeyde uygulamada öğretim materyali olarak okul ve ders program tasarımından öncelikle yararlandıklarını, Resim-İş branşındaki öğretmenler ise birinci derecede hiç yararlanmadıklarını ifade etmişlerdir.

$X^2 = 436,82$; $P = 0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “uygulamada öğretim materyali olarak okul ve ders program tasarımından yararlanma” önceliğine yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

UYGULAMADA ÖNCELİKLİ OLARAK ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTAPLARINI KULLANMA
ÇİZELGE 56

Branşlar	D e r e c e l e m e														Toplam	
	1		2		3		4		5		6		7		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	0	.0	10	12.5	11	13.8	11	13.8	32	40.0	16	20.0	0	.0	80	16.7
Matematik	2	2.2	0	.0	4	4.4	12	13.3	18	20.0	11	12.2	43	47.8	90	18.8
Sosyal Bilgiler	1	1.4	4	5.7	3	4.3	6	8.6	10	14.3	37	52.9	9	12.9	70	14.6
Fen Bilgisi	4	4.4	10	11.1	7	7.8	10	11.1	18	20.0	28	31.1	13	14.4	90	18.8
Yabancı Dil	4	13.3	4	13.3	7	23.3	6	20.0	6	20.0	2	6.7	1	3.3	30	6.3
Din Kül.ve Ah.Bil..	7	17.5	2	5.0	5	12.5	0	.0	4	10.0	19	47.5	3	7.5	40	8.3
Resim-iş	0	.0	0	.0	0	.0	17	56.7	5	16.7	8	26.7	0	.0	30	6.3
Müzik	15	75.0	0	3.3	1	5.0	2	10.0	0	.0	1	5.0	1	5.0	20	4.2
Beden Eğitimi	24	80.0	1		0	.0	0	.0	2	6.7	3	10.0	0	.0	30	6.3
Toplam	57	11,9	31	6,5	38	7,9	64	13,3	95	19,8	125	26,0	70	14,6	480	100,

$\chi^2=476,68$

Sd=48

P=,00000

ÇİZELGE 57
UYGULAMADA ÖNCELİKLİ OLARAK DERGİLERİ KULLANMA

Branşlar	D e r e c e l e m e														Toplam	
	1		2		3		4		5		6		7		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	0	,0	0	,0	5	6,3	0	,0	0	,0	55	68,8	20	25,0	80	16,7
Matematik	1	1,1	67	74,4	6	6,7	4	4,4	2	2,2	10	11,3	0	,0	90	18,8
Sosyal Bilgiler	2	2,9	3	4,3	2	2,9	47	67,1	6	8,6	4	5,7	6	8,6	70	14,6
Fen Bilgisi	1	1,1	2	2,2	9	10,0	13	14,4	3	3,3	12	13,3	50	55,6	90	18,8
Yabancı Dil	3	10,0	2	6,7	3	10,0	3	10,0	4	13,3	9	30,0	6	20,0	30	6,3
Din Kül. ve Ah.Bil.	3	7,5	0	,0	19	47,5	6	15,0	2	5,0	0	,0	10	25,0	40	8,3
Resim-iş	1	3,3	4	13,3	4	13,3	3	10,0	2	6,7	15	50,0	1	3,3	30	6,3
Müzik	0	,0	2	10,0	2	10,0	4	20,0	12	60,0	0	,0	0	,0	20	4,2
Beden Eğitimi	0	,0	22	73,3	1	3,3	2	6,7	2	6,7	2	6,7	1	3,3	30	6,3
Toplam	11	2,3	102	21,3	51	10,6	82	17,1	33	6,9	107	22,3	94	19,6	480	100,

$X^2 = 730,86$

Sd=48

P= ,00000

Çizelge 58’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %26,0’ı uygulamada öğretim yöntemi olarak “düz anlatım yöntemin”den birinci derecede öncelikle yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde, Sosyal Bilgiler (%87,1), Yabancı Dil (%30,0) ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%75,0) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Türkçe (%30,0), Matematik (%78,9) ve Müzik (%50,0) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Fen Bilgisi (%46,7) ve Beden Eğitimi (%63,3) branşındaki öğretmenlerin altıncı derecede; Resim İş (%86,7) branşındaki öğretmenlerin dokuzuncu derecede uygulamada öncelikle düz anlatım yöntemini tercih ettikleri görülmektedir.

Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenler %87,1 ile birinci derecede en yüksek düzeyde uygulamada öğretim yöntemi olarak düz anlatım yönteminden öncelikle yararlanmaktadır. Resim-İş, Matematik ve Beden Eğitimi branşındaki öğretmenler ise birinci derecede düz anlatım yöntemini kullanmamaktadır.

$X^2=810,12$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “uygulamada öğretim yöntemi olarak düz anlatım yönteminden yararlanma” durumuna yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 59
UYGULAMADA ÖNCELİKLE SORU-CEVABI KULLANMA

Branşlar	D e r e c e l e m e																		Toplam			
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		f	%		
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%				
Türkçe	38	47,5	30	37,5	4	5,0	8	10,0	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	80	16,7
Matematik	80	88,9	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	2	2,2	6	6,7	0	,0	2	2,2	2	2,2	90	18,8
Sosyal Bilgiler	3	4,3	59	84,3	1	1,4	0	,0	0	,0	1	1,4	2	2,9	0	,0	0	,0	4	5,7	70	14,6
Fen Bilgisi	7	7,8	12	13,3	6	6,7	38	42,2	10	11,1	5	5,6	6	6,7	3	3,3	3	3,3	3	3,3	90	18,8
Yabancı Dil	16	53,3	10	33,3	0	,0	1	3,3	1	3,3	0	,0	2	6,7	0	,0	0	,0	0	,0	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	0	,0	28	70,0	4	10,0	5	12,5	0	,0	0	,0	2	5,0	0	,0	0	,0	1	2,5	40	8,3
Resim-iş	0	,0	1	3,3	1	3,3	0	,0	1	3,3	2	6,7	0	,0	25	83,3	0	,0	0	,0	30	6,3
Müzik	14	70,0	0	,0	0	,0	3	15,0	0	,0	1	5,0	0	,0	2	10,0	0	,0	0	,0	20	4,2
Beden Eğitimi	0	,0	1	3,3	0	,0	1	3,3	0	,0	4	13,3	18	60,0	3	10,0	3	10,0	3	10,0	30	6,3
Toplam	158	32,9	141	29,4	16	3,3	56	11,7	12	2,5	15	3,1	36	7,5	33	6,9	13	2,9	13	2,9	480	100,

$X^2 = 902,41$

Sd= 64

P= ,00000

ÇİZELGE 60
UYGULAMADA ÖNCELİKLE BİLİMSEL ARAŞTIRMA YÖNTEMİNİ KULLANMA

Branşlar	D e r e c e l e m e																		Toplam	
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	6	7,5	6	7,5	8	10,0	14	17,5	19	23,8	13	16,3	6	7,5	2	2,5	6	7,5	80	16,7
Matematik	0	,0	0	,0	68	75,6	0	,0	10	11,1	5	5,6	0	,0	6	6,7	1	1,1	90	18,8
Sosyal Bilgiler	3	4,3	0	,0	2	2,9	4	5,7	51	72,9	6	8,6	1	1,4	3	4,3	0	,0	70	14,6
Fen Bilgisi	2	2,2	4	4,4	48	53,3	5	5,6	3	3,3	6	6,7	5	5,6	7	7,8	10	11,1	90	18,8
Yabancı Dil	1	3,3	0	,0	2	6,7	6	20,0	10	33,3	10	33,3	1	3,3	0	,0	0	,0	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	1	2,5	0	,0	2	5,0	0	,0	0	,0	9	22,5	18	45,0	5	12,5	5	12,5	40	8,3
Resim-iş	0	,0	0	,0	0	,0	2	6,7	2	6,7	0	,0	24	80,0	2	6,7	0	,0	30	6,3
Müzik	0	,0	1	5,0	0	,0	15	75,0	2	10,0	0	,0	0	,0	2	10,0	0	,0	20	4,2
Beden Eğitimi	2	6,7	0	,0	1	3,3	3	10,0	2	6,7	0	,0	4	13,3	16	53,3	2	6,7	30	6,3
Toplam	15	3,1	11	2,3	131	27,3	49	10,2	99	20,6	49	10,2	59	12,3	43	9,0	24	5,0	480	100,

$X^2 = 726,02$

Sd= 64

P= ,00000

Çizelge 56'da görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %11,9'u "uygulamada öğretim materyali olarak öğretmen kılavuz kitaplarından" birinci derecede öncelikle yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, uygulamada öğretmen kılavuz kitaplarından Müzik (%75,0) ve Beden Eğitimi (%80,0) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Yabancı Dil (%23,3) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Türkçe (%40,0) branşındaki öğretmenlerin beşinci derecede; Sosyal Bilgiler (%52,9), Fen Bilgisi (%31,1), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%47,5), Resim-İş (%26,7) branşındaki öğretmenlerin altıncı derecede; Matematik (%47,8) branşındaki öğretmenlerin yedinci derecede kullanmayı tercih ettikleri görülmektedir.

Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin %80,0 ile birinci derecede en yüksek düzeyde uygulamada öğretim materyali olarak öğretmen kılavuz kitaplarından öncelikle yararlandıkları, Resim-İş branşındaki öğretmenlerin ise birinci derecede hiç yararlanmadıkları anlaşılmaktadır.

$X^2=476,68$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre "uygulamada öğretim materyali olarak öğretmen kılavuz kitaplarından yararlanma" önceliğine yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 57
UYGULAMADA ÖNCELİKLİ OLARAK DERGİLERİ KULLANMA

Branşlar	D e r e c e l e m e														Toplam	
	1		2		3		4		5		6		7		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	0	,0	0	,0	5	6,3	0	,0	0	,0	55	68,8	20	25,0	80	16,7
Matematik	1	1,1	67	74,4	6	6,7	4	4,4	2	2,2	10	11,3	0	,0	90	18,8
Sosyal Bilgiler	2	2,9	3	4,3	2	2,9	47	67,1	6	8,6	4	5,7	6	8,6	70	14,6
Fen Bilgisi	1	1,1	2	2,2	9	10,0	13	14,4	3	3,3	12	13,3	50	55,6	90	18,8
Yabancı Dil	3	10,0	2	6,7	3	10,0	3	10,0	4	13,3	9	30,0	6	20,0	30	6,3
Din Kül. ve Ah.Bil.	3	7,5	0	,0	19	47,5	6	15,0	2	5,0	0	,0	10	25,0	40	8,3
Resim-iş	1	3,3	4	13,3	4	13,3	3	10,0	2	6,7	15	50,0	1	3,3	30	6,3
Müzik	0	,0	2	10,0	2	10,0	4	20,0	12	60,0	0	,0	0	,0	20	4,2
Beden Eğitimi	0	,0	22	73,3	1	3,3	2	6,7	2	6,7	2	6,7	1	3,3	30	6,3
Toplam	11	2,3	102	21,3	51	10,6	82	17,1	33	6,9	107	22,3	94	19,6	480	100,

$X^2 = 730,86$

Sd=48

P= ,00000

Çizelge 57’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %2,3’ü “uygulamada öğretim materyali olarak dergilerden” birinci derecede öncelikle yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelik dağılımlar incelendiğinde, hiç bir branşta öğretmenlerin uygulamada öğretim materyali olarak dergilerden birinci derecede öncelikli olarak yararlanmadıkları, Matematik (%74,4) ve Beden Eğitimi (%73,3) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%47,5) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Sosyal Bilgiler (%67,1) branşındaki öğretmenlerin dördüncü derecede; Müzik (%60,0) branşındaki öğretmenlerin beşinci derecede; Türkçe (%68,8), Yabancı Dil (%30,0) ve Resim-İş (%50,0) branşındaki öğretmenlerin altıncı derecede; Fen Bilgisi (%55,6) branşındaki öğretmenlerin yedinci derecede öncelikli olarak dergileri uygulamada kullanmayı tercih ettikleri görülmektedir.

Yabancı Dil branşındaki öğretmenlerin %10,0’u birinci derecede en yüksek düzeyde uygulamada öğretim materyali olarak dergilerden öncelikle yararlandıklarını, Türkçe, Müzik ve Beden Eğitimi branşındaki öğretmenler ise birinci derecede hiç yararlanmadıklarını ifade etmişlerdir.

$X^2=730,86$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “uygulamada öğretim materyali olarak dergilerin kullanılması önceliğine” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Çizelge 51-57 birlikte incelendiğinde, uygulamada öncelikli olarak öğretim materyallerinden yararlanma durumlarına yönelik olarak öğretmenlerin birinci derecede ders kitaplarından (%34,0) ikinci derecede yardımcı kitaplar ve sınava hazırlayıcı test kitaplarından (%19,6), üçüncü derecede konu ile ilgili basılı kaynaklar ve ansiklopedilerden (%16,4), dördüncü derecede öğretmen kılavuz kitaplarından (%11,9), beşinci derecede okul ve ders program tasarısından (%6,5), altıncı derecede Cd’ler ve tepegöz saydamları (%5,6) ve dergiler (%2,3) den öncelikli olarak yararlandıkları anlaşılmaktadır. Görüldüğü gibi, öğretmenlerin çok azı öğretim materyali olarak okul ve ders program tasarısından (%6,5)’i birinci derecede yararlanmaktadır. Öğretmenlerin ders kitaplarını öncelikli olarak uygulamada ele almalarının nedeni; eğitim ortamında öğrencilerin her birinin ders kitaplarının olması, içeriğin öğretmen tarafından sınıfa sunulmasında öğrencilerin kazanabilecekleri bilgileri takip etme şanslarının olması, bu durumun da öğretmen için istenilen bir çalışma olması yönündeki düşüncesinden ve öğretmenlerin program tasarısını uygulama sürecine yönelik etkinlikler konusunda hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerinin yeterli olmamasından kaynaklandığı söylenebilir.

İlköğretim kurumlarının ikinci kademesinde görevli branş öğretmenlerinin “uygulamada öncelikli olarak yer verdikleri öğretim yöntem ve tekniklerine” ilişkin görüşleri Çizelge 58-66’da verilmiştir.

ÇİZELGE 58
UYGULAMADA ÖNCELİKLE DÜZ ANLATIM YÖNTEMİNİ KULLANMA

Branşlar	D e r e c e l e m e																		Toplam	
	1	2		3		4		5		6		7		8		9		f	%	
Türkçe	22	27,5	24	30,0	10	12,5	12	15,0	6	7,5	0	,0	2	2,5	2	2,5	2	2,5	80	16,7
Matematik	0	,0	71	78,9	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	5	5,6	14	15,6	90	18,8
Sosyal Bilgiler	61	87,1	3	4,3	2	2,9	1	1,4	2	2,9	0	,0	0	,0	1	1,4	0	,0	70	14,6
Fen Bilgisi	2	2,2	4	4,4	10	11,1	8	8,9	6	6,7	42	46,7	7	7,8	6	6,7	5	5,6	90	18,8
Yabancı Dil	9	30,0	7	23,3	2	6,7	8	26,7	2	6,7	1	3,3	0	,0	1	3,3	0	,0	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	30	75,0	2	5,0	1	2,5	0	,0	2	5,0	3	7,5	0	,0	0	,0	2	5,0	40	8,3
Resim-iş	0	,0	0	,0	1	3,3	0	,0	2	6,7	0	,0	1	3,3	0	,0	26	86,7	30	6,3
Müzik	1	5,0	10	50,0	0	,0	1	5,0	1	5,0	2	10,0	1	5,0	4	20,0	0	,0	20	4,2
Beden Eğitimi	0	,0	0	,0	0	,0	2	6,7	2	6,7	19	63,3	3	10,0	0	,0	4	13,3	30	6,3
Toplam	125	26,0	121	25,2	26	5,4	32	6,7	23	4,8	67	14,0	14	2,9	19	4,0	53	11,0	480	100,

$X^2 = 810,12$

$Sd = 64$

$P = ,00000$

Çizelge 58’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %26,0’ı uygulamada öğretim yöntemi olarak “düz anlatım yöntemin”den birinci derecede öncelikle yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Sosyal Bilgiler (%87,1), Yabancı Dil (%30,0) ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%75,0) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Türkçe (%30,0), Matematik (%78,9) ve Müzik (%50,0) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Fen Bilgisi (%46,7) ve Beden Eğitimi (%63,3) branşındaki öğretmenlerin altıncı derecede; Resim İş (%86,7) branşındaki öğretmenlerin dokuzuncu derecede uygulamada öncelikle düz anlatım yöntemini tercih ettikleri görülmektedir.

Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenler %87,1 ile birinci derecede en yüksek düzeyde uygulamada öğretim yöntemi olarak düz anlatım yönteminden öncelikle yararlanmaktadır. Resim-İş, Matematik ve Beden Eğitimi branşındaki öğretmenler ise birinci derecede düz anlatım yöntemini kullanmamaktadır.

$X^2=810,12$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “uygulamada öğretim yöntemi olarak düz anlatım yönteminden yararlanma” durumuna yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 59
UYGULAMADA ÖNCELİKLE SORU-CEVABI KULLANMA

Branşlar	D e r e c e l e m e																		Toplam			
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		f	%		
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%				
Türkçe	38	47,5	30	37,5	4	5,0	8	10,0	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	80	16,7
Matematik	80	88,9	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	2	2,2	6	6,7	0	,0	2	2,2	2	2,2	90	18,8
Sosyal Bilgiler	3	4,3	59	84,3	1	1,4	0	,0	0	,0	1	1,4	2	2,9	0	,0	4	5,7	0	,0	70	14,6
Fen Bilgisi	7	7,8	12	13,3	6	6,7	38	42,2	10	11,1	5	5,6	6	6,7	3	3,3	3	3,3	0	,0	90	18,8
Yabancı Dil	16	53,3	10	33,3	0	,0	1	3,3	1	3,3	0	,0	2	6,7	0	,0	0	,0	0	,0	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	0	,0	28	70,0	4	10,0	5	12,5	0	,0	0	,0	2	5,0	0	,0	0	,0	1	2,5	40	8,3
Resim-iş	0	,0	1	3,3	1	3,3	0	,0	1	3,3	2	6,7	0	,0	25	83,3	0	,0	0	,0	30	6,3
Müzik	14	70,0	0	,0	0	,0	3	15,0	0	,0	1	5,0	0	,0	2	10,0	0	,0	0	,0	20	4,2
Beden Eğitimi	0	,0	1	3,3	0	,0	1	3,3	0	,0	4	13,3	18	60,0	3	10,0	3	10,0	3	10,0	30	6,3
Toplam	158	32,9	141	29,4	16	3,3	56	11,7	12	2,5	15	3,1	36	7,5	33	6,9	13	2,9	13	2,9	480	100,

$X^2 = 902,41$

Sd= 64

P= ,00000

Çizelge 59'da görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %32,9'u uygulamada soru cevaptan birinci derecede öncelikle yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, uygulamada soru cevabı öncelikle Türkçe (%47,5), Matematik (%88,9), Yabancı Dil (%53,3) ve Müzik (%70,0) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Sosyal Bilgiler (%84,3) ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%70,0) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Fen Bilgisi (%42,2) branşındaki öğretmenlerin dördüncü derecede; Beden Eğitimi (%60,0) branşındaki öğretmenlerin yedinci derecede ve Resim İş (%83,3) branşındaki öğretmenlerin ise sekizinci derecede tercih ettikleri görülmektedir.

Matematik branşındaki öğretmenler %88,9 ile birinci derecede en yüksek düzeyde öncelikle soru-cevaptan yararlandıklarını, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Resim-İş ve Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin ise birinci derecede hiç yararlanmadıklarını belirtmişlerdir.

$X^2=902,41$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre "uygulamada soru cevaptan yararlanma" durumuna yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 60
UYGULAMADA ÖNCELİKLE BİLİMSEL ARAŞTIRMA YÖNTEMİNİ KULLANMA

Branşlar	D e r e c e l e m e																		Toplam	
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	6	7,5	6	7,5	8	10,0	14	17,5	19	23,8	13	16,3	6	7,5	2	2,5	6	7,5	80	16,7
Matematik	0	,0	0	,0	68	75,6	0	,0	10	11,1	5	5,6	0	,0	6	6,7	1	1,1	90	18,8
Sosyal Bilgiler	3	4,3	0	,0	2	2,9	4	5,7	51	72,9	6	8,6	1	1,4	3	4,3	0	,0	70	14,6
Fen Bilgisi	2	2,2	4	4,4	48	53,3	5	5,6	3	3,3	6	6,7	5	5,6	7	7,8	10	11,1	90	18,8
Yabancı Dil	1	3,3	0	,0	2	6,7	6	20,0	10	33,3	10	33,3	1	3,3	0	,0	0	,0	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	1	2,5	0	,0	2	5,0	0	,0	0	,0	9	22,5	18	45,0	5	12,5	5	12,5	40	8,3
Resim-iş	0	,0	0	,0	0	,0	2	6,7	2	6,7	0	,0	24	80,0	2	6,7	0	,0	30	6,3
Müzik	0	,0	1	5,0	0	,0	15	75,0	2	10,0	0	,0	0	,0	2	10,0	0	,0	20	4,2
Beden Eğitimi	2	6,7	0	,0	1	3,3	3	10,0	2	6,7	0	,0	4	13,3	16	53,3	2	6,7	30	6,3
Toplam	15	3,1	11	2,3	131	27,3	49	10,2	99	20,6	49	10,2	59	12,3	43	9,0	24	5,0	480	100,

$X^2 = 726,02$

Sd = 64

P = ,00000

Çizelge 60'ta görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %3,1'i "uygulamada öğretim yöntemi olarak bilimsel araştırma yöntem"inden birinci derecede öncelikle yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelik dağılımlar incelendiğinde, Matematik (%75,6) ve Fen Bilgisi (53,3) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Müzik (%75,0) branşındaki öğretmenlerin dördüncü derecede; Türkçe (%23,8), Sosyal Bilgiler (%72,9) ve Yabancı Dil (%33,3) branşındaki öğretmenlerin beşinci derecede; Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%45,0) ve Resim İş (%80,0) branşındaki öğretmenlerin yedinci derecede ve Beden Eğitimi (%53,3) branşındaki öğretmenlerin ise sekizinci derecede uygulamada bilimsel araştırma yöntemini öncelikle tercih ettikleri görülmektedir.

Türkçe branşındaki öğretmenler %7,5 ile birinci derecede en yüksek düzeyde öncelikle "uygulamada öğretim yöntemi olarak bilimsel araştırma yöntemi"ne yer verdiklerini, belirtirlerken Matematik Resim-İş ve Müzik branşındaki öğretmenler ise bu yöntemde uygulamada birinci derecede hiç yer vermediklerini ifade etmişlerdir.

$X^2=726,02$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre "uygulamada öğretim yöntemi olarak bilimsel araştırma yöntemine yer verme" durumuna yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 61
UYGULAMADA ÖNCELİKLE YAPARAK-YAŞAYARAK ÖĞRENMEYİ KULLANMA

Branşlar	D e r e c e l e m e																		Toplam	
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	6	7,5	0	0	18	22,5	8	10,0	15	18,8	16	20,0	8	10,0	8	10,0	1	1,3	80	16,7
Matematik	0	0	0	0	3	3,3	0	0	16	17,8	48	53,3	13	14,4	3	3,3	7	7,8	90	18,8
Sosyal Bilgiler	2	2,9	2	2,9	1	1,4	1	1,4	4	5,7	49	70,0	2	2,9	6	8,6	3,3	4,3	70	14,6
Fen Bilgisi	3	3,3	53	58,9	5	5,6	3	3,3	6	6,7	2	2,2	4	4,4	2	2,2	12	1,33	90	18,8
Yabancı Dil	2	6,7	1	3,3	8	26,7	4	13,3	7	23,3	5	16,7	3	10,0	0	0	0	0	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	0	0	3	7,5	24	60,0	2	5,0	0	0	6	15,0	1	2,5	2	5,0	2	5,0	40	8,3
Resim-iş	27	90,0	0	0	2	6,7	0	0	1	3,3	0	0	0	0	0	0	0	0	30	6,3
Müzik	0	0	0	0	2	10,0	0	0	16	80,0	0	0	2	10,0	0	0	0	0	20	4,2
Beden Eğitimi	27	90,0	0	0	0	0	0	0	2	6,7	1	3,3	0	0	0	0	0	0	30	6,3
Toplam	67	14,0	59	12,3	63	13,1	18	3,8	67	14,0	127	26,5	33	6,9	21	4,4	25	5,2	480	100,

$X^2=859,98$

Sd= 64

P= ,00000

Çizelge 61’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %14,0’ı “uygulamada yaparak yaşayarak öğrenme”den birinci derecede öncelikle yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Resim İş ve Beden Eğitimi (%90,0) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Fen Bilgisi (%58,9) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Türkçe (%22,5), Yabancı Dil (%26,7) ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%60,0) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Müzik (%80,0) branşındaki öğretmenlerin beşinci derecede; Matematik (%53,7) ve Sosyal Bilgiler (%70,0) branşındaki öğretmenlerin ise altıncı derecede uygulamada öncelikle yaparak yaşayarak öğrenmeyi tercih ettikleri görülmektedir.

Resim-İş ve Beden Eğitimi branşındaki öğretmenler %90,0 ile birinci derecede en yüksek düzeyde öncelikle uygulamada yaparak ve yaşayarak öğrenmeye yer verdiklerini, Matematik, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenlerin ise yaparak yaşayarak öğrenmeye uygulamada birinci derecede hiç yer vermediklerini belirtmişlerdir.

$X^2=859,98$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “uygulamada yaparak yaşayarak öğrenmeden yararlanma”durumuna yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 62
UYGULAMADA ÖNCELİKLE DRAMATİZE ETMEYİ KULLANMA

Branşlar	D e r e c e l e m e																		Toplam	
	1	2		3		4		5		6		7		8		9		f	%	
Türkçe	2	2,5	10	12,5	16	20,0	10	12,5	13	16,3	11	13,8	8	10,0	4	5,0	6	7,5	80	16,7
Matematik	0	,0	3	3,3	0	,0	7	7,8	8	8,9	0	,0	47	52,2	2	2,2	23	25,6	90	18,8
Sosyal Bilgiler	0	,0	1	1,4	4	5,7	5	7,1	3	4,3	2	2,9	46	65,7	5	7,1	4	5,7	70	14,6
Fen Bilgisi	4	4,4	10	11,1	2	2,2	5	5,6	1	1,1	6	6,7	41	45,6	1	1,1	20	22,2	90	18,8
Yabancı Dil	0	,0	6	20,0	6	20,0	3	10,0	5	16,7	3	10,0	5	16,7	1	3,3	1	3,3	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	3	7,5	1	2,5	0	,0	20	50,0	0	,0	4	10,0	3	7,5	4	10,0	5	12,5	40	8,3
Resim-iş	0	,0	24	80,0	0	,0	0	,0	0	,0	4	13,3	2	6,7	0	,0	0	,0	30	6,3
Müzik	2	10,0	0	,0	2	10,0	0	,0	0	,0	13	65,0	0	,0	1	5,0	2	10,0	20	4,2
Beden Eğitimi	0	,0	25	83,3	1	3,3	0	,0	1	3,3	0	,0	0	,0	0	,0	3	10,0	30	6,3
Toplam	11	2,3	80	16,7	31	6,5	50	10,4	35	6,5	43	9,0	152	31,7	18	3,8	64	13,3	480	100,

X2= 557,10

Sd= 64

P= ,00000

Çizelge 62’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %2,3’ü “uygulamada öğretim yöntemi olarak dramatize etme”den birinci derecede öncelikle yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Yabancı Dil (%20,0), Resim İş (%80,0) ve Beden Eğitimi (%83,3) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Türkçe (%20,0) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%50,0) branşındaki öğretmenlerin dördüncü derecede; Müzik (%65,0) branşındaki öğretmenlerin altıncı derecede; Matematik (%52,2), Sosyal Bilgiler (%65,7) ve Fen Bilgisi (%45,6) branşındaki öğretmenlerin ise yedinci derecede dramatize etmeyi uygulamada öncelikle tercih ettikleri görülmektedir.

Müzik branşındaki öğretmenler; %10,0 ile birinci derecede en yüksek düzeyde “uygulamada dramatize etme”den öncelikle yararlanmakta, Matematik, Yabancı Dil, Resim-İş ve Beden Eğitimi branşındaki öğretmenler “dramatize etme”den uygulamada birinci derecede hiç yararlanmamaktadır.

$X^2=557,10$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “uygulamada dramatize etme”den yararlanma durumunun yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 63
UYGULAMADA ÖNCELİKLE GÖSTERİP-YAPTIRMA YÖNTEMİNİ KULLANMA

Branşlar	D e r e c e l e m e																		Toplam	
	1	2		3		4		5		6		7		8		9		f	%	
Türkçe	0	,0	0	,0	0	,0	6	7,5	6	7,5	30	37,5	34	42,5	4	5,0	0	,0	80	16,7
Matematik	3	3,3	4	4,4	0	,0	64	71,1	0	,0	12	13,3	0	,0	7	7,8	0	,0	90	18,8
Sosyal Bilgiler	54	77,1	2	2,9	0	,0	0	,0	2	2,9	4	5,7	5	7,1	3	4,3	0	,0	70	14,6
Fen Bilgisi	8	8,9	2	2,2	1	1,1	10	11,1	43	47,8	4	4,4	3	3,3	11	12,2	8	8,9	90	18,8
Yabancı Dil	1	3,3	0	,0	2	6,7	2	6,7	1	3,3	11	36,7	12	40,0	0	,0	1	3,3	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	1	2,5	2	5,0	3	7,5	3	7,5	18	45,0	4	10,0	2	5,0	5	12,5	2	5,0	40	8,3
Resim-iş	23	76,7	1	3,3	1	3,3	0	,0	1	3,3	2	6,7	0	,0	0	,0	2	6,7	30	6,3
Müzik	0	,0	4	20,0	2	10,0	1	5,0	1	5,0	2	10,0	4	20,0	2	10,0	4	20,0	20	4,2
Beden Eğitimi	24	80,0	1	3,3	0	,0	0	,0	0	,0	1	3,3	3	10,0	0	,0	1	3,3	30	6,3
Toplam	114	23,8	16	3,3	9	1,9	86	17,9	72	15,0	70	14,6	63	13,1	32	6,7	18	3,8	480	100,

$X^2= 760,84$

Sd= 64

P= ,00000

Çizelge 63'te görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %23,8'i "uygulamada öğretim yöntemi olarak gösterip-yaptırma yöntemi"nden birinci derecede öncelikle yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelik dağılımlar incelendiğinde, Sosyal Bilgiler (%77,1), Resim İş (%76,7) ve Beden Eğitimi (%80,0) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Müzik (%20,0) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Matematik (%71,1) branşındaki öğretmenlerin dördüncü derecede; Fen Bilgisi (%47,8) ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%45,0) branşındaki öğretmenlerin beşinci derecede; Türkçe (%42,5) ve Yabancı Dil (%40,0) branşındaki öğretmenlerin ise yedinci derecede gösterip-yaptırma yöntemini uygulamada tercih ettikleri görülmektedir.

Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin %80,0 ile birinci derecede en yüksek düzeyde "uygulamada öğretim yöntemi olarak gösterip-yaptırma yöntemi"ne yer verdikleri, Müzik branşındaki öğretmenlerin ise uygulamada birinci derecede gösterip-yaptırma yöntemine hiç yer vermedikleri görülmektedir.

$X^2=760,84$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında branşlara göre "uygulamada öğretim yöntemi olarak gösterip-yaptırma yöntemine yer verme" durumuna yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 64
UYGULAMADA ÖNCELİKLE TARTIŞMA YÖNTEMİNİ KULLANMA

Branşlar	D e r e c e l e m e																		Toplam	
	1	2		3		4		5		6		7		8		9		f	%	
Türkçe	0	,0	10	12,5	10	12,5	10	12,5	8	10,0	8	10,0	22	27,5	3	3,8	9	11,3	80	16,7
Matematik	0	,0	4	4,4	3	3,3	64	71,1	0	,0	12	13,3	0	,0	7	7,8	0	,0	90	18,8
Sosyal Bilgiler	0	,0	2	2,9	6	8,6	51	72,9	3	4,3	1	1,4	0	,0	0	,0	7	10,0	70	14,6
Fen Bilgisi	5	5,6	3	3,3	3	3,3	10	11,1	6	6,7	6	6,7	10	11,1	20	22,2	27	30,0	90	18,8
Yabancı Dil	0	,0	6	20,0	9	30,0	4	13,3	3	10,0	0	,0	5	16,7	0	,0	3	10,0	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	3	7,5	2	5,0	2	5,0	0	,0	16	40,0	4	10,0	4	10,0	5	12,5	4	10,0	40	8,3
Resim-iş	0	,0	4	13,3	0	,0	2	6,7	19	63,3	1	3,3	2	6,7	2	6,7	0	,0	30	6,3
Müzik	1	5,0	1	5,0	3	15,0	0	,0	0	,0	2	10,0	2	10,0	8	40,0	3	15,0	20	4,2
Beden Eğitimi	0	,0	1	3,3	1	3,3	1	3,3	20	66,7	1	3,3	2	6,7	4	13,3	0	,0	30	6,3
Toplam	9	1,9	33	6,9	37	7,7	142	29,6	75	15,6	35	7,3	47	9,8	49	10,2	53	11,0	480	100,

$X^2 = 503,50$

Sd= 64

P= ,00000

Çizelge 64'te görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %1,9'u "uygulamada öğretim yöntemi olarak tartışma yöntemi"nden birinci derecede öncelikle yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde Yabancı Dil (%30,0) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Matematik (%71,1) ve Sosyal Bilgiler (%72,9) branşındaki öğretmenlerin dördüncü derecede; Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%40,0), Resim İş (%63,3) ve Beden Eğitimi (%66,7) branşındaki öğretmenlerin beşinci derecede; Türkçe (%27,5) branşındaki öğretmenlerin yedinci derecede; Müzik (%40,0) branşındaki öğretmenlerin sekizinci derecede; Fen Bilgisi (%30,0) branşındaki öğretmenlerin dokuzuncu derecede öncelikle tartışma yöntemini uygulamada tercih ettikleri görülmektedir.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenler %7,5 ile birinci derecede en yüksek düzeyde öncelikle "uygulamada öğretim yöntemi olarak tartışma yöntemi"ne yer vermekte, Türkçe, Matematik, Sosyal Bilgiler, Yabancı dil, Resim-İş ve Beden Eğitimi branşındaki öğretmenler ise uygulamada tartışma yöntemine birinci derecede hiç yer vermemektedir.

$X^2=503,50$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre "uygulamada öğretim yöntemi olarak tartışma yöntemi"ne yer verme durumuna yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 65
UYGULAMADA ÖNCELİKLE DENEYİ KULLANMA

Branşlar	D e r e c e l e m e																		Toplam	
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	0	,0	0	,0	8	10,0	6	7,5	6	7,5	0	,0	0	,0	20	25,0	40	50,0	80	16,7
Matematik	7	7,8	9	10,0	7	7,8	10	11,1	0	,0	14	15,6	0	,0	43	47,8	0	,0	90	18,8
Sosyal Bilgiler	1	1,4	0	,0	0	,0	8	11,4	5	7,1	4	5,7	9	12,9	9	12,9	34	48,6	70	14,6
Fen Bilgisi	62	68,9	0	,0	3	3,3	3	3,3	9	10,	1	1,1	6	6,7	2	2,2	4	4,4	90	18,8
Yabancı Dil	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	1	3,3	0	,0	0	,0	14	46,7	15	50,0	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	0	,0	0	,0	3	7,5	3	7,5	2	5,0	6	15,0	4	10,0	4	10,0	18	45,0	40	8,3
Resim-iş	0	,0	0	,0	0	,0	4	13,3	3	10,0	21	70,0	1	3,3	1	3,3	0	,0	30	6,3
Müzik	0	,0	3	15,0	1	5,0	0	,0	0	,0	0	,0	5	25,0	0	,0	11	55,0	20	4,2
Beden Eğitimi	0	,0	2	6,7	0	,0	0	,0	3	10,0	3	10,0	0	,0	7	23,3	15	50,0	30	6,3
Toplam	70	14,6	14	2,9	22	4,6	34	7,1	29	6,0	49	10,2	25	5,2	100	20,8	137	28,5	480	100,

$X^2 = 634,54$

Sd= 64

P= ,00000

Çizelge 65'te görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %14,6'sı “uygulamada deney”den birinci derecede öncelikle yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Fen Bilgisi (%68,9) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Resim İş (%70,0) branşındaki öğretmenlerin altıncı derecede; Matematik (%47,8) branşındaki öğretmenlerin sekizinci derecede; Türkçe ve Beden Eğitimi (%50,0), Sosyal Bilgiler (%48,6), Yabancı Dil (%50,0), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%45,0) ve Müzik (%55,0) branşındaki öğretmenlerin ise dokuzuncu derecede deneyi uygulamada öncelikle kullanmayı tercih ettikleri görülmektedir.

Fen Bilgisi branşındaki öğretmenler %68,9 ile birinci derecede en yüksek düzeyde öncelikle “uygulamada deneyi” kullanmakta, Türkçe, Yabancı Dil, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Resim-İş, Müzik ve Beden Eğitimi branşındaki öğretmenler ise uygulamada birinci derecede deneyi kullanmamaktadır.

$X^2=634,54$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “uygulamada deneyi kullanma” durumuna yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 66
UYGULAMADA ÖNCELİKLE GRUP VE KÜME ÇALIŞMASINI KULLANMA

Branşlar	D e r e c e l e m e																		Toplam	
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	6	7,5	0	,0	6	7,5	6	7,5	7	8,8	2	2,5	0	,0	37	46,3	16	20,0	80	16,7
Matematik	3	3,3	3	3,3	5	5,6	6	6,7	0	,0	0	,0	16	17,8	14	15,6	43	47,8	90	18,8
Sosyal Bilgiler	0	,0	1	1,4	0	,0	0	,0	0	,0	3	4,3	5	7,1	43	61,4	18	25,7	70	14,6
Fen Bilgisi	4	4,4	2	2,2	5	5,6	8	8,9	6	6,7	18	20,0	8	8,9	38	42,2	1	1,1	90	18,8
Yabancı Dil	0	,0	0	,0	2	6,7	2	6,7	0	,0	0	,0	2	6,7	14	46,7	10	33,3	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	0	,0	2	5,0	3	7,5	7	17,5	2	5,0	4	10,0	6	15,0	15	37,5	1	2,5	40	8,3
Resim-iş	3	10,0	0	,0	3	10,0	22	73,3	1	3,3	0	,0	0	,0	0	,0	1	3,3	30	6,3
Müzik	0	,0	1	5,0	12	60,0	0	,0	0	,0	0	,0	6	30,0	1	5,0	0	,0	20	4,2
Beden Eğitimi	1	3,3	0	,0	3	10,0	23	76,7	0	,0	1	3,3	0	,0	0	,0	2	6,7	30	6,3
Toplam	17	3,5	9	1,9	39	8,1	74	15,4	16	3,3	28	5,8	43	9,0	162	33,8	92	19,2	480	100,

$X^2=484,67$

Sd= 64

P= ,00000

Çizelge 66’da görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %3,5’i “uygulamada grup ve küme çalışması”ndan birinci derecede öncelikle yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Müzik (%60,0) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Resim İş (%73,3) ve Beden Eğitimi (%76,7) branşındaki öğretmenlerin dördüncü derecede; Türkçe (%46,3), Sosyal Bilgiler (%61,4), Fen Bilgisi (%42,2), Yabancı Dil (%46,7) ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%37,5) branşındaki öğretmenlerin sekizinci derecede; Matematik (%47,8) branşındaki öğretmenlerin ise dokuzuncu derecede öncelikle grup ve küme çalışmasını uygulamada kullanmayı tercih ettikleri görülmektedir.

Resim-İş branşındaki öğretmenlerin %10,0 ile birinci derecede en yüksek düzeyde öncelikle “uygulamada grup ve küme çalışması”nı kullanmaya yer verdikleri, Sosyal Bilgiler, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, İngilizce, Müzik branşındaki öğretmenlerin ise uygulamada birinci derecede grup ve küme çalışmasına hiç yer vermedikleri görülmektedir.

$X^2=484,67$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “uygulamada grup ve küme çalışmasını kullanma” durumuna yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Çizelge 58-66 birlikte incelendiğinde, öğretmenlerin genel dağılım içerisinde uygulamada birinci derecede öncelikli olarak %32,9’unun soru cevabı kullandıkları, %26,0’inin düz anlatım yöntemini, %23,8’unun gösterip yaptırmayı, %14,6’sının deneyi, %14,0’inin yaparak ve yaşayarak öğrenmeyi, %3,1’inin bilimsel araştırmayı, %2,3’ünün dramatize etmeyi, %1,9’unun tartışma yöntemini ve %3,5’inin grup-küme çalışmasını uygulamada kullandıkları görülmektedir.

Öğretmenlerin uygulamada öğretim yöntem ve tekniklerine etkin şekilde yer vermemelerinin nedeni, programlı öğretime yönelik olarak alan bilgisi pedagojik formasyon ve genel kültür yönünden hizmet öncesi ve hizmet içinde yeterli eğitim almamalarından kaynaklanmış olduğu söylenebilir.

İlköğretim kurumlarının ikinci kademesinde görevli branş öğretmenlerinin dersin işlenişi sırasında yer verdikleri değişkenler ve etkinliklere yönelik görüşleri Çizelge 67’de verilmiştir.

ÇİZELGE 67

DERSİN İŞLENİŞİ SIRASINDA İPUCU, PEKİŞTİREÇ, ÖĞRENCİ KATILGANLIĞI DÖNÜT-DÜZELTME, DİKKAT ÇEKME, GÜDÜLEME, SEVGİ EĞİTİMİ, GÖZDEN GEÇİRME, GEÇİŞLER, ARA ÖZETLER, ANA NOKTAYI VURGULAMA, BİR ÖNCEKİ DERSE BAĞLAMA, GÜNCEL OLAYLARA BAĞLAMA, UYGUN ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNİ KULLANMAYA YER VERME

Branşlar	1		2		3		4		5		6		7		
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%	f	%	
Türkçe	E	46	57,54	36	45,0	65	81,3	50	62,5	62	77,5	61	76,3	58	72,5
	H	34	42,5	44	55,0	15	18,8	30	67,5	18	22,5	19	23,8	22	27,5
Matematik	E	78	86,7	60	66,7	73	81,1	33	36,7	46	51,1	56	62,2	63	70,0
	H	12	13,3	30	33,3	17	18,9	57	63,3	44	48,9	34	37,8	27	30,0
Sosyal Bilgiler	E	51	72,9	48	68,6	50	71,4	39	55,7	46	65,7	50	71,4	59	84,3
	H	19	27,1	22	31,4	20	28,6	31	44,3	24	34,3	20	28,6	11	15,7
Fen Bilgisi	E	51	56,7	43	47,8	62	68,9	28	31,1	41	45,6	50	55,6	44	48,9
	H	39	43,3	47	52,2	28	31,1	62	68,9	49	54,4	40	44,4	46	51,1
Yabancı Dil	E	27	90,0	26	86,7	29	96,7	20	66,7	23	76,7	21	70,0	26	86,7
	H	3	10,0	4	13,3	1	3,3	10	33,3	7	23,3	9	30,0	4	13,3
Din Kül.ve Ah. Bil.	E	28	70,0	21	42,5	33	82,5	14	35,0	12	30,0	25	62,5	30	75,0
	H	12	30,0	19	47,5	7	17,5	26	65,0	28	70,0	15	37,5	10	25,0
Resim-İş	E	20	66,7	17	56,7	16	53,3	24	80,0	19	63,3	23	76,7	18	60,0
	H	10	33,3	13	43,3	14	46,7	6	20,0	11	36,7	7	23,3	12	40,0
Müzik	E	13	65,0	8	40,0	4	20,0	2	10,0	8	40,0	12	60,0	14	70,0
	H	7	35,0	12	60,0	16	80,0	18	90,0	12	60,0	8	40,0	6	30,0
Bedен Eğitimi	E	24	80,0	26	86,7	27	90,0	27	90,0	28	93,3	26	86,7	26	86,7
	H	6	20,0	4	13,3	3	10,0	3	10,0	2	6,7	4	13,3	4	13,3
Toplam	E	338	70,4	285	59,4	359	74,8	237	49,4	285	59,4	324	67,5	338	70,4
	H	142	29,6	195	40,6	121	25,2	243	50,6	195	40,6	156	32,5	12	29,6
X ²		33,1		38,82		57,48		74,82		57,41		17,50		36,23	
Sd		8		8		8		8		8		8		8	
P		,00005		,00001		,00000		,00000		,00000		,02524		,00002	

E : EVET

H: HAYIR

E : EVET

H: HAYIR

E : EVET

H: HAYIR

1. İpuçları (Öğrenirken ne yapacağını bildirme)

2. Pekîştireçler (Davranışın tekrar yapılması için ödüllendirme)

3. Öğrenci katılımı

4. Dönüt-Düzeltilme (Öğrenciyi yaptıkları hakkında bilgi verme ve eksikliklerini tamamlamaya yardımcı etme)

5. Dikkat çekme

6. Motivasyon/güdüleme

7. Sevgi Eğitimi

ÇİZELGE 67- devam

Branşlar	8		9		10		11		12		13		TOPLAM		
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	F	X	
Türkçe	E	42	52,5	28	35,0	51	63,8	66	82,5	60	75,0	48	60,0	80	16,7
	H	38	47,5	52	65,0	29	36,3	14	17,5	20	25,0	32	40,0		64,7
Matematik	E	40	44,4	36	40,0	28	31,1	41	45,6	39	43,3	46	51,1	90	18,8
	H	50	55,6	54	60,0	62	68,9	49	54,4	51	56,7	44	48,9		53,0
Sosyal Bilgiler	E	34	48,6	44	62,9	41	58,6	53	75,7	40	57,1	39	55,7	70	14,6
	H	36	51,4	26	37,1	29	41,4	17	24,3	30	42,9	31	44,3		65,2
Fen Bilgisi	E	21	23,3	19	21,1	17	18,9	44	48,9	42	46,7	34	37,8	90	18,8
	H	69	76,7	71	78,9	73	81,1	46	51,1	48	53,3	56	62,2		42,4
Yabancı Dil	E	19	63,3	16	53,3	15	50,0	20	66,7	21	70,0	18	60,0	30	6,3
	H	11	36,7	14	46,7	15	50,0	10	33,3	9	30,0	12	40,0		72,0
Din Kült.ve Ah. Bil.	E	24	60,0	14	35,0	23	57,5	24	60,0	30	75,0	32	80,0	40	8,3
	H	16	40,0	26	65,0	17	42,5	16	40,0	10	25,0	8	20,0		58,8
Resim-İş	E	21	70,0	21	70,0	17	56,7	23	76,7	19	63,3	19	63,3	30	6,3
	H	9	30,0	9	30,0	13	43,3	7	23,3	11	36,7	11	36,7		65,9
Müzik	E	13	65,0	10	50,0	8	40,0	14	70,0	9	45,0	12	60,0	20	4,2
	H	7	35,0	10	50,0	12	60,0	6	30,0	11	55,0	8	40,0		48,8
Beden Eğitimi	E	18	60,0	19	63,3	19	63,3	18	60,0	17	56,7	21	70,0	30	6,3
	H	12	40,0	11	36,7	11	36,7	12	40,0	13	43,3	9	30,0		70,5
Toplam	E	232	48,3	207	43,1	219	45,6	303	63,1	277	57,7	269	56,0	480	100,
	H	248	41,7	273	56,9	261	54,4	177	36,9	203	42,3	211	44,0		60,1
X ²		38,01		47,97		56,92		40,06		30,40		26,24			
Sd		8		8		8		8		8		8			
P		,00001		,00000		,00000		,00000		,00018		,00095			

E : EVET

H : HAYIR

8. Gözden geçirme (Dersin başında konuyu kısaca özetleme)

9. Geçişler, ara özetler

10. Ana noktayı vurgulama

11. Hedef, davranışlar ve konuyu bir önceki dersle bağlama.

12. Hedef, davranışlar ve konuyu güncel olaylarla bağlama

13. Hedef, davranışlar ve konuyu uygun öğretin yöntemlerini kullanma

Çizelge 67’de görüldüğü gibi, ilköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %70,4’ü dersin işlenişi sırasında “ipuçlarına” yer verdiklerini belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde, Yabancı Dil branşındaki öğretmenlerin %90,0 ile en yüksek düzeyde, Fen Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %56,7 ile en düşük düzeyde dersin işlenişi sırasında ipuçlarına yer verdikleri görülmektedir.

$X^2= 33,1$, $P<0,05$ değeri incelendiğinde, branşlara göre “dersin işlenişi sırasında ipuçlarına yer verme” durumuna yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %70,4’ü dersin işlenişi sırasında “pekiştireçlere” yer verdiklerini belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde, Yabancı Dil ve Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin %86,7 ile en yüksek düzeyde, Müzik branşındaki öğretmenlerin %40,0 ile en düşük düzeyde uygulamada pekiştireçlere yer verdikleri görülmektedir.

$X^2= 38,82$; $P<0,05$ değeri incelendiğinde, branşlara göre “dersin işlenişi sırasında pekiştireçlere yer verme” durumuna yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %74,8’i dersin işlenişi sırasında “öğrenci katılmağına” yer verdikleri şekilde görüş belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde, Yabancı Dil branşındaki öğretmenlerin %96,7 ile en yüksek düzeyde, Müzik branşındaki öğretmenlerin %20,0 ile en düşük düzeyde dersin işlenişi sırasında öğrenci katılmağına sağladıkları görülmektedir.

$X^2= 57,48$, $P<0,05$ değeri incelendiğinde, branşlara göre “dersin işlenişi sırasında öğrenci katılmağına yer verme” durumuna yönelik anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %49,4’ü dersin işlenişi sırasında “dönüt ve düzeltmeye” yer verdiklerini belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin %90,0 ile en yüksek düzeyde, Müzik branşındaki öğretmenlerin %10,0 ile en düşük düzeyde uygulamada dönüt ve düzeltmeye yer verdikleri görülmektedir.

$X^2= 74,82$; $P<0,05$ değeri incelendiğinde, branşlara göre “dersin işlenişi sırasında dönüt ve düzeltmeye yer verme” durumuna yönelik anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %59,4'ü dersin işlenişi sırasında “dikkat çekme etkinliklerine” yer verdikleri şeklinde görüş belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin %93,3 ile en yüksek düzeyde, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %30,0 ile en düşük düzeyde dersin işlenişi sırasında dikkat çekme etkinliklerine yer verdikleri görülmektedir.

$X^2= 57,41$; $P<0,05$ değeri incelendiğinde, branşlara göre “dersin işlenişi sırasında dikkat çekme etkinliklerine” yer verme durumuna yönelik anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %67,5'i dersin işlenişi sırasında “güdülemeye” yer verdikleri şeklinde görüş belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin %86,7 ile en yüksek düzeyde, Fen Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %55,6 ile en düşük düzeyde uygulamada güdülemeye yer verdikleri görülmektedir.

$X^2= 17,6$; $P<0,05$ değeri incelendiğinde, branşlara göre “dersin işlenişi sırasında öğrenciyi güdüleme etkinliğine yer verme” durumuna yönelik anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %70,4'ü dersin işlenişi sırasında “sevgi eğitimine” yer verdiklerini belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Yabancı Dil ve Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin %86,7 ile en yüksek düzeyde, Fen Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %48,9 ile en düşük düzeyde dersin işlenişi sırasında sevgi eğitimine yer verdikleri görülmektedir.

$X^2= 36,23$, $P<0,05$ değeri incelendiğinde, branşlara göre “dersin işlenişi sırasında sevgi eğitimine yer verme” durumuna yönelik anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %48,3'ü dersin işlenişi sırasında “gözden geçirme” etkinliklerine yer verdiklerini belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Resim-İş branşındaki öğretmenlerin %70,0 ile en yüksek düzeyde, Fen Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %23,3 ile en düşük düzeyde uygulamada gözden geçirme etkinliklerine yer verdikleri görülmektedir.

$X^2= 38,01$, $P<0,05$ değeri incelendiğinde, branşlara göre “dersin işlenişi sırasında derste öğrenilecekleri gözden geçirmeye yer verme” durumuna yönelik anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %43,1'i dersin işlenişi sırasında "geçişler ve ara özetlere" yer verdiklerini belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde, Resim-İş branşındaki öğretmenlerin %70,0 ile en yüksek düzeyde, Fen Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %21,1 ile en düşük düzeyde dersin işlenişi sırasında geçişlere ve ara özetlere yer verdikleri görülmektedir.

$X^2= 47,97$, $P<0,05$ değeri incelendiğinde, branşlara göre "dersin işlenişi sırasında geçişler ve ara özetlere yer verme" durumuna yönelik anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %45,6'sı dersin işlenişi sırasında "ana noktayı vurgulamaya" yer verdiklerini belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde, Türkçe branşındaki öğretmenlerin %63,8 ile en yüksek düzeyde, Fen Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %18,9 ile en düşük düzeyde derste ana noktayı vurguladıkları görülmektedir.

$X^2= 56,92$, $P<0,05$ değeri incelendiğinde, branşlara göre "dersin işlenişi sırasında ana noktayı vurgulamaya yer verme" durumuna yönelik anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %63,1'i dersin işlenişi sırasında "öğrenilecekleri bir önceki derse bağlamaya" yer verdikleri şeklinde görüş belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde, Türkçe branşındaki öğretmenlerin %82,5 ile en yüksek düzeyde, Matematik branşındaki öğretmenlerin %45,6 ile en düşük düzeyde öğrenilecekleri bir önceki derse bağladıkları görülmektedir.

$X^2= 40,6$, $P<0,05$ değeri incelendiğinde, branşlara göre "dersin işlenişi sırasında öğrenilecekleri bir önceki derse bağlamaya yer verme" durumuna yönelik anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %57,7'si dersin işlenişi sırasında "güncel olaylara " yer verdikleri şeklinde görüş belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde, Türkçe, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %75,0 ile en yüksek düzeyde, Matematik branşındaki öğretmenlerin %43,3 ile en düşük düzeyde dersi güncel olaylara bağladıkları görülmektedir.

$X^2= 30,40$, $P<0,05$ değeri incelendiğinde, branşlara göre "dersin işlenişi sırasında güncel olaylara yer verme" durumuna yönelik anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %56,0'ı dersin işlenişi sırasında "uygun öğretim yöntemini" kullandıklarını belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdelerik

dağılımlar incelendiğinde, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %80,0 ile en yüksek düzeyde, Fen Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %37,8 ile en düşük düzeyde derse uygun öğretim yöntemini kullandıkları görülmektedir.

$X^2= 26,24$, $P<0,05$ değeri incelendiğinde, branşlara göre “dersin işlenişi sırasında uygun öğretim yöntemini kullanma” durumuna yönelik anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Çizelge 67’de de görüldüğü gibi, öğretmenlerin genel dağılım içerisinde %74,8’inin en fazla öğrenci katılmasını derslerinde sağlamaya çalıştıkları, öğretmenlerin %70,4’ünün ipuçları ve sevgi eğitimine, %67,5’inin güdüleme, %59,4’ünün pekiştireç verme ve dikkat çekme, %57,7’sinin hedef, davranışlar ve konuyu bir önceki derse bağlama, %56,0’inin hedef, davranışlar ve konuya uygun öğretim yöntemini kullanma, %47,4’inin dönüt ve düzeltme, %48,3’ünün gözden geçirme, %45,6’sının ana noktayı vurgulama, %43,1’inin geçişlere ve ara özetlere yer verdikleri görülmektedir.

Öğretmenlerin dersin işlenişi sırasında yer verdikleri değişkenler ve etkinlikler birlikte incelendiğinde, Yabancı Dil öğretmenlerinin tüm değişken ve etkinliklerden dersin işlenmesi sırasında öğrenci katılmasına (%96,7) en yüksek düzeyde, Türkçe öğretmenlerinin dönüt ve düzeltmeye (%10,0) en düşük düzeyde yer verdikleri görülmektedir. Branş öğretmenlerinin dersin işlenmesi sırasında tüm değişkenler ve etkinliklere yer verme oranları incelendiğinde, bu oranın %48,8 (Müzik) ile %72,0 (Yabancı dil) arasında değiştiği anlaşılmaktadır. Bu sonuca göre, tüm branşlarda öğretmenlerin öğretim sürecinde kullanılması gereken değişkenler ve etkinliklere yeterince yer vermedikleri söylenebilir. Bunun nedeni, öğretmenlerin tam öğrenme modelinde yer alan Programlı öğretim konusunda meslek bilgilerinin yeterli olmamasından, öğretmenlerin öğrenciye sadece bilgi aktarma ve “nasıl öğrenilirse öğrenilsin” gibi bir anlayışın öğretmenlerin düşüncesinde yer almış olmasından, bilginin kullanımına yer verme anlayışının göz ardı edilmiş olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Bu durum, öğretmenlerin hizmet öncesinde ve hizmet içinde bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alanlara yönelik etkin bir eğitimden geçirilmesini gerekli kılmaktadır.

Branş öğretmenlerinin uygulamada öncelikli olarak yer verdikleri değerlendirme şekillerine yönelik görüşleri Çizelge 68-74’de verilmiştir.

ÇİZELGE 68
UYGULAMADA ÖNCELİKLE ÖĞRENCİ BAŞARISINI DEĞERLENDİRMEYE YER VERME

Branşlar	D e r e c e l e m e														Toplam	
	1		2		3		4		5		6		7		f	%
Türkçe	24	30,0	12	15,0	12	15,0	11	13,8	6	7,5	0	,0	15	18,8	80	16,7
Matematik	74	82,2	6	6,7	1	1,1	4	4,4	3	3,3	0	,0	2	2,2	90	18,8
Sosyal Bilgiler	1	1,4	1	1,4	45	64,3	1	1,4	2	2,9	8	11,4	12	17,1	70	14,6
Fen Bilgisi	13	14,4	14	15,6	4	4,4	3	3,3	6	6,7	38	42,2	12	13,3	90	18,8
Yabancı Dil	13	43,3	5	16,7	4	13,3	4	13,3	2	6,7	1	3,3	1	3,3	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	2	5,0	1	2,5	30	75,0	1	2,5	3	7,5	1	2,5	2	5,0	40	8,3
Resim-iş	24	80,0	0	,0	0	,0	2	6,7	3	10,0	1	3,3	0	,0	30	6,3
Müzik	12	60,0	0	,0	2	10,0	3	15,0	2	10,0	0	,0	1	5,0	20	4,2
Beden Eğitimi	0	,0	0	,0	0	,0	4	13,3	2	6,7	17	56,7	7	23,3	30	6,3
Toplam	163	34,0	39	8,1	98	20,4	33	6,9	29	6,0	66	13,8	52	10,8	480	100,

$X^2 = 505,8$

Sd= 48

P= ,00000

Çizelge 68’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %34,0’ı “uygulamada öğrenci başarısını değerlendirmeye” birinci derecede öncelikle yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Türkçe (%30,0), Matematik (%82,2), Yabancı Dil (%43,3), Resim İş (%80,0) ve Müzik (%60,0) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Sosyal Bilgiler (%64,3) ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%75,0) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Fen Bilgisi (%42,2) ve Beden Eğitimi (%56,7) branşındaki öğretmenlerin ise altıncı derecede öncelikle öğrenci başarısını değerlendirmeyi tercih ettikleri görülmektedir.

Matematik branşındaki öğretmenlerin %82,2 ile birinci derecede en yüksek düzeyde uygulamada öğrenci başarısını değerlendirmeye yer verdikleri , Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin ise birinci derecede hiç yer vermedikleri görülmektedir.

$X^2=505,8$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “uygulamada öncelikle öğrenci başarısını değerlendirmeye” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 69
UYGULAMADA ÖNCELİKLE ÖĞRETME ETKİNLİĞİNİ DEĞERLENDİRMEYE YER VERME

Branşlar	D e r e c e l e m e														Toplam	
	1		2		3		4		5		6		7		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Türkçe	20	25,0	22	27,5	3	3,8	10	12,5	4	5,0	18	22,5	3	3,8	80	16,7
Matematik	0	,0	68	75,6	12	13,3	6	6,7	0	,0	0	,0	4	4,4	90	18,8
Sosyal Bilgiler	2	2,9	3	4,3	4	5,7	6	8,6	40	57,1	10	14,3	5	7,1	70	14,6
Fen Bilgisi	8	8,9	8	8,9	5	5,6	16	17,8	27	30,0	16	17,8	10	11,1	90	18,8
Yabancı Dil	4	13,3	14	46,7	3	10,0	5	16,7	1	3,3	3	10,0	0	,0	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	0	,0	0	,0	2	5,0	17	42,5	12	30,0	3	7,5	6	15,0	40	8,3
Resim-iş	0	,0	19	63,3	2	6,7	3	10,0	1	3,3	3	10,0	2	6,7	30	6,3
Müzik	1	5,0	2	10,0	0	,0	0	,0	2	10,0	3	15,0	12	60,0	20	4,2
Beden Eğitimi	1	3,3	0	,0	22	73,3	0	,0	2	6,7	5	16,7	0	,0	30	6,3
Toplam	36	7,5	136	28,3	53	11,0	63	13,1	89	18,5	61	12,7	42	8,8	480	100,

X2= 535,78

Sd= 48

P= ,00000

Çizelge 69'da görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %7,5'i "uygulamada öğretme etkinliğini değerlendirmeye" birinci derecede öncelikle yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde, Türkçe (%27,5), Matematik (%75,6), Yabancı Dil (%46,7) ve Resim İş (%63,3) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Beden Eğitimi (%73,3) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%42,5) branşındaki öğretmenlerin dördüncü derecede; Sosyal Bilgiler (%57,1) ve Fen Bilgisi (%30,0) branşındaki öğretmenlerin beşinci derecede; Müzik (%60,0) branşındaki öğretmenlerin ise yedinci derecede öncelikle uygulamada öğretme etkinliğini değerlendirmeyi tercih ettikleri görülmektedir.

Türkçe branşındaki öğretmenlerin %25,0 ile birinci derecede en yüksek düzeyde öğretme etkinliğini değerlendirmeye öncelikli olarak yer verdikleri; Matematik, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ve Resim-İş branşındaki öğretmenlerin ise birinci derecede hiç yer vermedikleri görülmektedir.

$X^2=335,78$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre "uygulamada öncelikle öğretme etkinliğini değerlendirmeye yer verme"ye yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 70
UYGULAMADA ÖNCELİKLE PROGRAM TASARISINI DEĞERLENDİRMEYE YER VERME

Branşlar	D e r e c e l e m e														Toplam	
	1		2		3		4		5		6		7		F	%
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	8	10,0	6	7,5	10	12,5	9	11,3	19	23,8	25	31,3	3	3,8	80	16,7
Matematik	2	2,2	3	3,3	63	70,0	7	7,8	2	2,2	8	8,9	5	5,6	90	18,8
Sosyal Bilgiler	4	5,7	4	5,7	5	7,1	39	55,7	9	12,9	2	2,9	7	10,0	70	14,6
Fen Bilgisi	7	7,8	10	11,1	11	12,2	25	27,8	9	10,0	13	14,4	15	16,7	90	18,8
Yabancı Dil	5	16,7	0	,0	6	20,0	7	23,3	8	26,7	4	13,3	0	,0	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	2	5,0	6	15,0	5	12,5	4	10,0	0	,0	18	45,0	5	12,5	40	8,3
Resim-iş	2	6,7	4	13,3	17	56,7	2	6,7	3	10,0	0	,0	2	6,7	30	6,3
Müzik	2	10,0	2	10,0	0	,0	4	20,0	10	50,0	1	5,0	1	5,0	20	4,2
Beden Eğitimi	0	,0	25	83,3	1	3,3	0	,0	0	,0	3	10,0	1	3,3	30	6,3
Toplam	32	6,7	60	12,5	118	24,6	97	20,2	60	12,5	74	15,4	39	8,1	480	100,

$X^2 = 453,56$

Sd= 48

P= ,00000

Çizelge 70’te görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %6,7’si “uygulamada program tasarısını değerlendirme”ye birinci derecede öncelikle yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Beden Eğitimi (%83,3) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Matematik (%70,0) ve Resim İş (%56,7) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Sosyal Bilgiler (%55,7) ve Fen Bilgisi (%27,8) branşındaki öğretmenlerin dördüncü derecede; Yabancı Dil (%26,7) ve Müzik (%50,0) branşındaki öğretmenlerin beşinci derecede; Türkçe (%31,3) ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%45,0) branşındaki öğretmenlerin ise altıncı derecede uygulamada program tasarısını değerlendirmeyi tercih ettikleri görülmektedir.

Yabancı Dil branşındaki öğretmenlerin %16,7 ile birinci derecede en yüksek düzeyde uygulamada program tasarısını değerlendirmeye yer verdikleri; Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin ise bu değerlendirmeye birinci derecede hiç yer vermedikleri görülmektedir.

$X^2=453,56$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “öğretmenlerin uygulamada öncelikle program tasarısını değerlendirme durumuna” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 71
DERSİN BAŞINDA ÖNCELİKLE ÖĞRENCİNİN BİLGİ DÜZEYİNİ
DEĞERLENDİRMEYE YER VERME

Branşlar	D e r e c e l e m e														Toplam	
	1		2		3		4		5		6		7			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Türkçe	16	20,0	8	10,0	9	11,3	16	20,0	26	32,5	5	6,3	0	,0	80	16,7
Matematik	1	1,1	6	6,7	3	3,3	61	67,8	3	3,3	6	6,7	10	11,1	90	18,8
Sosyal Bilgiler	3	4,3	50	71,4	6	8,6	4	5,7	3	4,3	1	1,4	3	4,3	70	14,6
Fen Bilgisi	3	3,3	4	4,4	36	40,0	17	18,9	19	21,1	9	10,0	2	2,2	90	18,8
Yabancı Dil	5	16,7	6	20,0	7	23,3	6	20,0	1	3,3	3	10,0	2	6,7	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	4	10,0	2	5,0	0	,0	8	20,0	12	30,0	7	17,5	7	17,5	40	8,3
Resim-iş	1	3,3	3	10,0	1	3,3	15	50,0	1	3,3	4	13,3	5	16,7	30	6,3
Müzik	0	,0	0	,0	12	60,0	2	10,0	1	5,0	1	5,0	4	20,0	20	4,2
Beden Eğitimi	26	86,7	0	,0	1	3,3	0	,0	1	3,3	0	,0	2	6,7	30	6,3
Toplam	59	12,3	79	16,5	75	15,6	129	26,9	67	14,0	36	7,5	35	7,3	480	100,

$X^2 = 581,89$

$Sd = 48$

$P = ,00000$

Çizelge 71’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %12,3’ü “ dersin başında öğrencinin bilgi düzeyini değerlendirmeye” birinci derecede öncelikle yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Beden Eğitimi (%86,7) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Sosyal Bilgiler (%71,4) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Fen Bilgisi (%40,0), Yabancı Dil (%23,3) ve Müzik (%60,0) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Matematik (%67,8) ve Resim İş (%50,0) branşındaki öğretmenlerin dördüncü derecede; Türkçe (%32,5) ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%30,0) branşındaki öğretmenlerin ise beşinci derecede öncelikle dersin başında öğrencinin bilgi düzeyini değerlendirmeyi tercih ettikleri görülmektedir.

Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin %86,7 ile birinci derecede en yüksek düzeyde dersin başında öğrencinin bilgi düzeyini değerlendirmeye yer verdikleri, Müzik branşındaki öğretmenlerin ise birinci derecede hiç yer vermedikleri görülmektedir.

$X^2=581,89$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “dersin başında öncelikle öğrencinin bilgi düzeyini değerlendirmeye yer verme” durumuna yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 72
DERSİN İŞLENİŞİ SIRASINDA ÖNCELİKLE NE KAZANILDIĞINI
DEĞERLENDİRMEYE YER VERME

Branşlar	D e r e c e l e m e														Toplam	
	1		2		3		4		5		6		7		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	10	12,5	23	28,8	0	,0	4	5,0	14	17,5	8	10,0	21	26,3	80	16,7
Matematik	3	3,3	0	,0	6	6,7	3	3,3	56	62,2	16	17,8	6	6,7	90	18,8
Sosyal Bilgiler	54	77,1	5	7,1	2	2,9	4	5,7	1	1,4	2	2,9	2	2,9	70	14,6
Fen Bilgisi	53	58,9	2	2,2	2	2,2	9	10,0	14	15,6	7	7,8	3	3,3	90	18,8
Yabancı Dil	3	10,0	0	,0	2	6,7	1	3,3	10	33,3	9	30,0	5	16,7	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	2	5,0	7	17,5	0	,0	10	25,0	4	10,0	3	7,5	14	35,0	40	8,3
Resim-iş	0	,0	4	13,3	2	6,7	1	3,3	22	73,3	0	,0	1	3,3	30	6,3
Müzik	0	,0	8	40,0	3	15,0	6	30,0	2	10,0	1	5,0	0	,0	20	4,2
Beden Eğitimi	0	,0	2	6,7	2	6,7	21	70,0	3	10,0	1	3,3	1	3,3	30	6,3
Toplam	125	26,0	51	10,6	19	4,0	59	12,3	126	26,3	47	9,8	53	11,0	480	100,

$X^2 = 530,95$

$Sd = 48$

$P = ,00000$

Çizelge 72’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %26,0’ı “dersin işlenişi sırasında öğrencilerin ne kazandığını değerlendirmeye” ilişkin birinci derecede öncelikle yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Sosyal Bilgiler (%77,1) ve Fen Bilgisi (%58,9) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Türkçe (%28,8) ve Müzik (%40,0) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Beden Eğitimi (%70,0) branşındaki öğretmenlerin dördüncü derecede; Matematik (%62,2), Yabancı Dil (%33,3) ve Resim İş (%73,3) branşındaki öğretmenlerin beşinci derecede; Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%35,0) branşındaki öğretmenlerin ise yedinci derecede öncelikle bu değerlendirmeyi tercih ettikleri görülmektedir.

Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenlerin %58,9 ile birinci derecede en yüksek düzeyde, dersin işlenişi sırasında öğrenciye ne kazandırıldığını değerlendirme etkinliklerine yer verdikleri, Resim-İş, Müzik ve Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin ise birinci derecede hiç yer vermedikleri görülmektedir.

$X^2=530,95$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında branşlara göre “dersin işlenişi sırasında öncelikle öğrencinin kazandığının değerlendirilmesi” durumuna yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 73
ÜNİTENİN SONUNDA ÖNCELİKLE HEDEFLERE NE KADAR
ULAŞILDIĞINI DEĞERLENDİRMEYE YER VERME

Branşlar	D e r e c e l e m e														Toplam	
	1		2		3		4		5		6		7		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	0	,0	0	,0	6	7,5	24	30,0	7	8,8	24	30,0	19	23,8	80	16,7
Matematik	4	4,4	5	5,6	0	,0	6	6,7	10	11,1	50	55,6	15	16,7	90	18,8
Sosyal Bilgiler	2	2,9	3	4,3	1	1,4	5	7,1	4	5,7	41	58,6	14	20,0	70	14,6
Fen Bilgisi	6	6,7	48	53,3	4	4,4	16	17,8	6	6,7	6	6,7	4	4,4	90	18,8
Yabancı Dil	0	,0	2	6,7	4	13,3	2	6,7	8	26,7	10	33,3	4	13,3	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	28	70,0	0	,0	3	7,5	0	,0	6	15,0	2	5,0	1	2,5	40	8,3
Resim-iş	0	,0	0	,0	5	16,7	3	10,0	0	,0	22	73,3	0	,0	30	6,3
Müzik	2	10,0	6	30,0	1	5,0	3	15,0	0	,0	8	40,0	0	,0	20	4,2
Beden Eğitimi	0	,0	2	6,7	1	3,3	2	6,7	20	66,7	2	6,7	3	10,0	30	6,3
Toplam	42	8,8	66	13,8	25	5,2	61	12,7	61	12,7	165	34,4	60	12,5	480	100,

$X^2=568,67$

Sd= 48

P= ,00000

Çizelge 73'te görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %8,8'i "ünitenin sonunda hedeflere ne kadar ulaşıldığını değerlendirmeye" birinci derecede öncelikle yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%70,0), branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Fen Bilgisi (%53,3) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Türkçe (%30,0) branşındaki öğretmenlerin dördüncü derecede; Beden Eğitimi (%66,7) branşındaki öğretmenlerin beşinci derecede; Matematik (%55,6), Sosyal Bilgiler (%58,6), Yabancı Dil (%33,3), Resim İş (%73,3) ve Müzik (%40,0) branşındaki öğretmenlerin ise altıncı derecede ünite sonu değerlendirmesini tercih ettikleri görülmektedir.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %70,0 ile birinci derecede en yüksek düzeyde ünitenin sonunda hedeflere ne kadar ulaşıldığını değerlendirmeye yer verdikleri, Türkçe, Yabancı Dil ve Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin ise birinci derecede hiç yer vermedikleri görülmektedir.

$X^2=568,67$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre "ünitenin sonunda hedeflere ne kadar ulaşıldığını değerlendirmeye yer verme" önceliğine yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 74
UYGULAMADA BELLİ BİR KAPSAM SONUNDA NE KAZANILDIĞINI
DEĞERLENDİRMEYE ÖNCELİKLE YER VERME

Branşlar	D e r e c e l e m e														Toplam	
	1		2		3		4		5		6		7		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	2	2,5	9	11,3	40	50,0	6	7,5	4	5,0	0	,0	19	23,8	80	16,7
Matematik	6	6,7	2	2,2	5	5,6	3	3,3	16	17,8	10	11,1	48	53,3	90	18,8
Sosyal Bilgiler	4	5,7	4	5,7	7	10,0	11	15,7	11	15,7	6	8,6	27	38,6	70	14,6
Fen Bilgisi	0	,0	4	4,4	28	31,1	4	4,4	9	10,0	1	1,1	44	48,9	90	18,8
Yabancı Dil	0	,0	3	10,0	4	13,3	5	16,7	0	,0	0	,0	18	60,0	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	2	5,0	24	60,0	0	,0	0	,0	3	7,5	6	15,0	5	12,5	40	8,3
Resim-iş	3	10,0	0	,0	3	10,0	4	13,3	0	,0	0	,0	20	66,7	30	6,3
Müzik	3	15,0	2	10,0	2	10,0	2	10,0	3	15,0	6	30,0	2	10,0	20	4,2
Beden Eğitimi	3	10,0	1	3,3	3	10,0	3	10,0	2	6,7	2	6,7	16	53,3	30	6,3
Toplam	23	4,8	49	10,2	92	19,2	38	7,9	48	10,0	31	6,5	199	41,5	480	100,

$X^2 = 299,69$

Sd= 48

P0 ,00000

Çizelge 74'te görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %48'i "uygulamada belli bir kapsam sonunda ne kazanıldığını değerlendirmeye" birinci derecede öncelikle yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelik dağılımlar incelendiğinde, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%60,0) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Türkçe (%50,0) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Müzik (%30,0) branşındaki öğretmenlerin altıncı derecede; Matematik (%53,3), Sosyal Bilgiler (%38,6), Fen Bilgisi (%48,9), Yabancı Dil (%60,0), Resim İş (%66,7) ve Beden Eğitimi (%53,3) branşındaki öğretmenlerin ise yedinci derecede öncelikle bu değerlendirmeyi tercih ettikleri görülmektedir.

Müzik branşındaki öğretmenlerin %15,0 ile birinci derecede en yüksek düzeyde uygulamada belli bir kapsam sonunda ne kazanıldığını değerlendirmeye yer verdikleri; Fen Bilgisi ve Yabancı Dil branşındaki öğretmenlerin ise birinci derecede hiç yer vermedikleri görülmektedir.

$X^2=299,69$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre "uygulamada belli bir kapsam sonunda ne kazanıldığını değerlendirilmeye yer verme" önceliğine yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Çizelge 68-74 birlikte incelendiğinde, öğretmenler uygulamada öğrenci başarısının öncelikli olarak değerlendirilmesine (%34,0) birinci derecede ve öncelikli olarak yer verirken; ne kazanıldığının değerlendirilmesine (%26,0) ikinci derecede, öğrencinin bilgi düzeyinin değerlendirilmesine (%12,3) üçüncü derecede, hedeflere ne kadar ulaşıldığının değerlendirilmesine (%8,8) dördüncü derecede, öğretme etkinliğinin değerlendirilmesine (%7,5) beşinci derecede, program tasarısının değerlendirilmesine (%6,7) altıncı derecede, belli bir kapsam sonunda ne kazanıldığının değerlendirilmesine (%4,8) yedinci derecede öncelikli olarak yer verdikleri görülmektedir.

Öğretmenlerin uygulamada program tasarısı değerlendirmeye (%6,7) altıncı derecede öncelikli olarak yer vermelerinin nedeni öğrencinin başarıya ulaşma derecesinin test edilmesi ile hedefe ulaşıldığı anlayışının öğretmen üzerinde etkin rol oynaması ve öğretmenin program tasarısı değerlendirmeye yönelik mesleki bilgisinin yeterli düzeyde olmamasından kaynaklandığı söylenebilir.

İlköğretim kurumlarının ikinci kademesinde görevli branş öğretmenlerin uygulama sonunda görülen aksaklıkları gidermeye yönelik yaptıkları çalışmalar ile ilgili görüşleri Çizelge 75'te verilmiştir.

ÇİZELGE 75
UYGULAMA SONUNDA GÖRÜLEN AKSAKLIKLARI GİDERMEYE
YÖNELİK ÇALIŞMALARIN YAPILMASI

Branşlar		Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
Türkçe	f	64	7	9	80
	%	80,0	8,8	11,3	16,7
Matematik	f	54	22	14	90
	%	60,0	24,4	15,6	18,8
Sosyal Bilgiler	f	16	49	5	70
	%	22,9	70,0	7,1	14,6
Fen Bilgisi	f	11	31	48	90
	%	12,2	34,4	53,3	18,8
Yabancı dil	f	18	8	4	30
	%	60,0	26,7	13,3	6,3
Din Kül. ve Ahlak. Bil.	f	7	29	4	40
	%	17,5	72,5	10,0	8,3
Resim-İş	f	22	8	0	30
	%	73,3	26,7	,0	6,3
Müzik	f	16	3	1	20
	%	80,0	15,0	5,0	4,2
Beden eğitimi	f	2	6	22	30
	%	6,7	20,0	73,3	6,3
Toplam	f	210	163	107	480
	%	43,8	34,0	22,3	100

$$X^2 = 253,40$$

$$Sd = 16$$

$$P = ,00000$$

Çizelge 75'te görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %43,'8 “uygulama sonunda görülen aksaklıkları gidermeye yönelik çalışma yaptıkları” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Türkçe ve Müzik branşındaki öğretmenlerin %80,0 ile en yüksek düzeyde, Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin %6,7 ile en düşük düzeyde uygulama sonunda görülen aksaklıkları gidermeye yönelik çalışma yaptıkları görülmektedir.

$X^2=253,40$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “uygulama sonunda görülen aksaklıkları gidermeye” yönelik çalışmaların yapılmasıyla ilgili olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Çizelge 76, öğretmenlerin program tasarısını uygulama süreci ile ilgili olarak sorulan sorulara verdikleri cevapları gösteren Çizelge 45-75'i özetlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çizelge 76, bazı sorularda öğretmenlerin tüm seçeneklere, bazı sorularda ise beklenen seçeneğe verdikleri cevaplar dikkate alınarak düzenlenmiştir.

ÇİZELGE 76

**ÖĞRETMENLERİN PROGRAM TASARISININ UYGULANMASI SÜRECİNDE
YER ALAN ETKİNLİKLER İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ**

Branşlar	Uygulamada						Uygulamada birinci derecede kullanılan eğitim materyalleri						
	Program tasarısına bağlı kalma	Kaynaklardan yararlanma	Araç gereçlerden yararlanma	Bireysel farklılıkları dikkate alma	Fırsat eğitimine yer verme	Toplam %	Ders kitapları	Yardımcı test kitapları	Öd'ler, tepegöz saydamları.	Başlık kaynak ansiklopediler	Okul ve ders program tasarı	Öğretmen kılavuz kitapları	Değerler
Türkçe	f	50	70	68	52	62	52	6	6	2	14	0	0
	%	62,5	87,5	85,0	65,0	77,5	75,5	7,5	7,5	2,5	17,5	0	0
Matematik	f	34	69	63	34	69	3	70	7	6	1	2	1
	%	37,8	76,7	70,0	37,8	76,7	3,3	77,8	7,8	6,5	1,1	2,2	1,1
Sosyal Bilgiler	f	10	41	37	51	44	8	1	2	52	4	1	2
	%	14,3	58,6	52,9	72,9	62,9	11,4	1,4	2,9	74,3	5,7	1,4	2,9
Fen Bilgisi	f	39	63	39	38	41	62	6	6	8	3	4	1
	%	43,3	70,0	43,3	42,2	45,6	68,9	6,7	6,7	8,9	3,3	4,4	1,1
Yabancı Dil	f	11	12	13	7	18	10	5	2	1	5	3	3
	%	36,7	40,0	43,3	23,3	60,0	33,3	16,7	6,7	3,3	16,7	13,3	10,0
Din Kült. ve Ahlak Bilgisi	f	8	10	0	28	29	26	0	0	3	1	7	3
	%	20,8	25,0	0	70,0	72,5	65,0	0	0	7,5	2,5	17,5	7,5
Resim-İş	f	13	16	23	16	23	2	2	1	24	0	0	1
	%	43,3	53,3	76,7	53,3	76,7	6,7	6,7	3,3	80,0	0	0	3,3
Müzik	f	0	2	0	5	5	0	1	2	1	1	15	0
	%	0	10,0	0	25,0	25,0	0	5,0	10,0	5,0	5,0	75,0	0
Beden	f	3	0	12	24	23	0	3	1	0	2	24	0
	%	10,0	0	40,0	80,0	76,7	0	10,0	3,3	0	6,7	80,0	0
Toplam	f	168	283	255	255	314	163	94	27	97	31	57	11
	%	35,0	59,0	53,1	53,1	65,4	47,6	19,6	5,6	20,2	6,5	11,9	2,3

ÇİZELGE 76 -devam

Branşlar	Uygulamada birinci derecede kullanılan yöntem ve teknikler														Dersin işlenişinde yer verilen etkinlikler										Yüzdeliklerin ort.	
	Değişkenler														Etkinlikler											
	Diz anla- tım.	Soru cevap	Bilim araş.	Yap. yaşa. Öğren	Dratiz etme	Gösterip yptırma	Tar- tışma	Deney	Küme ve grup çalış.	İp uçları	Pekişti reç	Katıl ganlık	Dönüt Dü- zelt.	Dik- kat çekme	Güdü lene	Sevgi eğit- mi	Göz- geür me	Geçiş ara özet	Ana nok	Ön. ders bağ.	Gün- cele bağ.	Uy- yönt. kullian	Toplam tasarısı	Prog. laya çabına		Tamam
Türkçe	f	22	38	6	6	2	0	0	6	46	36	65	50	62	61	58	42	28	51	66	60	48		8	64	
	%	27,5	47,5	7,5	7,5	2,5	0	0	7,5	57,4	45,0	81,3	62,5	77,5	76,3	72,5	52,5	35,0	63,8	82,5	75,0	60,0	64,7	10,0	80,0	46,03
Matematik	f	0	80	0	0	0	7	3	3	78	60	73	33	46	56	63	40	36	28	41	39	46		2	54	
	%	0	88,9	0	0	0	7,8	3,3	3,3	86,7	66,7	81,1	36,7	51,1	62,2	70,0	44,4	40,0	31,1	45,6	43,3	51,1	53,0	2,2	60,0	34,86
Sosyal Bil	f	61	3	3	2	0	1	0	0	51	48	50	39	46	50	59	34	44	41	53	40	39		4	16	
	%	87,1	4,3	4,3	2,9	0	1,4	0	0	72,9	68,6	71,4	55,7	65,7	71,4	84,3	48,6	62,9	58,6	75,7	57,1	55,7	65,2	5,7	22,9	30,05
Fen Bilgisi	f	2	7	2	3	4	1	5	62	4	43	62	28	41	50	44	21	19	17	44	42	34		7	11	
	%	2,2	7,8	2,2	3,3	4,4	1,1	5,6	68,9	4,4	47,8	68,9	31,1	45,6	55,6	48,9	23,3	21,1	18,9	48,9	46,7	37,8	42,4	7,8	12,2	22,98
Yabancı Dil	f	9	16	1	2	0	0	0	0	27	26	29	20	23	21	26	19	16	15	20	21	18		5	18	
	%	30,0	53,3	3,3	6,7	0	0	0	0	90,0	86,7	96,7	66,7	76,7	70,0	86,7	63,3	53,3	50,0	66,7	70,0	60,0	72,0	16,7	60,0	37,26
Din. Kül.	f	30	0	1	0	3	3	0	0	28	21	33	14	12	25	30	24	14	23	24	30	32		2	7	
	%	75,0	0	2,5	0	7,5	7,5	0	0	70,0	42,5	82,5	35,0	30,0	62,5	75,0	60,0	35,0	57,5	60,0	75,0	80,0	58,8	5,0	17,5	26,48
Resim-İş	f	0	0	0	27	0	1	0	3	20	17	16	24	19	23	18	21	21	17	23	19	19		2	22	
	%	0	0	0	90,0	0	3,3	0	10,0	66,7	56,7	53,3	80,0	63,3	76,7	60,0	70,0	70,0	56,7	76,7	63,3	63,3	65,9	6,7	73,3	46,08
Müzik	f	1	14	0	0	2	1	0	0	13	8	4	2	8	12	14	13	10	8	14	9	12		2	16	
	%	5,0	70,0	0	0	10,0	5,0	0	0	65,0	40,0	20,0	10,0	40,0	60,0	70,0	65,0	50,0	40,0	70,0	45,0	60,0	48,8	10,0	80,0	31,80
Beden Eğt.	f	0	0	2	27	0	0	1	1	24	26	27	27	28	26	26	18	19	19	18	17	21		0	2	
	%	0	0	6,7	90,0	0	0	3,3	3,3	80,0	86,7	90,0	90,0	93,3	86,7	86,7	60,0	63,3	63,3	60,0	56,7	70,0	70,5	0	6,7	32,25
Toplam	f	125	158	15	67	11	9	9	70	338	285	359	237	285	324	338	232	207	219	303	277	269		32	210	
	%	26,0	32,9	3,1	14,0	2,3	1,9	1,9	14,6	70,4	59,4	74,8	49,4	59,4	67,5	70,4	48,3	43,1	45,6	63,1	57,7	56,0	60,1	6,7	43,8	34,08

Çizelge 76'da görüldüğü gibi, öğretmenlerin %35,0'ı uygulamada program tasarılarına bağlı kaldıklarını, %59,0'ı ders kitabı dışındaki kaynaklardan, %53,1'i araç-gereç ve materyallerden yararlandıklarını, %53,1'i bireysel farklılıkları dikkate aldıklarını ve %65,4'ü fırsat eğitimine yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin genel dağılım içerisinde ancak %47,6'sının eğitim öğretim ortamında program tasarılarına bağlı kalma, kaynak, araç ve gereçlerden yararlanma, bireysel farklılıkları dikkate alma ve fırsat eğitimine yer verme davranışını gösterdikleri görülmektedir.

Branşlara göre yüzdeler dağılım ortalamaları incelendiğinde, Türkçe branşındaki öğretmenlerin %75,5 ile en yüksek düzeyde; Müzik branşındaki öğretmenlerin ise %12,0 ile en düşük öğretim ortamında program tasarılarına bağlı kalma, kaynak, araç ve gereçlerden yararlanma, bireysel farklılıkları dikkate alma ve fırsat eğitimine yer verdikleri görülmektedir. Müzik branşındaki öğretmenlerin diğer branşlara göre düşük düzeyde davranış göstermelerinin nedeni; bu branş öğretmenlerinin bireysel farklılıkları dikkate almadan grup etkinliği içerisinde davranış göstermelerinden ve bu etkinliklerle hedefe ulaşılacağı anlayışının rol oynamasından ve dersin işlenişinde öğretim için gerekli olan araç ve gereçlerin teminindeki güçlüklerden kaynaklanmış olabileceği söylenebilir.

Öğretmenlerin uygulamada birinci derecede kullandıkları öğretim materyallerinin başında ders kitapları (%34,0) gelmektedir. Öğretmenlerin %20,2'si konu ile ilgili basılı kaynaklar ve ansiklopediler, %19,6'sı sınava hazırlayıcı test kitapları, %11,9'u öğretmen kılavuz kitapları, %6,5'i okul ve ders program tasarısı, %5,6'sı CD'ler, tepegöz saydamları, %2,3'ü de dergileri izlemektedir.

Genel dağılım içerisinde, öğretmenlerin ders kitaplarından öncelikle yararlanmalarının temelinde, materyal hazırlamada ihtiyaç duyulan mekanların olmaması, öğretmenlerin ders kitabına bağlı kalmanın öğretim hizmetinin yerine getirilmesi için yeterli bir çalışma olduğu yönündeki düşüncesi, kaynakların yetersiz olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Bu durum, okullara gerekli mekanların yapılmasını ve öğretmenlere bu konularla ilgili eğitici çalışmaların sunulmasını, gerekli kılmaktadır.

Öğretmenlerin uygulamada öncelikli olarak kullandıkları yöntem ve tekniklerin yüzdeler dağılımları incelendiğinde, branş öğretmenlerinin %26,6'sının düz anlatımdan, %32,9'unun soru-cevaptan, %3,1'inin bilimsel araştırmadan, %14,0'ının yaparak yaşayarak öğrenmeden, %2,3'ünün dramatize etmeden, %1,9'unun gösterip yaptırmadan, %1,9'unun tartışmadan, %14,6'sının deneyden, %3,5'inin grup ve küme çalışmasından yararlandıkları görülmektedir.

Öğretmenler öğretim yöntem ve tekniklerinden öncelikle yararlanma önceliğinin %32,9 ile soru-cevaptan öncelikle yararlanmaktadır.

Yüzdeler dağılımlar dikkate alındığında soru-cevaptan sonra %26,0 ile düz anlatım yönteminin ikinci sırada yer aldığı görülmektedir. Diğerlerinin kullanılma oranlarında önemli bir farkın olmaması dikkat çekicidir. Bu bakış açısının nedenin, öğretmenlerin öğretme -öğrenme etkinliğini yürütmede hedeflerde yer alan özellikleri etkili ve ekonomik olarak yerine getirme, öğrenme fırsatlarını düzenleme kriterlerine göre hazırlama, yöntemleri hedeflere uygun olarak seçme ve kullanma konularında mesleki bilgilerinin yeterli olmamasından kaynaklandığı söylenebilir.

Öğretmenlerin dersin işlenişi sırasında yer verdikleri değişkenler ve etkinliklerin yüzdeler dağılımları incelendiğinde, öğretmenlerin, %70,4'ünün ipuçlarına, %59,4'ünün pekiştireçlere, %74,8'inin öğrenci katılma oranına, %49,4'ünün dönüt-düzeltilmeye, %59,4'ünün dikkat çekmeye, %43,1'inin geçiş ve ara özetlere, %45,6'sının ana noktayı vurgulamaya, %63,1'inin hedef, davranışlar ve konuyu bir önceki dersle bağlamaya, %57,7'sinin konuyu güncel olaylara bağlamaya, %56,0'ının uygun öğretim yöntemlerini kullanmaya yer verdikleri görülmektedir.

Öğretmenlerin genel dağılım içerisinde ancak %60,1'i belirlenen değişken ve etkinliklere yer vermektedir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Yabancı Dil branşındaki öğretmenlerin % 72,0 ile en yüksek düzeyde, Fen Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %42,4 ile en düşük düzeyde değişkenler ve etkinlikleri uyguladıkları görülmektedir.

Fen Bilgisi branşındaki öğretmenlerin değişkenler ve etkinlikleri kullanma oranlarındaki düşüklüğün nedeni, bu alan öğretmenlerinin eğitim durumunu düzenlemede yeterli olmamalarından, program içeriğinin sınıf seviyesinin üzerinde hazırlanmış olmasından, hazırlanan program tasarılarının uygulama tutarlılığının düşük olmasından kaynaklanmış olabileceği söylenebilir.

Öğretmenler uygulamada %6,7 düzeyinde program tasarımının değerlendirilmesine öncelikli olarak yer verdiklerini belirtmişlerdir. Eğitim sistemimizde uygulanmak üzere okullara gönderilen program tasarılarında yer alan içeriğin öğrenciye kazandırılması amaçlanmıştır. Öğretmen kendini, program tasarımında yer alan içeriği öğrenciye aktarmak durumunda hissetmektedir. Bu bakış açısı içerisinde bilgilerin aktarılması ve ezberlenen bilgilerin test edilmesi öğretmen için hedefe ulaşma (programı gerçekleştirme-değerlendirme) olarak görülmektedir.

Öğretmenlerin %43,8'i uygulama sonunda görülen aksaklıkları gidermeye yönelik tamamlayıcı çalışmaya yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Türkçe ve Müzik branşındaki öğretmenlerin %80,0 ile en yüksek. Beden eğitimi branşındaki öğretmenlerin %6,7 ile en düşük düzeyde uygulama sonunda görülen aksaklıkları gidermeye yönelik tamamlayıcı çalışmalara yer verdikleri görülmektedir. Beden eğitimi branşındaki öğretmenlerin düşük düzeyde davranış göstermelerinin nedeni, bilgi düzeyinde yer alan hedeflerin teorik olarak test edilmesi ve başarının buna göre ölçülmesini mevcut uygulamada kriter olarak düşünülmemesinden ve becerilerin geliştirilmesinin sadece hedeflenmiş olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Program tasarısı uygulama etkinliklerine yönelik olarak sorulan 14 soruya verilen cevapların yüzdeler ortalaması incelendiğinde; branş öğretmenlerinin ancak %34,8'inin uygulamada gerekli etkinliklere yer verdiği görülmektedir. Branşlara göre büyük farklılıklar görülmemekle birlikte, Resim-İş öğretmenleri %46,8 ile en yüksek düzeyde, Fen Bilgisi öğretmenleri %22,9 ile en düşük düzeyde uygulamaları istenilen nitelikte gerçekleştirmektedir.

Öğretmenlerin uygulamalarını istenilen nitelikte gerçekleştirmelerini sağlamak için, program tasarısının uygulanmasında işe koşulması gereken, etkili öğretim ve öğrenme yol ve yöntemleri konusunda yetiştirilmeleri gerekmektedir.

Öğretmenlerin Program Tasarısı Değerlendirme Sürecinde Yer Alan Etkinlikler ile İlgili Görüşleri

Araştırmanın 4. Alt problemi olan "İlköğretim kurumlarının 2. Kademesinde farklı branşlarda görevli öğretmenlerin program tasarısı değerlendirme sürecinde yer alan etkinlikler ile ilgili görüşleri nelerdir?" sorusuna cevap aramak üzere ankette yer alan sorularla ilgili veriler Çizelge 77-95 de verilmiştir.

İlköğretim kurumlarının 2. Kademesinde görevli branş öğretmenlerinin "değerlendirmede öncelikli olarak hangi tür ölçme araçlarını hazırlanmaya yer verdiklerine" yönelik görüşleri Çizelge 77-80 de verilmiştir.

ÇİZELGE 77
ÖLÇME ARAÇLARININ HAZIRLANMASINDA ÖNCELİKLE
DOĞAL GÖZLEM FİŞLERİNE YER VERME

Branşlar	D e r e c e l e m e								Toplam	
	1		2		3		4		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	20	25,0	10	12,5	23	28,8	27	33,8	80	16,7
Matematik	5	5,6	11	12,2	21	23,3	53	58,9	90	18,8
Sosyal Bilgiler	3	4,3	4	5,7	7	10,0	56	80,0	70	14,6
Fen Bilgisi	21	23,3	9	10,0	26	28,9	34	37,8	90	18,8
Yabancı Dil	3	10,0	2	6,7	12	40,0	13	43,3	30	6,3
Din Kül.ve Ah.Bil..	4	10,0	5	12,5	26	65,0	5	12,5	40	8,3
Resim-ış	26	86,7	0	,0	1	3,3	3	10,0	30	6,3
Müzik	2	10,0	5	25,0	9	45,0	4	20,0	20	4,2
Beden Eğitimi	0	,0	24	80,0	1	3,3	5	16,7	30	6,3
Toplam	84	17,5	70	14,6	26	26,3	200	41,7	480	100,

$$X^2=312,02$$

$$Sd=24$$

$$P=,00000$$

Çizelge 77’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %17,5’i değerlendirmede birinci derecede öncelikli olarak ölçme araçlarından doğal gözlem fişlerine yer verdikleri şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Resim-İş (%86,7) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Beden Eğitimi (%80,0) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Yabancı Dil (%40,0), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%65,0) ve Müzik (%45,0) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Türkçe (%33,8) Matematik (%58,9), Sosyal Bilgiler (%80,0) ve Fen Bilgisi (%37,8) branşındaki öğretmenlerin dördüncü derecede değerlendirmede doğal gözlem fişlerini öncelikle tercih ettikleri görülmektedir.

Resim-İş branşındaki öğretmenlerin %85,7 ile birinci derecede en yüksek düzeyde ölçme araçlarının hazırlanmasında doğal gözlem fişlerine yer verdikleri, Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin ise hiç yer vermedikleri görülmektedir.

$X^2=312,02$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “öğretmenlerin ölçme araçlarını hazırlamada doğal gözlem fişlerine yer verme” önceliğine yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 78
ÖLÇME ARAÇLARININ HAZIRLANMASINDA
ÖNCELİKLE YAZILI SINAVA YER VERME

Branşlar	D e r e c e l e m e								Toplam	
	1		2		3		4		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	41	51,3	23	28,8	11	13,8	5	6,3	80	16,7
Matematik	83	92,2	1	1,1	0	,0	6	6,7	90	18,8
Sosyal Bilgiler	66	94,3	1	1,4	0	,0	3	4,3	70	14,6
Fen Bilgisi	60	66,7	8	8,9	12	13,3	10	11,1	90	18,8
Yabancı Dil	17	56,7	10	33,3	2	6,7	1	3,3	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	32	80,0	5	12,5	1	2,5	2	5,0	40	8,3
Resim-iş	1	3,3	4	13,3	20	6,7	5	16,7	30	6,3
Müzik	0	,0	3	15,0	3	15,0	14	70,0	20	4,2
Beden Eğitimi	2	6,7	4	13,3	20	66,7	4	13,3	30	6,3
Toplam	302	62,9	59	12,3	69	14,4	50	10,4	480	100,

$$X^2=336,74$$

$$Sd=24$$

$$P=,00000$$

Çizelge 78'de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %62,9'u birinci derecede öncelikli olarak ölçme araçlarının hazırlanmasında yazılı sınava yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Türkçe (%51,3), Matematik (%92,2), Sosyal Bilgiler (%94,3), Fen Bilgisi (%66,7), Yabancı Dil (%56,7) ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%80,0) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Beden Eğitimi (%66,7) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Resim İş (%16,7) ve Müzik (%70,0) branşındaki öğretmenlerin ise dördüncü derecede ölçme araçlarının hazırlanmasında yazılı sınavı öncelikle tercih ettikleri görülmektedir.

Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenlerin %94,3 ile birinci derecede en yüksek düzeyde ölçme araçlarının hazırlanmasında yazılı sınava yer verdikleri, Müzik branşındaki öğretmenlerin ise birinci derecede yazılı sınava hiç yer vermedikleri görülmektedir.

$X^2=336,74$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre "ölçme araçlarının hazırlanmasında yazılı sınava yer verme önceliğine" yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 79
ÖLÇME ARAÇLARININ HAZIRLANMASINDA
ÖNCELİKLE SÖZLÜ SINAVA YER VERME

Branşlar	D e r e c e l e m e								Toplam	
	1		2		3		4		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	3	3,8	27	33,8	38	47,5	12	15,0	80	16,7
Matematik	10	11,1	0	,0	78	86,7	2	2,2	90	18,8
Sosyal Bilgiler	4	5,7	3	4,3	63	90,0	0	,0	70	14,6
Fen Bilgisi	27	30,0	6	6,7	54	60,0	3	3,3	90	18,8
Yabancı Dil	2	6,7	12	40,0	14	46,7	2	6,7	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	9	22,5	3	7,5	28	70,0	0	,0	40	8,3
Resim-iş	5	16,5	2	6,7	23	76,7	0	,0	30	6,3
Müzik	0	,0	0	,0	4	20,0	16	80,0	20	4,2
Beden Eğitimi	3	10,0	0	,0	0	,0	27	90,0	30	6,3
Toplam	63	13,1	53	11,0	302	62,9	62	12,9	480	100,

$$X^2=403,78$$

$$Sd=24$$

$$P=,00000$$

Çizelge 79’da görüldüğü gibi İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %13,1’i “Değerlendirmede birinci derecede öncelikli olarak ölçme araçlarından sözlü sınava yer verdikleri” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Türkçe (%47,5), Matematik (%86,7), Sosyal Bilgiler (%90,0), Fen Bilgisi (%60,0), Yabancı Dil (%46,7), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%70,0) ve Resim İş (%76,7) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Müzik (%80,0) ve Beden Eğitimi (%90,0) branşındaki öğretmenlerin ise dördüncü derecede sözlü sınavı öncelikle tercih ettikleri görülmektedir.

Fen Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %30,0 ile birinci derecede en yüksek düzeyde ölçme araçlarının hazırlanmasında sözlü sınava yer verdikleri, Müzik branşındaki öğretmenlerin ise birinci derecede hiç yer vermedikleri görülmektedir.

$X^2=403,78$. değeri dikkate alındığında, branşlara göre “ölçme araçlarının hazırlanmasında sözlü sınavlara yer verme önceliğine” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 80
ÖLÇME ARAÇLARININ HAZIRLANMASINDA ÖNCELİKLE
OBJEKTİF TEST TEKNİKLERİNE YER VERME

Branşlar	D e r e c e l e m e								Toplam	
	1		2		3		4		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	19	23,8	9	11,3	7	8,8	45	56,3	80	16,7
Matematik	69	76,7	0	,0	0	,0	21	23,3	90	18,8
Sosyal Bilgiler	60	85,7	2	2,9	1	1,4	7	10,0	70	14,6
Fen Bilgisi	46	51,1	19	21,1	6	6,7	19	21,1	90	18,8
Yabancı Dil	4	13,3	4	13,3	8	26,7	14	46,7	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	10	25,0	2	5,0	4	10,0	24	60,0	40	8,3
Resim-iş	7	23,3	3	10,0	3	10,0	17	56,7	30	6,3
Müzik	8	40,0	8	40,0	2	10,0	2	10,0	20	4,2
Beden Eğitimi	9	30,0	2	6,7	1	3,3	18	60,0	30	6,3
Toplam	232	48,3	49	10,2	32	6,7	167	34,8	480	100,

$$X^2=188,51$$

$$Sd=24$$

$$P=,00000$$

Çizelge 80’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %48,3’ü, “Değerlendirmede birinci derecede öncelikli olarak ölçme araçlarının hazırlanmasında objektif test tekniklerine yer verdikleri” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Matematik (%76,7), Sosyal Bilgiler (%85,7), Fen Bilgisi (%51,1) ve Müzik (%40,0) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede, Türkçe (%56,3), Yabancı Dil (%46,7), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%60,0), Resim İş (%56,7) ve Beden Eğitimi (%60,0) branşındaki öğretmenlerin ise dördüncü derecede objektif test tekniklerini öncelikle tercih ettikleri görülmektedir.

Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenlerin %85,7 ile birinci derecede en yüksek düzeyde ölçme araçlarının hazırlanmasında objektif test tekniklerine yer verdikleri, Resim-iş branşındaki öğretmenlerin %23,3 ile en düşük düzeyde objektif test tekniklerini kullandıkları görülmektedir.

$X^2=188,51$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “ölçme araçlarının hazırlanmasında objektif test tekniklerine yer verme önceliğine” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin genel dağılım içerisinde değerlendirme sürecinde öncelikli olarak hangi tür ölçme araçlarını hazırladıklarına yönelik olarak verdikleri cevaplarda, yazılı sınavlara (%62,9) birinci derecede, objektif test tekniklerine (%48,3) ikinci derecede, doğal gözlem fişlerine (%17,5) üçüncü derecede, sözlü sınavlara (%13,1) dördüncü derecede yer verdikleri görülmektedir.

Bu sonuçların öğretmenlerin genelde ölçme araçlarını hazırlamada ön hazırlık yapmadan, bir veya bir kaç soru ile hedefe ulaşma düzeyini belirleyebileceklerini ümit etmeleri, test tekniklerine yönelik bir değerlendirmenin kendilerine güçlükler yaratacağını düşünmeleri, Ölçme ve Değerlendirme etkinliğine yönelik hizmet öncesinde ve hizmet içinde yeterli eğitim alamadıklarından kaynaklanmış olduğu söylenebilir.

İlköğretim kurumlarının 2. Kademesinde görevli branş öğretmenlerinin ölçme araçlarında öncelikli olarak soru türlerinden hangilerine yer verdiklerine ilişkin görüşleri Çizelge 81-86 da verilmiştir.

ÖLÇME ARAÇLARINDA ÖNCELİKLE DOĞRU-YANLIŞ SORULARA YER VERME
ÇİZELGE 81

Branşlar	D e r e c e l e m e												Toplam	
	1		2		3		4		5		6			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Türkçe	13	16,3	8	10,0	26	32,5	16	20,0	9	11,3	8	10,0	80	16,7
Matematik	8	8,9	6	6,7	59	65,6	10	11,1	6	6,7	1	1,1	90	18,8
Sosyal Bilgiler	11	15,7	49	70,0	4	5,7	3	4,3	2	2,9	1	1,4	70	14,6
Fen Bilgisi	5	5,6	26	28,9	6	6,7	4	4,4	43	47,8	6	6,7	90	18,8
Yabancı Dil	8	26,7	4	13,3	7	23,3	5	16,7	4	13,3	2	6,7	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	0	,0	23	57,5	4	10,0	7	17,5	2	5,0	4	10,0	40	8,3
Resim-iş	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	30	6,3
Müzik	0	,0	2	10,0	0	,0	0	,0	15	75,0	3	15,0	20	4,2
Beden Eğitimi	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	30	6,3
Toplam	45	9,4	118	24,6	106	22,1	45	9,4	81	16,9	85	17,7	480	100,

$X^2 = 674,85$

$Sd = 40$

$P = ,00000$

Çizelge 81’de görüldüğü gibi İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %9,4’ü “ölçme araçlarında doğru-yanlış tipi sorulara” birinci derecede yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Yabancı Dil (%26,7) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Sosyal Bilgiler (%70,0) ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%57,5) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Türkçe (%32,5) ve Matematik (%65,6) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Fen Bilgisi (%47,8) ve Müzik (%75,0) branşındaki öğretmenlerin beşinci derecede; Resim İş ve Beden Eğitimi (%100,0) branşındaki öğretmenlerin ise altıncı derecede öncelikle doğru yanlış tipi soruları kullanmayı tercih ettikleri görülmektedir.

Yabancı Dil branşındaki öğretmenlerin %26,7 ile birinci derecede en yüksek düzeyde ölçme araçlarını hazırlamada doğru-yanlış tipi sorulara yer verdikleri; Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Resim-İş, Müzik ve Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin ise birinci derecede hiç yer vermedikleri görülmektedir.

$X^2=674,85$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “ölçme araçlarında doğru-yanlış tip sorulara yer verme önceliğine” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÖLÇME ARAÇLARINDA ÖNCELİKLE KISA CEVAPLI SORULARA YER VERME
ÇİZELGE 82

Branşlar	D e r e c e l e m e												Toplam	
	1		2		3		4		5		6			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Türkçe	18	22,5	38	47,5	4	5,0	8	10,0	4	5,0	8	10,0	80	16,7
Matematik	2	2,2	75	83,3	0	,0	4	4,4	4	4,4	5	5,6	90	18,8
Sosyal Bilgiler	1	1,4	43	61,4	1	1,4	0	,0	3	4,3	22	31,4	70	14,6
Fen Bilgisi	3	3,3	51	56,7	10	11,1	12	13,3	2	2,2	12	13,3	90	18,8
Yabancı Dil	6	20,0	5	16,7	6	20,0	6	20,0	4	13,3	3	10,0	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	21	52,5	0	,0	6	15,0	9	22,5	2	5,0	2	5,0	40	8,3
Resim-iş	0	,0	30	100,0	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	30	6,3
Müzik	2	10,0	16	80,0	0	,0	1	5,0	0	,0	1	5,0	20	4,2
Beden Eğitimi	0	,0	30	100,0	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	30	6,3
Toplam	53	11,0	288	60,0	27	5,6	40	8,3	19	4,0	53	11,0	480	100,

$X^2 = 271,79$

$Sd = 40$

$P = ,000000$

Çizelge 82’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %11,0’ı “ölçme araçlarında kısa cevaplı soru tiplerine” birinci derecede öncelikle yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%52,5) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Türkçe (%47,5), Matematik (%83,3), Sosyal Bilgiler (%61,4), Fen Bilgisi (%56,7), Resim İş ve Beden Eğitimi (%100,0) ve Müzik (%80,0) branşındaki öğretmenlerin ise ikinci derecede öncelikle ölçme araçlarında kısa cevaplı soruları tercih ettikleri görülmektedir.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %52,5 ile birinci derecede en yüksek düzeyde ölçme araçlarında kısa cevaplı sorulara yer verdikleri; Resim-İş ve Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin ise kısa cevaplı sorulara birinci derecede hiç yer vermedikleri görülmektedir.

$X^2=271,79$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “ölçme araçlarında kısa cevaplı sorulara yer verme önceliğine” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 83
ÖLÇME ARAÇLARINDA ÖNCELİKLE DOLDURMALI SORULARA YER VERME

Branşlar	D e r e c e l e m e												Toplam	
	1		2		3		4		5		6		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	10	12,5	0	,0	19	23,8	28	35,0	21	26,3	2	2,5	80	16,7
Matematik	6	6,7	3	3,3	54	60,0	7	7,8	12	13,3	8	8,9	90	18,8
Sosyal Bilgiler	60	85,7	0	,0	3	4,3	2	2,9	4	5,7	1	1,4	70	14,6
Fen Bilgisi	9	10,0	23	25,6	18	20,0	19	21,1	7	7,8	14	15,6	90	18,8
Yabancı Dil	7	23,3	3	10,0	3	10,0	4	13,3	6	20,0	7	23,3	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	0	,0	4	10,0	0	,0	8	20,0	20	50,0	8	20,0	40	8,3
Resim-iş	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	30	100,0	30	6,3
Müzik	2	10,0	3	15,0	2	10,0	0	,0	12	60,0	1	5,0	20	4,2
Beden Eğitimi	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	30	100,0	30	6,3
Toplam	94	19,6	36	7,5	99	20,6	68	14,2	82	17,1	101	21,0	480	100,

$X^2=684,95$

Sd=40

P= ,00000

Çizelge 83'te görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %19,6'sı “ölçme araçlarında doldurmalı sorulara” birinci derecede öncelikle yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde, Sosyal Bilgiler (%85,7) ve Yabancı Dil (%23,3) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Fen Bilgisi (%25,6) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Matematik (%60,0) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Türkçe (%35,0) branşındaki öğretmenlerin dördüncü derecede; Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%50,0) ve Müzik (%60,0) branşındaki öğretmenlerin beşinci derecede; Resim İş ve Beden Eğitimi (%100,0) branşındaki öğretmenlerin ise altıncı derecede öncelikle ölçme araçlarında doldurmalı soruları tercih ettikleri görülmektedir.

Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenlerin %85,7 ile birinci derecede en yüksek düzeyde ölçme araçlarının hazırlanmasında doldurmalı sorulara yer verdikleri, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Resim-İş ve Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin ise ölçme araçlarında doldurmalı sorulara birinci derecede hiç yer vermedikleri görülmektedir.

$X^2=684,95$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “ölçme araçlarının hazırlanmasında doldurmalı sorulara yer verme önceliğine” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÖLÇME ARAÇLARINDA ÖNCELİKLE ÇOKTAN SEÇMELİ SORULARA YER VERME
CİZELGE 84

Branşlar	D e r e c e l e m e												Toplam	
	1		2		3		4		5		6		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	17	21,3	4	5,0	24	30,0	15	18,8	14	17,5	6	7,5	80	16,7
Matematik	2	2,2	3	3,3	5	5,6	8	8,9	69	20,7	3	3,3	90	18,8
Sosyal Bilgiler	54	77,1	4	5,7	4	5,7	6	8,6	2	2,9	0	,0	70	14,6
Fen Bilgisi	17	18,9	26	28,9	24	26,7	9	10,0	10	11,1	4	4,4	90	18,8
Yabancı Dil	4	13,3	5	16,7	5	16,7	2	6,7	6	20,0	8	26,7	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	0	,0	17	42,5	9	22,5	5	12,5	9	22,5	0	,0	40	8,3
Resim-iş	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	30	100,0	30	6,3
Müzik	3	15,0	10	50,0	4	20,0	3	15,0	0	,0	0	,0	20	4,2
Beden Eğitimi	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	30	100,0	30	6,3
Toplam	97	20,2	69	14,4	75	15,6	48	10,0	110	22,5	81	16,9	480	100,

$X^2 = 720,0$

Sd= 40

P,00000

Çizelge 84'te görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %20,2'si "ölçme araçlarında çoktan seçmeli soru tiplerine" birinci derecede öncelikle yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Sosyal Bilgiler (%77,1) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede, Fen Bilgisi (%28,9), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%42,5) ve Müzik (%50,0) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Türkçe (%30,0) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Matematik (%20,7) branşındaki öğretmenlerin beşinci derecede; Yabancı Dil (%26,7), Resim İş ve Beden Eğitimi (%100,0) branşındaki öğretmenlerin ise altıncı derecede ölçme araçlarında öncelikle çoktan seçmeli soruları tercih ettikleri görülmektedir.

Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenlerin %77,1 ile birinci derecede en yüksek düzeyde ölçme araçlarının hazırlanmasında çoktan seçmeli sorulara yer verdikleri, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Resim-İş ve Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin ise bu soru türüne birinci derecede hiç yer vermedikleri görülmektedir.

$X^2=720,0$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre "ölçme araçlarının hazırlanmasında çoktan seçmeli sorulara yer verme önceliğine" yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 85
ÖLÇME ARAÇLARINDA ÖNCELİKLE EŞLEŞTİRMELİ SORULARA YER VERME

Branşlar	D e r e c e l e m e												Toplam	
	1		2		3		4		5		6			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Türkçe	10	12,5	10	12,5	16	20,0	12	15,0	25	31,3	7	8,8	80	16,7
Matematik	15	16,7	6	6,7	14	15,6	4	4,4	50	55,6	1	1,1	90	18,8
Sosyal Bilgiler	8	11,4	5	7,1	6	8,6	4	5,7	43	61,4	4	5,7	70	14,6
Fen Bilgisi	14	15,6	38	42,2	10	11,1	15	16,7	4	4,4	9	10,0	90	18,8
Yabancı Dil	5	16,7	4	13,3	10	33,3	5	16,7	1	3,3	5	16,7	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	0	,0	7	17,5	6	15,0	8	20,0	19	47,5	0	,0	40	8,3
Resim-iş	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	30	100,0	30	6,3
Müzik	2	10,0	2	10,0	8	40,0	1	5,0	7	35,0	0	,0	20	4,2
Beden Eğitimi	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	30	100,0	30	6,3
Toplam	54	11,3	72	15,0	70	14,6	49	10,2	149	31,0	86	17,9	480	100,

$X^2=479,43$

Sd= 40

P= 0,00000

Çizelge 85'te görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %11,3'ü “ölçme araçlarında eşleştirmeli sorulara” birinci derecede öncelikle yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelik dağılımlar incelendiğinde, Fen Bilgisi (%42,2) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Yabancı Dil (%33,3) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Türkçe (%31,3), Matematik (%55,6), Sosyal Bilgiler (%61,4), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%47,5) ve Müzik (%35,0) branşındaki öğretmenlerin beşinci derecede; Resim İş ve Beden Eğitimi (%100,0) branşındaki öğretmenlerin ise altıncı derecede ölçme araçlarında eşleştirmeli soruları öncelikle tercih ettikleri görülmektedir.

Matematik, Yabancı Dil branşındaki öğretmenlerin %16,7 ile birinci derecede en yüksek düzeyde ölçme araçlarının hazırlanmasında eşleştirmeli sorulara yer verdikleri; Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Resim-İş ve Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin ise birinci derecede hiç yer vermedikleri görülmektedir.

$X^2=479,43$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “ölçme araçlarının hazırlanmasında eşleştirmeli soru tiplerine yer verme önceliğine” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÖLÇME ARAÇLARINDA ÖNCELİKLE UZUN CEVAPLI SORULARA YER VERME
ÇİZELGE 86

Branşlar	D e r e c e l e m e												Toplam	
	1		2		3		4		5		6		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	4	5,0	12	15,0	9	11,3	17	21,3	19	23,8	19	23,8	80	16,7
Matematik	2	2,2	60	66,7	7	7,8	3	3,3	16	17,8	2	2,2	90	18,8
Sosyal Bilgiler	52	74,3	3	4,3	5	7,1	1	1,4	8	11,4	1	1,4	70	14,6
Fen Bilgisi	13	14,4	14	15,6	10	11,1	10	11,1	37	41,1	6	6,7	90	18,8
Yabancı Dil	3	10,0	5	16,7	4	13,3	2	6,7	13	43,3	3	10,0	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	2	5,0	0	,0	0	,0	0	,0	10	25,0	28	70,0	40	8,3
Resim-iş	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	0	20,0	30	100,0	30	6,3
Müzik	6	30,0	3	4,0	4	20,0	1	5,0	6	30,0	0	,0	20	4,2
Beden Eğitimi	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	0	,0	30	100,0	30	6,3
Toplam	82	17,1	97	20,2	39	8,1	34	7,1	109	22,7	119	24,8	480	100,

$X^2 = 610,04$

Sd= 40

P= ,00000

Çizelge 86'da görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %17,1'i "ölçme araçlarından uzun cevaplı sorulara" birinci derecede öncelikle yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde Sosyal Bilgiler (%74,3) ve Müzik (%30,0) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Matematik (%66,7) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Türkçe (%23,8), Fen Bilgisi (%41,1) ve Yabancı Dil (%43,3) branşındaki öğretmenlerin beşinci derecede; Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%70,0), Resim İş ve Beden Eğitimi (%100,0) branşındaki öğretmenlerin ise altıncı derecede uzun cevaplı soruları ölçme araçlarında öncelikle tercih ettikleri görülmektedir.

Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenlerin %74,3 ile birinci derecede en yüksek düzeyde ölçme araçlarının hazırlanmasında uzun cevaplı sorulara yer verdikleri, Resim-İş ve Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin ise birinci derecede hiç yer vermedikleri görülmektedir.

$X^2=610,04$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre "ölçme araçlarının hazırlanmasında uzun cevaplı sorulara yer verme önceliğine" yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde, ölçme araçlarında çoktan seçmeli sorulara (%20,2) birinci sırada, doldurmalı sorulara (%19,6) ikinci sırada, uzun cevaplı sorulara (%17,1) üçüncü sırada, eşleştirmeli sorulara (%11,3) dördüncü sırada, kısa cevaplı sorulara (%11,0) beşinci sırada, doğru-yanlış sorulara (%9,4) altıncı sırada yer verdikleri görülmektedir. Bu sonuçlara göre, öğretmenlerin ölçme araçlarında değişik tipte sorular kullandıkları, tek bir soru tipi ile yetinmedikleri söylenebilir.

İlköğretim ikinci kademesinde görevli branş öğretmenlerini yıl boyunca öncelikli olarak yer verdikleri değerlendirme etkinliklerine yönelik görüşleri Çizelge 87-91'de verilmiştir.

ÇİZELGE 87
DEĞERLENDİRME ETKİNLİKLERİNDE DERSİN SONUNDA YAPILAN
DEĞERLENDİRMEYE YER VERME ÖNCELİĞİ

Branşlar	D e r e c e l e m e										Toplam	
	1		2		3		4		5		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	28	35,0	15	18,8	17	21,3	16	20,0	4	5,0	80	16,7
Matematik	5	5,6	73	81,1	6	6,7	4	4,4	2	2,2	90	18,8
Sosyal Bilgiler	2	2,9	60	85,7	3	4,3	1	1,4	4	5,7	70	14,6
Fen Bilgisi	43	47,8	10	11,1	14	15,6	10	11,1	13	14,4	90	18,8
Yabancı Dil	12	40,0	8	26,7	6	20,0	3	10,0	1	3,3	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	27	67,5	0	,0	13	32,5	0	,0	0	,0	40	8,3
Resim-iş	2	6,7	24	80,0	1	3,3	2	6,7	1	3,3	30	6,3
Müzik	14	70,0	1	5,0	2	10,0	1	5,0	2	10,0	20	4,2
Beden Eğitimi	0	,0	3	10,0	3	10,0	5	16,7	19	63,3	30	6,3
Toplam	133	27,7	194	40,4	65	13,5	42	8,8	46	9,6	480	100,

$\chi^2=396,82$

Sd= 32

P= ,00000

Çizelge 87’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %27,7’si “değerlendirme etkinliklerinde dersin sonunda yapılan değerlendirmeye” birinci derecede öncelikle yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Türkçe (%35,0), Fen Bilgisi (%47,8), Yabancı Dil (%40,0), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%67,5) ve Müzik (%70,0) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Matematik (%81,1), Sosyal Bilgiler (%85,7) ve Resim İş (%80,0) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Beden Eğitimi (%63,3) branşındaki öğretmenlerin ise beşinci derecede öncelikle dersin sonunda yapılan değerlendirmeyi tercih ettikleri görülmektedir.

Müzik branşındaki öğretmenlerin %70,0 ile birinci derecede en yüksek düzeyde değerlendirme etkinliklerinde ders sonunda yapılan değerlendirmeye yer verdikleri, Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin ise birinci derecede hiç yer vermedikleri görülmektedir.

$X^2=396,82$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “değerlendirme etkinliklerinde dersin sonunda yapılan değerlendirmeye yer verme önceliğine” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 88
DEĞERLENDİRME ETKİNLİKLERİNDE ÜNİTE SONUNDA YAPILAN
DEĞERLENDİRMEYE YER VERME ÖNCELİĞİ

Branşlar	D e r e c e l e m e										Toplam	
	1		2		3		4		5			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Türkçe	1	1,3	2	2,5	3	3,8	14	17,5	60	75,0	80	16,7
Matematik	3	3,3	3	3,3	0	,0	68	75,6	16	17,8	90	18,8
Sosyal Bilgiler	6	8,6	7	10,0	8	10,4	8	11,4	41	58,6	70	14,6
Fen Bilgisi	6	6,7	26	28,9	34	37,8	7	7,8	17	18,9	90	18,8
Yabancı Dil	3	10,0	10	33,3	6	20,0	8	26,7	3	10,0	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	6	15,0	16	40,0	0	,0	0	,0	18	45,0	40	8,3
Resim-iş	1	3,3	2	6,7	6	20,0	4	13,3	17	56,7	30	6,3
Müzik	2	10,0	12	60,0	1	5,0	3	15,0	2	10,0	20	4,2
Beden Eğitimi	2	6,7	4	13,3	1	3,3	20	66,7	3	10,0	30	6,3
Toplam	30	6,3	82	17,1	59	12,3	132	27,5	177	36,9	480	100,

$X^2 = 361,21$

Sd= 32

P= ,00000

Çizelge 88’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %6,3’ü “değerlendirme etkinliklerinde ünite sonunda yapılan değerlendirmeye” birinci derecede öncelikle yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Yabancı Dil (%33,3) ve Müzik (%60,0) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Fen Bilgisi (%37,8) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Matematik (%75,6) ve Beden Eğitimi (%67,7) branşındaki öğretmenlerin dördüncü derecede; Türkçe (%75,0), Sosyal Bilgiler (%58,6), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%45,0) ve Resim İş (%56,7) branşındaki öğretmenlerin ise beşinci derecede öncelikle ünite sonu değerlendirilmesini tercih ettikleri görülmektedir.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %15,0 ile birinci derecede en yüksek düzeyde, Türkçe branşındaki öğretmenlerin %1,3 ile en düşük düzeyde ünite sonu değerlendirmesini kullandıkları görülmektedir.

$X^2=361,22$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “değerlendirme etkinliklerinde ünite sonunda yapılan değerlendirmeye yer verme önceliğine” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 89
DEĞERLENDİRME ETKİNLİKLERİNDE YILLIK DÜZEYDE YAPILAN
DEĞERLENDİRMEYE YER VERME ÖNCELİĞİ

Branşlar	D e r e c e l e m e										Toplam	
	1		2		3		4		5		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	14	17,5	21	26,3	23	28,8	7	25,0	2	2,5	80	16,7
Matematik	2	2,2	12	13,3	13	14,4	3	7,8	56	62,2	90	18,8
Sosyal Bilgiler	1	1,4	0	,0	58	82,9	30	4,3	8	11,4	70	14,6
Fen Bilgisi	13	14,4	7	7,8	19	21,1	6	33,3	21	23,3	90	18,8
Yabancı Dil	0	,0	4	13,3	12	40,0	23	20,0	8	26,7	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	0	,0	0	,0	9	22,5	0	57,5	8	20,0	40	8,3
Resim-iş	1	3,3	3	10,0	20	66,7	11	,0	6	20,0	30	6,3
Müzik	0	,0	2	2,0	6	30,0	1	55,0	1	5,0	20	4,2
Beden Eğitimi	3	10,0	0	,0	22	73,3	101	3,3	4	13,3	30	6,3
Toplam	34	7,1	49	10,2	182	37,9	182	21,0	114	23,8	480	100,

$X^2=298,52$

Sd= 32

P= ,00000

Çizelge 89 'da görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %7,1'i "değerlendirme etkinliklerinde yıllık düzeyde yapılan değerlendirmeye" birinci derecede öncelikle yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Türkçe (%28,8), Sosyal Bilgiler (%82,9), Yabancı Dil (%40,0), Resim İş (%66,7) ve Beden Eğitimi (%73,3) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Fen Bilgisi (%33,3), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%57,5) ve Müzik (%55,0) branşındaki öğretmenlerin dördüncü derecede; Matematik (%62,2) branşındaki öğretmenlerin ise yıl sonu yapılan değerlendirmeyi öncelikle beşinci derecede tercih ettikleri görülmektedir.

Türkçe branşındaki öğretmenlerin %17,5 ile birinci derecede en yüksek düzeyde değerlendirme etkinliklerinde yıllık düzeyde yapılan değerlendirmeye yer verdikleri; Yabancı Dil, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenlerin ise yıl sonu değerlendirmesine birinci derecede hiç yer vermedikleri görülmektedir.

$X^2=298,52$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre "değerlendirme etkinliklerinde yıllık düzeyde yapılan değerlendirmeye yer verme önceliğine" yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 90
DEĞERLENDİRME ETKİNLİKLERİNDE ÖĞRETME ETKİNLİKLERİNİ
DEĞERLENDİRMEYE YER VERME ÖNCELİĞİ

Branşlar	D e r e c e l e m e										Toplam	
	1		2		3		4		5			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Türkçe	18	22,5	18	22,5	17	21,3	24	30,0	3	3,8	80	16,7
Matematik	4	4,4	0	,0	68	75,6	6	6,7	12	13,3	90	18,8
Sosyal Bilgiler	0	,0	2	2,9	1	1,4	56	80,0	11	15,7	70	14,6
Fen Bilgisi	16	17,8	6	6,7	7	7,8	34	37,8	27	30,0	90	18,8
Yabancı Dil	5	16,7	7	23,3	1	3,3	10	33,3	7	23,3	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	7	17,5	0	,0	18	45,0	2	5,0	13	32,5	40	8,3
Resim-iş	0	,0	1	3,3	1	3,3	23	76,7	5	16,7	30	6,3
Müzik	2	10,0	3	15,0	4	20,0	2	10,0	9	45,0	20	4,2
Beden Eğitimi	0	,0	23	76,7	3	10,0	3	10,0	1	3,3	30	6,3
Toplam	52	10,8	60	12,5	120	25,0	160	33,3	88	18,3	480	100,

$X^2=441,60$

Sd =32

P,00000

Çizelge 90'da görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %10,8'i "değerlendirme etkinliklerinde öğretme etkinliklerini değerlendirmeye" birinci derecede öncelikle yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde Beden Eğitimi (%76,7) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Matematik (%75,6) ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%45,0) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Türkçe (%30,0), Sosyal Bilgiler (%80,0), Fen Bilgisi (%37,8), Yabancı Dil (%33,) ve Resim İş (%76,7) branşındaki öğretmenlerin dördüncü derecede; Müzik (%45,0) branşındaki öğretmenlerin ise beşinci derecede öğretme etkinliklerini değerlendirmeyi öncelikle tercih ettikleri görülmektedir.

Türkçe branşındaki öğretmenlerin %22,5 ile birinci derecede en yüksek düzeyde değerlendirme etkinliklerinde öğretme etkinliklerini değerlendirmeye yer verdikleri; Sosyal Bilgiler, Beden Eğitimi ve Resim-İş branşındaki öğretmenlerin ise yıl boyunca öğretme etkinliklerini değerlendirmeye birinci derecede hiç yer vermedikleri görülmektedir.

$X^2=441,60$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre "değerlendirme etkinliklerinde öğretme etkinliklerini değerlendirmeye yer verme önceliğine" yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 91
DEĞERLENDİRME ETKİNLİKLERİNDE ÖĞRENCİ BAŞARISININ
DEĞERLENDİRİLMESİNE YER VERME ÖNCELİĞİ

Branşlar	D e r e c e l e m e															Toplam	
	1		2		3		4		5		f	%	f	%	f	%	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%							
Türkçe	19	23,8	14	17,5	30	37,5	6	7,5	11	13,8	80	16,7					
Matematik	76	84,4	2	2,2	3	3,3	5	5,6	4	4,4	90	18,8					
Sosyal Bilgiler	61	87,1	1	1,4	0	,0	2	2,9	6	8,6	70	14,6					
Fen Bilgisi	12	13,3	41	45,6	16	17,8	9	10,0	12	13,3	90	18,8					
Yabancı Dil	10	33,3	1	3,3	5	16,7	3	10,0	11	36,7	30	6,3					
Din Kül. ve Ah. Bil.	0	,0	24	60,0	0	,0	15	37,5	1	2,5	40	8,3					
Resim-iş	26	86,7	0	,0	2	6,7	1	3,3	1	3,3	30	6,3					
Müzik	2	10,0	2	10,0	7	35,0	3	15,0	6	30,0	20	4,2					
Beden Eğitimi	25	83,3	0	,0	1	3,3	1	3,3	3	10,0	30	6,3					
Toplam	231	48,1	85	17,7	64	13,3	45	9,4	55	11,5	480	100,					

$X^2= 382,50$

Sd= 32

P= ,00000

Çizelge 91’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %48,1’i “değerlendirme etkinliklerinde öğrenci başarısını değerlendirmeye” birinci derecede öncelikle yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde Matematik (%84,4), Sosyal Bilgiler (%87,1), Resim İş (%86,7) ve Beden Eğitimi (%83,3) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Fen Bilgisi (%45,6) ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%60,0) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Türkçe (%37,5) ve Müzik (%35,0) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Yabancı Dil (%36,7) branşındaki öğretmenlerin ise beşinci derecede öğrenci başarısını değerlendirmeyi öncelikle tercih ettikleri görülmektedir.

Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenlerin %87,1 ile birinci derecede en yüksek düzeyde değerlendirme etkinliklerinde öğrenci başarısının değerlendirilmesine yer verdikleri; Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenlerin ise öğrenci başarısının değerlendirilmesine birinci derecede hiç yer vermedikleri görülmektedir.

$X^2=382,50$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “değerlendirme etkinliklerinde öğrenci başarısının değerlendirilmesine yer verme önceliğine” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Çizelge 87-91 birlikte öncelendiğinde, öğretmenlerin yıl boyunca öncelikli olarak yer verdikleri değerlendirme etkinliklerinden, öğrenci başarısının değerlendirilmesine (%48,1) birinci derecede, ders sonunda yapılan değerlendirmeye (%27,7) ikinci derecede, öğretme etkinliklerinin değerlendirilmesine (%10,8) üçüncü derecede, yıllık düzeyde yapılan değerlendirmeye (%7,1) dördüncü derecede, ünite sonunda yapılan değerlendirmeye (%6,3) beşinci derecede yer verdikleri görülmektedir. Özellikle Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenlerin değerlendirme etkinliklerinden öğrenci başarısının değerlendirilmesi sürecine birinci derecede hiç katılmadıkları, bu öğretmenlerin öğrenci başarısını değerlendirirken farklı bir anlayış içerisinde değerlendirme yaptıkları dikkat çekicidir.

Genel dağılımlar incelendiğinde, öğretmenlerin öğretme etkinliklerinde başarıyı arttırmayı ön plana aldıkları, diğer değerlendirme etkinliklerini önemli saymadıkları görülmektedir. Bu sonucun, öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içinde aldıkları ölçme ve değerlendirmeye yönelik bilgi düzeylerinin yeterli düzeyde olmamasından kaynaklandığı söylenebilir.

İlköğretim kurumlarının ikinci kademesinde görevli branş öğretmenlerinin değerlendirme sonuçlarını bir sonraki planlama uygulama ve geliştirme çalışmalarında kullanmalarına yönelik görüşleri Çizelge 92’de verilmiştir.

ÇİZELGE 92
DEĞERLENDİRME SONUÇLARININ BİR SONRAKİ PLANLAMA, UYGULAMA VE GELİŞTİRME ÇALIŞMALARINDA KULLANILMASI

Branşlar		Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
Türkçe	f	70	10	0	80
	%	87,5	12,5	,0	16,7
Matematik	f	69	12	9	90
	%	76,7	13,3	10,0	18,8
Sosyal Bilgiler	f	10	43	17	70
	%	14,3	61,4	24,3	14,6
Fen Bilgisi	f	43	34	13	90
	%	47,8	37,8	14,4	18,8
Yabancı dil	f	26	3	1	30
	%	86,7	10,0	3,3	6,3
Din Kül. ve Ahlak. Bil.	f	32	6	2	40
	%	80,0	15,0	5,0	8,3
Resim-İş	f	12	16	2	30
	%	40,0	53,3	6,7	6,3
Müzik	f	5	14	1	20
	%	25,0	70,0	5,0	4,2
Beden eğitimi	f	12	13	5	30
	%	40,0	43,3	16,7	6,3
Toplam	f	279	151	50	480
	%	58,1	31,5	10,4	,100

$$X^2 = 146,86$$

$$Sd=16$$

$$P,00000$$

Çizelge 92’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %58,1’i “Değerlendirme sonuçlarını bir sonraki planlama uygulama değerlendirme ve geliştirme çalışmalarında kullandıklarını” belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Türkçe branşındaki öğretmenlerin %87,5 ile en yüksek düzeyde, Müzik branşındaki öğretmenlerin %25,0 ile en düşük düzeyde değerlendirme sonuçlarını planlama, uygulama ve geliştirme çalışmalarında kullandıkları görülmektedir.

$X^2=146,86$, $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “değerlendirme sonuçlarının bir sonraki planlama, uygulama ve geliştirme çalışmalarında kullanılması”na yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin “uygulanmak üzere okullara gönderilen program tasarılarının kendilerine esneklik tanınmasına” yönelik görüşleri Çizelge 93’te verilmiştir.

ÇİZELGE 93
UYGULANMAK ÜZERE OKULLARA GÖNDERİLEN PROGRAM
TASARILARININ ESNEKLİK DURUMU

Branşlar		Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
Türkçe	f	14	51	15	80
	%	17,5	63,8	18,8	16,7
Matematik	f	20	67	3	90
	%	22,2	74,4	3,3	18,8
Sosyal Bilgiler	f	10	50	10	70
	%	14,3	71,4	14,3	14,6
Fen Bilgisi	f	15	31	44	90
	%	16,7	34,4	48,9	18,8
Yabancı dil	f	14	10	6	30
	%	46,7	33,3	20,0	6,3
Din Kül. ve Ahlak. Bil.	f	0	36	4	40
	%	,0	90,0	10,0	8,3
Resim-İş	f	8	12	10	30
	%	26,7	40,0	33,3	6,3
Müzik	f	3	16	1	20
	%	15,0	80,0	5,0	4,2
Beden eğitimi	f	11	12	7	30
	%	36,7	40,0	23,3	6,3
Toplam	f	95	285	100	480
	%	19,8	59,4	20,8	,100

$$X^2 = 111,78$$

$$Sd = 16$$

$$P = ,00000$$

Çizelge 93’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde ancak %19,8’i “uygulanmak üzere okullara gönderilen program tasarılarının kendilerine esneklik tanıdığı” şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Yabancı Dil branşındaki öğretmenlerin %46,7sinin birinci derecede en yüksek düzeyde uygulanmak üzere gönderilen program tasarılarının esnek olduğunu belirttikleri, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %90,0’ının ise kısmen esnek olduğunu belirttikleri görülmektedir.

$X^2=111,78$, $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “uygulanmak üzere okullara gönderilen program tasarılarının esneklik durumuna” yönelik öğretmen görüşlerinde anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin “değerlendirme sonuçlarının zümre öğretmenler kurulunda görüşülmesine” yönelik görüşleri Çizelge 94’te verilmiştir.

ÇİZELGE 94
DEĞERLENDİRME SONUÇLARININ ZÜMRE ÖĞRETMENLER
KURULUNDA GÖRÜŞÜLMESİ

Branşlar		Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
Türkçe	f	66	14	0	80
	%	82,5	17,5	,0	16,7
Matematik	f	34	30	26	90
	%	37,8	33,3	28,9	18,8
Sosyal Bilgiler	f	41	17	12	70
	%	58,6	24,3	17,1	14,6
Fen Bilgisi	f	12	44	34	90
	%	13,3	48,9	37,8	18,8
Yabancı dil	f	26	4	0	30
	%	86,7	13,3	,0	6,3
Din Kül. ve Ahlak. Bil.	f	3	30	7	40
	%	7,5	75,0	17,5	8,3
Resim-İş	f	18	7	5	30
	%	60,0	23,3	16,7	6,3
Müzik	f	3	17	0	20
	%	15,0	85,0	,0	4,2
Beden eğitimi	f	7	6	17	30
	%	23,3	20,0	56,7	6,3
Toplam	f	210	169	101	480
	%	43,8	35,2	121,0	100,

$X^2=198,60$

Sd= 16

P,00000

Çizelge 94’te görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %43,8’i “değerlendirme sonuçlarının zümre öğretmenler kurulunda görüşüldüğü”nü belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Yabancı Dil branşındaki öğretmenlerin %86,7 ile en yüksek düzeyde, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %7,5 ile en düşük düzeyde değerlendirme sonuçlarının zümre öğretmenler kurulunda görüşüldüğünü belirttikleri görülmektedir.

$X^2=198,60$, $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “değerlendirme sonuçlarının zümre öğretmenler kurulunda görüşülmesi”ne yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin “öğretim program tasarılarıyla ilgili değerlendirme sonuçlarının üst makamlara iletilmesine” yönelik görüşleri Çizelge 95’te verilmiştir.

ÇİZELGE 95
ÖĞRETİM PROGRAM TASARISI İLE İLGİLİ DEĞERLENDİRME
SONUÇLARINI ÜST MAKAMLARA İLETME

Branşlar		Evete	Kısmen	Hayır	Toplam
Türkçe	f	13	8	59	80
	%	16,3	10,0	73,8	16,7
Matematik	f	36	50	4	90
	%	40,0	55,6	4,4	18,8
Sosyal Bilgiler	f	13	33	24	70
	%	18,6	47,1	33,3	14,6
Fen Bilgisi	f	3	16	71	90
	%	3,3	17,8	78,9	18,8
Yabancı dil	f	0	2	28	30
	%	,0	6,7	93,3	6,3
Din Kül. ve Ahlak. Bil.	f	0	6	34	40
	%	,0	15,0	85,0	8,3
Resim-İş	f	6	6	18	30
	%	20,0	20,0	60,0	6,3
Müzik	f	0	3	17	20
	%	,0	15,0	85,0	4,2
Beden eğitimi	f	0	6	24	30
	%	,0	20,0	80,0	6,3
Toplam	f	71	130	279	480
	%	14,8	27,1	58,1	100,

$X^2 = 201,38$

Sd= 16

P,00000

Çizelge 95’te görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde ancak %14,8’i “öğretim program tasarısı ile ilgili değerlendirme sonuçlarının üst makamlara iletilmediğini”ni belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımları incelendiğinde, Matematik branşındaki öğretmenlerin %40,0 ile birinci derecede en yüksek düzeyde öğretim program tasarısı ile ilgili değerlendirme sonuçlarının üst makamlara iletilmediğini belirttikleri, Yabancı Dil, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Müzik ve Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin ise iletilmediğini belirttikleri görülmektedir.

$X^2=201,38$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “öğretim program tasarıları ile ilgili değerlendirme sonuçlarının üst makamlara iletilmesi”ne yönelik olarak verilen cevaplarda anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Değerlendirme süreçlerine ilişkin yedi soruya branş öğretmenlerinin verdikleri cevapların analizini gösteren Çizelge 77-95’in özeti Çizelge 96’da verilmiştir.

ÇİZELGE 96
ÖĞRETMENLERİN PROGRAM TASARISI DEĞERLENDİRME SÜRECİNDE
YER ALAN ETKİNLİKLER İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

	Öncelikli olarak yer verilen ölçme araçları				Ölçme araçlarında öncelikte kullanılan soru tipleri										Yıl boyunca öncelikli yapılan değerlendirme türü					Değerlendirme sonuçlarının öğretilerine göre değerlendirilme	Okul programı Tasarısının esnekliği	Değerlendirme sonuçlarının öğretilerine göre değerlendirilme	Program tasarılarının değerlendirilmesi	Yüzdelik ortalaması
	Doğal gözlem fişleri	Yazılı sınav	Sözlü sınav	Objektif test teknikleri	Doğru yanlış	Kısa cevaplı sorular	Doldurma sorular	Çoktan seçmeli sorular	Eşleştirme sorular	Uzun cevaplı sorular	Dersin sonunda yapılan değerlendirme	Ünite sonunda yapılan değerlendirme	Yıllık düzeyde yapılan değerlendirme	Öğretme etkinliğinin değerlendirme	Öğrenci başarısının değerlendirme	Değerlendirme Sonuçlarının Programın geliştirilmesinde etkisi	Okul programı Tasarısının esnekliği	Değerlendirme sonuçlarının öğretilerine göre değerlendirilme	Program tasarılarının değerlendirilmesi					
Türkçe	f	20	41	3	19	13	18	10	17	10	4	28	1	14	18	19	70	14	66	13				
	%	25,0	51,3	3,8	23,8	16,3	22,5	12,5	21,3	12,5	5,0	35,0	1,3	17,5	22,5	23,8	87,5	17,5	82,5	16,3	37,9			
Matematik	f	5	83	10	69	8	2	6	2	15	2	5	3	2	4	76	69	20	34	36				
	%	5,6	92,2	11,1	76,7	8,9	2,2	6,7	2,2	16,7	2,2	5,6	3,3	2,2	4,4	84,4	76,7	22,2	37,8	40,0	34,7			
Sosyal bilgiler	f	3	66	4	60	11	1	60	54	8	52	2	6	1	0	61	10	10	41	13				
	%	4,3	94,3	5,7	85,7	15,7	1,4	85,7	77,1	11,4	74,3	2,9	8,6	1,4	0	87,1	14,3	14,3	58,6	18,6	24,6			
Fen Bilgisi	f	21	60	27	46	5	3	9	17	14	13	43	6	13	16	12	43	15	12	3				
	%	23,3	66,7	30,0	51,1	5,6	3,3	10,0	18,9	15,6	14,4	47,8	6,7	14,4	17,8	13,3	47,8	16,7	13,3	3,3	20,3			
Yabancı dil	f	3	17	2	4	8	6	7	4	5	3	12	3	0	5	10	26	14	26	0				
	%	10,0	56,7	6,7	13,3	26,7	20,0	23,3	13,3	16,7	10,0	40,0	10,0	0	16,7	33,3	86,7	46,7	86,7	0	40,9			
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	f	4	32	9	10	0	21	0	0	0	2	27	6	0	7	0	32	0	3	0				
	%	10,0	80,0	22,5	25,0	0	52,5	0	0	0	5,0	67,5	15,0	0	17,5	0	80,0	0	7,5	0	24,4			
Resim	f	26	1	5	7	0	0	0	0	0	0	2	1	1	0	26	12	8	18	6				
	%	86,7	3,3	16,5	23,3	0	0	0	0	0	0	6,7	3,3	3,3	0	86,7	40,0	26,7	60,0	20,0	42,3			
Müzik	f	2	0	0	8	0	2	2	3	2	6	14	2	0	2	2	5	3	3	0				
	%	10,0	0	0	40,0	0	10,0	10,0	15,0	10,0	30,0	70,0	10,0	0	10,0	10,0	25,0	15,0	15,0	0	21,4			
Beden Eğitimi	f	0	2	3	9	0	0	0	0	0	0	0	2	3	0	25	12	11	7	0				
	%	0	6,7	10,0	30,0	0	0	0	0	0	0	0	6,7	10,0	0	83,3	40,0	36,7	23,3	0	38,0			
Toplam	f	84	302	63	232	45	53	94	97	54	82	133	30	34	52	231	279	95	210	71				
	%	17,5	62,9	13,1	48,3	9,4	11,0	19,6	20,2	11,3	17,1	27,7	6,3	7,1	10,8	48,1	58,1	19,8	43,8	14,8	31,6			

Çizelge 96'da görüldüğü gibi; öğretmenlerin genel dağılım içerisinde %17,5'i doğal gözlem fişlerine, %62,9'u yazılı sınava, %13,1'i sözlü sınava, %48,3'ü objektif test tekniklerine ölçme aracı hazırlamada öncelikli olarak yer verdiklerini belirtmiştir.

Öğretmenlerin ölçme aracı olarak yazılı sınava, diğer ölçme türlerinden daha yüksek düzeyde yer vermelerinin nedeni; öğretmenlerin davranışları ölçmede bütünleştirilmiş değerlendirmeyi amaç edinmeleri, ölçme aracının daha kolay hazırlanması, konulara ilişkin soruların geniş alanları ve birleşik konuları kapsayıcı nitelikte olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Öğretmenlerin %9,4'ü doğru yanlı, %11,0'ı kısa cevaplı, %19,6'sı doldurmalı, %20,2'si çoktan seçmeli, %11,3'ü eşleştirmeli, %17,1'i uzun cevaplı soru tiplerini ölçme araçlarında öncelikli olarak kullandıklarını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin ölçme araçlarında kullandıkları soru tiplerine eşit düzeyde yer vermelerinin nedeni; içerikteki bilgilerin öğrenciler tarafından yeterli düzeyde kazanılıp kazanılmadığını belirlemek ve daha sağlıklı değerlendirme etkinliğine katılma isteğinden kaynaklandığı söylenebilir.

Öğretmenlerin %27,7'si dersin sonunda, %6,3'ü ünite sonunda, %7,1'i yıllık düzeyde yapılan değerlendirmeye, %19,8'i öğretim etkinliğini değerlendirmeye, %48,1'i ise öğrenci başarısı değerlendirmeye öncelikli olarak yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin genel dağılım içerisinde öğrenci başarısının değerlendirilmesini ön plana aldıkları, diğer değerlendirme etkinliklerine düşük düzeyde yer verdikleri görülmektedir. Bunun nedeni, öğrencilerin bilgiyi kazanıp kazanmadıklarının test edilmesinin öğretim için yeterli olduğu yönündeki bakış açısından kaynaklandığı söylenebilir.

Öğretmenlerin %58,1'i değerlendirme sonuçlarını bir sonraki planlama, uygulama ve geliştirme çalışmalarında kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu yöndeki davranışlarının nedeni; programda yer alan öncelikli hedefin sonrası için aşamalılık, kaynaşıklık ve süreklilik ilkesine uygun olarak düzenlenmiş olmasından ve tam öğrenmeyi sağlamada ön koşul öğrenme olmasından, bunun sonucu olarak da öğretmenin bu kriterleri dikkate almalarının bir zorunluluk olarak görmelerinden kaynaklandığı söylenebilir.

Öğretmenlerin %19,8'i uygulanmak üzere okullara gönderilen program tasarılarının kendilerine esneklik sağladığını belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdeler dağılımlar dikkate alındığında, Yabancı dil branşındaki öğretmenlerin yarıya yakınının mevcut program tasarılarının esneklik sağladığını, diğer branşlardaki öğretmenlerin ise uygulamada

yeterince esneklik sağlamadığı yönünde görüş belirttikleri görülmektedir. Bunun nedeni, Yabancı dil ders program tasarısının program planlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirme sürecine ışık tutacak nitelikte hazırlanması, gereksiz bilgilerin programda yer almaması, fırsat eğitimine yer vermesi, dil öğretiminin duyuşsal karakteristik özellikleri taşıması, ünite ve konuların hedef davranışı kazandıracak biçimde düzenlenmiş olması, öğretimi verimli kılmada yol gösterici olması, diğer program tasarılarının ise bu düzeyde hazırlanmamış olmasıdır.

Öğretmenlerin % 43,8'i program değerlendirme sonuçlarını zümre öğretmenler kurulunda görüştiklerini, %14,8'i ise program tasarısı değerlendirme sonuçları ile ilgili görüşlerini üst makamlara bildirdiklerini ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin program tasarısı değerlendirme süreçlerinde yer alan etkinliklere yönelik yeterli eğitim almamış olmalarından ve öğrencilere kazandırılan bilginin değerlendirilmesinin yeterli olacağı anlayışından kaynaklandığı söylenebilir.

Çizelge 96'da değerlendirme süreciyle ilgili olarak sunulan verilerin toplam yüzdeler oranları incelendiğinde, branş öğretmenlerinin değerlendirme sürecinde yer alan değerlendirmeleri istenen nitelikte yerine getirmedikleri görülmektedir (%31,6). Bu konuda branşlar arasında çok büyük farklılıklar bulunmamaktadır.

Öğretmenlerin değerlendirme konusunda beklenen davranışı göstermemeleri; ölçme ve değerlendirme alanında yeterli eğitim almalarını, program tasarılarının esnek bir yapıda hazırlanmasını, öğretmenlerin okul ve çevresi ve üst makamlarla iletişimini engelleyen unsurların ortadan kaldırılmasını gerekli kılmaktadır.

Öğretmenlerin Program Tasarısı Planlama, Uygulama ve Değerlendirme Süreçlerine Yönelik Aldıkları Hizmet Öncesi ve Hizmet-içi Eğitim Durumu

Araştırmanın 5. alt problemi olan “İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde farklı branşlarda görevli öğretmenlerin program tasarısı planlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirme süreçleri ile ilgili olarak aldıkları hizmet öncesi ve hizmet-içi eğitimlerinin yeterliliği ile ilgili görüşleri nelerdir?” sorusuna cevap aramak üzere anket formunda yer alan sorular ile ilgili veriler Çizelge 97-100 'de sunulmuştur.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin “hizmet öncesi program tasarısı planlama, uygulama, değerlendirme süreçlerinin eğitimine” yönelik görüşleri Çizelge 97'de verilmiştir.

ÇİZELGE 97
HİZMET ÖNCESİ EĞİTİMDE PROGRAM TASARISI PLANLAMA UYGULAMA
DEĞERLENDİRME SÜREÇLERİNE YÖNELİK ALINAN
EĞİTİMİN YETERLİLİK DURUMU

Branşlar		Evete	Kısmen	Hayır	Toplam
Türkçe	F	11	18	51	80
	%	13,7	22,5	63,8	16,7
Matematik	F	78	10	2	90
	%	86,7	11,1	2,2	18,8
Sosyal Bilgiler	F	9	40	21	70
	%	12,9	57,1	30,0	14,6
Fen Bilgisi	F	14	40	36	90
	%	15,6	44,4	40,0	18,8
Yabancı dil	F	10	5	15	30
	%	33,3	16,7	50,0	6,3
Din Kült. ve Ahlak. Bil.	F	0	2	38	40
	%	,0	5,0	95,0	8,3
Resim-İş	F	1	26	3	30
	%	3,3	86,7	10,0	6,3
Müzik	F	6	14	0	20
	%	30,0	70,0	,0	4,2
Beden eğitimi	F	0	2	28	30
	%	,0	6,7	93,3	6,3
Toplam	F	129	157	194	480
	%	26,9	32,7	40,4	100,

$$X^2 = 355,97$$

$$Sd = 16$$

$$P,00000$$

Çizelge 97’de görüldüğü gibi, ilköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %26,9’u hizmet öncesinde program tasarısı planlama, uygulama ve değerlendirme süreçlerine yönelik aldıkları eğitimlerinin “yeterli”, %32,7’si ise “kısmen yeterli” olduğunu, öğretmenlerin yarıya yakın kısmının ise hiç yeterli görmediği anlaşılmaktadır.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Matematik branşındaki öğretmenlerin %86,7 ile en yüksek düzeyde aldıkları eğitimlerinin yeterli olduğunu, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ve Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin ise yeterli olmadığını belirttikleri görülmektedir.

$X^2=355,97$, $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “Öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimde program tasarısı planlama, uygulama, değerlendirme süreçlerine yönelik aldıkları eğitimlerinin yeterlilik durumuna” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin “program tasarısının planlanması, uygulanması, değerlendirilmesi süreçlerine yönelik olarak açılan hizmet içi kurslarına katılma durumuna” yönelik görüşleri Çizelge’ 98 de sunulmuştur.

ÇİZELGE 98
ÖĞRETMENLERİN PROGRAM TASARISININ PLANLANMASI, UYGULANMASI, DEĞERLENDİRİLMESİ SÜREÇLERİNE YÖNELİK AÇILAN HİZMET İÇİ KURSLARINA KATILMA DURUMU

Branşlar		Hiç katılmadım	Bir kez	Birden fazla	Toplam
Türkçe	f	52	22	6	80
	%	65,0	27,5	7,5	16,7
Matematik	f	38	51	1	90
	%	42,2	56,7	1,1	18,8
Sosyal Bilgiler	f	31	29	10	70
	%	44,3	41,4	14,3	14,6
Fen Bilgisi	f	27	43	20	90
	%	30,0	47,8	22,2	18,8
Yabancı dil	f	15	10	5	30
	%	50,0	33,3	16,7	6,3
Din Kül. ve Ahlak. Bil.	F	16	21	3	40
	%	40,0	52,5	7,5	8,3
Resim-İş	f	26	3	1	30
	%	86,7	10,0	3,3	6,3
Müzik	f	12	8	0	20
	%	60,0	40,0	,0	4,2
Beden eğitimi	f	28	2	0	30
	%	93,3	6,7	,0	6,3
Toplam	f	245	189	46	480
	%	51,0	39,4	9,6	100,

$$X^2 = 91,73$$

$$Sd = 16$$

$$P = ,00000$$

Çizelge 98’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %9,6’sı birden fazla, %39,34’ü bir kez, program tasarısı planlama, uygulama, değerlendirme süreçlerine yönelik açılan hizmet içi eğitim kurslarına katıldıklarını, %51,0’ı ise hiç katılmadıklarını belirtmiştir.

Fen Bilgisi branşındaki öğretmenleri %22,2’ile en yüksek düzeyde program tasarısı süreçlerine yönelik hizmet-içi kurslarına birden fazla katıldıklarını belirtirlerken, Müzik ve Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin ancak %6,7’si bu kurslara bir kez katıldıklarını belirtmiştir.

$X^2=91,73$, $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “öğretmenlerin program tasarısı planlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirme süreçlerine yönelik açılan hizmet içi kurslarına katılma durumuna” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin “program tasarısının planlanması uygulanması, değerlendirilmesi süreçlerine yönelik açılan hizmet içi eğitim kurslarından yararlanma durumuna” yönelik görüşleri Çizelge 99’da verilmiştir.

ÇİZELGE 99
HİZMET-İÇİ EĞİTİM KURSLARINA KATILAN ÖĞRETMENLERİN
KURSLARDAN YARARLANMA DURUMU

Branşlar		Hizmet içi kursa katılan	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
Türkçe	f	52	4	22	2	80
	%	65,0	5,0	27,5	2,5	16,7
Matematik	f	38	0	33	19	90
	%	42,2	,0	36,7	21,1	18,8
Sosyal Bilgiler	f	31	10	6	23	70
	%	44,3	14,3	8,6	32,9	14,6
Fen Bilgisi	f	27	20	30	13	90
	%	30,0	22,2	33,3	14,4	18,8
Yabancı dil	f	15	5	7	3	30
	%	50,0	16,7	23,3	10,0	6,3
Din Kül. ve Ahlak. Bil.	f	16	6	8	10	40
	%	40,0	15,0	20,0	25,0	8,3
Resim-İş	f	26	0	3	1	30
	%	86,7	,0	10,0	3,3	6,3
Müzik	f	12	0	8	0	20
	%	60,0	,0	40,0	,0	4,2
Beden eğitimi	f	28	2	0	0	30
	%	93,3	6,7	,0	,0	6,3
Toplam	f	245	47	117	71	480
	%	51,0	9,8	24,4	14,8	100,

$$X^2 = 133,80$$

$$Sd = 24$$

$$P = ,00000$$

Çizelge 99’ da görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %9,8’i açılan hizmet içi eğitim kurslarından yararlandıklarını %24,4’ü ise kısmen yararlandıklarını belirtmiştir. Fen Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %22,2’sinin en yüksek düzeyde yararlandıkları, Resim-İş branşındaki öğretmenlerin ise hiç yararlanmadıkları çizelgede görülmektedir.

$X^2=133,80$, $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “hizmet-içi programlardan yararlanma durumuna” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin “program tasarısı planlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirme konusunda iş başında yetiştirilme için görevlendirilenlerden yararlanma durumlarına” yönelik görüşleri Çizelge 100’de verilmiştir

ÇİZELGE 100
ÖĞRETMENLERİN PROGRAM TASARISI PLANLAMA UYGULAMA
DEĞERLENDİRME VE GELİŞTİRME KONUSUNDA İŞ BAŞINDA
YETİŞTİRİLME İÇİN GÖREVLENDİRİLENLERDEN
YARARLANMA DURUMU

Branşlar		Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
Türkçe	f	24	27	29	80
	%	30,0	33,8	36,3	16,7
Matematik	f	4	15	71	90
	%	4,4	16,7	78,9	18,8
Sosyal Bilgiler	f	14	12	44	70
	%	20,0	17,1	62,9	14,6
Fen Bilgisi	f	13	23	54	90
	%	14,4	25,6	60,0	18,8
Yabancı dil	f	10	8	12	30
	%	33,3	26,7	40,0	6,3
Din Kül. ve Ahlak. Bil.	f	0	6	34	40
	%	,0	15,0	85,0	8,3
Resim-İş	f	0	3	27	30
	%	,0	10,0	90,0	6,3
Müzik	f	0	2	18	20
	%	,0	10,0	90,0	4,2
Beden eğitimi	f	0	20	10	30
	%	,0	66,7	33,	6,3
Toplam	f	65	116	299	480
	%	13,5	24,2	62,3	100,

$$X^2= 111,99$$

$$Sd= 16$$

$$P= ,00000$$

Çizelge 100’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %13,5’i “program tasarısı planlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirme konusunda iş başında yetiştirilme için görevlendirilenlerden yararlandıkları”nı, %24,2’si kısmen yararlandıklarını, yarıdan fazlası (%62,3) ise yararlanmadıklarını belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdelik dağılımlar

incelendiğinde, Yabancı Dil branşındaki öğretmenlerin %33,3 ile en yüksek düzeyde program tasarısı süreçlerine yönelik olarak görevlendirilenlerden yararlandıkları, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Resim-İş, Müzik ve Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin ise hemen hemen hiç yararlanmadıkları görülmektedir.

$X^2=111,99$, $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “öğretmenlerin program tasarısı süreçlerine yönelik olarak görevlendirilenlerden yararlanma durumuna “ yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Branş öğretmenlerinin program süreçleri ile ilgili Hizmet öncesi ve Hizmet içi eğitimlerine yönelik olarak sorulan dört soruya verdikleri cevapların yüzdeler dağılımlarını gösteren Çizelge 97-100’ün özeti Çizelge 101’ de verilmiştir.

ÇİZELGE 101
ÖĞRETMENLERİN PROGRAM TASARISI SÜREÇLERİ İLE İLGİLİ HİZMET ÖNCESİ VE HİZMET İÇİ EĞİTİMLERİ

Branşlar	Alınan hizmet öncesi eğitimin yeterliği			Hizmet içi eğitim kursuna katılma durumu			Hizmet içi kurslardan uygulamada yararlanma durumu			İş başında yetiştirmeye yönelik görevlendirilenlerden yararlanma durumu		
	Evet	Kısmen	Hayır	Hiç	Bir kez	Birden fazla	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır
Türkçe	f	11	18	51	22	6	4	22	2	24	27	29
	%	13,8	22,5	63,8	65,0	7,5	5,0	27,5	2,5	30,0	33,8	36,3
Matematik	f	78	10	2	38	1	0	33	19	4	15	71
	%	86,7	11,1	2,2	42,2	1,1	0	36,7	21,1	4,4	16,7	78,9
Sosyal bilgiler	f	9	40	21	31	10	10	6	23	14	12	44
	%	12,9	57,1	30,0	43,8	14,3	14,3	8,6	32,9	20,0	17,1	62,9
Fen bilgisi	f	14	40	36	27	20	20	30	13	13	23	54
	%	15,6	44,4	40,0	30,0	47,8	22,2	22,2	14,4	14,4	25,6	60,0
Yabancı dil	f	10	5	15	15	5	5	7	3	10	8	12
	%	33,3	16,7	50,0	50,0	16,7	16,7	23,3	10,0	33,3	26,7	40,0
Din kült. ve ahl. bil.	f	0	2	38	16	3	6	8	10	0	6	34
	%	0	5,0	95,0	40,0	52,5	7,5	15,0	20,0	25,0	0	85,0
Resim	f	1	26	3	26	1	0	3	1	0	3	27
	%	3,3	86,7	10,0	86,7	3,3	0	10,0	3,3	0	10,0	90,0
Müzik	f	6	14	0	12	0	0	8	0	0	2	18
	%	30,0	70,0	0	60,0	0	0	40,0	0	0	10,0	90,0
Beden Eğitimi	f	0	2	28	28	0	2	0	0	0	20	10
	%	0	6,7	93,3	93,3	6,7	6,7	0	0	0	66,7	33,0
Toplam	f	129	157	194	245	189	47	117	71	65	116	299
	%	26,9	32,7	40,4	51,0	39,4	9,6	9,8	14,8	13,5	24,2	62,3

Çizelge 101 incelendiğinde, öğretmenlerin genel dağılım içerisinde ancak %26,9'unun hizmet öncesi eğitimlerinde program tasarısı planlama, uygulama değerlendirme ve geliştirmeye yönelik yeterli düzeyde eğitim aldıkları görülmektedir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Matematik branşındaki öğretmenlerin %86,7 ile en yüksek düzeyde yeterli eğitim aldıkları, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenlerin ise yeterli eğitim almadıkları görülmektedir.

Öğretmenlerin % 51,0'ı hizmet içinde program tasarısının planlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik açılan hizmet içi kurslara katılmadıklarını, %49,0'u bu kurslara bir ve birden fazla katıldıklarını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Matematik branşındaki öğretmenlerin en yüksek düzeyde (%56,7) bir kez, Fen Bilgisi branşındaki öğretmenlerin en yüksek düzeyde (%22,2) birden fazla, Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin en düşük düzeyde (%6,7) bir kez hizmet-içi eğitim kurslarına katıldıkları, Beden Eğitimi ve Müzik branşındaki öğretmenlerin ise hizmet içi eğitim kursuna (% 0) birden fazla hiç katılmadıkları görülmektedir.

Genel dağılım ve branşlardaki yüzdeler durumları, öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içinde program tasarısı planlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirme alanına yönelik yeterli eğitimden geçemediklerini ve bu kurslardan yeterince yararlanmadıklarını göstermektedir. Bunun nedeni, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimin eğitim-öğretim hedeflerine göre düzenlenmemesi, program tasarısının düzenlenmesinde görevlendirilenlerin programı bir çalışma alanı olarak göstermemeleri, bu alanda yeterli eğitim almamaları ve dolayısıyla uygulamaya katılacak öğretmenlere hizmet öncesi ve hizmet içinde gerekli eğitimi vermemeleri, düzenlenen hizmet-içi kurslarının öğretmen ve yönetimde rol oynayanlar tarafından dinlenme ve tatil için oluşturulmuş planlı bir faaliyet olarak görülmesinden kaynaklandığı söylenebilir.

Öğretmenlerin ancak %13,5'i program tasarısı süreçlerine yönelik olarak işbaşında görevlendirilenlerden yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Yabancı Dil branşındaki öğretmenlerin %33,3 ile en yüksek düzeyde yararlandığı; Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Resim-İş, Müzik ve Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin ise program süreçlerine yönelik olarak iş başında görevlendirilenlerden hiç yararlanmadıkları görülmektedir.

Yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, öğretmenlerin program tasarısı süreçlerine yönelik olarak iş başında görevlendirilenlerden yeterince yararlanmadıkları

anlaşılmaktadır. Bunun nedeni; eğitim sistemimizi yönlendiren, doğrudan ve dolaylı olarak hedeflerin gerçekleşmesinde rol oynayan eğitim iş görenlerinin hangi alana yönelik çalışma içerisinde olurlarsa olsunlar hizmet üreten kesime yarar sağlamak yerine makamda kalmayı, statü kazanmayı bir görev olarak görüyor olmasından, görev alanına yönelik mesleki bilgi ve görgüsünün yeterli düzeyde olmamasından, siyasi otorite etkisinin görevi yürütmedeki sorumluluğunun daha ön planda olmasından, denetimde rehberlik yerine otoriter anlayışın etkin rol oynamasından kaynaklanmış olabileceği söylenebilir.

Hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim ile ilgili sorulara verilen cevapların yüzdeleri ortalaması incelendiğinde, öğretmenlerin gerek hizmet öncesi, gerekse hizmet içinde yeterli eğitimden geçemedikleri söylenebilir.

Öğretmenlerin program tasarısı süreçleri ile ilgili olarak hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim konusunda yetiştirilme düzeylerine yönelik olarak aldıkları eğitimin yetersiz olması, öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içinde program süreçlerine yönelik eğitimlerinin etkili hale getirilmesini, bu yönde eğitim veren elemanların nitelikli olmasını ve hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim programlarının öncelikle ele alınarak gereken düzenlemelerin yapılmasını gerekli kılmaktadır.

Öğretmenlerin Program Tasarısı Geliştirme Sürecinde Yer Alan Etkinlikleri ile İlgili Görüş ve Önerileri

Araştırmanın 6. alt problemi olan “İlköğretim 2. Kademesinde farklı branşlarda görevli öğretmenlerin program tasarısı geliştirme ile ilgili görüş ve önerileri nelerdir?” sorusuna cevap aramak amacı ile sorulara yönelik cevaplar Çizelge 102-118’de sunulmuştur.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin “Bakanlıkça hazırlanan program tasarılarının günün gelişen şartlarını karşılamadaki yeterliliğine” yönelik görüşleri Çizelge 102’de sunulmuştur.

ÇİZELGE 102
BAKANLIKÇA HAZIRLANAN PROGRAM TASARILARININ GÜNÜN GELİŞEN
ŞARTLARINI KARŞILAMADAKİ YETERLİLİK DURUMU

Branşlar		Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
Türkçe	f	17	34	29	80
	%	21,3	42,5	36,3	16,7
Matematik	f	16	69	5	90
	%	17,8	76,7	5,6	18,8
Sosyal Bilgiler	f	13	43	14	70
	%	18,6	61,4	20,0	14,6
Fen Bilgisi	f	11	40	39	90
	%	12,2	44,4	43,3	18,8
Yabancı dil	f	4	22	4	30
	%	13,3	73,3	13,3	6,3
Din Kül. ve Ahlak. Bil.	f	7	19	14	40
	%	17,5	47,5	35,0	8,3
Resim-İş	f	3	18	9	30
	%	10,0	60,0	30,0	6,3
Müzik	f	1	5	14	20
	%	5,0	25,0	70,0	4,2
Beden eğitimi	f	0	6	24	30
	%	,0	20,0	80,0	6,3
Toplam	f	72	256	152	480
	%	15,0	53,3	31,7	100,

$$X^2 = 98,86$$

$$Sd = 16$$

$$P = ,00000$$

Çizelge 102’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %15,0’ı “Bakanlıkça hazırlanan program tasarılarının günün gelişen şartlarını karşılamada yeterli” olduğu şeklinde görüş belirtmişlerdir. Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Türkçe branşındaki öğretmenlerin %21,3 ile en yüksek düzeyde bakanlıkça hazırlanan program tasarılarının günün gelişen şartları karşılamada yeterli olduğunu, Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin ise ancak %20’sinin kısmen yeterli olduğunu belirttikleri görülmektedir.

$X^2=98,86$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “Bakanlıkça hazırlanan program tasarılarının günün gelişen şartlarını karşılamada yeterlilik durumuna” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin program tasarılarını hazırlayacak birimlere yönelik görüşleri Çizelge 103’te verilmiştir.

ÇİZELGE 103
PROGRAM TASARISINI HAZIRLAYACAK BİRİMLER

Branşlar Seçenekler	Türkçe	Matematik	Sosyal Bilgiler	Fen Bilgisi	Yabancı Dil	Din Kül. Ve Ah. Bil.	Resim-İş	Müzik	Beden Eğitimi	Toplam
A	f	0	0	32	1	2	1	1	0	40
	%	,0	,0	35,6	3,3	5,0	3,3	5,0	,0	8,3
B	f	2	7	10	2	4	0	2	0	31
	%	2,2	10,0	11,1	6,7	10,0	,0	10,0	,0	6,5
C	f	9	10	40	3	4	4	5	18	117
	%	10,0	14,3	44,4	10,0	10,0	13,3	25,0	60,0	24,4
D	f	42	12	6	16	23	6	11	9	136
	%	46,7	17,1	6,7	53,3	57,5	20,0	55,0	30,0	28,3
E	f	37	41	2	8	7	19	1	3	156
	%	41,1	58,6	2,2	26,7	17,5	63,3	5,0	10,0	32,5
Toplam	f	90	70	90	30	40	30	20	30	480
	%	18,8	14,6	18,8	6,3	8,3	6,3	4,2	6,3	100,

$$X^2 = 290,09$$

$$Sd = 32$$

$$P = ,00000$$

- A) Bakanlık merkez teşkilat tarafından
 B) Ana çerçevesi Bakanlık tarafından belirlenip, içeriğin İl Millî Eğitim Müdürlüğü Program şubesi tarafından
 C) Ana çerçevesi Bakanlık ve İl Millî Eğitim Müdürlüğü Program şubesi tarafından belirlenip içeriğin oluşturulacak ilçe program komisyonları tarafından
 D) Ana çerçevesi Bakanlık ve İl Millî Eğitim Müdürlüğü Program Şubesi ve İlçe program komisyonlarına belirlenip içeriğin okullar tarafından
 E) Ana çerçevesi Bakanlık ve İl Millî Eğitim Müdürlüğü Program Şubesi ve İlçe Program komisyonlarına belirlenip içeriğin öğretmen tarafından

Çizelge 103'te görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %32,5'i "program tasarısının ana çerçevesinin bakanlık ve il milli eğitim müdürlüğü program şubesi ve ilçe program komisyonunca belirlenip içeriğin öğretmen tarafından hazırlanması" gerektiğini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde, Resim-İş branşındaki öğretmenlerin %63,3 ile en yüksek düzeyde, Müzik branşındaki öğretmenlerin %5,0 ile en düşük düzeyde bu görüşe katılım gösterdikleri görülmektedir.

$X^2=290,09$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre " öğretmenlerin program tasarısını hazırlayacak birimlere "yönelik görüşlerinde anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

İlköğretim Kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin program geliştirmede öncelikli olarak kullanılması gereken bilgi alanlarına yönelik görüşleri Çizelge 104-108'de sunulmuştur.

ÇİZELGE 104
PROGRAM TASARISI GELİŞTİRMEDE ÖĞRENCİNİN İLGI VE
İHTİYAÇLARININ ÖNCELİKLİ OLARAK ESAS ALINMASI

Branşlar	D e r e c e l e m e										Toplam	
	1		2		3		4		5		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	32	40,0	15	18,8	27	33,8	6	7,5	0	,0	80	16,7
Matematik	9	10,0	65	72,2	4	4,4	9	10,0	3	3,3	90	18,8
Sosyal Bilgiler	7	10,0	43	61,4	6	8,6	8	11,4	6	8,6	70	14,6
Fen Bilgisi	4	4,4	4	4,4	38	42,2	26	28,9	18	20,0	90	18,8
Yabancı Dil	11	36,7	10	33,3	6	20,0	2	6,7	1	3,3	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	3	7,5	5	12,5	22	55,0	4	10,0	6	15,0	40	8,3
Resim-İş	1	3,3	22	73,3	2	6,7	2	6,7	3	10,0	30	6,3
Müzik	4	20,0	2	10,0	11	55,0	1	5,0	2	10,0	20	4,2
Beden Eğitimi	1	3,3	3	10,0	1	3,3	9	30,0	16	53,3	30	6,3
Toplam	72	15,0	169	35,2	117	24,4	67	14,0	55	11,5	480	100,

$X^2= 331,07$

$Sd= 32$

$P= ,00000$

Çizelge 104'te görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %15,0'ı “program tasarısı geliştirme etkinliğinde öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarının” birinci derecede öncelikli olarak kullanılmasının uygun olacağını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Türkçe (%40,0) ve Yabancı Dil (%36,7) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Matematik (%72,2), Sosyal Bilgiler (%61,4) ve Resim İş (%73,3) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Fen Bilgisi (%42,2), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi; Müzik (%55,0) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Beden Eğitimi (%53,3) branşındaki öğretmenlerin ise beşinci derecede program geliştirmede öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarının kullanılmasını öncelikle tercih ettikleri görülmektedir.

Türkçe branşındaki öğretmenler %40,0 ile birinci derecede en yüksek düzeyde, Resim-İş, Beden Eğitimi branşındaki öğretmenler %,3,3 ile en düşük düzeyde öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarının program tasarısı geliştirmede kullanılması görüşüne katılım göstermişlerdir.

$X^2=331,07$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “program tasarısı geliştirmede öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarının öncelikli olarak ele alınmasına” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 105
PROGRAM TASARISI GELİŞTİRMEDE TOPLUM İHTİYAÇLARININ
ÖNCELİKLİ OLARAK ESAS ALINMASI

Branşlar	D e r e c e l e m e										Toplam	
	1		2		3		4		5			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	21	26,3	29	36,3	20	25,0	8	10,0	2	2,5	80	16,7
Matematik	8	8,9	5	5,6	65	72,2	4	4,4	8	8,9	90	18,8
Sosyal Bilgiler	45	64,3	6	8,6	6	8,6	7	10,0	6	8,6	70	14,6
Fen Bilgisi	54	60,0	4	4,4	6	6,7	8	8,9	18	20,0	90	18,8
Yabancı Dil	12	40,0	8	26,7	5	16,7	3	10,0	2	6,7	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	25	62,5	4	10,0	1	2,5	6	15,0	4	10,0	40	8,3
Resim-iş	1	3,3	2	6,7	6	20,0	5	16,7	16	53,3	30	6,3
Müzik	16	80,0	2	10,0	0	,0	0	,0	2	10,0	20	4,2
Beden Eğitimi	2	6,7	1	3,3	4	13,3	18	60,0	5	16,7	30	6,3
Toplam	184	38,3	61	12,7	113	23,5	59	12,3	63	13,1	480	100,

$X^2 = 369,98$

Sd= 32

P= ,00000

Çizelge 105'te görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %38,3'ü "program geliştirme etkinliğinde toplumun ihtiyaçlarının" öncelikle esas alınmasının uygun olacağını birinci derecede belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Sosyal Bilgiler (%64,3), Fen Bilgisi (%60,0), Yabancı Dil (%40,0), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%62,5) ve Müzik (%80,0) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Türkçe (%36,3) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Matematik (%72,2) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Beden Eğitimi (%60,0) branşındaki öğretmenlerin dördüncü derecede; Resim İş (%53,3) branşındaki öğretmenlerin ise beşinci derecede öncelikle program geliştirmede toplumun ihtiyaçlarının kullanılmasını tercih ettikleri görülmektedir.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenler %62,5 ile birinci derecede en yüksek düzeyde, Resim-İş, branşındaki öğretmenler %,3,3 ile en düşük düzeyde bu görüşe katılım göstermişlerdir.

$X^2=369,98$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre "program tasarısı geliştirmede toplumun ihtiyaçlarının öncelikli olarak ele alınmasına" yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 106
PROGRAM TASARISI GELİŞTİRMEDE KONU ALANLARININ ÖNCELİKLİ OLARAK ESAS ALINMASI

Branşlar	D e r e c e l e m e															Toplam	
	1		2		3		4		5		f	%	f	%			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%							
Türkçe	1	1,3	8	10,0	17	21,3	20	25,0	34	42,5	80	16,7					
Matematik	2	2,2	3	3,3	9	10,0	43	47,8	33	36,7	90	18,8					
Sosyal Bilgiler	14	20,0	7	10,0	9	12,9	3	4,3	37	52,9	70	14,6					
Fen Bilgisi	5	5,6	43	47,8	16	17,8	12	13,3	14	15,6	90	18,8					
Yabancı Dil	2	6,7	3	10,0	3	10,0	11	36,7	11	36,7	30	6,3					
Din Kül. ve Ah. Bil.	3	7,0	6	15,0	10	25,0	3	7,5	18	45,0	40	8,3					
Resim-iş	2	6,7	2	6,7	20	66,7	4	13,3	2	6,7	30	6,3					
Müzik	0	,0	7	35,0	6	30,0	5	25,0	2	10,0	20	4,2					
Beden Eğitimi	24	80,0	1	3,3	3	10,0	0	,0	2	6,7	30	6,3					
Toplam	53	11,0	80	16,7	93	19,4	101	21,0	153	31,9	480	100,					

$\chi^2 = 369,88$

$Sd = 3,7$

$P = ,00000$

Çizelge 106’da görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %11,0’i “program geliştirme etkinliğinde konu alanlarının” birinci derecede öncelikle esas alınmasının uygun olacağını belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde, Beden Eğitimi (%80,0) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Fen Bilgisi (%47,8) ve Müzik (%35,0) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Resim İş (%66,7) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Matematik (%47,8) ve Yabancı Dil (%36,7) branşındaki öğretmenlerin dördüncü derecede, Türkçe (%42,5), Sosyal Bilgiler (%52,9) ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%45,0) branşındaki öğretmenlerin ise beşinci derecede program geliştirmede öncelikle konu alanlarının kullanılmasını tercih ettikleri görülmektedir.

Beden Eğitimi branşındaki öğretmenler %80,0 ile birinci derecede en yüksek düzeyde program geliştirme etkinliğinde konu alanının öncelikle esas alınmasının uygun olacağını belirtirlerken, Müzik branşındaki öğretmenlerin ise konu alanlarına birinci derecede hiç yer vermedikleri görülmektedir.

$X^2=369,88$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “program tasarısı geliştirmede konu alanlarının esas alınması önceliğine” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 107
PROGRAM TASARISI GELİŞTİRMEDE TEKNOLOJİK GELİŞMELERİN
ÖNCELİKLİ OLARAK ESAS ALINMASI

Branşlar	D e r e c e l e m e										Toplam	
	1		2		3		4		5		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	11	13,8	8	10,0	12	15,0	26	32,5	23	28,8	80	16,7
Matematik	68	75,6	7	7,8	8	8,9	5	5,6	2	2,2	90	18,8
Sosyal Bilgiler	3	4,3	8	11,4	7	10,0	40	57,1	12	17,1	70	14,6
Fen Bilgisi	6	6,7	19	21,1	19	21,1	30	33,3	16	17,8	90	18,8
Yabancı Dil	3	10,0	7	23,3	11	36,7	4	13,3	5	16,7	30	6,3
Din Kült. ve Ah. Bil.	3	7,5	11	27,5	2	5,0	20	50,0	4	10,0	40	8,3
Resim-iş	23	76,7	1	3,3	0	,0	0	,0	6	20,0	30	6,3
Müzik	0	,0	2	10,0	1	5,0	8	40,0	9	45,0	20	4,2
Beden Eğitimi	2	6,7	22	73,3	2	6,7	1	3,3	3	10,0	30	6,3
Toplam	119	24,8	85	17,7	62	12,9	134	27,9	80	16,7	480	100,

$X^2= 361,04$

Sd= 32

P= ,00000

Çizelge 107’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %24,8’i “program geliştirme etkinliğinde öncelikli olarak teknolojik gelişmelerin esas alınmasının uygun olacağını” birinci derecede belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Matematik (%75,6) ve Resim İş (%76,7) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Beden Eğitimi (%73,3) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Yabancı Dil (%36,7) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Türkçe (%32,5), Sosyal Bilgiler (%57,1), Fen Bilgisi (%33,3) ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%50,0) branşındaki öğretmenlerin dördüncü derecede; Müzik (%45,0) branşındaki öğretmenlerin ise beşinci derecede öncelikle program geliştirmede teknolojik gelişmelerin kullanılmasını tercih ettikleri görülmektedir.

Resim-İş branşındaki öğretmenlerin %76,7 ile birinci derecede en yüksek düzeyde, program tasarısı geliştirme etkinliğinde teknolojik gelişmelerin öncelikli olarak esas alınmasının uygun olacağını belirttikleri, Müzik branşındaki öğretmenlerin ise teknolojik gelişmeleri birinci derecede hiç tercih etmedikleri görülmektedir.

$X^2=361,04$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “program tasarısı geliştirmede teknolojik gelişmelerin öncelikli olarak esas alınmasına” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 108
PROGRAM TASARISI GELİŞTİRMEDE
OKUL DÜZEYİ VE ÇEŞİDİNİN ÖNCELİKLİ OLARAK ESAS ALINMASI

Branşlar	D e r e c e l e m e															Toplam	
	1		2		3		4		5		Toplam		Toplam				
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%			
Türkçe	15	18,8	20	25,0	4	5,0	20	25,0	21	26,3	80	16,7					
Matematik	3	3,3	10	11,1	4	4,4	29	32,2	44	48,9	90	18,8					
Sosyal Bilgiler	1	1,4	6	8,6	42	60,0	12	17,1	9	12,9	70	14,6					
Fen Bilgisi	21	23,3	20	22,2	11	12,2	14	15,6	24	26,7	90	18,8					
Yabancı Dil	2	6,7	2	6,7	5	16,7	10	33,3	11	36,7	30	6,3					
Din Kül. ve Ah. Bil.	6	15,0	14	35,0	5	12,5	7	17,5	8	20,0	40	8,3					
Resim-iş	3	10,0	3	10,0	2	6,7	19	63,3	3	10,0	30	6,3					
Müzik	0	,0	7	35,0	2	10,0	6	30,0	5	25,0	20	4,2					
Beden Eğitimi	1	3,3	3	10,0	20	66,7	2	6,7	4	13,3	30	6,3					
Toplam	52	10,8	85	17,7	95	19,8	119	24,8	129	26,9	480	100,					

$\chi^2 = 232,52$

Sd= 32

P= ,00000

Çizelge 108’de görüldüğü gibi İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %10,8’i “program geliştirme etkinliğinde okul düzeyi ve çeşidinin öncelikle esas alınmasının uygun olacağını” birinci derecede belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ve Müzik (%35,0) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Sosyal Bilgiler (%60,0) ve Beden Eğitimi (%66,7) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Resim İş (%63,3) branşındaki öğretmenlerin dördüncü derecede; Türkçe (%26,3), Matematik (%48,9), Fen Bilgisi (%26,7), Yabancı Dil (%36,7) branşındaki öğretmenler beşinci derecede öncelikle program geliştirmede okul düzeyi ve çeşidinin esas alınmasını tercih ettikleri görülmektedir.

Fen Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %23,3 ile birinci derecede en yüksek düzeyde program tasarısı geliştirme etkinliğinde okul düzeyi ve çeşidinin esas alınmasının uygun olacağını belirttikleri, Müzik branşındaki öğretmenlerin ise birinci derecede hiç tercih etmedikleri görülmektedir.

$X^2=232,52$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “program tasarısı geliştirmede okul düzeyi ve çeşidinin öncelikli olarak esas alınmasına” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Çizelge 104-108 birlikte incelendiğinde, öğretmenlerin program tasarısı geliştirmede öncelikli olarak kullanılması gereken bilgi alanlarından toplumun ihtiyaçlarının %38,3 ile birinci derecede; teknolojik gelişmelerin %24,8 ile ikinci derecede; öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarının %15,0 ile üçüncü derecede; konu alanlarının %11,0 ile dördüncü derecede; okulun düzeyi ve çeşidinin %10,8 ile beşinci derecede kullanılması şeklinde tercihte buldukları görülmektedir. Öğretmenlerin toplum ihtiyaçlarının (%38,3) birinci derecede program tasarısı geliştirmede öncelikli olarak kullanılması gereken bilgi alanı olarak almalarının nedeni, mevcut program tasarılarının sosyal merkezli yaklaşımı ön planda tutması ve öğretmen yetiştirmede devletin temel ilkesine bağlılığa daha çok yer verilmiş olması ve öğretmen yetiştirmede siyasi otoritenin etkisinin fazla olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin “program geliştirme talebi öncelikli olarak hangi birimlerden gelmelidir?” sorusuna verdikleri cevaplar Çizelge 109-113’te verilmiştir.

ÇİZELGE 109
PROGRAM TASARISI GELİŞTİRMEDE TALEBİN ÖNCELİKLE ÖĞRETMENLERİN
UYGULAMA SONUCU ELDE ETTİKLERİ VERİLERDEN GELMESİ

Branşlar	D e r e c e l e m e										Toplam	
	1		2		3		4		5		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	58	72,5	14	17,5	4	5,0	2	2,5	2	2,5	80	16,7
Matematik	69	76,7	2	2,2	8	8,9	6	6,7	5	5,6	90	18,8
Sosyal Bilgiler	44	62,9	3	4,3	7	10,0	8	11,4	8	11,4	70	14,6
Fen Bilgisi	16	7,8	8	8,9	53	58,9	13	14,4	0	,0	90	18,8
Yabancı Dil	12	40,0	8	26,7	4	13,3	4	13,3	2	6,7	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	24	60,0	6	15,0	3	7,5	5	12,5	2	5,0	40	8,3
Resim-iş	23	76,7	3	10,0	4	13,3	0	,0	0	,0	30	6,3
Müzik	14	70,0	3	15,0	1	5,0	0	,0	2	10,0	20	4,2
Beden Eğitimi	0	,0	1	3,3	4	13,3	20	66,7	5	16,7	30	6,3
Toplam	260	54,2	48	10,0	88	18,3	58	12,1	26	5,4	480	100,

$X^2 = 291,53$

Sd= 62

P= ,00000

Çizelge 109’da görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %54,2’si program geliştirme talebinin öğretmenlerin uygulama sonucu elde ettikleri verilerden öncelikle gelmesinin uygun olacağını birinci derecede belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Türkçe (%72,5), Matematik ve Resim-İş (%76,7), Sosyal Bilgiler (%62,9), Yabancı Dil (%40,0), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%60,0) ve Müzik (%70,0) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Fen Bilgisi (%58,9) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Beden Eğitimi (%66,7) branşındaki öğretmenlerin ise dördüncü derecede öncelikle program geliştirme talebinin öğretmenlerin uygulama sonucu elde ettikleri verilerden gelmesini tercih ettikleri görülmektedir.

Matematik, Resim-İş branşındaki öğretmenlerin %76,7 ile birinci derecede en yüksek düzeyde, program tasarısı geliştirmede öğretmenlerin uygulama sonucu elde ettiklerinin verilerin esas alınması gerektiğini belirttikleri, Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin ise bu görüşe birinci derecede hiç katılım göstermedikleri görülmektedir.

$X^2=291,53$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “program tasarısı geliştirme talebinin öğretmenlerin uygulama sonucu elde ettikleri verilerden gelmesi” önceliğine yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 110
PROGRAM TASARISI GELİŞTİRME TALEBİNİN ÖNCELİKLE GEREKLİ
GÖRDÜĞÜ ZAMAN BAKANLIK TEŞKİLATINDAN GELMESİ

Branşlar	D e r e c e l e m e										Toplam	
	1		2		3		4		5			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Türkçe	4	5,0	12	15,0	8	10,0	43	53,8	13	16,3	80	16,7
Matematik	2	2,2	9	10,0	10	11,1	27	30,0	42	46,7	90	18,8
Sosyal Bilgiler	10	14,3	6	8,6	40	57,1	9	12,9	5	7,1	70	14,6
Fen Bilgisi	6	6,7	19	21,1	17	18,9	34	37,8	14	15,6	90	18,8
Yabancı Dil	1	3,3	4	13,3	5	16,7	7	23,3	13	43,3	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	6	15,0	3	7,5	4	10,0	6	15,0	21	52,5	40	8,3
Resim-iş	4	13,3	3	10,0	20	66,7	0	,0	3	10,0	30	6,3
Müzik	1	5,0	0	,0	4	20,0	14	70,0	1	5,0	20	4,2
Beden Eğitimi	0	,0	23	76,7	0	,0	3	10,0	4	13,3	30	6,3
Toplam	34	7,1	76	16,5	108	22,5	143	29,8	116	24,2	480	100,

$X^2 = 287,89$

Sd= 32

P= ,00000

Çizelge 110’da görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %7,1’i “program geliştirme talebinin gerekli gördüğü zaman Bakanlık teşkilatından gelmesinin uygun olacağını” birinci derecede öncelikle belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde, Beden Eğitimi (%76,7) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Sosyal Bilgiler (%57,1) ve Resim İş (%66,7) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Türkçe (%53,8), Fen Bilgisi (%37,8) ve Müzik (%70,0) branşındaki öğretmenlerin dördüncü derecede; Matematik (%46,7), Yabancı Dil (%43,3) ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%52,5) branşındaki öğretmenlerin ise beşinci derecede öncelikle program geliştirme talebinin Bakanlık teşkilatından gelmesini tercih ettikleri görülmektedir.

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %15,0 ile birinci derecede en yüksek düzeyde program tasarısı geliştirme talebinin Bakanlık teşkilatından gerekli görüldüğü zaman öncelikli olarak gelmesinin uygun olacağını belirtirlerken, Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin bu görüşe birinci derecede hiç katılmadıkları anlaşılmaktadır.

$X^2=287,89$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “program tasarısı geliştirme talebinin öncelikle gerekli gördüğü zaman Bakanlık teşkilatından gelmesi gerektiğine” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 111
PROGRAM TASARISI GELİŞTİRME TALEBİNİN ÖNCELİKLE UYGUN GÖRDÜĞÜ ZAMAN
İL PROGRAM GELİŞTİRME BİRİMİNİN GELMESİ

Branşlar	D e r e c e l e m e										Toplam	
	1		2		3		4		5			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Türkçe	1	1,3	15	18,8	34	42,5	22	27,5	8	10,0	80	16,7
Matematik	9	10,0	8	8,9	5	5,6	51	56,7	17	18,9	90	18,8
Sosyal Bilgiler	9	12,9	5	7,1	16	22,9	38	54,3	2	2,9	70	14,6
Fen Bilgisi	14	15,6	20	22,2	19	21,1	5	5,6	32	35,6	90	18,8
Yabancı Dil	5	16,7	5	16,7	10	33,3	6	20,0	4	13,3	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	3	7,5	7	17,5	21	52,5	5	12,5	4	10,0	40	8,3
Resim-İş	2	6,7	1	3,3	2	6,7	11	36,7	14	46,7	30	6,3
Müzik	0	,0	1	5,0	4	20,0	0	,0	15	75,0	20	4,2
Beden Eğitimi	14	80,0	0	,0	1	3,3	3	10,0	2	6,7	30	6,3
Toplam	67	14,0	62	12,9	112	23,3	141	29,4	98	20,4	480	100,

$X^2 = 318,30$

Sd= 32

P = ,00000

Çizelge 111’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %14,0’ı “program geliştirme talebinin öncelikle gerekli gördüğü zaman il program geliştirme biriminden gelmesinin uygun olacağını” birinci derecede belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelerik dağılımlar incelendiğinde, Beden Eğitimi (%80,0) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Türkçe (%42,5), Yabancı Dil (%33,3) ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%52,5) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Matematik (%56,7) ve Sosyal Bilgiler (%54,3) branşındaki öğretmenlerin dördüncü derecede; Fen Bilgisi (%35,6), Resim İş (%46,7) ve Müzik (%75,0) branşındaki öğretmenlerin beşinci derecede öncelikle program geliştirme talebinin il program geliştirme biriminden gelmesini tercih ettikleri görülmektedir.

Beden Eğitimi branşındaki öğretmenler %80,0 ile birinci derecede en yüksek düzeyde program tasarısı geliştirme talebinin il program geliştirme biriminin uygun gördüğü zamanda öncelikli olarak gelmesinin uygun olacağını belirtirlerken, Müzik branşındaki öğretmenler bu görüşe birinci derecede hiç katılmamaktadır.

$X^2=318,30$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “program tasarısı geliştirme talebinin uygun gördüğü zaman il program geliştirme biriminden gelmesi önceliğine” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 112
PROGRAM TASARISI GELİŞTİRME TALEBİNİN ÖNCELİKLE VELİ,
ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİLERİN İSTEKLERİNDEN GELMESİ

Branşlar	D e r e c e l e m e										Toplam	
	1		2		3		4		5			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	10	12,5	26	32,5	0	,0	9	11,3	35	43,8	80	16,7
Matematik	6	6,7	64	71,1	7	7,8	3	3,3	10	11,1	90	18,8
Sosyal Bilgiler	1	1,4	42	60,0	2	2,9	6	8,6	19	27,1	70	14,6
Fen Bilgisi	16	17,8	20	22,2	0	,0	24	26,7	30	33,3	90	18,8
Yabancı Dil	11	36,7	7	23,3	6	20,0	4	13,3	2	6,7	30	6,3
Din Kül. ve Ah. Bil.	6	15,0	16	40,0	4	10,0	11	27,5	3	7,5	40	8,3
Resim-iş	1	3,3	1	3,3	1	3,3	17	56,7	10	33,3	30	6,3
Müzik	2	10,0	12	60,0	3	15,0	1	5,0	2	10,0	20	4,2
Beden Eğitimi	0	,0	2	6,7	21	70,0	4	13,3	3	10,0	30	6,3
Toplam	53	11,0	190	39,6	44	9,2	79	16,5	114	23,8	480	100,

$X^2 = 330,48$

Sd= 32

P= ,00000

Çizelge 112’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %11,0’ı “program geliştirme talebinin veli, öğretmen ve öğrenci isteklerinden öncelikle gelmesinin uygun olacağını” birinci derecede belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Yabancı Dil (%36,7) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Matematik (%71,1), Sosyal Bilgiler ve Müzik (%60,0), Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%40,0) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Beden Eğitimi (%70,0) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Resim İş (%56,7) branşındaki öğretmenlerin dördüncü derecede; Türkçe (%43,8) ve Fen Bilgisi (%33,3) branşındaki öğretmenlerin ise beşinci derecede öncelikle program geliştirme talebinin veli, öğretmen ve öğrenciden gelmesini tercih ettikleri görülmektedir.

Yabancı Dil branşındaki öğretmenler %36,7 ile birinci derecede en yüksek düzeyde program tasarısı geliştirme talebinin öncelikli olarak veli, öğretmen ve öğrencilerinin isteklerinden gelmesinin uygun olacağını belirtirlerken, Beden Eğitimi branşındaki öğretmenler ise bu görüşe birinci derecede katılmadıklarını ifade etmişlerdir.

$X^2=330,48$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “program tasarısı geliştirme talebinin veli, öğretmen ve öğrencilerin isteklerinden gelmesi önceliğine” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

ÇİZELGE 113
PROGRAM TASARISI GELİŞTİRME TALEBİNİN ÖNCELİKLE
SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİNDEN GELMESİ

Branşlar	D e r e c e l e m e										Toplam	
	1		2		3		4		5		f	%
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Türkçe	7	8,8	13	16,3	34	42,5	4	5,0	22	27,5	80	16,7
Matematik	4	4,4	7	7,8	60	66,7	3	3,3	16	17,8	90	18,8
Sosyal Bilgiler	6	8,6	14	20,0	5	7,1	9	12,9	36	57,4	70	14,6
Fen Bilgisi	38	42,2	23	25,6	1	1,1	14	15,6	14	15,6	90	18,8
Yabancı Dil	1	3,3	6	20,0	5	16,7	9	30,0	9	30,0	30	6,3
Din Kül ve Ah. Bil.	1	2,5	8	20,0	8	20,0	13	32,5	10	25,0	40	8,3
Resim-iş	0	,0	22	73,3	3	10,0	2	6,7	3	10,0	30	6,3
Müzik	3	15,0	4	20,0	8	40,0	5	25,0	0	,0	20	4,2
Beden Eğitimi	6	20,0	4	13,3	4	1,33	0	,0	16	53,3	30	6,3
Toplam	66	13,8	101	21,0	128	26,7	59	12,3	126	26,3	480	100,

$X^2=301,93$

Sd= 32

P= ,0000

Çizelge 113'te görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %13,8'i "program geliştirme talebinin öncelikle sivil toplum örgütlerinden gelmesini" birinci derecede belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelik dağılımlar incelendiğinde, Fen Bilgisi (%42,2) branşındaki öğretmenlerin birinci derecede; Resim İş (%73,3) branşındaki öğretmenlerin ikinci derecede; Türkçe (%42,5), Matematik (%66,7), Müzik (%40,0) branşındaki öğretmenlerin üçüncü derecede; Yabancı Dil (%30,0) ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (%32,5) branşındaki öğretmenlerin dördüncü derecede; Sosyal Bilgiler (%57,4) ve Beden Eğitimi (%53,3) branşındaki öğretmenlerin ise beşinci derecede öncelikle program geliştirme talebinin sivil toplum örgütlerinden gelmesini tercih ettikleri görülmektedir.

Fen Bilgisi branşındaki öğretmenler %42,2 ile birinci derecede en yüksek düzeyde program geliştirme talebinin sivil toplum örgütlerinden öncelikli olarak gelmesi gerektiğini belirtirlerken, Resim-İş branşındaki öğretmenler bu görüşü birinci derecede tercih etmediklerini belirtmişlerdir.

$X^2=301,93$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre "program geliştirme talebinin sivil toplum örgütlerinden gelmesi önceliğine" yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Çizelge 109-113 birlikte incelendiğinde branş öğretmenlerinin program tasarısı geliştirme talebinin uygulama sonucu elde edilen verilere göre, öğretmenlerden (%54,2) birinci derecede; uygun görülen zamanda il program geliştirme biriminden (%14,0) ikinci derecede; sivil toplum örgütlerinden (%13,8) üçüncü derecede; veli, öğretmen ve öğrenci isteklerinden (%11,0) dördüncü derecede; bakanlık teşkilatından gerekli görüldüğü zaman (%7,1) beşinci derecede gelmesinin uygun olacağını belirttikleri görülmektedir. Program tasarılarının öğretmenlerin görüşlerinde de yer aldığı gibi uygulamada sürekli olarak elde edilen verilere göre, öğrencinin ilgi ve yetenekleri çerçevesinde öğrenci merkezli olarak düzenlenip geliştirilmesi gerekmektedir.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin uygulamadaki program tasarılarının öğrencileri ezberci ve dinleyen bireyler haline getirip getirmediğine yönelik görüşleri Çizelge 114'te verilmiştir.

ÇİZELGE 114
UYGULAMADAKİ PROGRAM TASARILARININ ÖĞRENCİLERİ EZBERCİ VE
DİNLEYEN BİREYLER HALİNE GETİRME DURUMU

Branşlar		Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
Türkçe	f	37	35	8	80
	%	46,3	43,8	10,0	16,7
Matematik	f	54	26	10	90
	%	60,0	28,9	11,1	18,8
Sosyal Bilgiler	f	53	10	7	70
	%	75,7	14,3	10,0	14,6
Fen Bilgisi	f	64	23	3	90
	%	71,1	25,6	3,3	18,8
Yabancı dil	f	18	10	2	30
	%	60,0	33,3	6,7	6,3
Din Kül. ve Ahlak. Bil.	f	24	6	10	40
	%	60,0	15,0	25,0	8,3
Resim-İş	f	14	13	3	30
	%	46,7	43,3	10,0	6,3
Müzik	f	2	14	4	20
	%	10,0	70,0	20,0	4,2
Beden eğitimi	f	0	4	26	30
	%	,0	13,3	86,7	6,3
Toplam	f	266	141	73	480
	%	55,4	29,4	15,2	100,

$$X^2 = 183,38$$

$$Sd = 16$$

$$P = ,00000$$

Çizelge 114'de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %55,4'ü "Uygulamadaki programların öğrencileri ezberci ve dinleyen bireyler haline getirdiği"ni ancak %15,2'si getirmediğini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdelik dağılımlar incelendiğinde, Fen Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %71,1 ile en yüksek düzeyde uygulamadaki program tasarılarının öğrencileri ezberci ve dinleyen bireyler haline getirdiğini belirttikleri, Beden Eğitimi branşındaki öğretmenlerin ise sadece %13,3'ünün kısmen ezberci ve dinleyen bireyler haline getirdiğini belirttikleri görülmektedir.

$X^2=183,38$, $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre "uygulamadaki program tasarılarının öğrencileri ezberci ve dinleyen bireyler haline getirmesine" yönelik olarak öğretmenlerin görüşlerinde anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

İlköğretim Kurumlarının 2. Kademesinde görevli branş öğretmenlerinin uygulanan program tasarılarında yer alan konuları kolaydan zora, basitten karmaşığa, somuttan soyuta, ön şart öğrenmelere göre düzenleyip düzenlemediklerine yönelik görüşleri Çizelge 115'te verilmiştir.

ÇİZELGE 115
UYGULANAN PROGRAM TASARILARINDA YER ALAN KONULARIN
KOLAYDAN ZORA, BASITTEN KARMAŞIĞA, SOMUTTAN SOYUTA,
ÖN ŞART ÖĞRENMELERE GÖRE DÜZENLENME DURUMU

Branşlar		Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
Türkçe	f	20	48	12	80
	%	25,0	60,0	15,0	16,7
Matematik	f	11	58	21	90
	%	12,2	64,4	23,3	18,8
Sosyal Bilgiler	f	25	32	13	70
	%	35,7	45,7	18,6	14,6
Fen Bilgisi	f	9	28	53	90
	%	10,0	31,1	58,9	18,8
Yabancı dil	f	13	15	2	30
	%	43,3	50,0	6,7	6,3
Din Kül. ve Ahlak. Bil.	f	20	19	1	40
	%	50,0	47,5	2,5	8,3
Resim-İş	f	3	24	3	30
	%	10,0	80,0	10,0	6,3
Müzik	f	0	10	10	20
	%	,0	50,0	50,0	4,2
Beden eğitimi	f	1	21	8	30
	%	3,3	70,0	26,7	6,3
Toplam	f	102	255	123	480
	%	21,3	53,1	25,6	100,

$$X^2 = 131,07$$

$$Sd = 16$$

$$P = ,00000$$

Çizelge 115’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %21,3’ü “uygulanan program tasarılarında yer alan konuların kolaydan zora, basitten karmaşığa, somuttan soyuta, ön şart öğrenmelere göre düzenlendiğini” belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %50,0 ile en yüksek düzeyde konuların düzenleme ilkelerine göre düzenlendiğini belirttikleri, Müzik branşındaki öğretmenlerin (%0) ise uygulanan program tasarılarında yer alan konuların kolaydan zora, basitten karmaşığa, somuttan soyuta ve ön şart öğrenmelere göre düzenlenmediğini belirttikleri görülmektedir.

$X^2=131,07$, $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre uygulanan program tasarılarında yer alan konuların koladan zora, basitten karmaşığa, somuttan soyuta, ve ön öğrenmelere göre düzenlenmesine yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

Araştırmanın alt probleminin çözümüne yönelik oluşturulan Çizelge 102-105’te yer alan branş öğretmenlerinin program tasarısının geliştirilmesine ilişkin görüşleri ve beklenen şıklara verdikleri cevapların yüzdeler dağılımları Çizelge 116’da özetlenmiştir.

ÇİZELGE 116
ÖĞRETMENLERİN PROGRAM TASARISININ GELİŞTİRİLMESİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİ

Branşlar	Program tasarımlarının güncelliği		Program tasarımlarında geliştirilme öncelikli bilgi alanları						Program tasarımlarında geliştirilme öncelikli gereksinimler					Program tasarımlarında geliştirilme öncelikli kaynaklar			Program tasarımlarında geliştirilme öncelikli değerlendirme			Toplam yüzdelik ortalaması	
	f	%	Öğretmenlerin görüşüne göre	Öğretmenlerin görüşüne göre	Öğretmenlerin görüşüne göre	Öğretmenlerin görüşüne göre	Öğretmenlerin görüşüne göre	Öğretmenlerin görüşüne göre	Öğretmenlerin görüşüne göre	Öğretmenlerin görüşüne göre	Öğretmenlerin görüşüne göre	Öğretmenlerin görüşüne göre	Öğretmenlerin görüşüne göre	Öğretmenlerin görüşüne göre	Öğretmenlerin görüşüne göre	Öğretmenlerin görüşüne göre	Öğretmenlerin görüşüne göre	Öğretmenlerin görüşüne göre	Öğretmenlerin görüşüne göre		Öğretmenlerin görüşüne göre
Türkçe	f	17	38	21	1	11	15	58	4	1	10	7	37	35	8	20	48	12			
	%	21,3	47,5	40,0	1,3	13,8	18,8	72,5	5,0	1,3	12,5	8,8	46,3	43,8	10,0	25,0	60,0	15,0	38,6		
Matematik	f	16	37	8	2	68	3	69	2	9	6	4	54	26	10	11	58	21			
	%	17,8	41,1	10,0	2,2	75,6	3,3	76,7	2,2	10,0	6,7	4,4	60,0	28,9	11,1	12,2	64,4	23,3	36,3		
Sosyal bilgiler	f	13	41	7	14	3	44	10	9	1	6	7	53	10	7	25	32	13			
	%	18,6	58,6	10,0	20,0	4,3	62,9	14,3	12,9	1,4	8,6	8,6	75,7	14,3	10,0	35,7	45,7	18,6	43,1		
Fen bilgisi	f	11	2	4	5	6	16	6	14	16	38	3	64	23	3	9	28	53			
	%	12,2	2,2	4,4	5,6	6,7	7,8	17,8	6,7	15,6	42,2	3,3	71,1	25,6	3,3	10,0	31,1	58,9	27,3		
Yabancı dil	f	4	8	11	2	3	2	12	1	5	11	1	18	10	2	13	15	2			
	%	13,3	26,7	36,7	6,7	10,0	6,7	40,0	3,3	16,7	36,7	3,3	60,0	33,3	6,7	43,3	50,0	6,7	37,4		
Din Kült. ve Ahlak Bilgisi	f	7	7	3	3	3	6	24	6	3	6	1	24	6	10	20	19	1			
	%	17,5	17,5	7,5	7,0	7,5	15,0	60,0	15,0	7,5	15,0	2,5	60,0	15,0	25,0	50,0	47,5	2,5	36,0		
Resim-İş	f	3	19	1	2	23	3	23	4	2	1	0	14	13	3	3	24	3			
	%	10,0	63,3	3,3	6,7	76,7	10,0	76,7	13,3	6,7	3,3	,0	46,7	43,3	10,0	10,0	80,0	10,0	39,4		
Müzik	f	1	1	4	0	0	0	14	1	0	2	3	2	14	4	0	10	10			
	%	5,0	5,0	20,0	,0	,0	,0	70,0	5,0	,0	10,0	15,0	10,0	70,0	20,0	,0	50,0	50,0	25,8		
Bedensel eğitimi	f	0	3	1	24	2	1	0	0	14	6	6	0	4	26	1	21	8			
	%	,0	10,0	3,3	6,7	6,7	3,3	,0	,0	80,0	20,0	20,0	,0	13,3	86,7	3,3	70,0	26,7	20,9		
Toplam	f	72	156	72	184	53	119	52	260	34	67	66	266	141	73	102	255	123			
	%	15,0	32,5	15,0	38,3	11,0	24,8	10,8	54,2	7,1	14,0	13,8	54,4	29,4	15,2	21,3	53,1	25,6	33,8		

Çizelge 116'da görüldüğü gibi, öğretmenlerin ancak %15,0'ı bakanlıkça hazırlanan program tasarılarının günün gelişen şartlarını karşılamada yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Branş öğretmenlerinin %32,5'i öncelikli olarak program tasarılarının ana çerçevesinin Bakanlık ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü program şubesi ve ilçe program komisyonunca belirlenip, içeriğinin öğretmen tarafından hazırlanması gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin bu yöndeki bakış açısının düşük olmasının nedeni; mevcut program tasarılarının düzenlenmesinde gelişen şartların ve bölgesel özelliklerin dikkate alınarak hazırlanmaması, tek bir program tasarısı olarak ülke geneline uygulanmak üzere gönderilmesi, geliştirme sürecinin çok uzun bir dönemi kapsamaması, bu konuda Bakanlık program tasarısı geliştirme biriminde sürekli görev alan, genel ve özel program teoristlerinin etkin rol oynamaması veya görevlendirilmemesi, taşra teşkilatının bu yönde örgütlenmemesi, içeriğin belirlenip düzenlenmesi için öğretmenlerin program tasarısı düzenleme ve geliştirme konusunda yeterli bilgi ve beceriye sahip olmaması olabilir.

Program tasarısı geliştirmede, öğretmenlerin %15,0'ı öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarının, %38,3'ü toplumun ihtiyaçlarının, %11,0'ı konu alanlarının, %24,8'i teknolojik gelişmelerin, %24,8'i okul düzeyi ve çeşidinin öncelikli olarak dikkate alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Toplumun ihtiyaçlarının %38,3 ile öncelikli olarak program tasarısı geliştirmede kullanılması gereken kaynak olarak ele alınmasının, mevcut İlköğretim 2. kademe program tasarılarının ağırlıklı olarak sosyal merkezli program tasarıları olarak hazırlanmış olmasından, toplum dinamizminin programda önemli yer tutmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Öğretmenler program tasarısı geliştirme talebinin % 54,2 ile uygulama sonucu program tasarısı geliştirmeye yönelik elde ettikleri verilerden, % 7,1 ile gerekli görüldüğü zaman Bakanlık teşkilatından, % 14,0 ile uygun gördüğü zaman İl Program geliştirme biriminden, % 11,0 ile veli, öğretmen ve öğrenci isteğinden, % 23,8 ile sivil toplum örgütlerinden öncelikli olarak gelmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin %54,2'sinin program tasarısı geliştirme talebinin uygulama sonucu elde edilen verilere göre yapılması yönünde görüş belirtmeleri, istenilen bir davranış olarak görülebilir.

Öğretmenlerin bu yönde görüş belirtmeleri program tasarılarını planlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirme sürecinde eğitimsel yaşantıların olması, bu yaşantıların süreç içerisinde değişme ve gelişme göstermesi farklı yaşantılar için oluşturulacak program tasarılarında öğretmenlerin elde ettikleri verilerin önemli yer tutması düşüncesinden kaynaklanmış olabileceği söylenebilir.

Öğretmenlerin % 54,4'ü uygulanan program tasarılarının öğrencileri ezberci ve dinleyen bir birey haline getirdiğini belirtmişlerdir. Bunun nedeni, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde işe koşulan ders program tasarıları ve tasarı elemanları arasındaki kaynaşıklığın, aşamalılığın ve sürekliliğinin sağlanmamasından, program tasarısı düzenleme kriterlerine uyulmamasından, öğretmenlerin program tasarı süreçlerini eğitim ortamında düzene koymamalarından, öğretmenlerin program tasarısı içeriğini yeterince analiz edememelerinden, bireyin özelliklerini algılama ve ders ortamında ona uygun davranış geliştirememeden, bilginin davranışa dönüştürülmesine dönük bir program tasarısı anlayışının eğitim iş görenlerince yeterince uygulamada etkin rol oynayamamasından kaynaklandığı söylenebilir.

Öğretmenlerin %21,3'ü uygulanmakta olan program tasarılarında yer alan konuların kolaydan zora, basitten karmaşığa, somuttan soyuta, ön şart öğrenmelere göre düzenlendiğini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin uygulanmakta olan program tasarısı içeriğindeki bilgilerin geçerliliği ve sonraki öğrenmelere ışık tutacak nitelikte olmadığı yönünde bir anlayış içinde oldukları görülmektedir. Bunun nedeni, program tasarılarının düzenlenmesinde alan uzmanlarının genel program teorisi konusunda yeterli bilgi ile donanık olmamasından, program tasarısını sadece bilginin sınıflara göre maddeleştirilmiş bir şekli olarak görüyor olmalarından, elemanların ilişkilerini dikkate almamalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Çizelge 116'da öğretmenlerin program tasarısının geliştirilmesine yönelik olarak sorulan sorulara verdikleri cevapların yüzdelik ortalaması incelendiğinde, öğretmenlerin %33,8'inin ancak beklenen davranışları gösterdiği görülmektedir. Bu konuda branşlar arasında büyük farklar bulunmamaktadır.

Öğretmenlerin program tasarısı geliştirme konusunda beklenen davranışları göstermemeleri, program tasarılarının ana çerçevesi bakanlık ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü program şubesi tarafından belirlenip, içeriğin öğretmen tarafından, günün koşullarına göre hazırlanmasını, program tasarısı geliştirmede bilgi alanı önceliğinin öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olmasını, program tasarısı geliştirme talebi önceliğinin, öğretmenlerin uygulama sonucu elde edilen verilere göre öğrenci merkezli ulus, bölge, okul ve sınıf program tasarıları şeklinde düzenlenmesini ve geliştirilmesini, program tasarısı kapsamındaki bilgilerin tekrar ele alınmasını gerekli kılmaktadır.

İlköğretim kurumlarının ikinci kademesinde görevli branş öğretmenlerinin "Mevcut program tasarılarındaki aksaklıklar nelerdir?" açık uçlu sorusuna verdikleri cevaplar gruplandırılarak Çizelge 117'de sunulmuştur.

ÇİZELGE 117
MEVCUT PROGRAM TASARILARINDAKİ AKSAKLIKLAR

Branşlar Seçenekler	MEVCUT PROGRAM TASARILARINDAKİ AKSAKLIKLAR										Toplam
	Türkçe	Matematik	Sosyal Bilgiler	Fen Bilgisi	Yabancı Dil	Din Kül. Ve Ah. Bil.	Resim-İş	Müzik	Beden Eğitimi	Toplam	
A	f	10	24	32	48	18	26	2	12	18	190
	%	12,5	26,7	45,7	53,3	60,0	65,0	6,7	60,0	60,0	39,6
B	f	20	31	26	13	6	8	20	6	8	138
	%	25,0	34,4	37,1	14,4	20,0	20,0	66,7	30,0	26,7	28,8
C	f	12	20	12	11	6	6	8	2	4	81
	%	15,0	22,2	17,1	12,2	20,0	15,0	26,7	10,0	13,3	16,9
D	f	30	15	0	18	0	0	0	0	0	63
	%	37,5	16,7	,0	20,0	,0	,0	,0	,0	,0	13,1
E	f	8	0	0	0	0	0	0	0	0	8
	%	10,0	,0	,0	,0	,0	,0	,0	,0	,0	1,7
Toplam	f	80	90	70	90	30	40	30	20	30	480
	%	16,7	18,8	14,6	18,8	6,3	8,3	6,3	4,2	6,3	100,

$$X^2 = 187,98$$

$$Sd = 32$$

$$P = .00000$$

- A) Program tasarıları öğretime uygulamada esneklik sağlamıyor, çevre özelliklerini dikkate almıyor, değerlendirme soruları yoktur.
 B) Program tasarıları yol gösterici değildir.
 C) Program tasarılarında öğrencilerin sınıf seviyesinin üstünde konular vardır.
 D) Program tasarıları anlaşılır değildir.
 E) Program tasarıları toplum ihtiyaçlarını dikkate almıyor.

Çizelge 117’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin %39,6’sı ilk sırada mevcut program tasarılarının Öğretmene uygulamada esneklik sağlamadığını, fırsat eğitimine yer vermediğini, değerlendirme sorularının bulunmadığını, çevre özelliklerini dikkate almadığını” belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi branşındaki öğretmenlerin %65,0 ile en yüksek düzeyde mevcut program tasarılarının öğretmene uygulamada esneklik sağlamadığını, çevre özelliklerini dikkate almadığını, değerlendirme sorularının bulunmadığını belirtirlerken, Resim-İş branşındaki öğretmenlerin %6,7 ile en düşük düzeyde mevcut programların esnek olmadığını, çevre özelliklerini taşımadığını, değerlendirme sorularının bulunmadığını belirtmişlerdir.

Resim – İş branşındaki öğretmenler %66,7 ile en yüksek düzeyde program tasarılarının yol gösterici olmadığını belirtirlerken Fen Bilgisi branşındaki öğretmenler %14,4 ile en düşük düzeyde program tasarılarının yol gösterici olmadığını belirtmişlerdir.

Resim – İş branşındaki öğretmenler %26,7 ile en yüksek düzeyde program tasarılarında seviyenin üstünde konuların olduğunu belirtirlerken, Müzik branşındaki öğretmenler %10,0 ile en düşük düzeyde program tasarılarında seviyenin üstünde konuların olduğunu belirtmişlerdir.

Türkçe branşındaki öğretmenler %37,5 ile en yüksek düzeyde program tasarılarının anlaşılır şekilde hazırlanmadığını belirtirlerken Sosyal Bilgiler, Yabancı Dil, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Resim – İş, Müzik ve Beden Eğitimi branşındaki öğretmenler program tasarılarının hiç anlaşılır olmadığını (%0) belirtmişlerdir.

Türkçe branşındaki öğretmenlerin %10,0 ile en yüksek düzeyde program tasarılarının toplumun ihtiyaçlarını dikkate almadığını belirtirlerken, diğer branştaki öğretmenler program tasarılarının toplumun ihtiyaçlarını hiç dikkate almadığını belirtmişlerdir.

Öğretmenlerin mevcut program tasarılarında aksaklıklara yönelik olarak verdikleri cevapların genel dağılımlarına bakıldığında; öğretmenlerin mevcut program tasarılarında aksaklıkların olduğunu, seviyenin üzerinde konuların bulunduğunu, yol gösterici olarak hazırlanmadığını, anlaşılır nitelikte olmadığını vurguladıkları anlaşılmaktadır. Bu nedenle, ilköğretim kurumlarının 2. kademesindeki mevcut program tasarılarının düzenlenmesinde bilimsel olarak ortaya konmuş kriterlerin dikkate alınması ve mevcut programlardaki aksaklıkların giderilmesi gerekmektedir.

$X^2=187,98$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında, branşlara göre “öğretmenlerin mevcut program tasarılarındaki aksaklıklara” ilişkin görüşlerine yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin “Program tasarısı nasıl oluşturulmalıdır?” açık uçlu sorusuna verdikleri cevaplar gruplandırılarak Çizelge 118’de sunulmuştur.

ÇİZELGE 118
GELİŞTİRİLECEK PROGRAM TASARILARI İÇİN ÖĞRETMENLERİN ÖNERİLERİ

Branşlar Seçenekler	Öğretmenlerin Önerileri										Toplam
	Türkçe	Matematik	Sosyal Bilgiler	Fen Bilgisi	Yabancı Dil	Din Kült. Ve Ah. Bil.	Resim-İş	Müzik	Beden Eğitimi		
A	f	21	30	29	24	14	21	18	14	17	188
	%	26,3	33,3	41,4	26,7	46,7	52,5	60,0	70,0	56,7	39,2
B	f	17	24	21	13	9	11	6	6	6	113
	%	21,3	26,7	30,0	14,4	30,0	27,5	20,0	30,0	20,0	23,5
C	f	18	13	13	28	7	8	6	0	4	97
	%	22,5	14,4	18,6	31,1	23,3	20,0	20,0	,0	13,3	20,2
D	f	15	23	7	19	0	0	0	0	3	67
	%	18,8	25,6	10,0	21,1	,0	,0	,0	,0	10,0	14,0
E	f	9	0	0	6	0	0	0	0	0	15
	%	11,3	,0	,0	6,7	,0	,0	,0	,0	,0	3,1
Toplam	f	80	90	70	90	30	40	30	20	30	480
	%	16,7	18,8	14,6	18,8	6,3	8,3	6,3	4,2	6,3	100

$$X^2 = 100,39$$

$$Sd = 32$$

$$P = ,00000$$

- A) Program tasarıları ana çerçevesini Milli Eğitim Bakanlığı çizerek, uzmanların önerdiği öğretmenlerin katıldığı komisyonlarca oluşturulmalıdır.
 B) Program tasarıları illerde uzmanlar tarafından hazırlanmalıdır.
 C) Program tasarıları ilçelerde hazırlanmalıdır.
 D) Program tasarıları Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmalıdır.
 E) Program tasarıları alan bilgisine sahip öğretmenler tarafından hazırlanmalıdır.

Çizelge 118’de görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin genel dağılım içerisinde %39,2’si, program tasarılarının “ ana çerçevesini Milli Eğitim Bakanlığı çizerek, uzmanların önderliğinde öğretmenlerin de katıldığı komisyonlarca” ; %23,5 ‘i ,“illerde uzmanlar tarafından”; %20,2’ si , “ilçelerdeki komisyonlarca ”; % 14,0 ‘ı,” Milli Eğitim Bakanlığı tarafından”; %3,1’i ise “alan bilgisine sahip öğretmenler tarafından” hazırlanması gerektiğini belirtmişlerdir.

Branşlara göre yüzdeler dağılımlar incelendiğinde, Öğretmenlerin, katılımcı anlayışa uygun olarak program tasarısı oluşturulmasının gerektiğini belirttikleri görülmektedir. Müzik branşındaki öğretmenler %70,0 ile birinci derecede en yüksek düzeyde, Türkçe branşındaki öğretmenler %26,3 ile en düşük düzeyde bu görüşe katılım göstermişlerdir.

$X^2=100,39$; $P<0,05$ değeri dikkate alındığında branşlara göre “oluşturulacak program tasarılarında öğretmen rollerine” yönelik olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir.

İlköğretim kurumlarının 2. Kademesinde görevli branş öğretmenlerinin program tasarılarını nasıl algıladıkları, program tasarısı planlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirme süreçlerine yönelik olarak sorulan sorulara verdikleri cevapların özeti Çizelge 119’da verilmiştir.

ÇİZELGE 119
ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİNİN ÖZETİ

BRANŞLAR	Program tasarısını algılama	Program tasarısını planlama	Program tasarısını uygulama	Program tasarısını değerlendirme	Program tasarısını geliştirme	Yüzelik Ortalama
Türkçe	53,2	57,4	45,0	37,9	38,6	46,4
Matematik	34,7	50,6	39,8	34,7	36,3	39,2
Sosyal Bilgiler	57,1	60,6	30,0	24,6	43,1	43,0
Fen Bilgisi	37,6	45,4	22,9	20,3	27,3	30,2
Yabancı Dil	50,0	46,5	37,2	40,9	37,4	42,4
Din K. ve Ah. Bil.	37,8	36,3	26,4	24,4	36,0	32,2
Resim-İş	46,1	53,1	46,0	42,3	39,4	45,4
Müzik	60,0	42,5	31,8	21,4	25,8	36,3
Beden Eğitimi	42,8	55,2	32,2	38,0	20,9	37,8
TOPLAM	44,8	49,7	34,6	31,6	33,8	38,9

Çizelge 119'da görüldüğü gibi, İlköğretim kurumlarının 2. Kademesinde 9 branşta görevli öğretmenlerin genel dağılım içerisinde %44,8'i program tasarısını doğru olarak algılamakta, %49,7'si planlama, %34,64'ü uygulama, %31,65'i değerlendirme, %33,89'u geliştirme sürecinde yer alan etkinlikleri yerine getirmektedir. Branşlara yüzdelerle dağılımlar incelendiğinde Müzik branşındaki öğretmenlerin %60,0 ile en yüksek düzeyde Matematik branşındaki öğretmenlerin ise %34,7 ile en düşük düzeyde program tasarısını doğru algıladıkları görülmektedir.

Program tasarısı planlama sürecinde yer alan etkinlikleri Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenlerin %60,6 ile en yüksek düzeyde, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmenlerin ise %36,3 ile en düşük düzeyde yerine getirdikleri görülmektedir.

Program tasarısı uygulama sürecinde yer alan etkinlikleri Resim-İş branşındaki öğretmenlerin %46,0 ile en yüksek düzeyde, Fen bilgisi öğretmenlerin ise %22,9 ile en düşük düzeyde yerine getirdikleri anlaşılmaktadır.

Öğretmenlerin program tasarısı değerlendirme sürecine yönelik etkinlikleri Resim-İş branşındaki öğretmenlerin %42,3 ile en yüksek düzeyde, Fen Bilgisi branşındaki öğretmenlerin ise %20,3 ile en düşük düzeyde gerçekleştirdikleri görülmektedir.

Program tasarısı geliştirme sürecine yönelik verilen cevaplardan Sosyal Bilgiler branşındaki öğretmenlerin %43,1 ile en yüksek düzeyde, Beden Eğitimi öğretmenlerin ise %20,9 ile en düşük düzeyde davranışları gerçekleştirdikleri anlaşılmaktadır..

Öğretmenlerin program tasarısı algılama ve program tasarısı süreçlerine yönelik etkinliklere katılım düzeylerindeki yüzdelerle oranın düşük olması öğretmenlerin programı bir çalışma alanı olarak görmemelerinden ve bu süreçlere etkin şekilde katılmalarına yönelik olarak aldıkları hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerinin yeterli olmamasından kaynaklanmış olduğu söylenebilir.

Diğer taraftan, öğretmenlerin ders program tasarısını planlamada gerekli etkinliklere %49,7 düzeyinde yer vermemeleri nedeniyle planlama oranının düşük düzeyde olması diğer süreçlerinde etkin bir şekilde işe koşulmasını engellemiştir.

Bu sonuç, öğretmenlerin program tasarısı süreçlerine yönelik olarak hizmet öncesinde ve hizmet içinde genel ve özel program teoristleri tarafından sürekli olarak yetiştirilmelerini gerekli kılmaktadır.

BÖLÜM V

ÖZET, YARGI VE ÖNERİLER

Özet

Bilim ve teknolojiadaki gelişmelerle ortaya çıkan yeni ihtiyaçlar eğitim sisteminin yeniden yapılanmasını gerekli kılmaktadır. Eğitim kurumlarının en önemli işlevi planlı, maksatlı ve programlı bir öğretimi hakim kılmak ve bireyin ilgi ve ihtiyaçlarını belirleyerek başarılı olabileceği alanları bulup yeteneklerini bu alanlarda geliştirmektir. Eğitim, planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğretme yaşantılarıyla olur. Eğitimin bu işlevini yerine getirmesi için gerek okul içinde ve gerekse okul dışındaki öğretme ve öğrenme sürecine etki eden tüm unsurların etkili bir şekilde planlanarak uygulamaya konması gerekmektedir. Bu nedenle, eğitim sisteminde devamlılığı sağlamak, öğretimin etkililiğini arttırmak ve öğrenme süreçlerini öğrenci yeteneklerine uydurmak ancak programlı bir çalışma ile mümkündür. Bunu gerçekleştiren de öğretmendir.

Bu çalışmada, öğretim hizmetinin niteliğinin geliştirilmesine yönelik alınan bir dizi kararların planlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi süreçlerine yönelik olarak Balıkesir ilindeki ilköğretim kurumlarının ikinci kademesinde görevli branş öğretmenlerinin yeterlilikleri ve hizmet öncesi, hizmet içi eğitimlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmaların yürütülmesinde ulaşılabilen kaynaklar taranmış, uzman görüşünden yararlanılmıştır. Balıkesir ili çalışmanın evreni olarak seçilmiştir. Örneklemin, evreni en iyi şekilde temsil edebilmesi için sosyal, ekonomik ve kültürel özellikler dikkate alınarak evrenden 10 ilçe seçilmiştir. Örneklem içinden tesadüfî örnekleme yoluyla 9 branştan (Türkçe 80, Matematik 90, Sosyal bilgiler 70, Fen Bilgisi 90, Yabancı dil 30, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi 40, Resim – İş 30, Müzik 20 ve Beden Eğitimi 30), toplam 480 öğretmen seçilerek örneklem grubu oluşturulmuştur.

Uzman görüşleri dikkate alınarak ve ön deneme sonuçlarına göre geliştirilen veri toplama aracı, bu öğretmenlerin program tasarımlarını algılama, planlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirme süreçlerini kullanmalarına ve bu süreçlere yönelik aldıkları hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim durumlarını tespit etmeye yönelik 51 soruyu içermektedir.

Öğretmenlerin program tasarısının süreçlerine yönelik yeterliliklerinin sağlıklı bir şekilde değerlendirilebilmesi için, örneklem grubundaki öğretmenlere bilgi toplama aracı uygulanmıştır. Alınan sonuçlar üzerinde Ege Üniversitesi Bilgisayar Bölümü aracılığı ile istatistiksel işlemler yapılmıştır. Sonuçlar tablolar halinde gösterilerek yorumlanmıştır.

ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİNİN ÖZETİ

BRANŞLAR	Program tasarısını algılama	Program tasarısını planlama	Program tasarısını uygulama	Program tasarısını değerlendirme	Program tasarısını geliştirme	Yüzdeler Ortalama
Türkçe	53,2	57,4	45,0	37,9	38,6	46,4
Matematik	34,7	50,6	39,8	34,7	36,3	39,2
Sosyal Bilgiler	57,1	60,6	30,0	24,6	43,1	43,0
Fen Bilgisi	37,6	45,4	22,9	20,3	27,3	30,2
Yabancı Dil	50,0	46,5	37,2	40,9	37,4	42,4
Din K. ve Ah. Bil.	37,8	36,3	26,4	24,4	36,0	32,2
Resim-İş	46,1	53,1	46,0	42,3	39,4	45,4
Müzik	60,0	42,5	31,8	21,4	25,8	36,3
Bedен Eğitimi	42,8	55,2	32,2	38,0	20,9	37,8
TOPLAM	44,8	49,7	34,6	31,6	33,8	38,9

Elde edilen bulgular ve bu çizelgede özet olarak ifade edilen öğretmen görüşleri çerçevesinde yargılara ulaşılmıştır.

Yargı

A- Program tasarısının algılanmasına yönelik:

1) Örneklem grubundaki 2. Kademe öğretmenlerinin %57,1'i program tasarısını doğru olarak tanımlamaktadır. Fen Bilgisi branşındaki öğretmenler %77,8 ile program tasarısını en yüksek düzeyde doğru olarak tanımlamaktadır.

2) Öğretmenlerin %27,1'i program tasarısının kaynaklarını doğru olarak belirtmektedir.

3) Öğretmenlerin %7,9'u okul program tasarısının kapsamı hakkında bilgi sahibidir.

4) Öğretmenlerin %42,1'i ders program tasarısının kapsamı hakkında bilgi sahibidir.

5) Öğretmenlerin %47,5'i yıllık, %43,8'i ünite ve %50,4'ü günlük düzeyde hazırlanan program tasarısının kapsamındaki elemanlar hakkında bilgi sahibidir.

6) Öğretmenlerin genel dağılım içerisinde %44,8'i program tasarısını doğru olarak algılamaktadır.

B- Program tasarısı planlanmaya yönelik yargılar:

1) Öğretmenlerin genel dağılım içerisinde %49,7'si program tasarısını doğru planlamaktadır.

2) Yıllık düzeyde "planlama sürecinde" öğretmenlerin %91,9'u planlama, %53,8'i uygulama, %48,3'ü değerlendirme, %48,1'i geliştirme etkinliklerine katılmaktadır. Günlük düzeyde "planlama sürecinde" öğretmenlerin %68,3'ü planlama, %85,0'ı uygulama, %66,5'i değerlendirme, %46,9'u geliştirme etkinliklerine yer vermektedir.

3) Öğretmenlerin %37,5'i program tasarısı etkililiğini sağlama, %7,9'u program tasarısı etkililiğini değerlendirme, %14,6'sı program tasarısı geliştirme etkinliklerini planlamaktadır.

4) Öğretmenlerin %78,3'ü yıllık , %65,6'sı günlük düzeyde "planlamada" hedef ve davranışları; %37,7'si yıllık, %41,7'sinin günlük düzeyde zamanı hedef, davranışa ve konuya göre; %56,0'ı yıllık, %66,9'u günlük düzeyde öğretme ve öğrenme yöntem ve tekniklerini; %53,3'ü yıllık, %62,1'i günlük düzeyde araç, gereç ve deneyleri belirlemektedir.

5) Öğretmenlerin %39,6'sı yıllık, %31,9'u günlük düzeyde tamamlayıcı eğitim çalışmalarını planlamakta ve %55,8'i yıllık, %55,6'sı günlük düzeyde çevre olanak ve özelliklerini planlamada dikkate almaktadır.

6) Öğretmenlerin %36,3'ü yıllık, %50,0'ı günlük düzeyde eğitim sürecinde kullanmada; %41,0'ı yıllık, %29,2'si günlük düzeyde planlama yaparken mevcut program tasarılarından yararlanmaktadır.

7) Öğretmenlerin %55,6'sı yıllık, %52,1'i günlük düzeyde program tasarısı değerlendirmeye yer vermektedir.

8) Öğretmenlerin ancak %39,4'ü program geliştirmeyi yer vermektedir.

9) Öğretmenlerin hiç birisi ünite düzeyinde program tasarısı planlama etkinliklerine katılmamaktadır.

C- Program tasarılarının uygulanmasına yönelik yargılar:

1) Öğretmenlerin genel dağılım içerisinde %47,6'sı uygulamada bireysel farklılıkları dikkate almakta, kaynaklardan, araç ve gereçlerden yararlanmakta, planlara bağlı kalmakta ve fırsat eğitimine yer vermektedir.

2) Öğretmenlerin %34,0'ı ders kitaplarından, %19,6'sı yardımcı ve test kitaplarından, %5,6'sı CD'ler, tepegöz saydamlarından, %20,2'si basılı kaynak ve ansiklopedilerden, %6,5'i okul ve ders program tasarılarından, %11,9'u öğretmen kılavuz kitaplarından, %2,3'ü dergilerden öğretim materyali olarak uygulamada yararlanmaktadır.

3) Öğretmenlerin %26,0'ı düz anlatım, %32,9'u soru cevap, %3,1'i bilimsel araştırma, %14,0 yaparak ve yaşayarak öğrenme, %2,3'ü dramatize etme, %1,9'u gösterip yaptırma ve tartışma, %14,6'sı deney, %3,5' i grup ve küme çalışmasından uygulamada yararlanmaktadır.

4) Öğretmenlerden %70,4'ü ipuçları, %59,4'ü pekiştirme, %74,8'i öğrenci katılımı, %49,4'ü dönüt ve düzeltme, %59,4'ü dikkat çekme, %67,5'i güdüleme, %70,4'ü sevgi eğitimi, %48,3'ü gözden geçirme, %43,1'i geçiş ve ara özetlere, %45,6'sı ana noktayı vurgulama, %63,1'i ders ile önceki ders arasında bağlantı kurma, %57,7'si dersi güncel olaylara bağlama, %56'sı uygun yöntemleri kullanma gibi değişkenlere ve etkinliklere uygulamada yer vermektedir. Genel dağılım içerisinde ise, ancak %60,1'i bu değişken ve etkinliklere yer vermektedir.

5) Uygulama sürecinde Öğretmenlerin, %6,7'si değerlendirme , %43,8'i tamamlayıcı çalışmalara öncelikli olarak yer vermektedir.

6) Program tasarısı uygulama sürecinde yer alan etkinliklerin yüzdeler ortalamalarına göre, öğretmenlerin, ancak %34,6 s'ı bu etkinliklerin tamamına yer vermektedir.

D- Program tasarılarının değerlendirilmesine yönelik olarak:

1) Ölçme aracı olarak öğretmenlerin, %17,5'i doğal gözlem fişlerine, %62,9'u yazılı sınavlara, %13,1'i sözlü sınavlara, %48,3'ü test tekniklerine yer vermektedir.

2) Öğretmenlerin, ölçme araçlarında soru tiplerinden, %9,4'ü doğru yanlış sorulara, %11,0'ı kısa cevaplı sorulara, %19,6 doldurmalı sorulara, %20,2'si çoktan seçmeli sorulara, %11,3'ü eşleştirmeli sorulara, %17,'i uzun cevaplı sorulara öncelikli olarak yer vermektedir.

3) Öğretmenlerin %27,7'si dersin sonunda, %6,3'ü ünite sonunda, %7,1'i yıllık düzeyde yapılan değerlendirmeye; %10,8'i öğretme etkinliğini, %48,1'i öğrenci başarısını değerlendirmeye yıl boyunca yer vermektedir.

4) Öğretmenlerin %58,1'i değerlendirme sonuçlarını program geliştirmede kullanmakta, %43,8'i zümre öğretmenler kurulunda görüşmekte, %14,8'i üst makamlara iletmektedir. Öğretmenlerin %19,8'i program tasarılarının esnek olduğunu belirtmektedir.

5) Genel dağılım içerisinde öğretmenlerin ancak %31,6'sı program tasarısı değerlendirme süreçlerinde yer alan etkinliklere yer vermektedir.

E- Program tasarısı planlama, uygulama, değerlendirme, geliştirmeye yönelik alınan hizmet öncesi ve hizmet içi eğitime yönelik yargılar:

1) Öğretmenlerin yarısından fazlasının (%40,4) aldığı hizmet öncesi eğitimleri yeterli değildir.

2) Öğretmenlerin %51,0'ı program süreçlerine yönelik hizmet içi kursa hiç katılmamış, %39,4'ü bu kurslara bir kez katılmıştır.

3) Hizmet içi kurslara katılan öğretmenlerden %14,8'i bu kurslardan hiç yararlanmamış, %24,4'ü de kısmen yararlanmış, ancak %9,6'sı ise bu kurslardan yararlanmıştır.

4) Öğretmenlerin sadece %13,5'i hizmet içinde iş başında yetiştirmeye yönelik görevlendirilenlerden yararlanmıştır.

F- Program tasarısı geliştirmeye yönelik yargılar:

1) Genel dağılım içerisinde öğretmenlerin ancak %33,8'i program geliştirme süreçlerine katılmıştır.

2) Öğretmenlerin %15,0'ı program tasarılarının günün gelişen şartlarını karşılamada yeterli olduğunu, %32,5'i içeriğin öğretmen tarafından hazırlanması gerektiğini düşünmektedir.

3) Program geliştirme çalışmalarında bilgilerin öncelikle toplumun ihtiyacından (%38,3), sonra da sırasıyla teknolojik gelişmelerden(%24,8), öğrenme ihtiyacından (%15,0), konu alanlarından (%11,07) ve okul düzey ve çeşidinden, (% 10,8) gelmesi gerekmektedir.

4) Program geliştirme talebinin öncelikle öğretmen değerlendirme verilerinden (%54,2), sonra da sırasıyla İl Program komisyonundan (%14,0), Sivil Toplum Örgütlerinden (%13,8), Veli, öğretmen ve öğrencilerden (%11,0) ve Bakanlıktan (%7,1) gelmesi gerekmektedir.

5) Öğretmenlere göre (%54,4) program tasarıları ezberci ve dinleyen bireyler yetiştirmektedir.

6) Öğretmenlere göre (%25,6) program tasarıları düzenleme ilkelerine göre düzenlenmemektedir.

Sonuç olarak, öğretmenlerin çoğunun program tasarısını doğru olarak algılamadıkları (%55,2), program tasarısını planlama (%50,3), uygulama (%65,4), değerlendirme (%68,4) ve geliştirme (%66,2) süreçlerinde yer alan etkinliklere yeterince yer vermedikleri; bu durumun aldıkları hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerinin yeterli olmamasından kaynaklandığı söylenebilir.

Öneriler

Öğretmenler hizmet öncesinde ve hizmet içinde program planlama uygulama, değerlendirme ve geliştirmeye yönelik olarak genel ve özel öğretim konusunda sürekli olarak yetiştirilmeli ve öğretmen yetiştiren kurumlarda “Program Geliştirme” dersi programda ağırlık olarak yer almalıdır. Program geliştirme süreçleri ile ilgili olarak yönetici öğretmen ve müfettişler hizmet içi eğitimden geçirilmelidir.

Program tasarıları, tasarı hazırlamadaki kriterlere ve yönergelere uygun olarak hazırlanmalıdır.

Program tasarıları günün koşullarına ve bilim ve teknolojiye göre güncelleştirilmeli, esneklik sağlanmalıdır.

Program tasarısı değerlendirme sonuçları ve öneriler üst birimlerce ele alınmalı ve değerlendirilmelidir.

Program tasarıları ulus, bölge, okul, sınıf (ders) program tasarıları şeklinde hazırlanmalıdır.

Okulların mevcut program tasarılarını etkin şekilde uygulayabilmeleri için gerekli fiziki mekanlar oluşturulmalı, okullar araç ve gereçlerle donatılmalıdır.

Ulus düzeyinde hazırlanan program tasarılarının ortaya çıkardığı sorunlar giderilmeli, bölgesel özellikler ve öğrenci ihtiyaçları dikkate alınarak bölgesel program tasarıları hazırlanmalı ve bunlar il ve bölge program tasarıları şeklinde düzenlenecek biçimde oluşturulmalıdır.

Merkezi program geliştirme biriminin yanında il, ilçe ve okul program geliştirme birimleri kurularak, katılımcı anlayışa uygun komisyonlar oluşturulmalıdır. Program geliştirme etkinliği ile ilgili olarak üniversitelerle işbirliğine gidilmelidir.

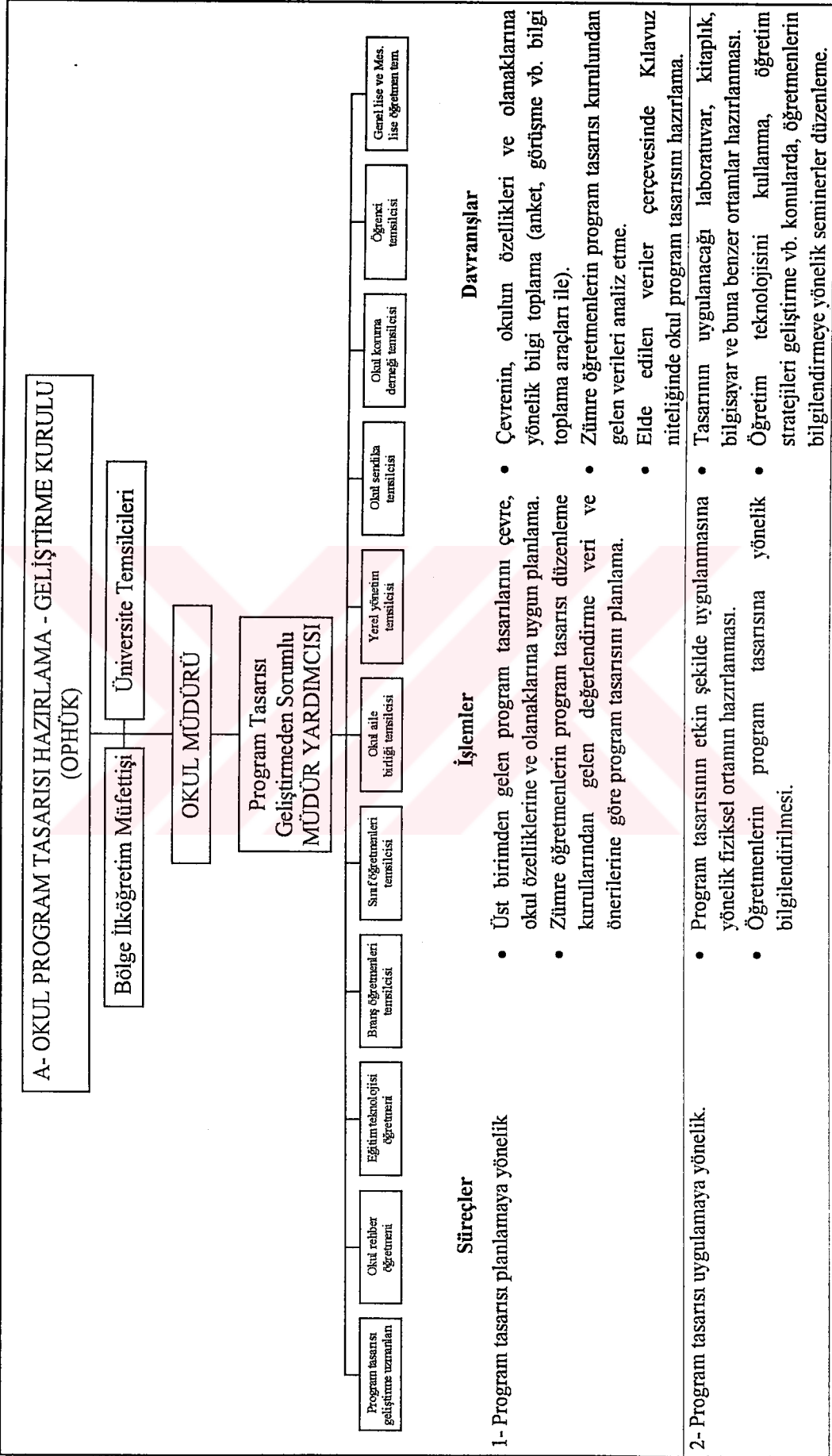
Program tasarısı süreçlerinden etkilenen tüm unsurları içine alacak ve öğretmeni etkin kılacak, program süreçlerine yönelik olarak tüm çalışmalarını kapsayacak şekilde algılanıp, çağdaş anlamda program tasarısı oluşturulmalıdır.

Bu anlayış doğrultusunda, İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerinin görüş ve önerileri ışığında program tasarısı süreçlerinin okul düzeyinde etkin olarak kullanılabilmesi için bir program mühendisliği modeli önerilmiştir.

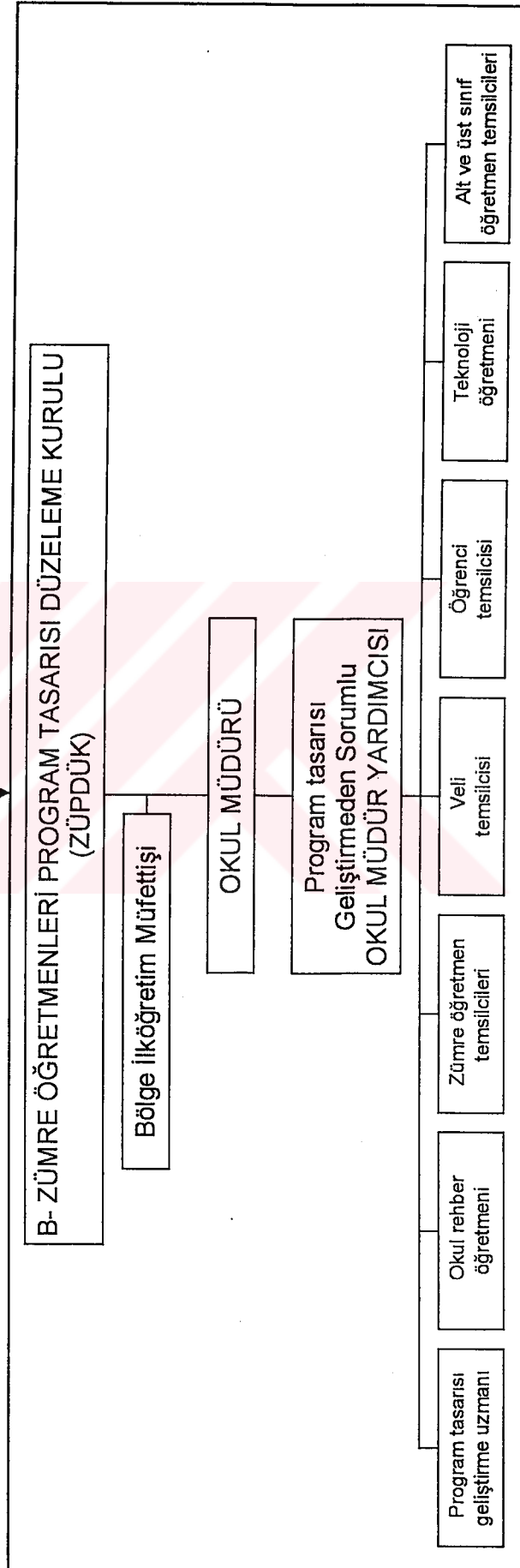
İlköğretim 2. kademe için düzenlenen bu modelde, program tasarısı planlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirme ile ilgili işlemler ve gösterilmesi gereken davranışlar Şekil 8'de gösterilmiştir.

İLKÖĞRETİM 2. KADEME İÇİN OKUL DÜZEYİNDE PROGRAM MÜHENDİSLİĞİ MODELİ (İPİMÖM)

- 3- Program tasarısını değerlendirmeye yönelik.
- Hazırlanan program tasarısının değerlendirme modelini oluşturma.
  - Program tasarısının uygulanması sonucu elde edilen verilerin değerlendirilmesi.
  - Program tasarısını planlama, uygulama ve değerlendirme sonuçlarının değerlendirmesi sonucu elde edilen verileri üst birime gönderme.
  - Program tasarısını planlama, uygulama ve değerlendirme sonuçlarını değerlendirerek okul program tasarısını geliştirme.
- 4- Program tasarısını geliştirmeye yönelik.
- Program tasarısını planlama, uygulama ve değerlendirme sonuçlarının raporlaştırma.
  - Çevre, okul olanaklarını dikkate alarak program tasarısını planlama, uygulama ve değerlendirme sonuçlarının değerlendirilmesine göre program tasarısını oluşturma.

Süreçler	İşlemler	Davranışlar
1- Program tasarısını planlamaya yönelik.	<ul style="list-style-type: none"> Okul program tasarısı düzenleme kurulunda klavuz niteliğinde hazırlanan program tasarısını üniteler düzeyinde planlama 	<ul style="list-style-type: none"> Öğrencilerin gelişim düzeyine uygun olarak ünite program tasarısının hazırlanması.
2- Program tasarısını uygulamaya yönelik.	<ul style="list-style-type: none"> Program tasarısının ünite düzeyinde uygulanmasına yönelik öğretim materyallerini temin etme. Ünitelerde yapılacak deney, gezi, gözlem vb. etkinlikleri ile ilgili düzenlemeleri yapma. Ünitelerin öğretiminde kullanılacak strateji, yöntem ve tekniklerin tespiti. 	<p><i>Ünitelerin uygulanmasında;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Cd, tepegöz saydamları, slayt, vb. hazırlanması. Yararlanılacak ansiklopedi, yardımcı kitaplar, broşür, dergi vb. belirlenmesi. Deney, gezi gözlem vb. belirlenmesi. Öğretim stratejisi yöntem ve tekniklerinin belirlenmesi.
3- Program tasarısının değerlendirilmesine yönelik.	<ul style="list-style-type: none"> Üniteler düzeyinde öğrenci başarısını değerlendirme kriterlerini belirleme Program tasarısının bütün olarak değerlendirilmesi ile ilgili olarak kriterleri belirleme. 	<ul style="list-style-type: none"> Üniteler düzeyinde öğrenci başarısını değerlendirmede kullanılacak ölçme araçlarının ve ölçme aracılarında yer alacak soru tiplerinin belirlenmesi. Üniteler düzeyinde tasarının değerlendirilmesi ile ilgili kriterlerin hazırlanması. Program tasarısının bütün olarak değerlendirilmesi ile ilgili kriterlerin hazırlanması.
4- Program tasarısını geliştirilmesine yönelik.	<ul style="list-style-type: none"> Öğretmenlerin planlama, uygulama ve değerlendirme sonuçları ve önerilerini değerlendirilerek program tasarısı geliştirmeye yönelik önerileri hazırlayıp okul program tasarısı düzenleme kuruluna gönderme. Öğretmenlerin Program tasarısını planlama, uygulama, değerlendirme sonuçları ve önerileri ile üst birimden gelen tasarısı dikkate alarak ünite tasarısı geliştirme. 	<ul style="list-style-type: none"> Ünite düzeyindeki planlama, uygulama, değerlendirme sonuçlarını raporlaştırarak okul program tasarısı düzenleme kuruluna sunma. Ünite tasarısının oluşturulması.

C- BRANŞ ÖĞRETMENİ	
İşlemler	Davranışlar
<p>Süreçler</p> <p>1- Program tasarısını planlamaya yönelik.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yıllık program tasarısını planlama • Ünite program tasarısını planlama • Günlük program tasarısını planlama 	<ul style="list-style-type: none"> • Ulus, bölge, okul ve zümre öğretmenleri program tasarısı düzenleme kurullarından geçerek düzenlenen kılavuz niteliğindeki program tasarısını inceleyerek öğrencilerin özellikleri ve bireysel farklılıklarını ve okul ve çevre olanaklarını dikkate alarak yıllık, ünite ve günlük program tasarılarının hazırlanması.
<p>2- Program tasarısını uygulamaya yönelik.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencilerin hazırlanmışlık düzeylerinin belirlenmesi. • Ön şart öğrenmelerin gerçekleştirilmesi. • Motivasyonun sağlanması. • Uygun strateji, yöntem , tekniklerin araç gereç ve materyallerin işe koşulması. • Öğrenci katılımlarının sağlanması.. • Fırsat eğitimine yer verilmesi. • Uygun ipucu ve pekiştiricilere yer verilmesi. • Yerde ve zamanda dönütlerin elde edilmesi. • Tamamlayıcı çalışmalara yer verilmesi.
<p>3- Program tasarısını değerlendirmeye yönelik.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tanıma ve yerleştirmeye, durum muhasebesine, biçimlendirme ve yetiştirmeye yönelik ölçme araçlarının hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi. • Uygulama sonuçlarına göre tasarıların işleyen ve aksayan yönlerinin belirlenmesi.
<p>4- Program tasarısını geliştirmeye yönelik.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Yıllık, ünite ve günlük plan tasarılarının değerlendirilmesi sonuçlarına yönelik önerileri raporlaştırma. • Yıllık, ünite ve günlük plan tasarılarını oluşturma.

EKLER

EK	Sayfa
A. İlköğretim kurumlarının 2. kademesinde görevli branş öğretmenlerine uygulanan anket.....	290
B. İlköğretim 2. kademe öğretmenlerine anket uygulanan ilçe ve okullar	301
C. Anket uygulama izni için yazılan dilekçe	302
D. Sosyal Bilimler Enstitüsünün anketin uygulaması ile ilgili izin yazısı	303
E. Anketin uygulanmasına ilişkin valilik onayı	304

EK A

ANKET

Sayın Öğretmenim

İlköğretim kurumlarında uygulanmakta olan program tasarılarının planlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi ile ilgili sizlerin görüşlerine de yer verecek şekilde yüksek lisans tez çalışması yapmaktayım.

Çalışmayı tamamlayabilmek için bir anket formu geliştirilmiştir.

Ankette ilköğretim kurumlarında uygulanmakta olan program tasarılarını ne şekilde algıladığınız; programların planlama, uygulama, değerlendirme ve geliştirilmesi ile ilgili görüşlerinize yönelik 51 soru bulunmaktadır. Soruların nasıl cevaplanacağına ilişkin açıklamalar soru köklerinde yer almaktadır. Görüşleriniz sadece bu çalışmaya yönelik olarak değerlendirilecektir. Sorulara vereceğiniz cevaplar başka hiçbir yerde kullanılmayacaktır.

Araştırmanın amacına ulaşılmasında önemi büyük olan içten katkınızı esirgemeyeceğinize ve samimi olacağınıza inanmaktayım.

İlginize teşekkür eder, saygılar sunarım.

Osman SARIKAYA

1. Branşınız:

.....

2. Aşağıdaki ifadelerden hangisi sizce Programı doğru olarak tanımlamaktadır?
- A) Bakanlık tarafından okullara uygulanmak üzere gönderilen dersleri ve konuları belirten üründür. (Müfredat Programları)
  - B) Hedefler, davranışlar, içerik, etkinlikler ve değerlendirme elemanlarının düzenini gösteren plandır.
  - C) Bakanlık Talim Terbiye Kurulu onayından geçmiş ders kitapları, dergilerdir.
  - D) Derslerin işlenişini gösteren kılavuz kitaplardır.

3. Bir program oluşturulurken aşağıdakilerden hangisinin öncelikle dikkate alınması gerektiğini 1. 2. 3. 4. sıra numarası vererek dereceliyiniz.
- ( ) Bilimin ortaya koyduğu sonuçların okul düzeyine göre konulaştırılması.
- ( ) Öğrencinin üst öğrenime giriş için sınavları başarabilme ihtiyacı.
- ( ) Konu alanı, toplum ve bireyin ihtiyaçlarının analizi.
- ( ) Siyasi otoritenin ihtiyaçları.
4. Bir Ortaokul ve İlköğretim Okulu 2. kademe program tasarısı neleri kapsamalıdır?
- A) Derslerin işleyişi ile ilgili amaç ve ilkelerini belirten çalışma programını.
- B) Derslerin haftalara göre dağılımını, süresini, vakit çizelgelerini.
- C) Her bir ders ile ilgili hedefler, davranışlar, içerik, öğrenme fırsatları ve değerlendirme elemanlarını içeren planları.
- D) Yukarıdakilerin hepsini.
5. Alanlarla ilgili bir ders program tasarısı neleri kapsamalıdır?
- A) Dersin adı, üniteleri ve konu başlıklarını.
- B) Ders ile ilgili hedefler, davranışlar, içerik, işleniş ve değerlendirme elemanlarını.
- C) Dersin ünitelerinin hedefleri, davranışları, içerik, işleniş ve değerlendirme elemanlarını.
- D) Dersle ilgili ilkeler, genel amaçlar, program tasarısının uygulanması ile ilgili açıklamaları.
- E) Yukarıdakilerin hepsini.
6. Bir dersin program tasarısı neleri kapsamalıdır?
- A) Ders adı ve konularını.
- B) Dersin yıllık düzeyde üniteler şeklinde dizilmesini.
- C) Hedefler, davranışlar, içerik, işleniş ve değerlendirme elemanlarını.
- D) Ders ünitelere göre dağılımını ve uygulamada işe koşulacak araç, gereç, kaynak, yöntem ve teknikleri.
- E) Yukarıdakilerden hepsini.

7. Bir ünite program tasarısı neleri kapsamalıdır?
- A) Ünite ile ilgili konuların dizilişini.
 B) Ünitenin hedefler, davranışlar ve konularını.
 C) Üniteye işlenecek konular ve değerlendirme ile ilgili iş takvimini.
 D) Uygulamada işe koşulacak araç, gereç, kaynak, yöntem ve teknikleri.
 E) Yukarıdakilerden hepsi.
8. Bir günlük program tasarısı neleri kapsamalıdır?
- A) Konunun adı, alt başlıkları ve işlenme süresini.
 B) Konunun adı, işlenme süresini ve işlenecek konu ile ilgili kısa notları.
 C) Konunun adı, alt başlıkları, işlenme süresini, hedefleri, davranışları ve işleniş şeklini.
 D) Konunun adı, hedefler, davranışlar, alt başlıklar, işleniş süresi, işlenişte kullanılacak araç gereç, kaynak, yöntem – teknik ve değerlendirmeyi
9. Bir program tasarısının aşağıdaki süreçlerden hangisine hizmet etmesi gerektiğini ilgili haneye (x) işareti koyarak belirtiniz.

	Yıllık	Ünite	Günlük
Planlama			
Uygulama			
Değerlendirme			
Geliştirme			

10. Dersin işlenmesi sırasında öncelikli olarak hangi amaca hizmet edilmesi gerektiğini 1. 2. 3. 4. sıra numarası vererek dereceleyniz.
- ( ) Hedeflere ulaşma
 ( ) Öğrenci başarısını sağlama.
 ( ) Öğretme etkinliğini sağlama
 ( ) Program tasarısının etkililiğini sağlama
11. Değerlendirme etkinliklerinin öncelikli olarak hangi amaca hizmet etmesi gerektiğini 1. 2. 3. 4. Sıra numarası vererek dereceleyniz.
- ( ) Hedeflere ulaşma
 ( ) Öğrenci başarısını sağlama.
 ( ) Öğretme etkinliklerini değerlendirme
 ( ) Program tasarısının etkililiğini değerlendirme

12. Uygulanmakta olan program tasarılarının geliştirilmesinde öncelikli olarak nelerin dikkate alınması gerektiğini 1. 2. 3. 4. sıra numarası vererek derecelendiriniz.

- ( ) Hedeflerin yeniden düzenlenmesi
 ( ) Öğrenci başarısının arttırılması
 ( ) Öğretme etkinliklerinin geliştirilmesi
 ( ) Program tasarımının geliştirilmesi

AÇIKLAMA:

13. sorudan 21. soruya kadar olan sorular için iki yönlü tablo oluşturulmuştur. Sorularla ilgili cevabınızı uygun haneye (x) işareti vererek belirtiniz

13. Mevcut program tasarımında yer alan hedefler çerçevesinde yıllık, ünite ve günlük program tasarılarının **hedef ve davranışlarını** belirliyor musunuz?

	Yıllık	Ünite	Günlük
Evet			
Kısmen			
Hayır			

14. Konuların planlanmasında **zamanı** hedef – davranışlara uygun olarak belirliyor musunuz?

	Yıllık	Ünite	Günlük
Evet			
Kısmen			
Hayır			

15. Dersinizle ilgili öğretme – öğrenme **yöntem ve tekniklerini** planlıyor musunuz?

	Yıllık	Ünite	Günlük
Evet			
Kısmen			
Hayır			

16. Derslerinizle ilgili araç, gereç, gözlem ve deneyleri belirliyor musunuz?

	Yıllık	Ünite	Günlük
Evet			
Kısmen			
Hayır			

17. Bireysel farklılıkların oluşturduğu seviye gruplarına uygun, tamamlayıcı eğitim çalışmalarını planlıyor musunuz?

	Yıllık	Ünite	Günlük
Evet			
Kısmen			
Hayır			

18. Program tasarılarınızı hazırlarken okul – çevre olanakları ve özelliklerini dikkate alıyor musunuz?

	Yıllık	Ünite	Günlük
Evet			
Kısmen			
Hayır			

19. Program tasarılarını öğretim sürecinde yeterince kullanıyor musunuz?

	Yıllık	Ünite	Günlük
Evet			
Kısmen			
Hayır			

20. Program tasarılarını hazırlarken aşağıdaki basılı kaynaklardan hangisini kullanıyorsunuz?

	Yıllık	Ünite	Günlük
Program			
Ders kitapları			
Dergiler ve dergilerin hazırladığı planlar			
Öğretmenler tarafından daha önce hazırlanmış planlar			
Yardımcı kitaplar			

21. Hazırladığınız program tasarılarında hangi tür değerlendirme önerilerine yer vermektedirsiniz?

	Yıllık	Ünite	Günlük
Öğrenci başarısını değerlendirme			
Program tasarısını değerlendirme			
Öğretme etkinliklerinin değerlendirilmesi			
Hedeflere ulaşma derecesi			

22. Yıllık, ünite, günlük düzeyde hazırladığınız program tasarılarını geliştiriyor musunuz?

- A) Evet   B) Kısmen   C) Hayır

23. Hazırladığınız program tasarılarına uygulamada bağlı kalıyor musunuz?

- A) Evet   B) Kısmen   C) Hayır

24. Uygulamada ders kitapları dışındaki kaynaklardan yararlanıyor musunuz?
 A) Evet   B) Kısmen   C) Hayır
25. Gerekli olan araç gereç ve materyallerden öğretim sürecinde yararlanıyor musunuz?
 A) Evet   B) Kısmen   C) Hayır
26. Uygulamada bireysel farklılıkları dikkate alarak konuların bireysel ve grup halinde işlenmesine yeterince yer vermekte misiniz?
 A) Evet   B) Kısmen   C) Hayır
27. Uygulamada fırsat eğitimine yer vermekte misiniz?
 A) Evet   B) Kısmen   C) Hayır
28. Uygulamada aşağıdaki öğretim materyallerinden yararlandıklarınızı sıklık derecesine göre 1. 2. 3... şeklinde derecelendiriniz
 ( ) Ders kitapları
 ( ) Yardımcı kitaplar ve sınava hazırlayıcı test kitapları
 ( ) CD'ler ve tepegöz saydamları
 ( ) Konu ile ilgili basılı kaynaklar ve Ansiklopediler
 ( ) Okul ve ders program tasarısı
 ( ) Öğretmen kılavuz kitapları
 ( ) Dergiler
29. Uygulamada aşağıdaki yöntem ve tekniklerden hangisini kullandığınızı sıklık derecesine göre 1. 2. 3... şeklinde derecelendiriniz.
 ( ) Düz anlatım
 ( ) Soru-cevap
 ( ) Bilimsel araştırma
 ( ) Yaparak yaşayarak öğrenme
 ( ) Dramatize etme
 ( ) Gösterip yaptırma
 ( ) Tartışma
 ( ) Deney
 ( ) Grup, küme çalışması

30. Dersin işlenişi sırasında aşağıdakilerden hangilerine yer verdiğinizi ilgili hane (x) işareti vererek belirtiniz?
- ( ) İpuçları (Öğrenirken ne yapacağını bildirme)
  - ( ) Pekiştireçler (Davranışın tekrar yapılması için ödüllendirme)
  - ( ) Öğrenci katılmanlığı
  - ( ) Dönüt – Düzeltme (Öğrenciye yaptıkları hakkında bilgi verme ve eksikliklerini tamamlamaya yardım etme)
  - ( ) Dikkat çekme
  - ( ) Motivasyon / güdüleme
  - ( ) Gözden geçirme (Dersin başında konuyu kısaca özetleme)
  - ( ) Geçişler, ara özetler
  - ( ) Ana noktayı vurgulama
  - ( ) Amaç, davranışlar ve konuyu bir önceki dersle bağlama.
  - ( ) Amaç, davranışlar ve konuyu güncel olaylara bağlama
  - ( ) Amaç, davranışlar ve konuya uygun öğretim yöntemlerini kullanma
31. Uygulamada hangi tür değerlendirmeye öncelikli olarak yer verdiğinizi 1. 2. 3... şeklinde derecelendiriniz.
- ( ) Öğrenci başarısını değerlendirme
  - ( ) Öğretme etkinliğini değerlendirme
  - ( ) Program etkililiğini değerlendirme
  - ( ) Dersin başında öğrencinin bilgi düzeyini değerlendirme
  - ( ) Dersin işlenişi sırasında ne kazanıldığını değerlendirme
  - ( ) Ünitenin sonunda hedeflere ne kadar ulaşıldığını değerlendirme
  - ( ) Belli bir kapsam sonunda ne kazanıldığını değerlendirme
32. Uygulama sonunda görülen aksaklıkları gidermeye yönelik çalışmalar yapıyor musunuz?
- A) Evet   B) Kısmen   C) Hayır
33. Ölçme araçlarını hazırlarken öncelikli olarak hangi tür ölçme aracına yer verdiğinizi 1. 2. 3... şeklinde derecelendiriniz.
- ( ) Doğal gözlem fişleri
  - ( ) Yazılı sınav
  - ( ) Sözlü sınav
  - ( ) Objektif test teknikleri

34. Ölçme araçlarında aşağıda belirtilen sorulardan hangisine yer verdiğinizizi 1. 2. 3. şeklinde derecelendiriniz.
- ( ) Doğru – yanlış sorular
 ( ) Kısa cevaplı sorular
 ( ) Doldurmalı sorular
 ( ) Çoktan seçmeli sorular
 ( ) Eşleştirmeli sorular
 ( ) Uzun cevaplı sorular
35. Yıl boyunca aşağıda belirtilen değerlendirme etkinliklerinden öncelikli olarak hangilerine yer verdiğinizizi 1. 2. 3... şeklinde derecelendiriniz.
- ( ) Dersin sonunda yapılan değerlendirme
 ( ) Ünite sonunda yapılan değerlendirme
 ( ) Yıllık düzeyde yapılan değerlendirme
 ( ) Öğretme etkinliklerinin değerlendirilmesi
 ( ) Öğrenci başarısının değerlendirilmesi
36. Değerlendirme sonuçlarını bir sonraki planlama, uygulama ve geliştirme çalışmalarınızda kullanmakta mısınız?
- A) Evet   B) Kısmen   C) Hayır
37. Uygulanmak üzere okullara gönderilen program tasarıları size yeteri derecede esneklik tanıyor mu?
- A) Evet   B) Kısmen   C) Hayır
38. Değerlendirme sonuçlarını zümre öğretmenler kurulunda görüşmekte misiniz?
- A) Evet   B) Kısmen   C) Hayır
39. Öğretim program tasarıları ile ilgili değerlendirme sonuçlarını olumlu / olumsuz görüşlerinizle birlikte üst makamlara iletebiliyor musunuz?
- A) Evet   B) Kısmen   C) Hayır
40. Hizmet öncesi eğitiminizde program tasarısı planlama, uygulama, değerlendirme süreçlerine yönelik olarak aldığınız eğitimi yeterli görüyor musunuz?
- A) Evet   B) Kısmen   C) Hayır

41. Hizmet içinde program tasarısının planlanması, uygulanması, değerlendirilmesi süreçlerine yönelik açılan hizmet içi eğitim kursuna,
- A) Hiç katılmadım
B) Bir kez katıldım
C) Birden fazla katıldım
42. Bir önceki sorunun B ve C maddesini işaretlemişseniz, bu kurslar uygulamada size yarar sağladı mı?
- A) Evet   B) Kısmen   C) Hayır
43. Program tasarısı planlama, uygulama, değerlendirme süreçleri ile ilgili iş başında yetiştirilmeye yönelik olarak görevlendirmelerden yararlanmakta mısınız?
- A) Evet   B) Kısmen   C) Hayır
44. Bakanlıkça hazırlanan program tasarıları günün gelişen şartlarını karşılamada yeterli midir?
- A) Evet   B) Kısmen   C) Hayır
45. Sizce program tasarısı hangi birimce hazırlanmalıdır?
- A) Bakanlık merkez teşkilatı tarafından
B) Ana çerçevesi Bakanlık tarafından belirlenip, içeriğin İl Milli Eğitim Müdürlüğü Program şubesi tarafından
C) Ana çerçevesi Bakanlık ve İl Milli Eğitim müdürlüğü Program Şubesi tarafından belirlenip, içeriğin oluşturulacak İlçe Program komisyonları tarafından
D) Ana çerçevesi Bakanlık ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü Program Şubesi ve İlçe program komisyonlarınca belirlenip içeriğin okullar tarafından
E) Ana çerçevesi Bakanlık ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü Program Şubesi ve İlçe Program komisyonlarınca belirlenip içeriğin öğretmen tarafından
F) Diğerleri.....
46. Program tasarısı geliştirmede aşağıdaki bilgi alanlardan öncelikli olarak hangilerinin kullanılması gerektiğini 1. 2. 3... şeklinde derecelendiriniz.
- ( ) Öğrencinin ilgi ve ihtiyaçları
( ) Toplumun ihtiyaçları
( ) Disiplin alanlarının konu haline getirilmesi
( ) Okulun düzeyi ve çeşidi

47. Program tasarısı geliştirme talebini aşağıda belirtilenlerin hangisinden gelmesi gerektiğini 1. 2. 3... şeklinde derecelendiriniz.

- ( ) Öğretmenlerin uygulama sonucu program tasarısı geliştirmeye yönelik elde ettikleri verilerden
 ( ) Gerekli gördüğü zaman Bakanlık teşkilatından
 ( ) Uygun gördüğü zaman İl Program Geliştirme Biriminden
 ( ) Veli, öğretmen ve öğrenci isteğinden
 ( ) Sivil toplum örgütlerinden

48. Uygulamadaki program tasarılarının ezberci ve dinleyen bir birey haline getirdiği kanısında mısınız?

- A) Evet   B) Kısmen   C) Hayır

49. Uygulanmakta olan program tasalarında yer alan konular, kolaydan zora, basitten karmaşığa, somuttan soyuta, ön şart öğrenmelere göre düzenlenmiş midir?

- A) Evet   B) Kısmen   C) Hayır

50. Mevcut program tasarılarındaki aksaklıklar nelerden kaynaklanmaktadır?

- 1 .....
 2 .....
 3 .....

51. Size göre program tasarısı nasıl oluşturulmalıdır? Maddeler halinde belirtiniz.

- 1 .....
 2 .....
 3 .....

EK B

İLKÖĞRETİM 2. KADEME ÖĞRETMENLERİNE ANKET UYGULANAN İLÇE VE OKULLAR

İLÇELER

OKULLAR

Balıkesir Merkez İlçe

Atatürk Ortaokulu
Balıkesir Ortaokulu
Karesi Ortaokulu
Zağnospaşa İlköğretim Okulu
Cumhuriyet İlköğretim Okulu

Bandırma

Bandırma Ortaokulu
Atatürk İlköğretim Okulu
Şehit Süleyman Bey Ortaokulu

Erdek

18 Eylül İlköğretim Okulu
Erdek Ortaokulu

Gönen

M. Akif Ersoy Ortaokulu
100. Yıl İlköğretim Okulu

Kepsut

Oktay Koçman İlköğretim Okulu

Susurluk

Susurluk Ortaokulu

Havran

8 Eylül İlköğretim Okulu

Sındırgı

Cumhuriyet İlköğretim Okulu

Dursunbey

Sadullah Özer Ortaokulu
Selimağa İlköğretim Okulu

Edremit

M. Akif Ersoy Ortaokulu
Nihat Tansoy İlköğretim Okulu

EK C

BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

(Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü)

BALIKESİR

Enstitünüzün Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında Yüksek Lisans öğrencisiyim. Almam gereken dersleri tamamlamış olup, tez hazırlama aşamasındayım.

“İlköğretim kurumları 2. kademe öğretmenlerinin mevcut programlar hakkındaki görüş ve önerileri” konulu tezi hazırlayabilmem için Balıkesir ili ve ilçelerine bağlı Ortaokul-İlköğretim okullarında görevli öğretmenlere ekte sunulan anket formunu uygulamam gerekmektedir.

Bu konuda gerekli iznin verilmesi için gereğini arz eder 14.04.1997

Osman SARIKAYA

ADRES:

B .Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Yüksek Lisans Öğrencisi
No: 95110 BALIKESİR

EKLER

1. 1 Anket Formu (8 sayfa)

EK D

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : B.30.2.BAÜ.0.E1.00.00/ 350- 181
Konu: Osman SARIKAYA

Balıkesir
17.04.2024

VALİLİK MAKAMINA
(Milli Eğitim Müdürlüğü)
BALIKESİR

Enstitümüz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Osman SARIKAYA "İlköğretim Kurumları II. Kademe Öğretmenlerinin Mevcut Programlar Hakkındaki Görüş ve Önerileri" konulu tezini hazırlayabilmesi için, Balıkesir ili ve ilçelerine bağlı Ortaokul ve İlköğretim Okullarında görevli öğretmenlere anket formunu uygulaması gerekmektedir.

Adı geçen öğrenciye izin verilmesi hususunda gereğini arz ederim.

Doç.Dr.Bedriye TUNÇSİPER
Müdür

EKLER:

Ek-1 Anket Formu (8 Sayfa)

T.C.
BALIKESİR İLİ
MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

BALIKESİR

____/____/199__

Ürosu : Kültür
ayı : B.08.04.NEM.4.10.00.04-311/
onu : Uygulama

29.04.97- 8215

VALİLİK MAKAMINA

İlimiz Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencileri Güray ÇOLAKOĞLU ve Osman SARIKAYA'nın "İlköğretim Kurumları I.ve II.Kademe Öğretmenlerinin Mevcut Programlar Hakkındaki Görüş ve Önerileri" konulu tezini hazırlayabilmeleri için İlimiz ve ilçelerine bağlı ilkokul ve İlköğretim Okullarında görevli öğretmenlere anket formu uygulaması yapmalarıyla ilgili Enstitü Müdürlüğü'nün 17.04.1997 tarih ve 350/182 sayılı yazıları ve formları iligikte sunulmuştur

Makamlarınızca uygun görüldüğü takdirde; yukarıda adı geçen öğrencilerin il'imiz ve ilçelerine bağlı ilkokul, İlköğretim Okulu ve Ortaokullarında öğretmenlere "İlköğretim Kurumları I.ve II.Kademe Öğretmenlerinin Mevcut Programlar Hakkındaki Görüş ve Önerileri" konulu tezini hazırlayabilmeleri için anket formunu uygulamalarını olurlarınıza arz ederim.

OLUR
29.../04/1997

Fevzi GÜNEŞ
Vali a
Vali Yardımcısı

Mithat ÖZDANIR
MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRÜ

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, Kamile Ün. **Etkili Öğrenme ve Öğretme**. İzmir: Kanyılmaz Matbaası, 1996.
- Alkan, Cevat. **Özel Öğretim İlke ve Yöntemler**. Özel Öğretim Teknolojileri. Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi, 1991.
- Bilen, Mürüvet. **Plandan Uygulamaya Öğretim**. Ankara: Takav Matbacılık, 1993.
- Büyükkaragöz, S. Savaş, Çivi Cuma. **Genel Öğretim Metotları**. Konya: Atlas Kitapevi, 1994.
- Cordan, Bener. "Milli Eğitimde Yeni Kararlar", **Milli Eğitim Dergisi**. 130, 1996.
- Cumhuriyet Döneminde Eğitim**. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1983.
- Demirel, Özcan. "Türkiye'de Program Geliştirme Uygulamaları." **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. 7.1992.
- Doğan, Hıfzı. **Eğitimde Program ve Öğretim Tasarımı**. Ankara: Önder Matbacılık, 1997.
- Edis, A. Bedri. **Milli Eğitim Düsturu ve Programları**. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1947.
- Erden, Münire. **Eğitimde Program Değerlendirme**. Ankara: Pegem Yayıncılık, 1995.
- Ertürk, Selahattin. **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Meteksan Matbacılık, 1994.
- Hesapçıoğlu, Muhsin. **Öğretim İlke ve Yöntemleri**. İstanbul: Beta Basın Yayım Dağıtım, 1994.
- Küçükahmet, Leyla. **Öğretim İlke ve Yöntemleri**. Ankara: Özkan Matbacılık, 1995.
- Milli Eğitim Bakanlığı, **Ortaokul Programı**. Ankara: 1995.
- Şûra Kararları**. Ankara: 1981-1996.

-----İlköğretim Genel Müdürlüğü, 6368 sayılı genelge, 12.9.1997.

-----İlköğretim Okulu Programı. Ankara: 1995.

Sarıkaya, Osman. Çolakoğlu Güray ve Harman Mehmet. **Türkiye’de Program Düşüncesinin Analizi.** (Yayımlanmamış Çalışma), Balıkesir: 1996.

Saylan, Nevin. **Eğitimde Program Tasarısı. Temeller, Prensipler, Kriterler** Balıkesir: 1995.

-----Program Teorileri. Ders Notları, Balıkesir 1996.

Sönmez, Veysel. **Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı.** Ankara: Önder Matbacılık, 1995.

Tekışık, H. Hüsnü. “İlköğretim Okullarında Program Geliştirme” **Çağdaş Eğitim Dergisi.** 178, Ankara: 1992.

Varış, Fatma. **Eğitimde Program Geliştirme “Teori ve Teknikler.”** Ankara: Alkım Kitapçılık, Yayıncılık, 1996.